

UNG ERIK PAA SØDERGAARD.

AF

OCULATUS
(Pastor KARL GASSLANDER).

OVERSAT AF **EMIL WESTRUP.**

KJØBENHAVN.

**KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THOR PONTOPPIDAN, SILOAM, V.).**

1906.

Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

„Hvad siger Hr. Ringeren til det? For et Øjeblik siden var jeg helt nede paa Bunden af vores dybe Brønd, for jeg skulde ned og hente min Hue op, og nu sidder jeg her højt oppe i Kirketaarnet hos Dem. Det kan man da sige er „at komme dybt ned og højt op ligesom Kirkeklokken i Veland.“ Men hør, hvoraf kommer det egentlig, at man siger saadan? Det kan De maaske sige mig, Hr. Ringer, De er jo saa klog og har læst saa mange Bøger.“

„Ja, det kan jeg vel nok. Jeg kender et gammelt Sagn. Og saa vidt som jeg kan forstaa, saa kommer den Talemaade derfra. Og jeg kan nok sige om det Sagn, at selv om det ikke er sandt, saa ligger der dog megen Sandhed gemt i det. Vil I høre den Historie nu, Dreng, førend jeg skal til at ringe til Kirke?“

„Ja, det vil vi rigtignok. Men skynd Dem nu, Hr. Ringer, saa vi kan faa Historien færdig, inden Ringningen skal begynde.“ Alle tre Dreng, talte i Munden paa hinanden.

„Naa, ja! Det er nu meget, meget længe siden, at Kirken her i Velande blev bygget. Den Gang, da den blev rejst, stod den ikke og saa ud over en Landsby, hvor Gaard ligger ved Gaard, saadan som den jo nu gør, men rundt omkring den til alle Sider var der øde, Jorden laa uopdyrket hen, kun hist og her med lang Afstand imellem laa nogle smaa opdyrkede Jordlodder. Kirkeklokken var ikke lavet endnu. Men en Kirke kan jo ikke godt undvære en Kirkeklokke, og her trængte man endnu mere til, at en Kirkeklokke skulde ringe ud over Egnen, for her, hvor Folk endnu for kort Tid siden havde været Hedninger, drev Jætter og Trolde endnu deres Spil, og det var vanskeligt at bo og bygge i Fred for dem. Saadan siger Sagnet.

Derfor maatte man have en Klokke saa hurtig som muligt, men det maatte ikke være en af den sædvanlige Slags, det skulde være en Klokke, som kunde ringe rigtig vældigt, højere og kønnere end alle andre Kirkeklokker.

Saa sendte man Bud efter en vidt berømt Klokkestøber fra fremmed Land. Han skulde støbe Klokken.

Man siger, at han havde sit Værksted ved Laka Sø, der henne paa Bjerget, som I kan se heroppe fra. I ved nok, at der gaar Vandet et godt Stykke ind under Bjerget.

Mesteren havde sat sig for, at nu skulde der laves

en Klokke, som der ikke fandtes Mage til i hele Verden. Sagnet siger, at han kastede sine egne Guld- og Sølv-smykker ind i Smelteovnen. Men i dette sit Livs største Værk lagde han noget endnu kosteligere, han nedlagde i det sit Kunstnersnilles Glød, sin Aands Skønhedslængsel, sine dejligste Drømme og de Toner, som hans egen Hjertesorg havde født i hans Sjæl.

Til allersidst kastede han en Ring i den smeltede Malm. Den fik han en Gang af en Kongedatter; hun grebes af Elskov til den herlige Kunstner, og Hjerterne mødtes. Men — hun var jo en Kongedatter, og deres Veje maatte skilles. Den Kærlighed, det var hans Hjertesorg, den var saa fuld af Smerte, men dog saa liflig. Men nu gik han saaledes op i sit Værk, at alt skulde ofres for det, ogsaa denne Kærlighed. Og saa hændte det underlige, at da Ringen var kastet i Diglen, saa glemte han alt, glemte Kongens Datter i det fremmede Land, hende, som aldrig kunde glemme ham.

Og man siger, at naar Kirkeklokken i Velande har saadan en dyb og dejlig Klang, som smelter Hjerternes Kulde, saa er det af den Grund, at Malmen gemmer i sig den ofrede Kærlighed.

Men nede i Laka Sø, saadan siger Sagnet, boede der en Søtroid, og han var lige saa ond som mægtig. Han vilde have fat paa Mester og Klokke. Søren

gik jo ind under Bjerget, hvor Værkstedet stod, og saa mente Sætrolden, at det var paa hans Grund, Arbejdet blev gjort, og derfor havde han Ret til Klokken. Og fik han først Klokken ned i Sæen, saa skulde han nok ved sine Troldomskunster drage Mesteren efter, for hans Kærlighed laa jo i Klokken.

Dag og Nat laa den lede Trold med hele Troldpakket og lurede paa Mester og Klokke, men ikke førend den Dag, da Klokken skulde føres til Kirken og indvies, skulde deres lumske Plan udføres.

Men den Nat, da kunde Mester Gotthold — saadan hed Manden — ikke sove, han tænkte og tænkte, han gad nok vide, hvorledes hans Klokke nu vilde lyde, og hvordan den vilde synge den Sang ud, som han havde lagt ind i den. Og han gad ogsaa vide, hvad Virkning denne Sang vilde faa i disse Egne, hvor aldrig før en indviet Kirkeklokke havde lydt.

Og det var godt, at han laa vaagen den Nat, ingen aner, hvordan det ellers kunde have gaaet ham og hans

Thi mens han laa der i sine dybe Tanker, saa begyndte det at suse og bruse og brage i Bjerget neden under Værkstedet. Bjerget rystede i sin Grund og brast, og op af Klipperevnen rakte sig et Mylder af sorte Hænder, som greb Klokken og vilde drage den ned. Men

just som den var ved at vælte ned i Dybet, hørte Mester Gotthold en Røst der nede fra, som brølte:

„Dybt, dybt ned skal du, for min er du!“ Saa fik Mesteren Modet tilbage. Han for op, greb en Hammer og slog af al sin Kraft paa Klokken og raabte:

„Nej, højt op skal du, for du er givet til Gud!“

Og skønt Søtroldene havde faaet saadan Magt over Klokken, at de trak den helt ned til Søens Bund, saa maatte de nu løfte den helt op igen. Hvorfor? Jo, siger Sagnet, Hammeren ramte netop paa Ordet Gud, som staar der oppe i den øverste Linie af Indskriften, og saa hændte det underlige, at ud fra Klokken tonede Ordet Gud, saa at det hørtes i hele Søtroldenes Rige. Og da Klokken blev ved at ringe det samme: Gud! Gud! og Troldpakket ikke for alt i Verden kunde fordrage den Klokkeklang, saa løftede de den op igen, hvor den laa før.

Se, mine unge Venner, hvad Gud har mærket med sit eget Navn, det kan ikke komme i de onde Magters Vold, hvis blot nogen kan faa det Guddommsmærke til at faa Mund og Mæle.

Og nu har jeg fortalt jer, hvoraf jeg tror, det kommer, det Mundheld, som Folk bruger saa meget her i Veland.

Om Mester Gotthold melder Historien endnu dette, at han senere giftede sig og bosatte sig her i Sognet,

og, saa vidt man kan forstaa efter Beskrivelsen, var det dér, hvor nu Erik Hanssons Gaard, Sødergaard, ligger — ja, maaske stammer de Folk der fra Velanda Kirkeklokkes berømte Mester og er jo saa paa en Maade i Slægt med Klokken selv.“

Saa lo han lidt i Skægget, og saa var Historien færdig.

„Men nu skal jeg nok til at ringe.“

„Hr. Ringeren, han kan rigtignok fortælle Historier. Det var da lige saa alvorligt og gribende som Præstens Præken. Ja, det er da ikke sikkert, at vi kommer til at høre noget, der er saa godt, nede i Kirken,“ det mente Hr. Ringerens tre unge Tilhørere, da de kravlede ned ad Taarntrappen.

„Hr. Ringeren“ gik om som en levende Gaade i Velanda Sogn. Der var ingen andre end Præsten, som vidste noget om hans Fortid, og han vidste bare saa meget, som der stod i hans Daabs- og Konfirmationsattester. Stille og sagtm dig, med et Drag af Vemod over sit Ansigt gik han ind og ud hos Folk i Sognet, og man blev aldrig klogere paa ham.

At han ikke var af Bondestand, det havde man ikke vanskeligt ved at opdage baade af hans Klædedragt og af hele hans Maade at være paa.

De fleste kaldte ham i Begyndelsen „Kammerherren“;

men det var ikke, fordi der var nogen, der havde hørt ham kalde sig selv saadan. Det andet Navn „Hr. Ringeren“, det kom senere, og det har sin egen Historie, som vi maaske i Forbigaaende her kan fortælle.

Det var en Dag, at Sognepræsten i Velande sad i sit Studereværelse, og ind traadte „Kammerherren“.

„Hvormed kan jeg være Hr. Kammerherren til Tjeneste?“ spurgte Præsten høiligt.

„Ja, se, Hr. Pastor — ja, jeg ved ikke rigtig, hvordan jeg skal faa sagt det, som ligger mig paa Hjerte, men jeg vilde nu saa gerne have noget Arbejde, en eller anden Opgave her i Menigheden.“

„Ja, da beklager jeg meget, at jeg ikke kan hjælpe Dem. Alle Pladserne er optaget, baade Pladserne som Medlem af Kirkebestyrelsen og af Sogneraadet, saa vel som Stillingen som Sognefoged og Lægdsmand, det samme er Tilfældet med Pladserne i Sparekassen, siden Kaldskapellanen, Pastor Blomgren, efter det sidste Stormløb mod ham paa Generalforsamlingen, — det er for Resten det tredje i Rækken, — alligevel holdt Stillingen som Kasserer. For øvrigt er det jo Sognets Folk selv, som vælger Mænd til disse Stillinger, og hvad min Indflydelse angaar, saa er den ikke saa — — —“

„Nej, Hr. Pastor, det er slet ikke det, jeg mener; jeg mener et rent aandeligt Arbejde i Guds Menighed.“

Sognepræsten saa meget bestyrtet ud.

„Jeg forstaar slet ikke, hvad Hr. Kammerherren egentlig vil. Det aandelige Arbejde i Sognet, det hører vel os Præster til, saa vidt jeg forstaar. Saa der er jo ingen Plads ledig. Jeg haaber da, at Hr. Kammerherren ikke hører til disse Sekterere, som, uden at være lovligt kaldede, trænger sig ind i det hellige Prædikeembede. Min Menighed har dog hidtil været forskaanet for saadanne, og det tjener os nok bedst. Nej, det forstaar sig, det kan naturligvis ikke være Deres Mening. Hr. Kammerherren mener naturligvis, om jeg har Brug for nogen Sekretærhjælp her paa mit Kontor. Tak, men her er ikke mere at gøre, end at jeg sagtens klarer mig uden Hjælp. Og bliver man for gammel, saa maa man jo tage Kapellan.“

„Nej, nej! det var heller ikke saadan! Jeg beder ærbødigst, at Hr. Pastoren vil høre taalmodigt paa mig. Hvis jeg var en Sekterer, saa kom jeg vel ikke her for at bede min Sognepræst om at anvise mig en Gerning i sit Sogn. Jeg har tænkt mig, at i saa stort et Sogn kan to Præster vanskeligt overkomme det hele, naar alt det skal gøres, som er nødvendigt, hvis der skal arbejdes forsvarligt paa alle de enkelte Sjæle. Og for øvrigt, saa synes Ny Testamente mig at hævde, at alle Kristi Legems Lemmer skal være virksomme, for at de selv, saa

vel som hele Legemet, kan have Livet i sig. Var det ikke saadan i den første kristne Menighed?"

„Rigtigt, rigtigt, men det var i Kirkens Begyndelse, inden den endnu havde faaet en fast Organisation, og der var kommet rigtig Orden paa det hele. Den Gang var det vel nok næsten nødvendigt, at alle Menigheds-medlemmerne var med i Arbejdet, men — men nu er der saa god Orden i Tingene, saa nu gaar det, ja, jeg havde nær sagt, ganske af sig selv ved Hjælp af de lovligt beskikkede Tjenere. Men for øvrigt, saa er jo det ogsaa et Menighedsarbejde, at hver enkelt er tro i sit jordiske Kald. Ja, jeg forstaar nok, at det mener Hr. Kammerherren ogsaa. Men slaa dog de Tanker ud af Hovedet, de kan nu en Gang ikke realiseres i vor Tids Kirke.“

Saa gik „Kammerherren“.

Men det Drag af Vemod, der laa over hans Ansigt, var stærkere, end da han kom.

Nogen Tid efter kom han igen.

„God Dag, Hr. Kammerherre!“ Sognepræsten var lidt nervøs, da han hilste.

„God Dag, Hr. Pastor, jeg kommer for at spørge, om det forholder sig rigtigt, at Ringer-Ole er død?“

„Jo, det er rigtigt. Han skal begraves i Morgen, men — — —“

„Ja, se, Hr. Pastor, jeg havde tænkt mig, at hvis jeg kunde faa Pladsen efter ham, saa fik jeg jo paa en Maade en Tjeneste i Menigheden.“

„Hm, hm! Jeg maa paa Forhaand meddele, at den Indtægt, som følger med Stillingen, den er jo knapt værd at tale om. Lønnen — — —“

„Ja, den kan De godt give til de stakkels Mennesker paa Fattiggaarden eller til den Mand, som Hr. Pastoren havde tænkt skulde have Pladsen. Aa, afslaa ikke min Bøn! Det vil være mig til megen Glæde at maatte faa Lov til at sende Kirkeklokkens manende Røst ud til Menneskene her og lade Klokken tale til dem om Evigheds-livet, som der jo stadig er Fare for, at vi gaar og glemmer.“

„Ja, da Hr. Kammerherren saa gerne vil have den Stilling, saa skal De ogsaa faa den. Menigheden har naturligtvis ingenting imod at faa en Ringer, som af saa ædle Motiver, ja, og uden Løn, passer Gerningen, blot den passes punktligt. Det maa jeg for mit Vedkommende holde aldeles bestemt paa.“

„Tak! Ja, jeg lover at gøre mit bedste, Hr. Pastor. Far vel!“

Præsten gik en Stund op og ned ad Gulvet i dybe Tanker.

„Det — det var en besynderlig Mand — ja, det var det sandelig — men, men det var en Mand, som rigtig ydmygede mig, ja, det gjorde han virkelig, og det var jo dog aabenbart slet ikke i den Hensigt, at han kom.“

De gode Folk i Velande blev meget forbavsede, da de fik Kammerherren at se som Ringer-Oles Efterfølger i det høje Ringerembede. Men han tabte ikke i deres Agtelse for det, de blev for det meste ved at kalde ham „Kammerherren“, selv om de dog af og til kaldte ham „Hr. Ringeren“. Der var naturligvis en og anden, som undrede sig over, at han, som sagtens kunde være blevet Medlem af Kirkebestyrelsen, om han havde villet, alligevel valgte at være Ringer. Men der var en from og klog Bonde, som nok saa lunt svarede paa saadan Tale:

„Aa, han har da ikke fornedret sig, han er jo endda egentlig den, der er højst i Kirken.“

Og de synes alle sammen, at den Mand, han havde Ret, enten man saa tog hans Ord paa den ene eller paa den anden Maade.

I.

Der var i hele Bærlunda By ikke en eneste Gaard, som kunde maale sig med Sødergaard. Ejendommen var ganske vist kun en lille Smule større end en almindelig middelstor Bondegaard, men det Udbytte, den gav, var ikke meget mindre end det, de fik oppe paa Herregaarden dør i Sognet. Og Herregaarden havde dog tre Gange saa meget Hartkorn som Erik Hanssons Gaard.

Naar der kom rejsende forbi ude paa Landevejen, maatte de gerne standse lidt og nærmere betragte det højtliggende, statelige, rødmalede Stuehus med de hvide Vinduer, der ligesom nogle glade, straalende Barneøjne syntes at fornøje sig ved at kigge ned paa alt det skønne neden for Huset; dør laa den temmelig store, velpassede Have, hvor prægtige Frugttræer og Buske i snorlige Rækker stod og holdt Vagt rundt om de i mange forskellige Farver straalende Blomsterbede og de bløde, grønne Græsplæner. Ja, selv det grønmalede Havestakit, der var lavet af Lægter, som var lagt over Kors, var nok værd at se paa.

Husets ene Gavl vendte ud mod Vejen, og forbi den anden i en Afstand af omtrent et halvt hundrede Alen kom et lille Vandløb brusende. Der var ikke saa lidt Vand i det, og netop lige ved Huset dannede det et allerkæreste lille Fald, bøjede saa brat til Siden, faldt lidt mere til Ro og strøg sig kælent op ad den Stendæmning, som paa den Side indhegnede Haven.

Det var et prægtigt lille Vandløb! Erik Hansson syntes næsten, at det var det allerbedste og kønneste af alt det, han ejede, paa hele Gaarden, saa regnede han endda ogsaa sine dejlige Heste med, dem han var saa stolt af. Om Vinteren brød dette Vandløb den Ensformighed, som ellers gerne vil lægge sig over Livet i Bøndergaardene. Og om Sommeren, naar Luften var tung og kvalm, og Solen brændte, eller ved Aftenstide, naar Sol gik ned, ja, saa var Vandløbet med sit lille brusende Fald ubeskriveligt dejligt. En Bonde kan nok have Sans for Naturens Skønhed, saa lad de „fine“ Folk sige, hvad de vil. En Gang, da en Herremand kom kørende forbi ude paa Vejen, holdt han Hesten an for at se paa Gaardens skønne Omgivelser. Da han havde set lidt paa det, sagde han nok saa overlegent til Erik Hansson: „Ja, De har naturligvis ikke noget Begreb om, hvor kønt De har det!“ Saa lo Erik Hansson nok saa lunt og for-

nøjet, som vilde han sige: „Jeg er ikke ganske vis paa, hvem af os to, der er den dumme!“

De vel vedligeholdte Længer og Udbygninger og det, de gemte i sig, fortalte tydeligt nok om Velstand, en udmærket Orden og megen Dygtighed hos de Folk, som ejede Gaarden og boede der. Og naar man lærte Forholdene paa Sødergaard lidt nærmere at kende, blev man snart klog paa, at det passede godt nok. Paa Gaarden herskede Flid og Orden, Tilfredshed og Fred. Baade Husbond og Madmoder var agtede, respekterede, ja, vi kan godt sige elskede af Tjenestetyendet. Største Delen af Tjenestefolkene og Husmændene var gamle i Gaarde, de var fra Husbondens Faders Tid. Ordentlige Folk havde aldrig noget at klage over der, hverken Løn, Kost eller Behandling, og derfor forlod de ikke gerne saa god en Plads, men de dovne og de, som havde svært ved at forliges med andre, og næsvise Tøse, fik straks Rejsepås, hvis de da ikke forbedrede sig, naar der var talt alvorligt med dem et Par Gange. Dovenskab og Næsvished taaltes absolut ikke i det Hus.

Ogsaa uden for Hjemmet rundt om i Sognet nød Erik Hansson og hans Hustru Anna Stina stor Agtelse, det beviste alle de mange kommunale Hædershverv, som man betroede Manden.

Men til Trods for al denne Velstand, og til Trods

for al den Agtelse, hvormed man hædrede dem, syntes dog Erik Hansson og hans Hustru, at al deres jordiske Lykke var saa underlig bitter og kold lige til det Øjeblik, da de efter otte Aars Ventetid fik en lille Arving. Det var en Dreng, en rigtig flink, lille Tyksak, som en Fader og Moder sagtens kunde være stolt af! I Begyndelsen udfoldede han nærmest sin Kraft gennem Lungerne. De første Dage efter at Drengen var født, var Lænkehunden helt rasende og skældte frygteligt ud, den var forfærdelig gal i Hovedet, fordi den troede, der var kommet en til Gaarden, som vilde gøre den Rangen stridig, og som vilde vise, at han kunde bruge sin Røst meget bedre. Nogle Dage holdt Lænkehunden tappert ud i Vædekampen, saa maatte den give fortabt, og siden tav den bomstille. Hver Gang Husbonden gik over Gaarden, kiggede Lænkehunden nok saa bedrøvet og forundret op paa ham, som vilde den sige: „Ja, nu forstaar jeg nok, hvad det er, der gaar for sig. Jeg er blevet for gammel og dur ikke mere. Du har nok anskaffet dig en, som er stærkere i Munden end jeg.“

Da nogle Uger var gaaet, blev Drengen døbt, og han fik i Daaben baade sin Faders og sin Farfaders Navne, Erik Hans. Slægt og Venner syntes, at dette tydede paa en utaaelig Vigtighed hos Forældrene. „Det var maaske Meningen, at Ungen skulde blive ligesaa

stor en Mand, som baade Faderen og Bedstefaderen til- sammen.“ Tante Stina, Erik Hanssons Svigerinde, som gerne tænkte ondt om alle sine Medmennesker, sagde dem det ogsaa rent ud, lige op i deres aabne Øjne. De skulde nu have Sandheden at vide, sagde hun, for at det ikke skulde tage en Ende med Forfærdelse baade med dem selv og det arme Barn, som Gud havde givet dem.

Moderen bar selv sit Barn til Daaben tværtimod Skik og Brug, men hun gjorde det for at faa Ende paa alt Vrøvlet mellem Slægtingene, om hvem af dem, der skulde gøre det.

Den Dag, Drengen blev døbt, gik hans Moder hele Tiden i underlige Tanker, særligt tænkte hun atter og atter paa, hvad Præsten havde sagt til hende, da den hellige Handling var forbi.

Han havde sagt: „Vi kan jo ikke se ind i dette Barns Fremtid, og vi kan jo ikke bestemme dets Livsvej og Skæbne. Det maa den alvidende Gud om, og vi lægger det saa i den vise og barmhjertige Herres Haand alt- sammen. Og gid det maa være en Hjertesag for jer For- ældre, særlig da for dig, hans Moder, at Barnets Smaa- hænder altid maa holde fast ved den Haand, som nu i denne hellige Stund har grebet Barnets Haand. Du kan ganske vist aldrig fri dit elskede Barn fra at komme

til at kende Livets mange Slags Nød, Strid, Fristelser og Forførelser, men du maa se til, at Barnet ved den Opdragelse, du giver det, maa blive rustet saa godt, som det er muligt, saa at han kan vinde Sejr i den Livskamp, han faar at udkæmpe.“

Men Anna Stina vilde kende sin elskede lille Drengs Fremtidsskæbne. Og stærkere og stærkere blev hendes Begær efter at faa Lov til at løfte det Forhæng, der skiller mellem Nutid og Fremtid, for saa at se, hvorledes Vandringen gennem Tiden mod Evigheden vilde forme sig for hendes Dreng. Der var flere i hendes Slægt, som havde været synske og ejet en underlig Evne til at kunne forudsige, hvad der skulde komme. Hvorfor skulde hun ikke ogsaa være i Besiddelse af denne mærkelige Evne? Hvordan skulde hun i hvert Fald kunne give sin Søn den bedste Rustning til Livsstriden — saadan tænkte hun — naar hun intet vidste om, hvilke særlige Fjender, Farer og Fristelser, der ventede ham under Vandringen. Men — hvis hun blot fik dem at se, saa skulde hun gøre alt, hvad hun evnede, for gennem Opdragelsen at væbne og beskytte sin elskede Dreng over for de af Livets Onder, som det vilde blive hans særlige Lod at kæmpe imod. Aa, om Gud dog vilde lade hende se ind bag Forhænget! Hvor skulde hun dog saa kæmpe for sit Barn.

Medens Moderkærlighedens Længsel og Uro saaledes drev hende til i sine Tanker og i sine Bønner at rette lidenskabelige Stormløb mod det tætte Forhæng, som stænger for det, der kommer, steg der frem for hendes Erindring saa mange sørgelige Minder fra hendes og Slægtens Liv, mørke Minder om Mænd og Kvinder, der krydsede hendes Vej, og paa hvem hun syntes, at Frelserens frygtelige Ord om Judas passede: „Det var det Menneske godt, om han aldrig var født.“ Det var forunderligt, at hun ikke tidligere var kommet til at tænke derpaa — ja, hvor der dog var mange uhyggelige, sørgelige Eksempler baade i hendes egen og i Mandens Slægt, Eksempler særlig paa saadanne, som var faldet for Drukkenskabens ødelæggende Last. Hun blev mere og mere beklemt om Hjertet, jo længere hendes Tanker søgte ind i Fortiden og forvildede sig baade i den ene og den anden Families Historie, der var som den vildsomste Labyrint.

Som Aandesyrer fo'r forbi hendes tilbageskuende Blik et Tog af triste Livshistorier, forspildte Liv.

Hendes Svigerfader — ja, man havde jo forsøgt at dysse det ned, men hvert eneste Menneske i Sognet vidste alligevel, at de sidste Dage, han levede, var rædselsfulde, ligesom for øvrigt hele den sidste Tid af hans Liv. Doktoren, som de havde sendt Bud efter, da det var

allerværst, kom ikke længere end halvvejs ind i Stuen, saa drejede han sig om og sagde kort og skarpt til Hustru og Børn: „Det er jo Delirium — der er ingenting at gøre — tag jer selv i Agt!“ og saa gik han vred ud af Døren. Trods Faderens Eksempel havde Sønerne ikke i nogen nærværdig Grad ladet sig advare. Hendes egen Mand dannede dog en Undtagelse. Den ene af dem gik jo derhjemme og kunde saa godt som ingenting tage sig til efter den ulykkelige Markedstur, da Hesten i rasende Karriere kom hjem uden sin Herre. Men der var mange, der havde set, at Manden havde været døddrukken og i Fuldskab havde pisket saaledes paa Hesten, at den blev fuldstændig vild.

Og saa var der Fætter Bengt. Han kæmpede en haard Kamp imod sin Tilbøjelighed, og i lang Tid kunde han ogsaa holde sig ædruelig, men til andre Tider blev han ganske overmandet af sin Lidenskab; og naar det saa var forbi igen, kom han i saadan Sjælekval, at alle troede, han var gaaet fra Sans og Samling. Og det var vel i Fortvivlelse over, at han ikke kunde lade være med at drikke, at han gik hen og tog Livet af sig selv. Uh! det løb hende koldt ned ad Ryggen, naar hun tænkte paa, hvordan hun mødte Karlene, som kom bærende med ham, da de havde været inde i Indelukket og skaaret ham ned. Aldrig kunde hun glemme det Syn! Nej, nu vilde

hun ikke tænke mere paa det! Det var, som saa hun Spøgelser ved højlys Dag.

Og Morfader, som drak saa tæt, skønt man sagde, at han holdt da Maade.

Og Fætter Nils, som til sidst maatte gaa fra Hus og Hjem.

Og Fætter Anders i Græshult og Nilsa Anders i Bjørka — — — aldrig havde hun dog tænkt sig, at der var saa megen Elendighed i Slægten og i Sognet.

Dog — hun skulde jo lade være med at tænke paa det, ak, men hvor var de dog stædige, de Tanker!

Disse Tanker, som hun saadan gik med om Dagen, maa have blandet sig ind i hendes Drømme om Natten. Det underlige Drømmeliv! vi forstaar saa lidt af det; men det er nok værd at tænke paa og grunde over. Det kunde være, at vi derigennem kunde vinde en sikrere Forstaaelse af Forbindelsen mellem vort Liv i Sansernes Verden og i Aandens Verden. „Drømme strømme,“ siger et gammelt Mundheld. Men det passer nok ikke paa alle Drømme, at de glider sporløst bort, som Vandet i Floden. Ofte ser det ud, som i Søvnens Forhænge mellem det nærværende og tilkommende er trukket til Side eller i det mindste hist og her gennembrudt, saa man kan skimte noget derigennem.

Anna Stina havde en Nat en Drøm, som ikke alene i Søvn fyldte hendes Sjæl med Rædsel, men som ogsaa siden efter, da hun vaagnede, syntes hende at rumme noget gruopvækkende i sig.

Hun drømte, at hun pludselig kom vandrende gennem en skovbevokset Bjergegn, — hvordan hun var kommet derhen, det fattede hun ikke. Det bar stadig op ad og op ad de skønne Bjerge, hvis Toppe skjulte sig helt oppe i den lyse, blaa Himmel. Det var ikke nogen besværlig Vandring! Hun havde ikke nødig møjsommelig at gaa Fod for Fod, nej, hun svævede, som baaren af milde, lune Vinde op over Bakker og Dale, over det tætte Krat og de dybe Bjærgeklofter.

Men hvor var der højtidsfuldt her i disse Egne, saa højtidsfuldt, at hun blev grebet af dyb Alvor, som fyldte hende med en hemmelighedsfuld Angest, saadan som hun kendte den fra sin Barndom, naar hun en Sommeraften ved Solnedgang sneg sig over Kirkegaarden.

Det var, som alt her talte, eller rettere hviskede, Fuglene hviskede, de mægtige Træer hviskede, Buskene, Vandløbene, Græsstraene, ja, endogsaa Stenene hviskede. Hun fyldtes mere og mere af Angest og stoppede Fingrene i Ørene for at slippe for at høre den grufulde Hvisen, der lød oven over hende, neden under hende og rundt omkring hende. Men hun hørte det alligevel. „Hun vil

se, hun gaar af Sted for at se, hun vil se!“ saadan hørte hun, at der blev hvisket fra hundrede Tusinde usynlige Munde.

Saa kommer hun, jaget af alle disse hviskende Røster, som dreves hun frem af Piskeslag, hen til Bredden af et stort, stort Hav, uendeligt stort og, som hun ogsaa forstod, uendeligt dybt. Nu tav alle de hviskende Stemmer. Ja, der var den dybeste Tavshed, ganske stille, men det var ikke Dødens Stilhed. Det var, som stod hun ved et mægtigt Tankehav, der stille arbejdede og arbejdede.

Hun syntes, at alt havde Øjne og saa paa hende, ja, saa paa hele Verden. Og hun fik en dunkel Forstaaelse af, at her paa dette Sted fødtes Liv, Sjæle, levende Tanker, Folkenes og de enkelte Menneskers Livsskæbner. Og her fra denne mærkelige Strandbred var der en vid Udsigt, Udsigt over Verdens og over Livets Hemmeligheder, over det, som Fremtiden skjulte.

Hun saa, hvorledes det store, hemmelighedsfulde Hav sendte en utallig Mængde Floder og Bække ind over de store Landstrækninger. I Begyndelsen var Vandet i disse Strømme rent, gennemsigtigt klart som ved deres Udspring. Men det varede ikke længe, saa blev de rulende Bølger grumsede af Dynd og Jord, som de rev med sig paa deres Fart. Og det skete særligt, naar Vand-

løbene brød ud af deres Lejer og trængte hverandre og krydsede hverandres Vej.

Der løb lige for hendes Fødder en lille Bæk. I Begyndelsen var det blot en lille Rende, hvor Vandet, klart som Krystal, strømmede hen over den kridhvide Sandbund, men siden efter, alt som den ilede videre frem, voksede Vandmassen med rivende Fart, saa at den snart som en stærk Strøm banede sig Vej ned ad Bjergskraa-ningerne. Hun mærkede hos sig en sælsom varm Interesse for denne lille Bæk. Hvorfor mon hun dog var saa glad ved at se, at dens Bølger var saa rene og klare? Hvorfor mon hun blev saa fuld af Angest, naar Vandet blev urent, og naar hun syntes, at nu var Løbet alt for hurtigt?

Bækken ilede næsten lige fremad, og hun fulgte den stadig med Øjnene — men saa kom der pludselig en Hindring, og den kastedes helt til Siden for saa med et dybt, brat Fald at styrte ned i en sort, stillestaaende, stinkende Sump.

Men — hvad var det?

Nede fra dette grufulde Dyb hørtes Skrig og Hyl som fra et vildt Drikkegilde, og saa kom der ogsaa andre Lyde som af halvkvalt Sukken og Stønnen.

Saa blev det et Øjeblik ganske stille, og saa — hvor kom den dog fra, den ubeskrivelig ondskabsfulde Latter,

der fyldte hele Bjergkløften, og som skarpe Knivsblade skar ind i de fugtige Bjergvægge? Det var, som Hjertet skulde holde op at slaa af Rædsel!

Saa vaagnede hun af sin Drøm og rystede over hele Kroppen som af Kuldegysninger.

Op ad Dagen fortalte hun sin Mand den mærkelige Drøm; men saa slog han en høj Latter op og fortalte, at nogle Landstrygere om Natten, henimod Daggry, havde slaaet sig ned i Landevejsgrøften lige uden for Gaarden og havde holdt Drikkegilde med det Brændevin og Øl, de havde med sig. Men da de lavede vel meget Spektakel, var han og Karlene gaaet ud til dem og havde bedt dem om at pakke sig, og det havde de saa ogsaa gjort, efter at de havde skældt godt ud; den ene af dem havde givet sine Føleiser Luft ved at slynge en Sten op i Skadereden i det store Træ, og saa havde jo Skaderne skræppet op, alt hvad de kunde. Det var vel disse Lyde, som Anna Stina havde hørt i Søvn, og som havde blandet sig ind i hendes Drømme. Og saa havde Erik Hansson erindret om, at Doktor Berger inde i Købstaden jo havde sagt, at det var paa den Maade, vi sædvanlig fik vore Drømme.

Men denne ligefremme Forklaring, som altsaa havde en Støtte i den lærde Doktors Ord, kunde dog ikke stille Anna Stinas Uro. Hun blev mere og mere tavs og tanke-

fuld, næsten tungsindig, syntes Tjenestefolkene, som ikke kendte Aarsagen. — — —

Lige i Udkanten af den store Statsskov laa nok saa fredeligt og ensomt en lille rødmalet Hytte. Dèr boede „norske Agnete“.

Hvem kendte ikke „norske Agnete“?

Alle de mange, hun havde skaffet Helbredelse, huskede nok, at da alle Doktorens Anvisninger og al hans Medicin slet ikke vilde hjælpe en eneste Smule, fik hun ganske Bugt med Sygdommen ved sine simple Kure. Selveste Hr. Doktoren havde engang maattet indrømme, at der findes en Lægekunst, som ikke læres paa Universitetet. Kvinderne rundt om i Gaarde og Huse, de kendte Agnete godt nok, for hun maatte give dem gode Raad baade om, hvorledes Brødet skulde bages, og Maden koges, om hvordan Klæderne skulde sys til Børnene og om god Røgt og Pasning af Køer og Høns. I Høstens Tid kom Mændene ud til hende for at faa at vide, hvorledes Vejret vilde blive de nærmeste Dage. Selv Børnene kendte hende godt, hun var saa venlig imod dem, og hun havde nogle Lommer, som altid syntes at være fulde af Godter, som hun delte ud til dem.

Men alligevel var der ingen, som egentlig rigtig kendte denne Kvinde fra Norges Land; der var ingen, der vidste noget om, hvad det var for en Livstragedie, der havde

lagt et saadant alvorligt og sørgmodigt Udtryk over hendes Ansigt og i hendes Øjne, som saa saa underlig vemodigt paa den, hun talte med. Der var slet ingen, som vidste, hvorfor hun var kommet just til denne lille Landsby og havde købt sig den omtalte lille Hytte.

Man hviskede og tiskede om, at norske Agnete kunde spaa; men der var ingen, som vidste det aldeles bestemt, og saa vilde man ikke tale aabenlyst om det, for saa kunde hun faa mange Ubehageligheder af Sognets Præster, og det vilde man ikke udsætte hende for, da alle godt kunde lide hende. Kaldskapellanden i Sognet tordnede løs mod hendes formastelige sorte Kunster, men Sognepræsten lod hende i Fred, siden han engang havde haft en Samtale under fire Øjne med hende. Det var nu i hvert Fald vist og sandt, at norske Agnete vidste mere end almindelige Mennesker, baade om de Ting, som var sket, og om det, som skulde ske.

Det var til hende, at Erik Hanssons Hustru en Eftermiddag gik ud.

Hun traf hende hjemme, og efter at de havde talt en hel Del sammen om ligegyldige Ting, fortalte hun hende om sin Drøm og om sin Uro.

Lige fra de begyndte at tale sammen, lagde hun Mærke til, at Agnete Gang paa Gang sank hen i en underlig drømmende Tilstand, og at hun, hvorhen hun saa end

rettede sit Blik, syntes med anspændt Opmærksomhed at iagttage noget, som øjensynligt gjorde et dybt Indtryk paa hende. Til sidst var det, som sank hun ganske hen i en Drømmetilstand, Brystet arbejdede tungt, Læberne mumlede uforstaaelige Ord, som stundom blev til smaa, skarpe Skrig, Øjnene stod stive i Hovedet paa hende, men der var dog en mærkelig Kraft i hendes Blik.

Anna Stina blev voldsomt forskrækket og rejste sig og vilde ud.

Men saa var det, som vaagnede Agnete op af sin Dvale, og hun rejste sig og holdt Anna Stina tilbage.

„Kære Ven,“ sagde hun, „du maa ikke blive forfærdet over, hvad du har set. Du har fortalt mig om din Drøm og om den Uro i Sindet, som den har forvoldt dig. Det er ikke alle Drømme, som ikke har noget at betyde, selv om Menneskene nu tror saadan og i deres Overmod paastaar det. Mange Drømme maa man tage som Advarsler og Paamindelser fra Gud, der ikke blot i de gamle Dage, men ogsaa nu paa denne Vis vil tale til os famlende Menneskebørn.

Jeg har faaet Lov til at se noget, noget om dit Barn, Anna Stina!

Alting kan vi ikke faa at vide.

Der hviler en tung Skæbne over dit Barns Livsvej. Jeg kunde ikke se og forstaa det alt sammen tydeligt, men

det var noget, som stod i Forbindelse med Hengivenhed til stærke Drikke.

Der fødes saa mange til Verden, i hvis Væsens Inderste er gemt en grusom Arvelod, der truer med at bringe Ulykke og Fordærvelse over det Menneske. Men vi véd dog, kære Ven, at hvis vi léver i inderlig Bøn for vore Børn og giver dem en omhyggelig Opdragelse, saa kan vi dog mildne det og ændre det for Barnet og faa selve Mørket til at blive Lys. Det beror paa den stærke, brændende Moderkærligheds Bøn og Stræben, baaret af en fast Tillid til Gud og en omhyggelig og samvittighedsfuld Opfyldelse af de hellige Pligter.

Gaa nu hjem! Bed og tro, og saa din Sæd i Tro!“

Og Anna Stina vandrede hjem, alvorlig og i dyb Grublen over det, som norske Agnete havde sagt til hende, men nu var hun blevet mere rolig end før.

Ogsaa Erik Hansson blev en kort Tid efter saa underlig beklemt. Han kunde ligesom sin Hustru ikke jage alle de mørke Tanker bort, som i Dagens Løb atter og atter meldte sig.

En Dag, da Erik Hansson kom hjem fra Markarbejdet, hvor han nu var færdig med Vaarsæden, satte han sig fortroligt ned hos sin Hustru, som sad med sit Haandarbejde ved Vuggen, hvor den lille laa og sov. Han saa alvorlig ud, som han nu havde gjort det i lang Tid,

og hans Hustru havde, selv om hun ingenting havde sagt, nok lagt Mærke til de mørke Skyer over hans Ansigt.

„Hør, du Mor!“ begyndte han, „det er underligt, og det er vel ogsaa noget barnagtigt noget, men jeg er nu ikke Mand for at faa den uhyggelige Drøm, som du fortalte mig om, ud af Hovedet igen. Det kan jo maaske være, at det var et „daarligt Varsel“, som Folk kalder det. Eller det var maaske ogsaa en Advarsel til os om, at vi skal passe paa, mens han er os betroet, og vogte ham for det, som daarligt er.“

„Ja, dèr sagde du noget, Far! Tror du ikke, at jeg har gaaet og tænkt akkurat det samme. Hvis vi bare kunde passe rigtigt paa Drengen, saa kunde det jo være, at det onde kunde afvendes.“

„Naar jeg under mit Arbejde har gaaet og grundet over din Drøm, saa er jeg kommet i Tanker om, hvor forfærdelig mange i Slægten, baade i din og min Slægt, der har været hengivne til det elendige Brændevinsdrikkeri, og jeg er blevet ganske fortvivlet ved at tænke paa det. Og nu siger man jo, at saadant noget nedarves. De siger jo, at man kan arve det, ligesom man arver en Gaard. I det mindste siger Skolelæreren saadan, skønt han kan da ikke vide det saa bestemt. Det kan springe et eller to Led over, sagde han forleden,

men saa kan det vise sig igen i et senere Led. Det er da forfærdeligt, hvis det virkelig skulde være Tilfældet. Far — han drak jo tæt, selv om det vel nok blev bedre med ham til sidst, og Morfar og din Farfar, de var vel heller ikke ganske fri for at — — —“

„U, tal ikke om det! Man bliver saa uhyggelig til Mode af at tænke paa alle de gamle Historier.“

„Men jeg tænker ogsaa, at det onde maa da kunne overvindes. Vi maa vel tage fat og kæmpe mod alt det, som daarligt er. Det siger jeg, og det staar jeg ved, at saa længe jeg er raadende her paa Gaarden, saa skal der fra nu af aldrig komme saa meget som en eneste Draabe Brændevin inden for mine Døre. Folkene faar nøjes med Hjemmebrygget og Skummetmælken. Og skulde det være, saa kan vi jo ved særlige højtidelige Anledninger tage lidt hjem fra Købstaden af det udenlandske Øl, som de nu har indført.“

„Aa, hvor er det rart, at du er kommet paa de Tanker af dig selv, Erik. Jeg har i disse Dage gaaet og tænkt og spekuleret meget paa, hvordan vi skulde faa Brændevinen skaffet af Vejen og gøre en Ende paa alt „Snapseriet“ her paa Gaarden, men jeg forstod ikke, hvorledes vi skulde komme af Sted med det.“

Fra den Dag af var Brændevinen og alle lignende stærke Drikke lyste i Ban paa Sødergaard.

Der blev stor Opstandelse blandt Folkene, som holdt deres Middagshvil, da Erik Hansson — lige efter Samtalen med Anna Stina — kom ud i Gaarden til dem med hele Husets Brændevinsforraad.

„Hvad mon der er paa Færde i Dag, siden Husbond er saa spendabel, det plejer han ellers ikke at være,“ hviskede Karlene til hverandre.

Men da saa Erik Hansson tog den ene Flaske op efter den anden og hældte Indholdet ud paa Jorden lige for alles Øjne, saa var de ved at tabe baade Næse og Mund.

„Er Manden da skruptosset! Se, der gik den anden, nu gik den tredje. Ja, hvis han ikke lige paa Stedet er blevet spilgal, saa — — —“

En af Gaardens Husmænd — Grine-Lars kaldte man ham, fordi han altid kunde holde Humøret oppe blandt Kammeraterne — kunde til sidst ikke styre sig. Han blev ved at staa og tage sig med sin grove Næve op om Ansigtet for at skjule Taarerne, som trillede ham ned ad Kinderne, hver Gang Flaskernes „velsignede“ Indhold blev skammeligt kastet væk til ingen Verdens Nytte.

Da Erik Hansson var i Færd med at tømme Nummer fem, sprang han med et Sæt frem, greb Manden i Armen og raabte med en Stemme, der skælvede af Bevægelse:

„Nej, nej, holdt! Det kan da ikke være Husbonds

Mening, at alt det her dejlige Drikke skal helt ødelægges og blive til slet ingen Nytte. Det her, det er jo — ja, ja, jeg siger det rent ud, det er jo at kaste alle disse velsignede Guds gode Gaver i Vadsken.“

Der fløj et hastigt Smil hen over Erik Hanssons Ansigt, men det fik straks igen sit sædvanlige faste, alvorlige Udtryk, og han svarede:

„Jo, du, Lars, dette her, det er alvorligt ment. Jeg skal sige jer alle sammen“ — han vendte sig om til Folkene — „fra i Dag af bliver der hverken budt eller drukket noget af den Slags her paa Gaarden. Det er nok bedst for os alle sammen. Hvis du“ — han talte til Lars — „ikke havde bælget dig saadan med dette her, saa havde du ikke været saa grov i Munden, Lars.“

Saa fortsatte Erik Hansson sit Værk, lige til Indholdet af den sidste Flaske var hældt ud paa Jorden, hvor Vædsken endnu en lang Tid drillede Tilskuerne med sin saare dejlige Duft.

Saa gik han roligt og fast ind i Huset.

Folkene kunde vist næppe selv gøre sig Rede for de Følelser, hvormed de saa efter ham. Men Lars var helt ude af sig selv og truede med knyttet Næve ad ham og hvæsedes: „Din lumpne Karl, kunde du ikke i det mindste have undet os den lille Slat dør til en sidste Svir!“ Grine-Lars skraalede i vilden Sky som et Barn,

der havde faaet Ris. Saadan sagde i det mindste Karlene, og det huskede de ham siden efter paa, hver Gang han blev altfor nærgaaende, naar han drev sin Spas med nogen af dem.

Saadant et Brud paa Sæd og Skik i et Bondehjem i Sverrig omkring Aaret 1850 var en alvorlig Sag og kunde ikke føres igennem uden Modstand. Vi har vanskeligt ved at forestille os, hvilken vigtig Rolle Brændevinen spillede i de Tiders Husholdning.

Karlene gav paa mange Maader deres dybe Misfornøjelse til Kende.

„Man er jo lige rent ud sagt ved at omkomme her paa Gaarden af Mangel paa Drikkelse. Det er da ogsaa, rent ud sagt, naa — at en ikke kan faa sig en ærlig Snaps, naar en gør sit Arbejde, som man skal. Hvordan skal man kunne holde den ud?“ Det var nu Forkarlens Mening om den Ting.

Men al Misfornøjelse til Trods var der ikke en af Folkene, der sagde sin Plads op, og de holdt sig meget godt trods Brændevinstørken. De havde det saa udmærket paa Sødergaard, at de betænkte sig baade en og to Gange, inden de forlod deres Plads for at tage en, der var ikke saa lidt ringere, paa en anden Gaard.

II.

Tiden er en rask gammel Mand, den piler hurtigere af Sted end en Kat med en Flok Hunde efter sig. Kun naar han kommer inden for de Landemærker, hvor Dovenskab, Dvaskhed, Kedsommelighed, Lidelse og Sorger har hjemme, bliver han noget langsom i Vendingen; han trækker paa Lemmerne ligesom Vagabonden, naar man prøver paa at faa ham i Gang med et ordentligt Arbejde, det gaar med samme Sneglefart, enten han faar Kys og Klap eller Knubs og Spark, enten man taler godt til ham, eller man skælder ud. Ellers farer Tiden ustandseligt frem paa sin evige Fart hen over Jorden som Jerusalems Skomager. Og overalt, hvor han kommer frem, river han Menneskene, ja alt med sig i sit hastige, hvileløse Løb, og de maa følge ham ustandseligt, indtil de udslidte, trætte til Døden synker ned i en af de utallige Grave, som er kastede langs Tidens Vej.

Medens et Menneske saaledes løber med Tiden, sker der store Forandringer med ham. Se paa det lille Barn,

som midt i al sin Svaghed og Hjælpeløshed viser os et Glimt af den himmelske Uskyld, snart iler det af Sted i Flokken som den unge Mand eller den unge Pige og jubler og ler over den raske Fart, selv om Klæderne bliver mere og mere tilstængede og plettede af Vejens Smuds og Støv, og mange af dem allerede mærker den sugende Træthed i alle Lemmer. Og det varer kun alt for kort, saa kommer Rynkerne og de dybe Furer, og de lægger sig hen over Ansigterne paa den kække unge Mand og den friske unge Pige; i Begyndelsen kan man næsten ikke faa Øje paa dem, men saa bliver de tydeligere og tydeligere.

Nu vil man standse, man vil ikke med længere. Allerhelst vilde man vende helt om og begynde forfra igen; ja, hvor vilde det være dejligt, om man kunde leve det skønne Barndomsliv om igen!

Naar de unge mærker, at nu begynder de at blive gamle, saa skælder de Tiden ud, de synes, han er slem, det er dog altfor galt, som han farer af Sted, det er jo en rasende, halsbrækkende Fart! Man siger, at særligt Kvinderne, naar Ungdomstiden er forbi, bliver Tidens svorne Fjender og finder paa tusinde Kunster for at værgе sig imod alle de mange Puds, som Tiden spiller dem. Naa, det gaar vel ligesaadan med Mændene, men de giver dog snart fortabt. Der er nu i hvert Fald ingen,

som, naar det kommer til Stykket, kan rive sig løs fra Tidens, den gamle Væddeløbers, Kløer. Man maa følge med, selv om man skælder og smælder, protesterer og stritter imod af alle Kræfter. Følger man ikke godviligt med, bliver man trukket af Sted ved Haaret. Og man kan da se paa alle de mange Skaldepander, at det er ganske respektable Næver, Tiden har. Fremad! frem! uden Rast og Ro, fremad med vaklende Skridt, bøjede Rygge og til sidst med rindende Øjne og snehvide Haar, lige til man har opbrugt den allersidste Kraft — nu kan man ikke mere! — og saa synker man ned i sin Grav.

Ung Erik — saadan kaldte Gaardens Folk Sønnen for at skelne ham fra Faderen — voksede op til megen Glæde og Stolthed for Forældrene. Han blev stor og stærk, statelig og skulderbred, sund til Sjæl og Legem. En forstandig Opdragelse og det raske Liv i Mark og Skov øgede den Arv af aandelig og legemlig Sundhed, som han havde fra sine Forældre. Man sagde, at han klarede sig udmærket alle Vegne, baade i Skolen, i Legen med Kammeraterne, ved Arbejdet paa Mark og i Eng og — ikke mindst — ved Grødfadet. Da han var femten Aar gammel, præsterede han fuldt ud voksen Mands Arbejde. Forkarlen paa Gaarden kunde ikke maale sig med ham, naar det gjaldt om at bruge Leen, lige saa lidt som han kunde kaste ham, naar de brødes.

Erik Hansson og hans Hustru kunde sagtens være stolte af den Søn, saa kvikt et Hoved, som der sad paa ham, og saa god han var af Hjertet. Han huskede godt, opfattede hurtigt og havde en god Forstand. Hverken ABC eller Katekismus voldte nogen Vanskelighed. Han kunde bare ikke faa i sit Hoved, hvad Nytte det kunde være til at lære en hel Bunke udenad, uden at der var nogen, som forklarede, og uden at han nogen Sinde fik Brug for det. Han forstod dog lidt efter lidt, at der maatte være nogen Mening i alt det, han saadan skulde banke ind i sin Hukommelse, noget, som man kunde have Gavn af at vide, hvis man dog bare kunde forstaa det. Men hvorfor forklarede Skolelæreren ikke det for dem, som de læste?

En Dag tog han Mod til sig, og til stor Forbavselse baade for Læreren og Børnene begyndte han at spørge Læreren ud. Og det var mange Ting, han vilde have Besked paa. Han havde i lang Tid gaaet og samlet til Bunke. Men mærkværdigvis blev Læreren først helt forlegen, og til sidst blev han forfærdelig vred. Saa-
dan en lille tosset Dreng skulde bare læse sine Lektier og svare paa, hvad man spurgte ham om og saa for Resten holde Mund og lade være at komme med sine dumme Spørgsmaal. Erik blev helt forbavset, men fra den Dag af fik han en Anelse om noget, som han snart

forstod var rigtigt. Skolelæreren vidste ikke Besked om alting, og det havde han troet lige til nu. Der var altsaa Kundskaber, som Læreren ikke selv ejede.

Erik begyndte saa paa anden Maade at søge efter Kundskab. Det kunde ikke hjælpe noget at gaa til Fader og Moder, det var han blevet klog paa. Naar han spurgte dem, havde de næsten altid svaret: „Det véd jeg ikke. Du er saa nysgerrig, Dreng. Du kan jo spørge Skolelæreren! Hold du dig bare til, hvad der staar i Bogen.“ Men det var, som brændte der en Ild i hans videbegærlige Sjæl. Han vilde have Besked baade om det ene og om det andet. Og da han snart kom paa det rene med, at naar han rigtig læste Bøgerne med Eftertanke, fik han mere at vide af dem end af alle de Mennesker, han kendte, saa gjorde han alt, hvad han kunde, for at faa fat paa Bøger; og alt som Aarene gik, fik han en ganske anselig og værdifuld Bogsamling.

Han blev en god Kunde i Byens lille Boghandel, og han var med ved Auktionerne, hver Gang der var en Bogsamling, som skulde under Hammeren. Naar han var fri fra Arbejdet, og naar han vogtede Køer paa Marken — og det var en Bestilling, som han i Modsætning til sine jævnaldrende godt kunde lide, for saa kunde han faa Lejlighed til at læse — og i de lange Vinteraftener søgte han at tilegne sig Indholdet af alle sine

mange Bøger. Og naar han ikke kunde faa Ro nok inde i Stuen, søgte han ud i Karlekammeret, og ved det Lys, han kunde faa fra Staldlygten, sad han med sin kundskabstørstende Aand og hentede Skattene frem fra mangel en Bog.

Ved Valget af Bøger viste han et sundt Omdømme og en god Forstand. I hans Bibliotek, som man vanskeligt traf Magen til paa en Bondegaard, var der ikke mange af disse daarlige Visebøger, Forbryderhistorier, Røverromaner og alle Slags Æventyrbøger som Ungdommen jo ellers sætter megen Pris paa, men der fandtes Historie, Geografi, Rejsebeskrivelser, Naturvidenskab, Mechanik, Fysik og Bøger om Landbrug og om Landmaalning. Ja, der var endogsaa nogle Grammatikker i fremmede Sprog. Desuden fandtes en ikke ubetydelig Samling af Sverrigs klassiske Poesi og anden Skønlitteratur. Naar det var Bøger, det gjaldt, var hans Fader aldrig kneben med Pengene. Selv om han ikke havde flere Kundskaber, end Landsbyskolen havde kunnet bibringe ham, kunde han dog med sin gode Forstand indse den store Betydning en god Uddannelse har.

Eriks Kundskabstrang vakte megen Beundring hos hans Omgivelser, men der var ogsaa dem, der blev misundelige. De kunde nok mærke, at han voksede fra dem. Og det mærkede han vist altfor meget til selv.

„Sikken en Karl, den Ung Erik! Enten bliver han da Præst eller ogsaa Rigsdagsmand, og husk saa paa, at det var mig, der sagde det,“ saadan sagde Grine-Lars ofte til sine Kammerater, og saa saa han ligesaa højtidelig ud som en rigtig Profet. Der var en af Karlene, der mente, at Erik blev nok saa stor af al sin Læsning, at han kunde naa med sit Hoved helt ind i Himlen og sætte selve den kære Gud og Skaber i Forlegenhed med al sin Lærdom og sine vanskelige Spørgsmaal.

Efter alle Tegn at dømme havde saaledes Brændevinstørken ikke haft nogen skadelig Indflydelse paa Ung Eriks aandelige og legemlige Udvikling. Og der var endda ogsaa kommet Øltørke paa Gaarden. Det varede nemlig ikke længe, førend Erik Hansson og hans Hustru mærkede, at Øllet næppe var mindre skadeligt end Brændevinen, det viste sig tydeligt nok af de Eftervirkninger, det havde, hver Gang de ved særlige Lejligheder til Opmuntring for Folkene lod Øl udskænke i rigelig Mængde. Saa tog de den Beslutning, at ogsaa Øllet skulde være lyst i Ban paa Sødergaard. Men nu blev der saadan en Misfornøjelse blandt Folkene, at det næsten blev til et helt Oprør. Det havde ikke varet saa længe, inden man blev trøstet over Tabet af den kære Brændevin, man fik jo Øllet i Stedet for. Men nu skulde man ogsaa give Afkald paa det. Karle og Daglejere knurrede højlydt og erklærede,

at saa kunde de ikke holde det ud længere, „naar der blev saadan en kunstig Ordning paa Gaarden“. Der var nogle af dem, der straks gik deres Vej. Det varede imidlertid ikke længe, inden de fleste af dem kom tilbage igen.

„Her bliver lige saa knastørt, som da Israels Børn vandrede gennem Ørkenen,“ sagde Grine-Lars, han vilde da ikke lade saadan en god Lejlighed gaa sig forbi, til at han paa sin Husbonds Bekostning kunde vise, at han var det vittigste Hoved i hele Sognet. „Hvis der bliver Ildløs,“ sagde han, „eller Lynet slaar ned, saa gaar der da først Ild i os. Enten er de gale, de to deroppe paa Gaarden, eller ogsaa er de i Færd med at blive hellige. I skal bare se, det varer ikke længe, saa maa vi ikke engang drikke en Slat Vand, førend vi har spædt det.“

Men Grine-Lars's Kone, som saa tit og mange Gange havde døjet under det, naar hendes Mand havde faaet noget i Hovedet, sagde:

„De deroppe paa Gaarden bliver klogere for hver Dag, der gaar, men du, Lars, bliver mere og mere tosset. Du skulde blot have været med Israels Børn ude i Ørkenen, saa havde du haft mere af Guds Ord og mindre Galskab i dig. Hvad Tørken angaar, saa har det ingen Nød. Du har bælget saa meget Øl og Brændevin i dig

i din Tid, saa du paa dine gamle Dage nok kan have Raad til at spæde det alt sammen lidt op med Vand. Det tager du ingen Skade af. For Resten, saa er det da Vand, som slukker Ild, saa vidt jeg véd, men Øl og Brændevin slukker den Smule Forstand ud, som du har i dit Hoved.“

Da Grine-Lars fik den Omgang, var det ham og ikke Husbonden, Folkene morede sig over.

Ellers var det ikke godt at staa sig for Grine-Lars's hvasse Tunge. Der var mange, som han havde gjort til Grin i hele Byen. Naar disse stakkels Mennesker kom i Selskab, kunde de næppe komme inden for Døren, førend Folk begyndte at trække paa Smilebaandet blot ved at se dem.

Man talte meget om, hvordan han engang gjorde det af med en lærd Herre, som gik rundt paa Gaardene, uden at man rigtig kunde blive klog paa, hvad det egentlig var, han vilde. Han var lige saa tosset som Børnene efter at høre Historier og Sagn om Trolde og Jætter, Nisser og Spøgelser og om alt det, som havde gaaet for sig i gamle Dage. Det var ikke til at forstaa, at saadan et gammelt Menneske kunde være saa tosset. Man troede i Begyndelsen, at det ikke stod rigtig til med ham og fik megen Medlidenhed med ham. Men saa opdagede man, at han gik paa Jagt efter Ord. Han

prøvede paa at sige Ordene igen paa samme Maade som de, der fortalte, og skrev saa Ordene op i en Bog — hvad mon det skulde betyde? Han vilde vist bare „gøre Løjer med Bønder, fordi de ikke kan tale saa fint som Herskabsfolk“. Den Karl kunde de ikke døje. Saa sendte man ham hen til Grine-Lars med et stille Haab i sit Sind.

Grine-Lars var just oppe paa Gaarden og skar Granris til Strøelse i Svinestien, og han blev meget smigret over, at han fik Besøg af den lærde Herre, og endnu mere, da han hørte, hvad han vilde. Han vidste nok, at det var den almindelige Mening, at der var ingen i hele Herredet, som var saa stiv i at fortælle Historier som han.

Saa tog Lars fat paa en af sine allerbedste Historier, og for rigtig at imponere den fremmede Herre, lavede han en pæn Indledning og begyndte med at meddele, at „det var nu ved den Tid, da vor Herre skabte alle Fugle, som findes paa Jorden, lige fra de største Høns og Gæs til de allermindste Myg og Fluer“, men saa kunde den lærde Mand ikke lade være med at trække paa Smilebaandet og drille Lars med at spørge:

„Mener da Lars, at Myg og Fluer er Fugle?“

„Ja vist gør jeg saa, de har da Vinger, skulde jeg mene. Har han maaske ikke lagt Mærke til det, og han er dog saadan en lærd Mand?“

„Naa, saa det er det, man skal se efter; saa er Møllen derhenne vel ogsaa en Fugl?“ spurgte den unge Viden-skabsmand; han kunde ikke dy sig for at gøre lidt Løjer med Lars's mærkelige Definitioner.

„Nej, saa minsæl om hun er! den har Gud da ikke skabt!“

„Ja saa, Lars mener altsaa, at Myg og Fluer er Fugle, fordi Gud har skabt dem. — Men — saa er vel Lars og jeg ogsaa Fugle, for Gud har da ogsaa skabt os? Men Lars mener vel nok, at Gud har skabt andet end Fugle?“

„Har jeg maaske sagt andet? Nej, Gud har nok skabt baade Mennesker og „Kvæj“, og sommetider er det ikke nemt at hitte Rede i, hvem der er det ene, og hvem der er det andet. Men hvis han ikke vil have min Historie om alle de Fugle, der findes, saa for mig gerne, men saa faar han ikke saa meget som en eneste lille Fjer af en Fluevinge.“

Saa vendte Lars højst fornærmet sin brede Ryg til den bestyrtede Sprogforsker og lod ham staa ganske alene oppe paa Risbunken og grunde over dette nye Eksempel paa det Lune, der bor i det svenske Folk.

Erik var en flittig Kirkegænger. Men det var ikke noget, han var ene om. Folk i Velandas Sogn var nu engang meget kirkesøgende. Naar Søndagen kom, gik

de alle sammen op til Herrens Hus undtagen de ganske smaa, de, som maatte blive hjemme for at passe dem, og saa var der ogsaa nogen, som paastod, at det kunde ikke gaa, de gik alle sammen, nu vilde de blive hjemme for at „passe paa Huset“. Det er meget betegnende, hvad en gammel Mand fra Velande svarede en Mand fra Nabosognet, da han spurgte, hvad Grunden var til, at Folk i Velande saadan rendte i Kirke hver Søndag. „Vi skal jo dog et Sted hen; og gaar vi ikke derhen, saa er jeg bange for, at vi gaar paa de Steder, som er værre, saadanne Steder, som f. Eks. de fra jeres Sogn holder til.“

Saa sagde Manden ikke mere, for hans Sogn var vel kendt for det vilde Liv, der førtes paa Kroen og i Gildeshusene.

Det var saaledes ikke altid de bedste Bevæggrunde, Folk havde, til at gaa flittigt i Kirke.

Det, der lokkede de unge, var den gode Lejlighed til at træffe sammen med Kammeraterne, slaa en Passiar af og træffe Aftale med hverandre om, hvordan de skulde tilbringe den øvrige Del af Dagen, og man kan ikke nægte, at ogsaa en stor Del af de ældre betragtede den Passiar, de fik sig paa Kirkebakken før Gudstjenesten, som noget, der hørte med til den, ja, maaske som den allervigtigste Del af den. Det andet maatte man saa efter gammel Sæd og Skik lade gaa med i Købet.

Blandt den store Mængde Kirkegængere, som kun gik af Vane, var der vel ogsaa nogle, som gik ind i Helligdommen, fordi deres Sjæle tørstede efter Gud. Men i ethvert Tilfælde var det et tiltalende Syn at se disse staaende og spadserende Skarer af Kirkegængere, langs med Kirkemuren og spredt over hele Kirkegaarden, særlig da de unge Piger, fyldige og rødmossede i deres enkle Dragter, som var syet af hjemmevævet Tøj, farvet i Købstaden, og med sorte Tørklæder paa Hovedet, og saa de unge Mænd, klædte i sorte og graa Dyffels- og Klædesdragter, skaarne efter Landsbyskrædderens Mønstre — det var kraftige, firskaarne Skikkelser, Ryggene var noget bøjede af det haarde Slid i Jorden, Ansigtstrækkene grove, og det var ikke nemt at læse i deres Ansigter, thi de skjulte mere, end de røbede.

Medens de gifte Mænd talte sammen om Vind og Vejr, Saaning og Høst og om Torvepriserne paa Flæsket, Havren og Kartofflerne, og Kvinderne talte om det Tøj, de havde paa Vævene, om Køer og Høns, om Priserne paa Æg og Smør og om deres egne søde Børn og de andres væmmelige Unger, aftalte de unge med hverandre, hvor man om Eftermiddagen skulde mødes og saa have det rigtig fornøjeligt sammen.

Det kunde godt ske, at der var en eller anden af de unge, som helt glemte, hvor de var, og raabte højt af

Glæde, naar der var en, der kom med et rigtig godt Forslag, men ellers lagde dog Stedets Hellighed — de stod jo midt imellem alle Gravene — og saa de ældres Øjekast en Dæmper paa de unges Sind. Det var ogsaa morsomt at lægge Mærke til de forskellige Udtryk, der viste sig paa Ansigterne, naar der kom endnu en ung Mand eller Pige ind gennem Kirkegaardslaagen. Nogle skævede man blot ganske ligegyldigt til, andre fik varme og dvælende Øjekast, eller man saa paa dem med misundelige og forargede Blikke. Det gik „Sødergaardsdrenge“ paa den sidste Maade.

Naar Klokkerne begyndte at ringe sammen, var det forbi med dette muntre og hyggelige Forspil. Med Lyst og Glæde eller modvilligt og trægt, nogle med Hjerterne beredte, andre kolde og ligegyldige, vandrede de saa alle sammen ind igennem Kirkedøren.

Ligesom Erik var en flittig Kirkegænger, var han ogsaa en opmærksom Tilhører inde i Kirken, og det uagtet han gerne satte sig oppe paa Pulpituret, hvor Ungdommen just ikke altid sad saa stille, men tit kunde have mange Kunster og Løjer for. De, der sad paa Bænk med Erik, turde aldrig prøve paa saadan noget, for saa kom de til at staa til Regnskab for det bagefter. Og man havde en voldsom Respekt for Eriks haarde Næver. Men der var noget andet, som satte den unge Mands For-

stand og Taalmodighed paa Prøve. Han kunde faa det i sit Hoved, hvorledes det kunde være, at hvor opmærksomt han end lyttede efter Prædikenen, kunde han dog aldrig nogen Sinde gøre sig selv Rede for, hvad der var blevet sagt, eller hvad Meningen med det var.

Man kunde faa to Slags Prædikener at høre i Veland. Senere hen fik man ogsaa en tredje Slags.

Sognepræsten holdt Erik meget af, siden han havde gaaet til Præsten hos ham. Han var en mild og venlig Mand paa omkring de 60 Aar. Han mente, at naar han kom op paa Prædikestolen, skulde han arbejde paa sine Tilhøreres moralske og aandelige Oplysning, og han holdt saa et Foredrag, som aldrig varede mere end en halv Time, og søgte derigennem, saa godt han nu forstod det, at udvikle og forklare visse bibelske og dogmatiske Begreber, en enkelt Gang med et lille Tilløb til en Anvendelse af det sagte paa Tilhørernes sjælelige Tilstand. Han hævdede, at som Regel burde enhver Tilhører, der var ved sin Fornufts fulde Brug, selv kunne gøre Anvendelse af, hvad der var sagt. Men trods det, at han var en studeret Mand, der havde alle sine Eksaminer i behørig Orden, var han hverken dyb eller klar i sin Tankegang, ligesom han heller ikke evnede at fremstille det, han havde at sige, jævnt og forstaaeligt, og derfor kunde selv en tænksom Tilhører ikke faa noget ud af hans Prædikener, som

kunde imødekomme Trangen til kristelig Oplysning, og endnu mindre, hvad der kunde hjælpe Hjertets dybe Trang.

Hovedindholdet af, hvad han Søndag efter Søndag fortalte sine „elskede Medkristne“, var, at det gode er godt, og det onde er ondt, og at vi bør vogte os for Synden og være rare og skikkelige Mennesker.

Hvad specielt hans Sjælesorg angik, var den næsten udelukkende af økonomisk, ja, man kunde med en vis Ret sige af praktisk nationaløkonomisk Art. Han var en sjældent dygtig Landmand. Hans Gaard var en Mønstergaard. Han var derfor i Stand til at kunne hjælpe sine Sognefolk med at faa deres Landbrug drevet i Vejret, og han var i den Henseende overordentlig villig over for dem, og derfor skattede Bønderne i Sognet ham ogsaa højt. En omrejsende Foredragsholder fremhævede ham engang som en virkelig Kulturbærer, der vilde faa samme Betydning for sit Sogn, som Klostrene havde i Middelalderen. Alle hans Evner gik i anden Retning end Præstegerningen. Han havde som ungt Menneske tigget og bedt sin Fader, om han maatte faa Lov at komme paa en Landbrugsskole, men det var Faderens bestemte Ønske, at der skulde blive en Videnskabsmand af hans Søn. Saa forsøgte han adskillige Aar igennem at naa frem til en af Universitetets Læreposter, men da det mislykkedes,

tog han teologisk Embedseksamen og blev meget hurtigt paa Grund af de gode Forbindelser, Faderen havde, Sognepræst i Velande fede Præstekald.

Den anden Slags Prædiken fik man af Kaldskapellanen. Der havde ogsaa tidligere, naar Embedet havde staaet ledigt, været sendt unge Præster som Vikarer til Sognet. Men deres Prædiken fik ingen videre Betydning, man kunde snarere tale om det stærkere eller svagere Indtryk, som deres Personlighed gjorde paa Kvindekønnen i Sognet. Der var mange, der regnede Kapellan Blomgren for at være en stor Prædikant, særlig da Kvinderne. Og det var ikke saa meget det, han sagde, der gjorde Indtryk paa Folk, men derimod hans Stemme og Tonefaldet. Han havde af Naturen en rigtig god Talestemme, men saa snart han kom op paa Prædikestolen, blev den pludselig fuldstændig forvandlet ligesom for øvrigt ogsaa hele hans Person. Røsten bevægede sig hele Prædiken igennem i ynksomme, lidende, klagende Moltoner, enten den saa tordnede mod Synden og Verden eller den trøstede og formanede Guds Børn. Indhold og Sprog var ganske i Smag med Tonen. Nogle faa og smaa, fattige Tanker, som evig og altid kom igen, og som blev ført frem i et Sprog, som lignede det, en Moder bruger, naar hun sidder og kæler med sit lille Barn, det var alt det, som denne Mand hveranden Søn-

dag havde at byde sine trofaste Kirkegængere. Al Tanke og Aand druknede ganske i den mægtige Strøm af hule Fraser og vammel Sentimentalitet. Prædikanten sagde alting paa saadan en Maade, at der i Virkeligheden ikke blev sagt noget, og der var ingen, der kunde føle sig ramt — der findes jo den Slags Diplomater blandt Præsterne, som bruger saadanne Kneb, for at de kan staa sig godt med alle Tilhørerne og kan undgaa at støde nogen.

I sit private Liv var Blomgren ganske, som Folk er flest, yderst lidt aandelig, men meget verdslig, rigtig et almindeligt Hverdagsmenneske, som helt og holdent er optaget af Omsorgen for den kære Familie. Og da det saaledes skortede ham baade paa Alvor i Livet, paa Dannelse og Begavelse, udøvede han ingen personlig Indflydelse paa nogen uden for en vis lille Kreds af sentimentale Mennesker, skønt han altid optraadte med megen præstelig Værdighed og Myndighed. Derfor var det næsten ogsaa absolut nødvendigt, at han maatte lægge an paa at gøre sig særlig bemærket, naar han var paa Prædikestolen.

Og — smaa Aarsager kan jo faa store Virkninger. Naar Kapellanen prædikede, var der unægtelig en vis Bevægelse rundt om i Kirken. Kvinderne snøftede og græd, saa det rungede i Hvælvingerne, og de gjorde

ustandselig Brug af deres Lommetørklæder, til sidst ogsaa af dem, som de havde taget med i Reserve. Og naar Prædikanten kom til de mest rørende Steder i sin Prædiken og saa førte sit eget Lommetørklæde, som han altid holdt i Haanden snoet om Pegefingeren, op til sine Øjne, saa bævede og rystede Forsamlingen saaledes i Graad, at det var som et helt lille Jordskælv. Og Mændene sad stive som Støtter og stirrede forlegent lige ud Luften eller kiggede uafbrudt ned i Kirkebænken, engang imellem skævede de dog hen til Naboen med et Blik, der skulde sige saa meget som: „Kan du begribe dette her, for jeg kan ikke forstaa et Muk af det hele?“

At Prædikenen efterlod et dybt og varigt Indtryk kunde man nok fornemme af de Samtaler, der førtes, naar Folk kom hjem fra Kirke!

En Søndag Eftermiddag kom gamle Gustava fra Fat-tiggaarden ind hos en Gaardmand, og straks, da hun kommer inden for Døren, siger hun i stor Henrykkelse: „Aa! Aa! I har da vel hørt Blommegren i Dag? For det var da en underlig dejlig og mærkværdig Præken!“ „Naa, hvad sagde han da?“ — „Hvad han sagde? Jeg hørte virkelig ikke et eneste Ord, jeg bare tudede ligesom alle de andre.“

En from og klog Bonde dristede sig engang til at udtale sin store Forbavselse over, at der altid sk

værc saadan et Spektakel i Kirken, naar Præsterne, og særlig da Blomgren, talte, baade oppe paa Prædikestolen og nedenunder den. Traf man sammen med Kapellanen, sagde han, uden for Kirken, saa talte han jo som et ganske almindeligt Menneske. Men det kan nok være, han fik læst og paaskrevet af sin bedre Halvdel:

„Kan du da ikke forstaa, at det er noget, der hører med til Saligheden? Men du har jo aldrig nogen Sinde forstaaet dig paa det, som helligt er.“

Malena Skrædderkone kommer en Søndag ganske opløst i Rørelse og Bevægelse hjem fra Kirken til Manden, som var blevet hjemme for at „passe paa Huset“.

„Naa, hvad sagde saa Blomgren i Dag?“ spurgte Manden yderst spagfærdig.

Men hvad gør saa Malena! Hun trækker sit Lommestørklæde op af Lommen og vrider det lige under Mandens Næse, og saa pjaskvaadt er det af alle Taarerne, saa det drypper ned paa Gulvet.

„Nu kan du vel nok forstaa, hvordan den Prædiken var. Og kan du ikke det, saa er du værre end de umælendes Bæster, og saa kan det slet ikke nytte noget at tale til dig.“

Saa gik hun ud i Køkkenet.

Men Manden mumlede ved sig selv — skønt hun ikke var inde i Stuen, turde han ikke sige det højt —:

„Ja, Rørelse, det har hun nok af hver evigste Søndag, men at hun bliver bedre af al den Renden i Kirke, det kan jeg da i det mindste ikke opdage.“

Enken efter Friherren paa Herregaarden Skönvik — Folk kaldte hende „Enkenaaden paa Skönvik“ — var en af Blomgrens stadige, beundrende Tilhørerinder, skönt hun ikke hørte med til Sognet.

„Kapellan Blomgren er Sverrigs største Prædikant,“ hævdede hun med stor Bestemthed. „Og jeg mener, at jeg kan dømme rigtigt i den Sag, da jeg er en dannet Dame og har opholdt mig i Stockholm, hvor jeg hørte alle de Præster, som var paa Moden. O! hvor taler dog Kapellan Blomgren vidunderlig dejligt, rigtigt, saa det gaar en til Hjerte! Allerede naar han har sagt det første Ord, begynder jeg at græde, saadan at jeg næsten ikke kan høre noget af det andet. Og han beroliger og troster altid saa dejligt, selv om man kommer trykket af nok saa mange Lidelser og Bekymringer, og dem har man nok af; de væmmelige Tjenestefolk og krakilske Naboer og alt det meget andet skaffer en saa mange Bryderier, saa man nok kan behøve et Trøstens Ord for ikke at gaa helt til Grunde i denne Verdens Jammerdal.“

Der sad vel ogsaa dem i Kirken, som vel var bedrøvede, men af helt andre Aarsager. De længtes efter at blive grebne paa en anden Maade og efter at mærke

en anden Aands Magt over Hjerterne. Men de maatte stille og taalmodigt vente til den Stund, da den rigtige Hyrderøst vilde lade sig høre.

Paa Erik havde denne Maade, hvorpaa Guds Ord her blev forkyndt, den Indvirkning, at han mere og mere følte Lede og Foragt for al Kristendom, som han jo kunde have al god Grund til at tro i Virkeligheden ikke var andet end tomme Ord og kunstigt Føleri. Det gik med ham som med en hedensk Høvding fra Frisland omkring ved Aaret 800. Mere ved at overtale end ved at overbevise havde en frankisk Munk faaet ham til at bede om Daab. Men da Høvdingen var traadt ud i Floden, og Daabshandlingen lige skulde til at begynde, afbrød han pludselig den, der forrettede Daaben, med at sige: „Stop lidt! lad mig først faa Lov at spørge om noget! Alle mine Forfædre, som ikke er døbt, er de i Helvede?“ „Ja, i Helvede er de,“ svarede Præsten i Overensstemmelse med, hvad den Tids Dogmatik lærte. „Saa vil jeg hellere være i Helvede sammen med de brave Svende end i Himlen sammen med dine Skrællinger!“ sagde Høvdingen og traadte hurtigt op af Vandet igen uden at være døbt.

Man kan godt faa gjort Kristi herlige Evangelium, som er en Guds Kraft til Frelse for hver den, som tror,

til ynkelig Kællingsnak og vammelt Kælenskab. Og i vor Tid gør man det ofte.

At Evangeliet vækker Had og Modstand her i Verden, det beror paa den afgjorte Modsætning mellem den Aand, som bor i Evangeliet, og den, der er i Verden, men at det kommer under Foragt som noget vammelt Vrøvl, det skyldes frem for alt dem, der forkynder det. Og ved en saadan Forvanskning af Kristendommen er det særlig den mandlige Ungdom, som skræmmes bort fra Kristi Banner. —

Sognepræstens Helbred blev, ganske uventet, mere og mere vaklende. Saa søgte han om at maatte faa en personel Kapellan og fik det.

Naar man saa den nye Præst, kunde man af hans Udseende ikke slutte sig til, om han var gammel eller ung. Man kunde sige om ham, hvad der staar i en gammel svensk Geografi om Byen Skara, at han var „lille, kroget og grim“. Og de unge, som sjælden har nogen Respekt, hverken for Alderen eller for Embedet, fik en vis Lyst til at gøre Løjer med ham, da han med sin lille, noget bøjede, spinkle Skikkelse gik henad Grusgangen til Sakristiet. Hans Tjeneste ved Alteret skaffede ham heller ikke Sympati hos Kirkegængerne. „Uha!“ sagde de, „han kan jo ikke messel!“ Det kunde saavel Sognepræsten som Blomgren, og fra ældgammel Tid

havde man i Velande Sogn været vant til, at der blev messet. „Og han læser rigtignok ikke med saadan en Følelse som Blomgren.“

Men da han kom op paa Prædikestolen og bad Bønnen før Prædikenen — og det var en kort og enfoldig Bøn, som et hjerteligt Blik op imod Himlen — skete der straks en stor Forandring med Tilhørernes Holdning. Man mærkede, at Bønnen bares frem af en personlig Overbevisning, den, der bad, var en, som troede. Det var virkelig en Bøn til Gud og for Guds Ansigt, ikke, som saa ofte, kun tilsyneladende en Bøn til Gud, men i Virkeligheden en Henvendelse til Tilhørerne nedenfor Prædikestolen. Og han var ikke kommet langt ind i sin Prædiken, førend alle i Kirken fik en bestemt Fornemmelse af, at nu blev de stillet Ansigt til Ansigt med en usynlig Prædikant, som vilde sige dem et kærligt Alvorsord af Betydning for Tid og Evighed.

Man fik sig ikke sin sædvanlige lille Lur i Kirkestolene den Søndag, og man hørte heller ikke den sædvanlige højlydte Graad og Snøften; dog var der dem, der fik Taarer i Øjnene, men det var saadanne, som det ellers ikke skete med.

Der blev saa stille og saa tyst i Kirken, saa at hver en af Tilhørerne kunde fornemme, hvorledes Portene ind til Sjælens skjulte Liv lukkede sig op for Ham, som

for at granske Hjerter og Nyrrer og kalde frem til Regnskab. De sløve Hjerter begyndte at mærke dybe og alvorlige Følelser røre sig i dem. Samvittigheder, der i Aarevis havde hvilet i dyb Søvn, blev vækkede og begyndte at fremføre frygtelige Anklager. Denne usynlige, alvidende Prædikant jagede Sjælene gennem alt det, som man troede skjult og glemt, lige til de naaede til det Punkt, hvor ingen Flugt mere var mulig, men Sjælen var fanget og maatte vælge mellem disse to Udveje, enten: „Herre, frels mig; thi jeg forgaar!“ eller: „Gaa bort denne Gang, men naar jeg faar bedre Tid, vil jeg lade dig kalde til mig.“

Kraftig og lige til var Prædikenen; den blev forstaaet, og den greb Sindene. Lige fremt og naturligt, uden noget opstyltet i Tonefald eller Udtryksmaade og uden noget som helst Effekthjægeri talte Præsten, som om han stod og talte under fire Øjne med hver enkelt af dem. Men i Ordene var der Ild og Glød, de var som Pile, der fløj mod Maalet og traf. De skaanede end ikke Hverdagslivets Gøren og Laden. Præsten forstod at vise, hvorledes det altsammen havde sin Rod og sit Udspring i Hjerterets skjulte Liv.

Og som han af al Magt søgte at vække dem, der trællede for Verden, op af Døds søvnen, saaledes afslørede han uden Naade og Barmhjertighed den Kristen-

dom, som man blot har i Munden og i sine Følelser, som kan lade nok saa from i Kirken og ved Møderne, men som lægger sin Ugudelighed klart for Dagen hjemme og i Handel og Vandel.

Det Indtryk, som denne Prædiken gjorde — og den fulgtes af to Aars Virksomhed ganske i samme Aand — var i det væsentlige det samme hos alle Tilhørerne. Den Dag vidste man, hvad der var blevet sagt i Velandas Kirke, og at „Herrens Mund havde talet“. Men hvad der blev sagt paa Vejen hjem om Prædikenen var meget forskelligt, alt eftersom de enkelte stod i Forholdet til Gud. Der var dem, der rystede det mægtige Indtryk af sig og gav deres Forargelse frit Løb.

„Hvad kommer det dog Præsten ved, om en er paa-holdende og urimelig over for sine Tjenestefolk? Det Rakkerpak skal nok selv skaffe sig sin Ret, og de skal minsandten nok lade være med at arbejde sig fordærvet,“ sagde en Bonde, som havde Ord for at være den værste i hele Sognet til at plage Tjenestefolkene.

„Sikken han talte om at trælle for denne Jord og om, at man skulde have sit Blik vendt opad, hvis man ikke vil ødelægge det hele for Tid og for Evighed. Hvordan mon Kornet vilde blive paa min magre Jord, hvis jeg ikke skulde bestille andet end gaa og kigge op imod

Himlen?“ saadan sagde en anden, og det var vel, fordi han følte sig ramt netop paa sit svage Punkt.

„Det er dog mærkværdige Tider, vi nu lever i, at man nu ikke engang kan faa Ro og Fred i Kirken. Han prædikede jo blot Loven, den unge Mand, det var, ligesom han slet ikke kendte noget til Naaden,“ mente en af Blomgrens bedste Grædekoner, en Bondekone, som, da Præsten talte om, at der var Mennesker, som græd i Kirken, men skældte og smældte hjemme, havde ham lumskt mistænkt for, at det var hende personlig, han sigtede til.

„Naade her og Naade der — skal vi have Prædiken om Naade, saadan et Syndens Liv, som vi har levet her i Velande,“ sagde gamle Korporal Flink, medens Taaerne trillede ham ned ad Kinderne.

Og Grine-Lars — han var ikke oplagt til Løjer nu. Han gik og smaasnakkede med sig selv hele Vejen hjem.

„Naa, ja! det er sandt, alt det, som Præsten sagde. Det gaar slet ikke paa den gamle Manér. Jeg maa holde op med at drikke — at bande — og med det lumpne Snyderi — med at kives og rives med Kællingen derhjemme — og — og — og — ja, der er nok en gruelig Bunke, som jeg maa holde op med. Det er bare det, det gælder, hvordan jeg skal komme af Sted med det. Gud, vær mig arme Synder naadig!“

Erik var ligesom flere andre af de unge dybt greben, og fra det Øjeblik af var han reddet fra at blive en Foragter af levende Kristendom, selv om der ikke før langt senere hen i Tiden kom en personlig Afgørelse i hans Liv.

Da Ung Erik lige var fyldt femten Aar, var han blevet konfirmeret. Det eneste Indtryk, som han havde fra sin Konfirmationsforberedelse, var, at Sognepræsten, hos hvem han gik, var en god og venlig Mand, som var meget glad over det, naar man kunde sine Lektier, og som blev særdeles glad, naar man kunde give ham Svar paa de lette og meget faa Spørgsmaal, han fremsatte, og som udelukkende henvendte sig til Børnenes Forstand, men som ogsaa blev forskrækkelig ked af det, naar man ikke kunde sine Ting. Han huskede, hvorledes Sognepræsten var umaadelig stolt af ham, fordi han ved Overhøringen gjorde sin Lærer megen Ære.

Den Dag, da Børnene blev overhørte, var en meget stor og alvorlig Dag, som bragte Ære eller Skam baade over Præsten, Børnene og Forældrene. Den Familie, hvis Søn eller Datter „dummede“ sig ved Opremsningen af Forklaringerne fra Katekismen, skammede man rigtig ud rundt om i Sognet.

Men den dejligste Dag, syntes Erik, var dog den, da Kirken blev smykket med Blomster og Grønt, og Konfirmationen holdtes. Den Dag derimod, da han

skulde til Alters, kendte han i sin Sjæl en Bæven, som han ikke rigtig kunde gøre sig selv Rede for. Hvis man gik uværdig til Alters, kunde man jo blive „skyldig i Kristi Legem og Blod“. Denne Handling, med den dybe Hemmelighed, den rummede, tog Folk i Almindelighed alvorligere, end Præsten gjorde det. Men dette var saa ogsaa det hele, som Erik havde faaet som sit Udbytte fra den Tid.

Engang imellem var det ham dog, som viste der sig for hans indre Øje en dunkel Skikkelse af en, som han burde vide, hvem var, men som han ikke kendte. Han forundrede sig over, at Forholdet mellem Mennesker og Gud skulde bestaa i, at man lærte nogle Lektier udenad og kendte de kristelige Grundsandheder. Særligt var det ham en Gaade, hvorledes det egentlig forholdt sig med de Aandens Naadevirkninger, som han skulde lære i den tredje Trosartikel, og som det gjaldt om at kunne paa Fingrene lige efter Orden, og uden at man glemte noget. Var det noget, som virkelig kunde ske? Mon der var Mennesker, som havde oplevet det? Eller var det blot noget, man skulde øve sin Hukommelse paa at huske.

Præsten tog sig i hvert Fald Sagen let nok. Han saa jo aldrig efter, om Naadevirkning viste sig hos nogen af dem. Saa det var vel ikke noget, som det var værd at tænke videre over.

Der var megen Ungdom i Velande Sogn, baade unge Mænd og unge Piger. Ungdommen morede sig, og det gik hyppigt paa, at de kom sammen til Leg og anden Fornøjelse. Hver Lørdag Aften samledes de unge, hvor det nu kunde træffe sig, et eller andet Sted ude paa Landevejen eller paa en af Gaardene. Men fra gammel Tid af havde man dør i Sognet visse Mødesteder, hvor de unge paa bestemte Dage i Aaret samledes til store Møder — man kaldte dem „Samlingerne“. Om Sommeren havde man saaledes til Mødested et smukt skovbevokset Højdedrag, som laa udmærket bekvemt lige paa Grænsen mellem tre Sogne, med gode aabne Pladser, hvor Ungdommen ret af Hjertens Lyst kunde tumle sig. Gaardmandssønner og Karle deltog her frit og utvungent med hinanden i forskellig Slags Idræt; der var Brydekampe og Tovtrækning, eller man trak Krog med hinanden, holdt Kapløb eller tumlede sig i forskellige Slags Boldspil. Undertiden slog de unge Mænd og Kvinder sig sammen, og saa morede de sig med de mange forskellige muntre og fornøjelige Folkelege og Folkedanse, og det var paa den Maade, at disse Lege og Danse overleveredes fra det ene Slægtled til det andet, idet der dog stadig ændredes noget ved dem eller blev føjet noget nyt til, saadan som det nu passede de skiftende Slægter bedst. Om Vinteren — og den

Gang svarede Vinteren med sin bidende Kulde rigtig til sit Navn — var Mødestedet en Sø, eller man maatte vel snarere kalde det en oversvømmet Eng; og dør paa Isen holdt man Skøjtevæddeløb, eller man lavede sig en Slædekarussel — det gik for sig paa den Maade, at der blev rammet en Pæl ned i Isen, og ind i den øverste Ende af Pælen drev man en stærk Jernnagle, til hvilken man fastgjorde en lang Stang, saaledes at den frit kunde svinge rundt, og til Stangens anden Ende var Slæden bunden; naar saa Stangen drejedes rundt, fo'r Slæden af Sted i susende Fart. Der var ikke noget, der var saa storartet som at sidde paa saadan en Slæde, selvom det ikke ganske var uden al Farc. Aa, hvor man kunde komme til at gyse af Angest og Spænding, naar man sad dør paa Slæden, og den fo'r rundt i lige saa rasende en Fart, som det var muligt at faa den drevet frem til. Det gjaldt sandelig om at klemme sig fast med Hænder og Fødder til Køretøjet. Og skete det, at man faldt af under Farten, eller at Slæden gik løs fra Stangen, saa susede man med den samme voldsomme Fart hen over den spejlblanke Isflåde i Retning af Strandbredden, og naar man saa dør stødte voldsomt sammen med den haarde frosne Jordskrænt, kunde det blive farligt nok. Og det var ikke sjældent, at det hændte. Men lige morsom var Legen alligevel.

Det var en stor Ungdomsskare, som samledes paa disse Mødesteder. Ogsaa fra Nabosognene kom de skarevis — Velandaboerne havde haft Førerstillingen, saa langt tilbage som Folk kunde mindes.

Da Ung Erik var bleven konfirmeret, begyndte han at tage Del med i dette Ungdomsliv. Og længe varede det ikke, førend det var ham, som var Midtpunktet i det, han blev Sjælen i alle Ungdommens Raadslagninger, Planer, Lege, Udflugter, Løjer og Spilopper. Der var mange, der kappedes med ham om Førerskabet, og han mødte megen Modstand hos mange. Nogle af de unge Mænd beundrede ham, andre var fulde af Misundelse, og han blev de unge Pigers Helt, den hvorom de drømte, og om hvem deres Længsler og Haab kredsede. Og han var som selvskreven til Førerstillingen blandt Ungdommen, statelig som han var af Skikkelse, med Kræfter som en Bjørn, og med et lyst og kvikt Hoved, der altid var fuldt af tusind Ideer om alskens Løjer og Spas. I Begyndelsen var han med til meget Galmandsværk, kaade Løjer, hvor han kom til at gøre ikke saa lidt Fortræd og vakte megen Harme imod sig, skønt den Slags kaade Streger og Unoder ikke altid, som Folk mener, har sin Aarsag i Raahed og Fordærvelse hos Ungdommen, men oftest kun er voldsomme Udbrud af de unges Trang til rigtig at udfolde deres Kræfter og opleve noget, en Trang, som de ik

evner at holde inden for de rette Baner. Erik havde imidlertid aldrig rigtig syntes om den Slags Morskab, men han gik i Trop med de andre og gjorde som de. Men saa var det en Gang en rigtig mørk Søndagaften mod Slutningen af Oktober, at han var med til at hente en Bjælke og lægge den lige over Landevejen; lidt efter kommer et Køretøj hen ad Vejen, man kunde lige skimte, at der sad to Mænd paa Sædet, nu skulde det blive Grin, naar Køretøjet kom til Bjælken og væltede, men Hesten var klog og forsigtig, og der skete ikke noget, men hvad kunde der ikke være sket! Og da han saa bagefter opdagede, at de to i Køretøjet var hans egen Fader og Sognepræsten, sagde han afgjort og bestemt til Kammeraterne, at nu skulde han vise dem, at han var Mand for at forhindre, at den Slags Skarnsstreger fandt Sted, i det mindste da, naar han var med. Og de vidste, at naar Erik sagde noget, saa stod han ved det. Kammeraterne havde en vældig Respekt for ham.

For hvert Aar, der gik, fik Erik større Indflydelse paa Ungdommen. Han var selv klar over det, og han var stolt af det, men samtidig kom han ogsaa mere og mere til at forstaa, hvilket Ansvar denne Lederstilling gav ham. Han mærkede imidlertid klart, at jo mere han selv udvikledes gennem sin Læsning og gennem det, at han ikke gik overfladisk let hen over, hvad han saaledes læste,

og hvad han oplevede, men med sin alvorlige Tænksomhed søgte at komme til rigtig Forstaaelse af det, des større blev Kløften mellem ham og hans Kammerater. De forstod ham ikke, og han paa sin Side kunde ikke finde samme Glæde og Tilfredsstillelse som tidligere i Samværet med dem. Han syntes, de var baade raa og simple og udannede, og de andre fandt, at han kom dem lidt for højt til Vejrs, ja, sommetider kunde de slet ikke begribe ham, saa underlig som han forekom dem.

Men Erik var slet ikke glad ved den Stilling, han saaledes kom til at indtage, han vilde gerne se at faa sine Kammerater med sig lige saa langt frem i Udvikling, som han selv var kommet. Det var ham ganske utænkeligt, at han, for Kammeratskabets Skyld, skulde give Afkald og forsøge paa at gaa tilbage igen til det Standpunkt, som de andre stod paa. Nej! det var dem, der skulde fremad! Og saa gik han da og grublede over, hvordan han skulde bære sig ad med at faa noget forædlende, noget, der var udviklende for Sjælene, ind i det Liv, som disse unge Mennesker levede, saa at Aanden kunde faa Magten over Kødet og gøre en Ende paa al den Raahed og Daarlighed, som paa saa mange Maader kom frem ved disse modbydelige Drikkegilder, ved de mange uhyggelige Slagsmaal, gennem de tarvelige, liderlige Viser, de morede sig med at synge, og ikke mindst kom frem

ved det plumpe og raa, kødelige Forhold, der var mellem de to Køn. Men han kom snart til at forstaa, at der skulde meget mere end et Par gode stærke Arme til for at faa saadant noget sat igennem og faa fjernet alle de Hindringer og Vanskeligheder, som der stillede sig i Vejen. Han var desuden selv endnu ganske uklar over, hvilket Maal han skulde sætte sig og hvilke Midler der skulde anvendes, for at naa det. Og da han saa søgte at faa noget af det sat igennem, som han havde tænkt kunde være godt, ja, saa stødte han paa en mangfoldig sejt Modstand, som forekom ham ganske ufatte- lig, og som han forstod vilde blive meget vanskelig at faa Bugt med. Han kom rigtig til at erfare, hvor ringe aandelig Kraft han alligevel ejede, da han gik i Gang med dette Sisufusarbejde at faa fjernet de Bjerge af Sløvhed og Uvilje, som har sin egentlige Aarsag i dette, at man helst vil have Lov til at sove videre i sin aandelige Døs og derfor gaar og er ganske fornærmet og afvisende over for hvert et Fremskridt, der gøres paa Kundskabens Omraade, hver en Sejr, der vindes i Aandens Verden.

Han havde ikke saa stor en Indflydelse blandt Ungdommen, at han kunde forhindre Brugen af berusende Drikke ved Forsamlingerne. Men aldrig havde nogen kunnet formaa ham selv til at tage sig et eneste Glas

af den Slags Drikkevarer, og det manglede ikke paa Overtalelser. Til at begynde med morede Kammeraterne sig blot over ham, naar de var Vidne til den Uvilje, ja, Afsky, han viste over for alle berusende Drikke. Og da de ellers agtede Erik og frygtede ham, drev de det aldrig saa vidt, at de gjorde Grin med ham, men Drikkeriet vilde de ikke holde op med.

Undertiden mødte han ogsaa Modstand mod sine Planer eller i hvert Fald en vis Tilbageholdenhed fra Sider, hvor han slet ikke havde ventet det, hvad der forbavsede ham endnu mere.

En Gang, da han var paa Vej til et af Ungdomsmøderne og gik og brød sit Hoved med alle sine mange Planer, mødte han ved en Korsvej „Kammerherren“.

Det var da mærkeligt, syntes han, at han ikke før var kommet til at tænke paa Kammerherren, han maatte da sikkert kunne blive ham en god Hjælp til det, som han havde for. Han vidste jo, at Kammerherren var en dannet Mand, der havde læst meget. Det havde han opdaget for længe siden, naar han havde talt med ham.

Nu standsede han den venlige Herre og kom frem med alle de Planer, han havde, han berettede om de mislykkelige Forsøg, han havde gjort, og om alle de Vanskeligheder, som han mødte alle Vegne fra. Han indrømmede beredvilligt, at det endnu stod meget taaget

og uklart for ham, hvad der skulde gøres, men han sagde, at det var hans fulde Overbevisning, at noget maatte der gøres, hvis ikke Ungdomslivet i Velande helt skulde forsvinde og raadne op. Det, der først og fremmest skulde til, var Oplysning, mente han, de unge maatte komme til at kende og forstaa meget mere, end de nu gjorde. Og nu maatte Kammerherren, som var saadan en lærd og dannet Mand, give ham Raad og Vejledning i hans ærlige Bestræbelser, bad Erik, han var jo selv kun en ulærd Bondedreng, der endnu blot famlede sig frem.

Det var ret indgaaende, at Erik saaledes havde staaet og udviklet sine Planer for Kammerherren, idet han havde ventet, at han havde villet afbryde ham og sige sin Mening om Sagen; men Kammerherren stod blot og lyttede til uden at sige et eneste Ord.

„Hvorfor siger Kammerherren ikke noget?“ spurgte Erik endelig, helt ærgerlig over, at denne dannede Mand viste saa ringe Interesse for en Sag, som han dog mere end nogen anden i Sognet maatte have Forstaaelse for.

„Jeg har endnu ikke sagt noget,“ svarede Kammerherren, „fordi det er meget vanskeligt at tale forstandigt og rigtigt om den Sag. Jeg tror nok, jeg har Forstaaelse af, hvad det er for Ideer, De kæmper for, min unge Ven, og jeg forstaar ogsaa Deres glødende Begejstring og Iver. Jeg har selv kendt ganske det samme i mit eget Liv.

Men én Ting maa jeg sige Dem. Det, som jeg har oplevet i mit Liv, har lært mig at tvivle paa, at Kundskab og Oplysning skulde være det ene saliggørende. Kundskabens Træ er for os alle sammen ned igennem alle Tider et Træ paa godt og ondt. Kundskaben hjælper vel til at ruste de gode og ædle Mennesker, men den smeder ogsaa Mordvaabnene til de onde og slette. Der findes ogsaa Skurke, som er højt dannede og i Besiddelse af mange Kundskaber; og de Kundskaber, som de har, er hverken til Gavn for dem selv eller andre. Og jeg peger ogsaa paa en anden Ting — mon det er rigtigt, at Slægtens Lykke vokser i samme Forhold, som den gaar frem i Oplysning og Dannelse? Man har ment det. Jeg for mit Vedkommende er slet ikke sikker derpaa. Mine Erfaringer synes mig at vise i stik modsat Retning.“

„Men Kammerherren kan da ikke nægte, at den stigende Oplysning har gjort Ende paa megen Raahed og bevirket megen Fremgang. Man taler jo altid om, at Almueskolens Undervisning har bragt det svenske Folk Fremgang paa alle Omraader.“

„Ja, nu siger man saadan. Men vent blot! naar der er gaaet nogen Tid, og man mere klart og ædrueligt kan formaa at overskue de Resultater, som Almueskolen og hele det offentlige Oplysningsarbejde har bragt, saa turde det være muligt, at man dømte adskilligt anderledes om

den Sag. Man kommer ganske sikkert til at stemme Tonen betydeligt ned. En Gang skal man nok faa at se, at det store Arbejde paa aandelig Udvikling, som nu er Tidens Løsen, og som man stadig forcerer længere og længere frem, alligevel ikke gav saa storartede Frugter, som man havde ventet. Man har jo i vor Tid en ganske mærkværdig Overtro paa Kundskabens og Oplysningens Magt, og det er underligt, at man virkelig kan tro det muligt at bibringe ethvert Menneske et næsten ubegrænset Maal af Kundskab. Skolen skal stadig have flere og flere nye Undervisningsfag, og Fordringerne bliver bestandig skærpede. For vor Tids Ungdom bliver Livet under dens Opvækst som en hidsig Parforcejagt paa det aandelige Omraade.

Og maa jeg saa spørge, om den opvoksende Slægt virkelig er klogere, mere aandelig sund, mere handle-dygtig, bedre i Stand til at løse Livsopgaverne end tidligere Slægter var, som ikke har været saa lykkelige at faa Del i denne — jeg kunde have Lyst til at kalde det: systematiske Propning med Kundskaber? Jeg er ikke vis paa det. At Folk bliver lærde og kundskabsrige er ikke det samme som, at de bliver kloge og vise og dygtige.

Nu hører man jo meget ofte, at der bliver klaget over den tiltagende Nervøsitet og legemlige Svækkelse

i det nulevende Slægtled. Og man taler ogsaa meget om, hvor Usædeligheden breder sig blandt Ungdommen. Det er mærkeligt, at man har saa svært ved at indse, at naar man giver Slægten denne ensidige, teoretiske Opdragelse, som under Opvæksten i Timer og Dage holder Ungdommen fængslet til Skolebænk og Lektielæsning og hindrer den i at tage fat med i det daglige Livs Gerning, skal det nok skaffe os en legemlig svag og aandelig usund Slægt. Alt det meget Forstands og Hukommelses Piskeri skal nok ødelægge baade den legemlige og aandelige Sundhed.

Jeg mener derfor, at vor Undervisningsmetode er ganske forfejlet, da den gør de unge fremmede for legemligt Arbejde og ensidigt lægger Vægten paa det aandelige Arbejde. Kan De, min unge Ven, f. Eks. nævne mig noget af det, De har lært i Skolen, som De har haft direkte Nytte af i Landbruget? Ja, maaske naar det kommer højt lidt om Blomsterplanterne i Haven. Det er da vist og sandt, at Landbruget, vort Hovederhverv, har Krav paa at faa mere direkte Gavn og Udbytte af Skolen. De allerfleste af dem, som sidder paa Almueskolens Bænke, er dog Almuens Børn, Arbejdernes Børn, og de allerfleste af dem faar det legemlige Arbejde som deres Livsgerning. Og saa kan der vel ikke være noget urimeligt i at forlange, at de særligt skal uddannes til at kunne

tage fat paa den Slags Gerning. Efter min Mening burde Skolen være en Arbejdsskole, en munter og fornøjelig Arbejdskoloni, og ikke en Lektiefabrik. Saadan som det nu er, giver den snarest sine Elever Ulyst til det legemlige Arbejde, særligt Landbruget, og gør dem uskikkede til det. Ja, man kunde jo næsten have Grund til at frygte for, at den Tid kunde komme, at vi faar Dyr tid og Brødmangel alene af den Grund, at man, trods al den ledige Arbejdskraft, ikke kunde finde stærke og dygtige Arme nok, som kunde og gad nedværdige sig til at passe Markerne! Men der er ogsaa mange forstandige Mænd og Kvinder, som nu har faaet Øjnene op for denne vor Opdragelses og Undervisnings Kræftskade, men de tør sjældent være deres Mening aabenlyst bekendt af Angest for det Spøgelse, som hedder „den offentlige Mening“. Men det er ikke altid rigtigt at tie stille. — For øvrigt mener jeg“ — saadan sluttede Kammerherren som en ny Cato — „at det, som vi mest savner og mest trænger til, er en levende Kristendom med Alvor og Kraft.“

Erik stod helt forbavset. Aldrig nogen Sinde før havde han hørt Kammerherren udtale sig saa afgjort og uforbeholdent. Desuden var disse Tanker ganske nye for ham.

„Men, min kære, unge Ven, jeg har jo slet ikke faaet givet Dem Svar paa, hvad De spurgte om. Det

var det, som De sagde, noget om Oplysningens Magt til at forvandle Menneskene, og det fik mig til at blive saa ivrig. Nu maa De da endelig ikke tro, at jeg vil modarbejde Dem eller gøre Dem ked af det. Jeg glæder mig over Deres Bestræbelser for at højne og løfte Ungdommen, men jeg maa bekende, at jeg selv er ganske uskikket til at være Deres Raadgiver. Kun et Ord endnu! Lad nu endelig være med at gøre Deres Kammerater til lærde Herrer eller rettere sagt til halvtstuderede Røvere og de unge Piger til „fine“ Damer. Saadanne Fremtøninger er de mest unyttige og utaalelige Mennesker, der findes her paa Jorden.“

III.

Det var Anna Stinas inderlige Ønske, at hendes Søn skulde blive Præst. Lige til vore Dage har det for Kvinderne inden for Bondestanden været det højeste og skønneste Maal, de mente at kunne sætte sig for deres Sønner, dette at blive Præst; og man har af den Grund gjort meget Nar af dem — men i denne Verden ler man tit af det, som man egentlig med dyb Ærefrygt skulde bøje sig for, og man bøjer sig paa den anden Side tit for det, som man burde le af. Man har ikke haft Forstaaelse for den Idealitet, som aabenbarer sig deri, at man sætter Præstegerningen saa højt og dermed stiller de store og høje Krav til Gerningen og den, hvem den er betroet. Sendebud for Herren selv, — det er dog det højeste, et Menneske kan naa til at blive her paa denne Jord, — saadan er det, de tænker, de Kvinder rundt om i Landet, som endnu ikke er blændede af denne Verdens Herlighed; og hvor er det dog ikke stort i sin Enfold og saa velsignet lige til og sandt.

Erik havde jo et godt Hoved og megen Lyst til at læse, saa det kunde nok tyde paa, at hans Moder vilde faa sit Ønske opfyldt. Hun havde ogsaa af og til over for Faderen slaaet paa, at Sønnen egentlig burde sættes i Latinskole, men Erik Hansson mente, at i det Stykke maatte Drengen have Lov til ganske at raade sig selv. For sit eget Vedkommende vilde han meget nødigt af med sin Dreng den største Del af Aaret, og han syntes, at det vilde være en Skam, om ikke Sønnen som en dygtig Landmand skulde kunne overtage den prægtige Fædrenegaard. Gaarden var for Erik Hansson som hans andet Barn. Han var derfor meget fornøjet med, at Erik erklærede, at han havde mest Lyst til at læse hjemme, det var ham imod at skulle sidde Aar ud og Aar ind paa Skolebænk og læse alting paa Kommando.

Saa skete det imidlertid, at der kom en Højskole kun nogle faa Mil fra Veland, og nu kunde Erik ikke modstaa sin Lyst til alligevel at prøve Livet i Skolestuen, og han slog sig ikke til Ro, førend han fik alt ordnet saaledes, at han kunde komme paa Højskolen. Han var den Gang tre og tyve Aar.

Nu kom der en Tid, som fik stor Betydning for den unge Gaardmandssøns Udvikling. Hans Liv havde hidtil lignet en af de smaa Elve ved Vintertide. Der er Muligheder nok for, at den lille Elv kan blive til en stor

Strøm med stærke Bølger, men endnu baner Vandet sig kun Vej saa langsomt og saa tyst nede under Isdækket, hvor det ligger gemt og skjult som en Fange i sin Celle. Den strenge Herre, Vinteren, vil have Alvor og Stilhed omkring sig alle Vegne; han bliver forstyrret af den lille kaade støjende Bæk, og saa tager han fat med sine haarde Næver og lægger det lille Pus i Lænker, som han har smedet med egen Haand. Men saa kommer Foraarsolen, som er saa kær en Ven for alle de lidende, syge, svage og bekymrede. Som skarpe, blanke, lynende Sværdklinger farer Solstraalerne mod Is og Sne. Og saa sprænges Fængselet, og nu ser man, hvor meget skønt og herligt det lukkede for, hvor megen Kraft og Rigdom, der her var lagt i Lænker. Og Vaarens Kræfter gør den lille Bæk til en rivende Strøm, og Vaarsolen skaffer den stedse mere Tilløb fra de smeltende Is- og Snemasser, den svulmer i mægtig Fylde og gaar over sine Bredder hen over Markerne, som den giver saa meget at drikke, at de kan taale Sommerens Tørke.

Nu kom Vaarbrudet for den unge Højskoleelev. Det begyndte at lysne i hans Sjæl. Den bundne Sjælskraft, som før havde været saa famlende, spredt og usikker, blev nu frigjort og samlet til maalbevidst Handlekraft. Hans famlende og kæmpende Aand fik nu Næ-

ring af det, som forud for ham tusinde andre kundskabs-tørstende, sandhedssøgende Sjæle havde famlet og kæmpet sig frem. Under den begavede, ideelt anlagte Forstanders Vejledning voksede jævnt og stadigt den unge Mands aandelige Synskreds og hans Evne til at skønne, hvad han maatte slippe af det, som han hidtil havde levet paa, og hvad han kunde tilegne sig som Erstatning. Han var en af disse desværre saa sjældne Elever, som ikke nøjes med at indsamle Kundskabens Skatte og lægge dem i behørig Orden og Rækkefølge op paa Hyldeerne i sin Hukommelse, for saa ved passende Lejligheder at kunne tage dem ned af Hyldeerne og vise dem frem for beundrende Mennesker, men han søgte at gøre Brug af dem i det praktiske Liv, for at hans Liv og Gerning kunde faa større Indhold, Rigdom og Udbytte. Men man behøvede ikke at have noget særligt skarpt Blik for at opdage, at han var i Besiddelse af en god Portion Ærgerrighed. Den kunde komme ganske naivt frem hos ham som hos barnlige og ligefremme Mennesker, som hverken vil eller kan eller gider trække i denne Verdens Maskeradedragt, som dækker over saa megen menneskelig Svaghed og Ondskab.

Allerede da Erik kom hjem i Juleferien kunde man mærke, hvilken Forandring, der var foregaaet med ham.

Der var mange som sagde, at han kom vist ikke med mere til Ungdommens Julegilder.

„Han er blevet alt for fin til at være blandt os simple Bønder, siden han er kommet paa Højskole; nu kan han vist kun finde sig i at være sammen med de fine Herrer, det kan vi da nok se paa ham.“

Saadan spaaede mange af hans bedste Venner. Hans gamle Misundere havde ikke det mindste imod, at denne Spaadom gik i Opfyldelse, men mange andre — særligt da Pigerne — var helt ængstelige for, at det skulde ske.

Og Spaamændene fik ikke Ret. Man havde taget grundigt fejl af Erik. Han var med til Ungdommens Fornøjelser og Fester med Liv og Sjæl mere end nogen anden Jul. Aldrig før havde man set ham saa fornøjelig og kvik og saa udmærket til at gøre Festaftnerne muntre og rare som nu i denne Jul. Det, at han kom fra Højskolen, skaffede ham ogsaa en vis Autoritet, ja, næsten ærbødig Agtelse blandt Ungdommen, hvad der havde til Følge, at man næsten rettede sig efter ham i alle Ting, selv om der nok hist og her kunde være lidt Knurren i Gelederne. Man søgte baade i Ordningen af det hele og i Maaden at være paa at undgaa alt, hvad han ikke syntes om.

Og saa skete virkelig det uhørte, at et af Julegilderne, ganske som paa Sødergaard, blev holdt uden be-

rusende Drikke. Erik lod sig ikke mærke med noget hele Aftenen igennem, men da man skulde til at bryde op, holdt han en lille Tale og takkede paa Ungdommens Vegne Vært og Veninde, fordi de havde gjort det hyggeligt og godt for dem, og særligt takkede han, fordi de ikke havde sat stærke Drikke frem, derved var Ungdommens Glæde blevet renere, lysere og rigere.

Der var ganske vist adskillige af de unge, som var af en anden Mening og som stod med sammenbidte Tænder og harmfuldt mumlede noget om „Sørgaards-tørken“ og om, at „det var nok Vand paa Sørgaardsdrengegens Mølle,“ men der var alligevel mange, som ved deres Gilder nu fulgte det Eksempel, der her var givet. Alle Pigernes Sammenkomster og ogsaa en god Del af de unge Mænds løb den Jul af uden Spiritus. Baade gamle og unge korsede sig over, at saadant noget virkelig kunde ske. Men aldrig nogen Sinde havde Julegilderne været saa fornøjelige, saa fulde af Liv og Lyst som nu.

Men som sagt, et Oppositionsparti var der — det var Eriks gamle Misundere og saa en hel Del stakkels brændevinstørstende Sjæle. De blev helt uhyggeligt til Mode ved den Vending, Sagerne saaledes tog, og de stak Hovederne sammen og lagde Planer op om, hvorledes de kunde gøre en Ende paa „Sørgaardsdrengegens“

voksende Indflydelse og hans skammelige Forandringer i den gode gamle Skik og Brug. Han vendte jo op og ned paa alle Ting! Og saa besluttede man, at nu skulde det gaa løs med Gilder, hvor Øl og Brændevin skulde flyde i endnu rigeligere Strømme end nogen Sinde til Erstatning for, at man helt havde maattet undvære det ved saa mange andre Julegilder. Det skulde dog være mærkeligt, om ikke god, gammel Skik kunde opretholdes og bevares blandt Ungdommen i Veland! Der sivede imidlertid i Forvejen noget ud om disse hemmelige Raadslagninger, og Resultatet blev saa, mærkværdigt nok, at allerede ved det første af Oppositionens Gilder indfandt den største og bedste Part af Ungdommen sig slet ikke. Og de faa, som kom, søgte at trøste sig ved at tage des rigeligere til sig af de vaade Varer, saa Gildet blev vildt og støjende, og det endte med et Slagsmaal saa uhyggeligt, at man ikke dør i Sognet kunde huske Mage til det; og sidste Akt paa den Komædie foregik hos Sognefogeden og i Retten.

Ellers plejede den Slags Historier ikke at have andre Efterveer end Tømmermændene Dagen efter og mindre skønne Tatoveringer, som var anbragte paa højst uheldige Steder af Kroppen, og saa kortere eller længere Tids Fjendskab mellem dem af Slagsbrødrene, som havde været vel haardhændede mod hinanden. Man kom let

nok til Rette med Lovens Haandhævere uden hverken Anger, Bod eller Løfter om Forbedring. I værste Fald fik blot Sognefogeden en lille Ekstrafornejelse med i de nærmest paafølgende Dage at maatte køre rundt til Gaardene, hvor han med hele sin Værdighed og Myndighed som Embedsmand og med megen Tjenstiver, alt imens man stak paa de vaade Varer, holdt sine aldeles kostelige Forhør over Deltagerne i det sidste Slagsmaal. Naar det havde været rigtigt galt, listede man nogle Kroner eller maaske Sedler hen til Rettens Tjener og lod dem forsvinde i hans store Frakkelomme, for at Hr. „Kommissæren“ ikke skulde bringe Skam over vort Hus og trække den Skarns Knægt for Retten, — skønt han kunde saamænd ha' godt af det, saa vild og gal, som han er.“ Det var ikke frit for, at baade unge og gamle stak Hovederne sammen og grinede og fnisede, naar Lensmanden i al sin Værdighed kørte hjem efter saadan en Komædie.

Men i dette Slagsmaal var der en af de unge Mænd, som havde faaet sit ene Øje slaaet fordærvet, og da baade han selv og hans arrige og gale Moder fandt det i højeste Grad uretfærdigt, at alle de andre skulde komme hjem med begge deres Øjne i god Behold, saa søgte de Stedets Øvrighed for at faa Sagen klaret, saa de andre ogsaa kunde faa, hvad de havde til gode, og det ikke skulde være saa ulige fordelt. Og saa blev Desserten

ved det Julegilde lige saa god som de andre Retter. Men det faldt ganske af sig selv, at efter den Historie, blev der ikke noget af de andre Gilder, man havde paatænkt.

Det ene som det andet bidrog til at styrke Eriks Stilling og til at give ham et stort Mod. Han dristede sig endogsaa til at indbyde til Møde i Skolen, hvor han holdt Foredrag ikke mindre end to Gange. Det første Foredrag havde til Emne „Nødvendigheden af at adle sin Sjæl,“ og det andet „Stærke Drikke — svage Mænd!“

Da Grine-Lars kom hjem fra det første af de to Foredrag, var han yderst veltalende og udbredte sig for Konen, som ogsaa havde været med, om, hvor udmærket Erik havde klaret det.

„Det er en Pokkers Karl, den Ung Erik! Han kørte jo løs meget værre end en „Misenær“ (Missionær). Det væltede jo ud af ham ligesom ud af en Tønde med „Lampeaalje“. Jeg ku' jo ikke saadan lige præcis forstaa det alt sammen, men det ku' jeg da forstaa, at han kløede løs paa „Ongdommen“, og det var ganske storartet gjort, selv om jeg nok — hvis det havde været mig, der holdt Foredrag — skulde have givet dem et Par Omgange endnu. Og han sagde til „Ongdommen“, at de skulde læse alt, hvad de kunde orke for at frelse deres Sjæle — nej, nej, det var nok ikke frelse, han sagde, han sagde adle deres Sjæle. Ja, det kan jeg nu

ikke rigtig forstaa, hvad han mente med det. Men Hovedsagen ved det hele, det var nu i alt Fald det, at de skulde læse og læse. Og det kan de have godt af at høre, de „Kvæjhoveder“, de kan jo ikke en Smule andet end bare gaa og fjase og lave Grin og spille gamle Folk paa Næsen. Og de har endda gaaet i Skole, som en anden ikke har gjort, saa kan de Fan—. .“

„Skammer du dig dog ikke, Fatter,“ faldt Konen ham i Talen, „du ser jo nok, at Tøsen er inde i Stuen.“

„Jeg siger ikke en Smule andet end, at de kan ikke en Gang læse deres Fadervor, saa de kan nok behøve at lære noget.“

„Mon du ikke selv kunde behøve det samme, Lars? skønt Ordene vælter jo rigtignok ud af dig, som naar man vender Bunden i Vejret paa en Skarnbøtte. Du kan da vel nok mindes, Lars, at sidste Gang Præsten holdt „Husforhør“ her, da han var her og overhørte Ungdommen og spurgte den om Guds Ord, saa skottede han hen til Krogen, hvor du havde gemt dig, da han sagde: „Den, som sværger ofte, han synder ofte, og Plagen skal ikke vige fra hans Hus.““

„Ja, det sidste det er sandt og vist! Det faar jeg arme Synder at mærke hver evigste Dag,“ mumlede Lars. Men nu vilde han ikke mere, og saa rejste han sig og skyndte sig bort højlig fornærmet over, at han saadan

blev afbrudt i sin glødende Iver og Begejstring for Ungdommens Forbedring.

Da Lars kom hjem fra det andet Foredrag, sagde han ikke et Muk. Han satte sig paa sin sædvanlige Plads i Hjørnet af Træsofaen og mælede ikke et Ord.

„Naa, mener du ogsaa, at alt dette her, vi nu hørte, bare passer paa alle de andre og ikke paa dig selv,“ sagde Mor Britta, som indvendig gottede sig over, at hendes Herre og Mester havde faaet sig en rigtig god Omgang, saa at han nu ikke var saa kry paa det, som han plejede.

„Ja, dit gamle Liv! det kan nu alligevel komme til at svide mig i Hjertet, naar jeg tænker paa alle de Gal-skaber, som jeg har været med til i mine Dage,“ svarede Lars, og saa sank han tilbage i sin tavse Grublen.

Britta tabte Lysten til at drille ham mere.

IV.

Hvor er den forunderlig, denne Kærlighed — Kærligheden mellem Mand og Kvinde — denne stærke Livsmagt hos os Mennesker, som faar de to til at føle saa varmt og stærkt, saa dybt og inderligt for hinanden, og som kan forene dem i det inderligste Samliv, selv om Livsvejen bliver nok saa trang og svær og Livets Tilskikkelser nok saa tunge — ja, hvor er den dog en vældig Drivkraft i Menneskelivet baade til det gode og til det onde.

Man ler saa ofte ude i Verden af denne Kærlighed, man leger med den, man fjaser med den, man vil tidt og ofte paastaa, at den til syvende og sidst kun er Ytringer af en dyrisk Drift.

Man tager næppe fejl, naar man paastaar, at de, som tænker lavt om Kærligheden, det er sædvanligvis dem, som har vanhelliget dens Helligdom og derved forspildt og ødelagt den skønneste jordiske Arvelod, som Gud har givet dem.

Men til Trods for al den Overlegenhed en marvløs, vissen og udlevet Visdom kan lægge for Dagen paa dette Omraade, og til Trods for al Haan og Spot og Nedværdigelse, bliver Kærligheden mellem Mand og Kvinde dog til alle Tider staaende ubesejret som en af Livets Stormagter, og hvor den er ægte og sand, dèr er den en mægtig Velsignelse, den er som den varme Strøm, der vælder ud over Verden fra den barmhjertige Gud og Faders inderste Liv.

Ja, hvor dybt og afgørende kan den ikke gribe ind i en ung Mands eller Kvindes indre og ydre Livsudvikling, — og jo ædlere og finere Personligheden er, des dybere gribes den, — den fører dem enten op ad til afgørende Sejre i Livskampen, til et rigt og betydningsfuldt Liv, eller den fører dem ned ad til sørgelig Ødelæggelse, saa der kommer Nederlag paa Nederlag, det ene forsmædeligere end det andet i den Livsgerning, som var henlagt til dem.

Hvor kan den dog kaste Glans over hele Livet!

Hvor kan den gøre Livet herligt, som et Paradis paa Jord!

Hvor kan den lukke alle stængede Porte op for det indre Liv i os!

Hvor kan den sprænge alle Lænker, saa Aandens Kræfter løses!

Mangen herlig Stordaad, mangen rigt velsignet Livsgerning, stor baade for Gud og Mennesker, er spiret frem af et Menneskehjertes kvalfulde Kærlighedssorg!

Men en letsindig Leg med Kærligheden er en af Menneskeslægtens syndigste Daarskaber, der volder den største Fortræd. En saadan Leg skal sandelig dømmes strengt paa den Dag, da alt skal dømmes med Retfærdighed. Ja, allerede her i Livet kan den, som har det skarpe Blik, spore Dommen over denne Slægt, der bliver mere og mere aandelig og legemlig syg.

For Erik var der ogsaa een Kvinde, der ikke var som alle de andre, og saadan havde det været saa langt tilbage, han kunde huske; det var en Datter af Forvalteren paa Kongsgaarden Ekhult, Klara Sommer. Altid havde han kendt sig draget til hende med underlig Magt. Hvor var hendes skønne Skikkelse smidig og rank! Det yndigste Ansigt havde hun, kranset af det smukke brune Haar. Og hvor var de Øjne dejlige! de fortalte om et trofast Hjerte, om Venlighed og Mildhed og om en klar Forstand. Erik og hun boede langt fra hinanden, hver i sin Kant af Sognet, men ofte havde de mødt hinanden, og hele Barndomstiden havde de siddet paa Skolebænk sammen.

Og naar saa hun tænkte tilbage paa den Tid, der svandt, kunde hun ikke huske, at hun nogen Sinde havde

været af anden Mening end den, at Ung Erik paa Sødergaard var den bedste og prægtigste af alle Drengene. Der var ingen af de andre Skolekammerater, som hun hellere vilde være sammen med, end med ham; og efter som de voksede op, knyttedes hendes Hjerter fastere og fastere til ham. Naar de var sammen, var det som alt var anderledes end før, og en forunderlig Glæde fyldte hende, særlig naar hun mærkede, at han stjal sig til at lade sit Blik hvile paa hende. Men hvor brat kunde ikke denne dejlige Følelse vige Pladsen for en kvælende Angst, naar hun ved Ungdomsmøderne troede at lægge Mærke til, at Erik gav sig mere af med en af de andre unge Piger end med hende, — naar det f. Eks. skete, at han under Legen flere Gange fangede den samme unge Pige, saa de to hyppigt kom til at staa sammen i Rækken.

Saadan stod Sagerne, og det var vel derfor, at de under Opvæksten, uden at de selv vidste hvorfor, følte sig mere og mere undselige over for hinanden.

Naar Erik vandrede af Sted til et af Ungdomsmøderne, var det denne ene Tanke, der fyldte ham: Jeg gad vide, om hun kommer med. Og det slog ikke fejl, at paa samme Tid vandrede hun af Sted mod det samme Maal og tænkte: Bare jeg dog kunde være ganske sikker paa, at Erik er der. Og bagved disse Tanker gemte sig en Følelse, dejlig som Blomsterduft, men saa sky

og forskræmt, at den ikke engang vovede at ikklæde sig Tankens Dragt, det var en stille Længsel og et lønligt Haab om, at denne Stund skulde føre dem endnu nærmere til hinanden. Men naar de saa mødtes, og Hjertet havde fundet den, det længtes efter, stod de der igen saa sky og undselig over for hinanden.

Naar de troede sig ubemærkede af de andre, listede de sig til at se paa hinanden, og saa kunde det jo hændes, at Øjnene mødtes — til stor Rædsel og Forvirring for dem begge. Naar under Legen det dejlige Øjeblik kom, da de to skulde staa sammen og være ved hinandens Side, var straks den forfærdelig kedelige Undseelse igen over dem — og de havde dog foresat sig, at det ikke skulde ske, men hvad hjalp det — nu var de igen stive og unaturlige over for hinanden, og al Tilnærmelse var umulig.

Det var det stolte Sind i dem begge, der gjorde, at de baade over for hinanden og over for Kammeraterne skjulte deres Hjerters Følelser. Den ene gik og ventede paa, at den anden skulde gennembryde den hemmelighedsfulde skillende Mur. Engang imellem tænkte hun: Han bryder sig naturligvis ikke om mig, ellers kunde han ikke være saa stille og besynderlig over for mig. Og naar han forgæves havde søgt at komme hende nærmere, tænkte han undertiden: Hun vil maaske blot drive Gæk med mig, saadan som Pigerne ofte gør det

med de unge Mænd. Til andre Tider forstod de imidlertid godt, at netop den indbyrdes Forlegenhed, som greb dem, gav tydeligt Bevis for, hvad de følte for hinanden.

Det blev mere og mere klart for den unge Pige — hvor utilbøjelig hun saa end var til at ville indrømme det, endogsaa for sig selv — at Erik paa Sødergaard var hende inderlig kær, ja, kærest af alt og alle her paa Jorden.

Og Erik forstod nok, hvad Klara Sommer betød for ham, naar det var, som kendte han den dybeste Smerte ved at se, hvorledes alle de unge Gaardmandssønner sværmede om hende, og særligt, naar han mente at kunne se, at der var en af dem, som hun gav sig meget af med.

Saaledes kom lidt efter lidt for dette unge Par denne Brydningstid, som ofte gaar forud for Kærlighedens lyse Sommer; og det kan være en Vaartid fuld af stærke Modsætninger, idet Haab og Frygt kæmper mod hinanden, snart kan en eller anden i og for sig ubetydelig Omstændighed fylde Sjælen med et Hav af Lys, snart kan en anden Smaating i et Nu forvandle den brusende Glæde til kvalfuldt Mismod.

Alt som Aarene gik var Klara Sommer vokset op til en prægtig ung Kvinde; hun havde et elskeligt Væsen, en klar Tanke og en god Forstand, og da hun var af

sjælden Skønhed, voldte hun Uro hos mange Mænd. Til alle disse aandelige og legemlige Fortrin kom endnu dette, at hun var den gamle Forvalters eneste Arving. Den gamle brovtede saa vel af sine mange Penge som af sin efterstræbte Datter; der gik et bredt, selvbehageligt Smil over hans Ansigt, naar han stolt sagde om hende, at hun „kunde træde paa Friere som paa det bare Skidt.“

Naar det hændte, at Erik hørte Tale om alle de mange Tilbud, som Klara Sommer fik, kunde han Nætter igennem ligge vaagen af Uro og Fortvivelse. Snart var det en af Gaardmandssønnerne, som forsøgte paa at fange „Ekhults Stjerne“, snart var det en af Herremændene, og nu var det Kaptajn Anker, og nu Herredsfoged Vinge, som havde været paa Besøg i Ekhult ganske sikkert i samme Ærinde. Saa blev Erik tungsindig og indesluttet.

Eriks Moder mærkede snart, at der var noget i Vejen med Sønnen, og hun talte med sin Mand om det. Men han mente, at det, som hun kaldte for Tungsindighed hos ham, kun var Tegn paa, at han begyndte at blive mere sat og rolig.

Naar Erik nu kom sammen med Ungdommen, søgte han paa alle Maader at skjule sin Sindsstemning; han skruede sig op til en overstadig Lystighed og fjasede

langt mere, end han før havde gjort, med de af Pigerne, som var mest snaksomme og muntre.

Havde han saa blot lagt Mærke til og forstaaet den Angst, der gemtes i de Øjekast, Klara sendte ham, skulde hans egen Uro sikkert hurtigt være som blæst væk; men han gjorde sig altid al mulig Umage for at undgaa at se over mod den Kant, hvor Klara var.

Der var ingen af de andre, der kunde begribe, at Erik fra Sødergaard kunde være saa kold og ligegyldig over for den fejrede unge Kvinde, som gjorde Hovedet kruset paa snart sagt hele den mandlige Ungdom i tvende Herreder. Og det var saa meget mere forunderligt, som han kunde have langt bedre Udsigter end de fleste andre til at vinde hende.

Hvordan det saa end var gaaet til, saa maatte de dog til sidst have fundet hinanden. Man begyndte i alt Fald at snakke om, at nu var det da blevet godt mellem „Sørgaardsdrengen“ og „Ekhults Stjerne“.

Ganske vist var der endnu en hel Skare af Friere, der sværmede omkring hende. Den unge Godsejer til Herregaarden Skønvik i Nabosognet gjorde sig saaledes mange Ærinder til Ekhult. Det var ganske nødvendigt, at han meget ofte maatte raadføre sig med Sommer om Gaardens Drift og om allehaande vigtige kommunale Anliggender! Men hver Gang han kom, traf han enten Kap-

tajn Anker eller Ingeniør Bardt sammen med Forvalteren ved Toddybordet, og meget ofte var Klara saa borte.

Karlene og Pigerne hos Sommer gik i de Dage og saa mærkværdigt vigtige og hemmelighedsfulde ud, fniste og hviskede til hinanden, at „de sagde nu ikke noget, men de vidste nok, for hvis Skyld det var, at de fine Herrer kom, og de vidste ogsaa nok, hvor hun, som Herrerne søgte, var henne, og hvem der kunde glæde sig over hendes Selskab, medens de andre Bejlere med længselsfulde Blikke spejdede efter hende.“

Gamle Sommer lignede heller ikke sig selv. Han var saa tvær og underlig mod sine Gæster, ja, undertiden var det ligesom han generede sig for dem.

Det var da Vinterhalvaaret endte, og Erik var kommet hjem fra Højskolen, at dette højst interessante Rygte om ham og Klara begyndte at brede sig i Sognet.

Der var dog ingen, som kunde sige noget ganske sikkert, thi Tjenestefolkene paa Ekhult havde ofte lavet lignende Historier, som senere viste sig at være helt hen i Vejret.

Ved Ungdommens Sammenkomster var Erik og Klara saadan, som de plejede at være, dog var de sjældent til Stede begge paa een Gang, og der var noget drømmende over dem, ligesom de heller ikke syntes at more sig synderligt ved Legen og ved at være sammen med de

andre unge. Man lagde Mærke til dem og snakkede om dem, og af hvad man saaledes selv iagttog eller hørte af andre, drog man sine Slutninger.

Sognefogedens Datter Lina paa Nygaard havde længe, uden at Erik havde givet hende mindste Anledning dertil, gaaet og gjort sig Forhaabninger om ham, og hun vilde nu for visse Aarsagers Skyld have Klarhed i Sagen og gav sig derfor til at udspionere ham og „Tøsen fra Ekhult“.

Hun fik en Soldaterenke, som boede i et lille Hus nær ved Sødergaard til at hjælpe sig. Rundt om i Sognet kaldte man hende almindeligvis for „Vejrmøllen“. Konen satte ingen Pris paa det Tilnavn, men det var med god Grund, at hun havde faaet det.

Hendes Mand, som var død for mange Aar siden, havde, da han var inde som Soldat, faaet Navnet „Væer“, som særlig Ungdommen havde moret sig med at variere paa forskellig Vis. Naar han kom hjem fra Købstaden i omtaaget Tilstand, støjede, larmede og rasede som en gal Mand, kaldte man ham „Uværet“. Hvis det skete, at nogen mødte ham lige efter, at der havde staaet en af de hyppige varme Batailler mellem ham og hans Ægtehalvdel, tænkte de lige straks: „Nu møder jeg nok Uværl!“ men man skulde nok vogte sig for at sige det højt. Hvis der imidlertid ikke stødte saadanne uheldige

Omstændigheder til, var han det skikkeligste Menneske af Verden, mild og føjelig, godmodig og fuld af Lune, og derfor kaldte hans Kammerater i Tjenesten og hans Arbejdskammerater ham for „Solskinsvær“.

Britta, Værs Enke, havde egentlig faaet sit Tilnavn, fordi hun havde en ganske usædvanlig Evne til at lade Mundtøjet løbe om alt muligt mellem Himmel og Jord og ikke levne sine Medmennesker Ære for to Skilling, og Munden løb altid for fuld Kraft som Vejr-møllen i stærk Blæst.

Til Vederlag for alle de Skandaler, hun kunde berette, havde hun den Tilfredsstillelse at vide, at man baade længtes efter hende og var bange for hende i hvert et Hus; desuden fik hun til Tak for sine Meddelelser Kaffe og Mad, hvor hun kom, og for Forandrings Skyld engang imellem en alvorlig Omgang Klø.

Med denne højst vigtige Person var det, at Sognefogdens Lina indgik sin Sammensværgelse.

Hun lovede hende en god Betaling, hvis hun vilde paatage sig nøje at vaage over Erik paa Sødergaard og give Indberetning til Sognefogdens Gaard om alt, hvad han foretog sig. Hun skulde faa som Løn: to Pund Uld, et Hovedtørklæde, et Par Støvler, naar Skomageren kom til Sognefogdens for at sy Skotøj til hele Familien,

desuden en Bomuldskjole og, for at gemme det allerbedste til sidst, et Pund Kaffe og en Pot Brændevin.

En smuk Sommerdag i Juli Maaned træffer vi Erik vandrende gennem den store smukke Have, der hørte til Ekhult. — Rygtet havde nok ikke løjet! Hele Vejen hjemmefra havde han gaaet hensunken i Drømmerier; og det var sikkert behagelige Drømme, saa vidt man da kunde se af hans Ansigtsudtryk. Men han bliver paa en ubehagelig Maade forstyrret i sine Drømmerier ved at opdage, at hvor han saa end gaar hen, dukker der stadig i en vis Afstand en Kvindeskikkelse frem bag ved ham paa saadan en mærkelig Maade, at han ikke kan undgaa at fatte Mistanke til hende. „Naa saadan,“ tænkte han, „det er „Vejrmøllen“, hun skal nok se at faa fat paa noget, at hun kan male videre og ikke gaa tom.“

Saa spekulerede han paa, hvorledes han skulde lede „den elendige Heks“ bort fra Sporet, saa han kunde slippe for at svinge sin elskede og dog selv undgaa at blive narret for et Møde med hende.

Mens han saaledes gaar og spekulerer over dette, opdager han pludselig noget, som giver ham en lys Idé, og at denne maa være god, kan man se af det Smil, der lyser over hans Ansigt. Det, han opdager, er en graa Masse, der hænger ned fra en Nøddegren, lige-

som en stor Boldt af graat Papir. Han tager den hurtigt ned fra Grenen og stopper den i en Papirspose, hvis Indhold han gemmer i sine Lommer, saa smører han hist og her uden paa Posen noget af en klæbrig Vædske, som han til sin store Glæde opdager, at han har hos sig i en lille Flaske i Vestelommen, og da det saa er gjort, gaar han hen og lægger det hele ind i et Hul i en gammel Eg, medens han lader, som om han forsigtigt spejder rundt til alle Sider for at sikre sig, at han er alene uden Tilskuere. Endelig vender han sig og gaar samme Vej tilbage for at give det Udseende af, at han nu har faaet gjort, hvad han vilde, og skynder sig hjem igen. Der er slet intet, der tyder paa, at han skulde have lagt Mærke til Kvinden, der ligger meget daarligt skjult henne bag en Enebærbusk, — og dette gotter hun sig hjertelig over. Men saa snart han er kommen saa langt bort, at hun ikke kan se ham mere, og hun maa tro, at der er Fred og ingen Fare, lister han sig tilbage for at være Vidne til, hvad hun nu vil foretage sig.

Han lurar lidt paa hende, og saa „Hurra!“ jubler han ved sig selv, „nu gaar det akkurat, som jeg havde regnet det ud.“

„Vejrmøllen“ havde jo gjort sig sine egne Tanker om det, som hun fra sit Skjulested havde været Vidne

til. Hun havde set, at Erik ængstelig og forsigtigt havde gemt et Stykke Papir — formodentlig et Brev — henne i den gamle Eg, og saa tænkte hun: „Aha! der har vi nok opdaget Kærestefolkenes Postkasse.“ Men nu skulde de faa at mærke, at et Brev meget godt kan komme i fejle Hænder.

Hun kunde næsten ikke holde sig rolig, indtil Erik var borte. Og knap var han ude af Syne, førend hun skyndte sig hen for at faa fat paa det dyrebare Papir, som kunde give Stof til en storartet interessant Sladderhistorie; hun stikker hurtigt Haanden ned i Hullet, griber Posen og flyver af Sted hjem efter, smilende over hele Ansigtet.

Men hvad er det? Hvad er der dog i Vejen med hende? Lige paa een Gang giver det et Ryk i hendes Krop, og hun standser brat, skriger i vilden Sky, fægter og slaar med Armene, springer og hopper rundt i den vildeste Dans, som var hun lige sluppet ud af et Galehus.

Naa, det er nu ikke saa vanskeligt at forstaa, naar vi kender Aarsagen til det.

Ud af Posen vrimler nemlig de smaa Krigsmænd, flagrer omkring hende, og angriber med vildt Raseri den elendige Fredsforstyrrelse, som har brudt Husfreden i deres stille Bo. Nu skulde hun faa betalt, hvad hun havde gjort!

Hvepsene var vanskelige Modstandere, de lod sig ikke skræmme af Skrigen og Hvinen og Slag i Luften. De var ikke sene til at opdage de saarbare, blottede Partier af deres Fjendes Krop, de stak, og det sved og brændte, og Ansigt, Arme og Hænder svulmede op ved Stikkene. Det var ikke Spøg, dette her! Men Erik morede sig kongeligt tilligemed alle Drengene og Pigerne i Ekhult, som kom pilende derhen, da de hørte hendes Skrig.

Det var nu heller ikke til at holde ud at se den ærbare Soldaterenke, den berygtede „Vejrmølle“, tage nogle Hop og Spring saa ganske forbløffende høje, som skulde hun springe over store Forhindringer, eller at høre hendes Røst bevæge sig gennem alle Tonearter lige fra den dybeste Brummebas til saa høje, skingrende gennemtrængende Hvin, som trak man en Gris i Halen. Til sidst kaster hun sig ned paa Jorden og slaar og sparker i vildt Raseri mod sine hævngherrige Fjender.

Ja, det endte med, at hun væltede sig selv ned i den lave Elv neden for Bakken og kom op igen pjaskvaad og fuld af Ler og Dynd; men saa mente de rasende Bæstier ogsaa, at hun havde faaet nok, og slap hende endelig.

Hvor saa hun dog ud, Stakkelen! man kunde ikke lade være med at faa Medlidenhed med hende, ilde tilredt som hun var af alle de mange Bistik, træet og ud-

aset af Kampen, dyngvaad og tilsmurt af Mudder. Hele Ekhults glade Ungdom fulgte hende et godt Stykke paa Vejen hjem og hyklede den største Deltagelse for hende, men var meget uforstaaende over for al den Gift og Galde, hun udspyede mod „Sørgaards-Erik“.

Lang Tid efter kunde hun aldrig nævne Eriks Navn, uden at hun først maatte spytte een Gang mod hvert Verdenshjørne. Stakkels Kvinde, at hun netop skulde komme i Kast med de Hvepse, der var lige saa slemme til at stikke, som hun selv. Hun havde jo ikke noget udestaaende med dem! Det var blot den gamle Tragédie om igen, at en uskyldig led for den skyldige. Men det kan dog alligevel nok være, at hendes Samvittighed sagde hende, at hun ikke rigtig havde Ret til at tage denne Hændelse, som en af de Prøvelser, der sendes de fromme Mennesker — det havde hun nu ellers mest Lyst til — men maatte tage den som den Tugtelse og Straf, der bliver de uskyldige til Del. En Ting var nu dog klar, at selv om „Vejrmøllen“ kunde knuse hvem som helst og male dem sønder og sammen, Hvepsene var dog hendes Overmænd. Og hvor underligt det end lyder, var virkelig Munden nu stoppet paa hende et Par Maaned.

Denne Historie med Britta Vær gav imidlertid Rygtet om den forestaaende nærmere Forbindelse mellem Hu-

sene Sødergaard og Ekhult endnu mere Fart, og dertil bidrog ogsaa en hel Del andre Hændelser, som siden efter kom til.

Rygtet lagde sig ganske vist lidt, da Erik om Efteraaret igen tog paa Højskole, men da han kom hjem til Jul, kom der endnu stærkere Fart i al den Hvirken og Tisken og alle de mange Anelser og Formodninger.

En skønne Dag lidt inde i det nye Aar fik man endelig Bekræftelse paa det, man havde gaaet og hvasket om og højtideligt, under Tavshedsløfte faaet betroet. Det meldtes officielt, at nu var Erik og Klara blevet forlovet.

Gamle Sommer havde omsider, skønt det havde knebet haardt, givet sit Minde til Forbindelsen. Den „Bondedreng fra Sødergaard“ var ikke den, han helst saa som sin Svigersøn. Hans Datter kunde sagtens have gjort et ganske anderledes glimrende Parti! Den gamle Forvalter satte uhyre megen Pris paa Titler og Rang, fine Navne og gode Forbindelser. Han kunde heller ikke rigtigt med Erik, ganske i Særdeleshed af den Grund, at Erik slet ikke havde Sans for eller forstod at sætte Pris paa et muntert Drikkelag. Han fik sig ikke i Erik en fornøjelig Kammerat til Toddybordet. Og det ærgrede Sommer mere, end nogen anede, og mere, end han vilde tilstaa for sig selv. Han havde imidlertid aldrig,

siden Moderen døde, nægtet sin eneste Datter noget. Og han maatte da endelig ogsaa indrømme, at Erik paa Sødergaard ikke var noget daarligt Parti, hans Forældre var jo velstaaende Folk, og Erik selv overgik sine jævnaldrende i Dannelse og Udvikling.

V.

Man var jo ganske vist forberedt paa det; men alligevel kom Forlovelsen som et svært Slag for mange. Vanskeligst var det at afgøre, om Misstemningen i den første Tid var størst blandt de unge Piger eller de unge Mænd. Som det altid gaar, naar saadan noget sker, var Kæreste-folkene en Tid lang Skive for alle de giftige Pile, som Vrede og Bagtalelse afskød mod dem. Forlovelser har en underlig Evne til at aabenbare Menneskers, særligt da Kvinders skjulte Tanker.

Men der var ogsaa dem, som ikke blev staaende ved vrede Udfald og Stiklerier. De to var jo da ikke Ægtefolk endnu! Haabet var derfor ikke ganske bristet for dem, som denne Forlovelse havde voldet Sorg og Skuffelse.

Skuffelse og Sorg kan ogsaa forene Mennesker. Der var unge Mænd, som nu paa én Gang blev de bedste Venner, og før havde de gaet og set skævt til hinanden, fordi de vidste om hinanden, at deres Længsler og Ønsker

gik i samme Retning. Og som det gik blandt de unge Mænd, saaledes ogsaa blandt de unge Piger.

Nogle Uger efter den store Begivenhed finder vi paa Loen hos Sognefoged Bengtson paa Nygaard en ung Bonde i ivrig Raadslagning med Sognefogdens Datter Lina. De hviskede saa hemmelighedsfuldt med hinanden, at man skulde tro, det var to elskende, som ikke gerne vilde have andre Øren til at høre, hvad de sagde hinanden. Men Samtalen, de førte, og den øjensynlige Lige-gyldighed for hinanden, som de lagde for Dagen, talte et andet Sprog.

„Tror du virkelig, at det kan lykkes at skille Klara og Erik fra hinanden?“

„Ja, hvis der kan blive taget fat straks, inden de har været for meget sammen og er blevet altfor stærkt knyttede til hinanden.“

„Ja, det kan gerne være! Men jeg synes nu, at det er noget usselt og væmmeligt noget, det, som du har foreslaaet, at vi skal gøre. Jeg skammer mig „helt ind i Hjertedybet“, som der staar i Salmebogen, ved at indlade mig paa saadan nogen Rævestreger. Ja, hvis det bare var det, som det kom an paa, at lægge sig i Baghold sammen med nogle gode Venner, og saa give ham saadan en banket Trøje, at han nok skulde holde sig fra Ekhult for Fremtiden — ja, ganske vist, det vilde jo

ikke være saa let en Sag, for der er ingen i hele Sognet, som kan magte ham. Men at lokke et Menneske til det, som daarligt er, naar han selv ikke vil, det er dog for lavt og lumpent.“

„Aa, jeg skal sige dig, Johannes, at man kan ikke tage det saa nøje med, hvad man gør, hvis man vil opnaa noget i denne Verden. Og det er da for Resten ikke saa stort bevendt med din Gudfrygtighed, det jeg ved. Du kan da ikke nægte, at du nærer ingen Betænkelighed hverken ved at drikke eller slaas, og bande gør du ogsaa, saa det er gruligt at høre paa; du er da ogsaa blandt dem, der laver Hundekunster inde i selve Kirken under Gudstjenesten.“

„Aa, hold du Mund med det, Tøs! Det kommer vel ikke dig ved. Var det maaske for at rive mig det i Næsen, at du bad mig komme herhen? Jeg var ogsaa en Idiot, at jeg lod mig tage ved Næsen.“ Den unge Mand gik hastigt hen imod Lodøren for at komme væk. Men Pigebarnet sprang hurtigt op og greb ham i Armen.

„Nej, vent lidt! lad mig dog faa Lov at tale ud. Du har maaske Ret i, at det ikke kommer mig ved. Men nu skal jeg sige dig, hvad baade jeg selv og mange med mig mener. Du var jo den første, der kastede dine Øjne paa Klara, og der er mange, som forstaar, at hun i Førstningen selv opmuntrede dig. Du troede da i det

mindste selv en Tid lang, at du havde gode Udsigter. Kan du da ikke se, hvordan det hænger sammen med det hele? Den lumpne Karl har jo tyvstjaalet hende fra dig.“

„Naa ja, det er maaske meget rigtigt. Det er nok muligt, at det var ham, der kom imellem hende og mig og ødelagde det hele for mig, al min Lykke og al min Glæde her paa Jorden. Men alligevel, det, som du her foreslaar mig, det er en saadan Mørkets Gerning, at jeg aldrig vil komme over det hele min Levetid, hvis jeg gør det. At lokke ham til Drikkeri for saa selv at tage Profitten ved hans Fald — fy, for en Ulykke! Anderledes kan jeg ikke se paa det.“

„Din Torsk! Der er ingen, der faar ham til at drikke. Det er han nok alt for stivsindet til. Men saa bliver gamle Sommer til Nar for hele Sagnet for den Svigersøn, han har faaet. Han kan jo ikke en Gang stikke et eneste Glas under Vesten! Nu kan du vel forstaa det? Men hvis du ikke vil gøre noget for din egen Lykke, saa kan du jo lade være. For mig gerne! Far vel da!“

„Nej, tøv nu lidt, Lina! Dette her kunde jeg nok lide at tænke lidt mere over! Du kan da nok begribe, at saadanne vigtige Sager maa man tænke over paa baade een og to Gange. Ja, det bliver vel Enden paa det, at jeg maa gøre, som du siger. Jeg er saa fuld af Be-

drøvelse og Sorg, saa jeg slet ikke engang selv kan begribe det, siden den „Sørgaardsdreng“ nappede Klara væk for Næsen af mig. Men hvordan skal vi lave det?”

„Jo, du skal bare tage dig af Sommer og snakke med ham. Og hver Gang du træffer ham, skal du altid lede Samtalen hen paa Erik, og saa skal du spørge Sommer, om han ikke synes, at det er løjerligt og ked-sommeligt, at han nu ikke længer har nogen, som vil drikke med ham, og som han kan faa sig et Slag Kort med, siden alle de Herrer Friere er blæst væk fra Gaarden. Det er jo ikke længe siden, maa du huske, at han havde Huset fuldt af gode Venner. Nu skal de alle sammen være forduftede. Saa skal du sige noget om, at ganske vist synes alle Sognets Folk godt om Erik, men de synes nu alligevel ikke, at han er som en ung Mand skal være, siden han ikke engang kan tage sig et Glas, som andre skikkelige Mennesker. Du skal se, at det batter nok — kender jeg Sommer ret. Jeg og nogle af de andre Tøse skal nok drille Klara paa samme Maade, alt det vi kan.“

Saaledes sad Sognefogedens Lina og Lars Johannes fra Vestereng, en af Klaras ivrigste og nu mest sorgfulde Tilbedere, og prøvede paa at spille Forsyn.

VI.

Hvor en Midsommerdag paa Landet er dejlig, naar Solen straaler, og ikke en Vind rører sig!

Ingen af Aarets andre Dage kan som den smykke Jorden til Fest, ingen kan som den hilse Livsglædens straalende Festskaarer med sit sollyse Velkommen! Det er som mødes Jord og Himmel i et krystende Favntag, født af Kærlighed og Glæde.

Blomster paa Mark og i Eng, klædte i fejreste Pragt, skarer sig sammen til jublende Leg med Solstraalerne, med de lune Vinde, med Bier og Humler, med Fluer og Sommerfugle, med alle Skovens Fugle og, ja — med enhver, der lys og let i Sind, med Hjertet fyldt af Glæde, vil mødes med dem i deres rene, skønne, men ak, saa korte Fryd!

Paa Birkenes hvide Stammer og fine, lysegrønne Bladehang danser Solstraalerne med lette Fjed, tæt i Ring. Hos Birkene dvæler de helst, og oftest samles de dér; de føler sig vel mest i Slægt med dem. Men

Solstraalernes Mængde er stor, uendelig stor, og derfor maa de søge Husly over alt, hvor de kan faa det; og hvor de kommer hen, er de altid hjerteligt velkomne, thi i Følge med dem kommer jo Herligheden, Glæden, Livet ned til Jorden.

De har i lang Tid arbejdet paa at faa Festsalen smykket. Taget er prydet med det klareste, gennemsigtige Blaa, og hen over Gulvet har de bredt de vidunderligste, farverige Tæpper i tusind forskellige Mønstre, herligt vævet med gyldne Traade, straalende af Pragt. Ogsaa Høje, Bjerge, Fjælde er smykket til Fest, de er jo for os smaa Mennesker som Væggene derude i Naturen, skønt den store, uendelige Verden jo i Virkeligheden ingen har. Alting ler, jubler og straalet af Glæde!

Strandbredden bruger Søen som Spejl og ser, hvor skøn den tager sig ud i sin flunkende nye Dragt.

Selve Luften glitrer og glimrer i Sollyset, som om der hen igennem den var udspændt de fineste Silkenet.

Et stort, lyst Smil breder sig over Alskabningens Aasyn! Himlen smiler, Jorden smiler, Søen, Engen smiler, selv den store alvorlige Granskov og det barske Fjæld har faaet et mildt Drag over sit haarde Ansigt med det stride Skæg, og Mennesket — nej, det er ikke altid, at Mennesket smiler, selv om alt andet, Gud har

skabt, er som eet eneste Smil; thi Mennesket lever ikke blot i denne ydre Verden, der er en indre Verden, det ogsaa lever i, og Menneskets Syn paa den ydre Verden bestemmes af, hvorledes det staar til i dets indre Verden. Gør den naturlige Menneskeglæde eller Troens rene Glæde Menneskets indre Verden lys, saa kan selv den mørkeste Nat derude i Naturen synes sælsom lys; men Syndens eller Sorgens eller Lidelsens dunkle Skygger kan brede et Ligklæde over den fagreste Sommerdag. Et Menneske kan gaa med Mørke og isnende Kulde i Sindet, med en hvinende Efteraarsstorm i Hjertet selv paa den varmeste, dejligste Sommerdag.

Der var en meget blandet Sindsstemning hos den store Skare af unge og gamle, som paa denne Midsommerdag hen paa Eftermiddagen gled frem og tilbage mellem hinanden paa Engen og i Haven ved Ekhult.

Det var ellers en rigtig Midsommerdag det Aar, saa straalende skøn, at man skulde mene det ganske umuligt for noget levende Væsen at lade være med at juble af Glæde, og saa gik der dog adskillige unge Mænd og unge Kvinder, som slet ikke var glade, men som gik og græmmede sig over skuffede Forhaabninger og rugede over onde Tanker og Planer.

Man plejede hvert Aar at holde Midsommerfest paa

Ekhult. Folk sagde, at det var ligesaa sikkert, at disse Fester kom igen hvert Aar som, at Lærkerne vendte tilbage med Foraaret.

Det havde nu tyve Aar igennem været en Tilfredsstillelse for Forvalter Sommers Ærgerrighed een Gang om Aaret at faa Lov til at samle denne talrige Skare af Slægt og Venner om sig og saa at rejse sig i deres Kreds og med højtidelige Miner og kendelig Forlegenhed holde en Tale, som Aar efter Aar næsten Ord til andet var ganske den samme. Han sagde omtrent saaledes:

„Mine kære forsamlede! Slægt og Venner! Der er for mig personlig to Grunde til at fejre denne Dag fremfor nogen anden af Aarets Dage. For det første er det jo i Dag Midsommerdagen, og det er jo en Glædens Dag, hvor hele Guds grønne Natur er glad, og det er ganske utilbørligt for noget Menneskebarn at gaa med sure og tvære Miner. Og for det andet, saa var det paa en Midsommerdag, at Klara blev født, hun, som har været mig til usigelig Fryd og Glæde, saa længe hun har levet. Og — — som — — som, naar en faar Glæde givet, saa er det ens Pligt at skønne paa det og virkelig være glad, og man er det da ogsaa, hvis man ikke er et helt forhærdet Menneske, og derfor har jeg villet, — hm! — hm! —“ naar den ærede Taler

kom hertil, plejede han altid at køre i Staa, „ja — hvad det var jeg vilde sige — saa vil jeg — ja, saa vil jeg byde jer alle sammen hjertelig velkommen til Festen,“ og saa trak han Vejret lettet ved, at han dog saaledes med denne Vending slap ud af den Gade, som han var kørt fast i. Og saa sluttede han: „Godtfolk, lad os saa tage os en Dram, os selv til Ære, og ingen til Skam!“

Der var nogle ondsksfulde Sjæle blandt Gæsterne, som paastod, at Sommer med disse Slutningsord ufri-villigt kom til at angive den tredje og ikke den ringeste Grund til, at han holdt Midsommerfest.

Klara havde for sit Vedkommende helst set, at Midsommerfesten i Aar paa Ekhult enten helt var blevet indstillet, eller at der i det mindste kun var blevet indbudt de allernærmeste af Slægt og Venner. Men i det Stykke kom hun ingen Vegne med sin Fader. Og endnu værre blev det, da hun yderst stilfærdigt og beskedent vovede at fremsætte sit Ønske om, at der paa denne hendes Fødselsdag ikke maatte blive beværtet med berusende Drikke. Han svarede hende kun med et vredt Blik og med et affærdigende Spørgsmaal om, hvordan det kunde være, at hun netop i Aar var saa ivrig for at faa det forandret, som altid havde været god gammel Sæd og Skik der paa Gaarden. Mon hun generede sig for at vise sig for Folk nu, siden hun var blevet

forlovet? Eller mon hun var genert over sin Kæreste, som var saa kunstig i mange Stykker, at han gjorde sig selv til Grin for Folk? For øvrigt skulde han nok selv, saa længe han endnu gik oven paa Jorden, træffe Bestemmelse om, hvad der skulde beværttes med paa Ekhult, og han skulde vide at sætte en Pind for, at de unge med deres Urimeligheder og Vigtighed overfor en uskyldig Glæde skulde stikke deres Næse i de Ting.

Klara havde aldrig nogen Sinde før set ham tage den Sag saaledes; men hun havde nok lagt Mærke til, at han i den sidste Tid var bleven saa studs og afvisende overfor sin tilkommende Svigersøn, og hun var blevet helt urolig og bedrøvet derover.

Paa Ekhult herskede der den Midsommerdag, saa vidt man da kunde skønne, en munter og fornøjelig Stemning blandt Gæsterne.

Paa en aaben Plads ved Haven var der rejst en høj, rigt smykket Majstang. Stedet egnede sig ypperligt til Festplads og til alskens Leg, og Omgivelserne var saa skønne, som Naturen med ødsel Haand havde kunnet gøre det. Jordsmonnet var fast og jævnt, dækket med fint, blødt Grønsvær. Paa den ene Side laa Haven, paa de to andre Sider afgrænsedes den af mørke, skyggefulde Graner, der dannede som en Kæmpehæk, paa den

fjerde Side, som skraanede jævnt nedad, var der fri og vid Udsigt over et Landskab med bølgende Kornmarker, græsrigge Enge, og yderst ude den skønne Eksø med Bredderne og alle de mange Smaaøer og Holme, alle sammen klædte i den herligste Sommerdragt.

Nærmest ved Majstangen havde Børnene og al den anden Ungdom samlet sig og dansede i Kredse rundt om Stangen til Violinens og de andre Instrumenters Toner. Det gik med Liv og Lyst, snart dansede de, og snart legede de, og i overstrømmende Livsglæde snakkede de højroset op, sang, raabte og lo.

Pigerne og de unge Mænd, Børnene, ja, en Gang imellem ogsaa nogle af de ældre sprang imellem hinanden, hoppede og dansede, legede, løb efter hinanden; og de lagde saadan en Iver og Udholdenhed for Dagen, som kunde de aldrig nogen Sinde blive trætte, og som om de aldrig nogen Sinde mere ventede at faa en Festdag skænket her paa Jord.

I Udkanten af Græsplænen helt henne ved den grønne Væg, Granerne dannede, sad de ældre dels paa Bænkene ved de Borde, der var stillet frem med Forfriskninger, dels paa Græsset; og Fædrene og Mødrene sad dør og betragtede de unge, der hvirvlede af Sted i Leg og Dans. En og anden blev helt vemodig stemt ved at sidde og se derpaa, Taarerne, som duggede deres

Øjne, røbede, hvad der rørte sig i deres Indre. Det var vel sollyse Minder, der vaagnede til Live, Minder fra deres egne Ungdomsdage! og nu sad de dør selv med et Sind, der var blevet saa underlig koldt og fortørret under al dets Slid og Slæb og al den forgæves Kamp og Møje, Livet fører med sig; og ved Mindernes Magt blev Sindet saa underlig blødt og modtageligt baade for Glæden og Vemoden.

Men der var ogsaa andet med i Spillet her, baade egenkærlige Interesser og lave timelige Beregninger, og de kommer gerne i Følge med Menneskenes onde Tilbøjeligheder.

Paa den ene Side af Pladsen sad de gifte Koner og fulgte med spejdende Øjne alt, hvad de unge foretog sig.

Disse modne Hustruer og Mødre kunde jo ikke længer selv være med i dette herlige Ungdomsliv, skønt mange af dem sad og ønskede sig den gyldne Tid tilbage; ak! nu kunde de ikke mere lege, rase ud, sværme og gløde af Iver og Begejstring, fyldes af skønne Længsler og hemmelige Forhaabninger. Men een Ting kunde de, de kunde fryde sig ved at udspionere de unge og stille allehaande Beregninger og Gisninger op om, hvad de unge Mænd og Kvinder gensidig følte for hinanden, og de syntes selv, at det Tidsfordriv var dem til megen Gavn og Glæde.

Lægdsmandens Kone fra Sletteng havde længe fulgt et Par unge med Øjnene og lagt Mærke til, at de to stadig holdt sammen under Legen, og at de straks søgte til hinanden igen, saa snart de blev adskilte, hun var ikke længe om at opdage, hvordan det stod til med dem, og saa puffede hun en ung nygift Bondekone i Siden og hvæsedde arrigt:

„Kan hun se, Anna Kajsa, hvordan Flinks Bengta gaar og smisker for Lars Peter fra Køllen! Se bare, hvordan hun snerper Munden sammen og kaster med Nakken og fniser og griner saa væmmeligt, saa det ikke ligner af noget! Føj! den væmmelige, pjaltede Soldatertøs! Hun tror maaske, at hun kan fange ham! Ok ja, de Mandfolk, de render nu ogsaa efter alle Sjusker. Pæne og adstadige Piger, som duer til noget, dem skønner de Knægte ikke paa, førend de selv er blevne gifte. Men saa maa de bekende, hvor tossede de var. Men Peter er nu ikke saa tosset! Hun faar jo heller ikke en Skilling efter sine Forældre, og han kan da nok behøve at faa en, som kan bringe noget til Huse. Det har de vist ikke noget imod, de gode Folk nede i Køllen.“

Lægdsmandens Kone havde selv en Datter der ude i Flokken, som faldt helt igennem ved Siden af denne „Soldatertøs“, som hun her sad og haanede, grim og

ubegavet, som hun var, og Lars Peter skænkede hende ikke megen Opmærksomhed; det var det, der i højeste Grad ærgrede Lægdmændens Kone, som i lang Tid havde gaaet og lagt sine Planer om sin Stine og om Peter.

Den unge Kone, som hun talte med, forstod nok, hvor det var, Skoen trykkede, men da hun af gode Grunde gerne vilde staa sig godt med den myndige Matrone, der var gift med en af Sognets store Mænd, smiskede hun for hende og sagde:

„Ja, det er du da ikke den første, som har sagt. Det var jo mageløst! At den lurvede Soldaterpjalts Datter virkelig skulde giftes ind blandt os Bønder. Det vilde være en Skandale for hele Sognet, hvis det skete. At hun dog ikke skammer sig! Men hvis Peter selv er saa tosset, saa er det ihvert Fald umuligt at tænke sig, at hans Forældre skulde give ham Lov til at handle ganske, som han selv lyster, selv om de ganske vist hidtil har været helt gale til at føje ham. Der skal da være nogen Mening i Tingene.“

Paa den anden Side af Pladsen, lige over for Kvinderne, havde Mændene slaaet sig ned. Henne ved det store Bord, hvor der stod opmarscheret hele Regimenter af Flasker med vaade Varer, sad Sommer mageligt og skødeløst henslægt i sin Kurvestol og følte sig som en lille Konge. Han var jo Midtpunktet i hele denne For-

samling, der talte et rigt Udvalg af Sognets, ja, man kunde gerne sige tvende Sognes mest velhavende Mænd, og saa desuden en hel Del Smaakaarsfolk. Det var med saadanne Tanker, at Forvalteren med megen Selvhagelighed lod sit Blik glide mønstrende hen over de indbudnes Rækker; det kildrede hans Forfængelighed. Selv om dette Gilde kostede ham en kedelig Mængde Penge, saa var det dog nok de Penge værd alligevel.

Hans Gæster kendte saare godt denne hans Svagthed, og de nærrede hans Forfængelighed ved i høje Toner at rose det storartede Gæstebud, han havde arrangeret, med al den dejlige Mad og Drikke.

„Du, Sommer!“ sagde en af Mændene, „her er jo ligesom i Kanaans Land, hvor det flød med Mælk og Honning, selv om du nu ogsaa hidindtil har sparet paa den Slags Varer; det er ganske vist andre Varer, der flyder her, Brændevin og Øl og Konjak og Vin og — — —“

„Hvis du saa godt kan lide Mælk og Honning, saa kan du saamænd godt faa det, naar du sætter saa megen Pris paa det,“ afbrød Sommer ham spydigt i en hoven Tone, han vidste nok, at den Mand med skarp og bidende Ironi plejede at føre saadan tve-tydig Tale, og han var derfor bange for hans Mund, og saa raabte han: „Klara, sørg for, at der kommer en Kande Mælk og en Krukke Honning til Lars An-

derssøn fra Klefhølt.“ Det blev jo sagt for Spøg, men Klara skaffede hurtigt og punktligt det forlangte.

Nu fik Sommer Latteren paa sin Side, og den kvikke Bondemand, som virkelig havde tænkt at drive lidt Gæk med ham, fik for en Gangs Skyld selv at mærke, hvordan det er at blive grint ud.

Medens man saaledes sad og passiarede og skæmtede med hinanden ved muntre og vittige Udfald, saaledes som Sverrigs Almue ofte har for Skik, gjorde man flittig Brug af Flaskerne. Man kunde snart spore Virkningerne af dette paa Samtalen, Fagterne og de blussende Ansigter. De Historier, som man underholdt sig med, og som den ene søgte at gøre bedre end den anden, blev dumme, tarvelige og liderlige. Selv Latteren blev modbydelig simpel og raa, saa det var som sad de og trampede al Sømmelighed og Selvagtelse under Fødder.

Bordene med de vaade Varer øvede ogsaa en saamægtig magnetisk Tiltrækningskraft paa mange af de unge Mænd, at de mere maadeholdne og besindige blandt Fædrene blev urolige og skammede sig paa deres Søners Vegne. Tidt og ofte løb de unge Mænd fra Dans og Leg hen for at væde den tørre Hals med de lumske Drikke, og saa løb de hen igen til Legen, men det blev

vanskeligere og vanskeligere for dem at faa Benene til at lystre.

„Jeg synes, at vores Dreng kigger alt for dybt i Glassene,“ sagde en og anden undskyldende til Sommer.

„De hælder jo al den Drikkelse, du har, i sig.“

„Aa, lad dem bare have Lov til at drikke! Det er en pjaltet Ungdom, som ikke kan tage sig en Taar og være lige god for det,“ svarede Sommer.

„Og det siger du, Sommer, og vi, som troede, at du var blevet omvendt, siden du fik saadan en Afholdsmand til Svigersøn, det vil da sige vordende Svigersøn. Folk siger jo, at han er i den Grad afholdende, saa han endogsaa spæder Vandet, inden han drikker det.“

Der lagde sig en mørk Sky over Forvalterens Ansigt, og han gav sig straks til at tale om andre Ting, men gamle og unge skævede til hinanden og lo ondskabsfuldt.

Klara maatte hele Tiden varetage en Værtindes Pligter og havde derfor ikke kunnet tage Del i de forskellige Lege, som fulgte hurtigt efter hinanden, heller ikke kunde hun faa Stunder til at deltage i de unges og ældres Samtaler. Hun kunde i det højeste faa Tid til engang imellem enten selv at rette en Forespørgsel til en eller anden, give Svar paa de Spørgsmaal, som henvendtes til hende, nikke igen til dem, der nikkede til

hende, eller tage imod Gæsterne, efterhaanden som de kom. En Husmoder faar sædvanligvis for sit eget vedkommende ikke nogen stor Part af den Fornøjelse, saadant et Selskab byder, dertil har hun for travlt.

Men da Klara var færdig og havde ordnet alt paa det bedste for Gæsterne og sørget for, at de havde faaet noget at spise og drikke, kunde hun ikke dy sig længer, frisk og glad som hun var, men ilede hen, hvor de unge muntre og fornøjede legede og morede sig med hinanden.

Hun var først lidt hos dem, der dansede omkring Majstangen, det var mest Børnene, som blev ved med dette, og de modtog hende med stormende Jubel; saa var hun med nede paa den store Eng ved Foden af Bakken, hvor de unge Mænd og Piger legede forskellige Lege sammen, og til sidst gik hun forpustet og højrrød af Anstrengelse hen for at hvile sig lidt og snakke med de af Veninderne, som af samme Grund havde sat sig til Ro i Granernes Skygge.

Der var et Par af de unge Piger, som havde sat sig for sig selv, borte fra de andre, som snakkede og støjede, og de sad og stak Hovederne sammen, som om de afhandlede noget meget vigtigt med hinanden. Klara gik hen til dem.

„Hvorfor sidder I her, alene? Det er vel store Hem-

meligheder, som man naturligvis alligevel lige straks faar at vide!“

„Ja, gæt en Gang!“ sagde den ene af de unge Piger, Sognefogedens Lina. „Vi sad saamænd og talte om din Erik!“ Hvis Klara blot havde haft den mindste Mistanke til Lina, havde hun sikkert lagt Mærke til den underlige Maade, hvorpaa hun lagde Eftertryk paa din.

„Vi synes, at det er højst aparte, at han ikke er kommet endnu. Kæresten skulde da være den første, som kom og ønskede til Lykke paa Fødselsdagen.“

„Det har han da virkelig ogsaa gjort, du! Han var her allerede tidligt i Morges og forærede mig denne lille Fødselsdagsgave“ — og stolt pegede hun ned paa det Bælte af ægte Sølv, som hun bar om Livet — „saa fulgte vi med hinanden i Kirke, men straks efter kom der Bud om, at en af Karlene paa Gaarden var kommet til Skade under Arbejdet, og at der maatte Bud efter Doktor. Alle de andre Karle var imidlertid borte, og Erik var bange for, at hans gamle Fader ikke kunde magte Plagen, som ikke er rigtig tilkørt endnu, det var den eneste Hest, der var til Raadighed, og saa tog han selv af Sted. Dertil kommer, at Eriks Mor ikke er rigtig rask, saa han vilde heller ikke have, at hun skulde være alene hjemme; Far skulde have Lov til at blive hjemme

hos hende. Jeg synes, det var storartet pænt gjort af Erik! Det synes I vel ogsaa?"

„Jo, men — — — men der er nu noget ved Erik, som vi ikke synes om. Synes du ikke selv, at det er underligt, at han bliver ved med at staa saa stift paa det, du ved nok. Du kan da nok se, hvor ærgerlig din Far er over, at han ikke vil holde ham med Selskab og tage et Glas sammen med ham. Saa gør jo oven i Købet alle Mennesker Nar af ham. Er der da noget saa forskrækkeligt ved engang imellem at tage sig et Glas sammen med sine Venner. Han tør jo ikke engang røre et Glas Vin, og det generer vi Kvindfolk os da ikke for.“

„Ja, men det kan blive farligt, for det ene Glas tager saa let det andet, inden man ved et Ord af det — men se, der har vi jo Erik selv!“

Straalende over hele Ansigtet fløj den unge Pige af Sted for at møde sin Ven.

Der var ingen, som kunde se, at denne Samtale havde gjort noget Indtryk paa hende, men hun havde alligevel faaet en Brod i Hjertet. Det var saa pinagtigt og ærgerligt for hende, at de altid skulde gaa og drille hende med Kæresten, fordi han tog det saa strengt med de stærke Drikke.

„Jeg kan ikke udstaa Klara,“ sagde Sognefogedens

Lina vredt, da Klara var gaaet. „Hun er saa vigtig. Hun kan ikke tale, som vi andre Bønder taler, men hun vil være fin paa det og tale som Folk fra Købstaden. Kunde du ikke høre,“ spurgte hun den unge Pige, som hun sad sammen med i Græsset, „hvor hun anstrenger sig for at tale fint. Hun har altid været saa fornem paa det, og nu har naturligvis Erik med al den Lærdom, han har faaet paa Højskolen, gjort det værre endnu og sat hende Fluier i Hovedet.“

Erik kom meget sent; men det havde ogsaa været en hel æventyrlig Tur for ham. Paa Hjemvejen var Plagen blevet ustyrlig og løbsk, og det var kun med yderste Anstrengelse og med Opbydelse af al sin Kraft, at den kæmpestærke unge Mand havde faaet Magt over Hesten igen og var blevet frelst fra den Livsfare, han svævede i. Det var vel nok derfor, at den unge Mand var saa alvorlig og tankefuld, da han, efter at have faaet besørget, hvad han skulde, vandrede op igen til Ekhult langs med Skovbrynet.

Han blev ved at gaa og tænke paa, hvad deres nye Præst havde sagt i Kirken om Formiddagen:

„Vor Samvittighed siger os, at det er langt bedre at leve et Liv, saadan som den foragtede og forfulgte Ørkenprofet, Johannes Døberen, gjorde det i usvigelig Troskab mod Gud, mod hans Røst, mod Sandheden fra

ham, saadan som den ved Guds Aand aabenbaredes for Døberens Sjæl, fremfor at leve som en Herodes eller en Herodias i egenkærlig Nydelse og i Herlighed og Glæde, men med Guds Dom over sig, inde i Samvitigheden, og jaget af den, som Dyret jages af Jægeren, denne Guds frygtelige Dom: et forspildt Liv! Ak, gid vi dog langt bedre, end vi gør det, maatte kunne fatte den Rædsel, som de Ord rummer i sig: et forspildt Liv.“

Og det blev ved at lyde inde i ham: et forspildt Liv, et forspildt Liv! Han kom til sidst til at hade og afsky disse Tanker og de Ord! Han vilde jage dem bort, han vilde være fri af dem. Hvorfor skulde han dog gaa med saadanne triste og tunge Tanker paa denne skønne Midsommerdag, medens han var paa Vej hen til den Fest, der holdtes paa Ekhult, for hans elskede Ven. En anden Gang kunde han grunde over dette, men nu i Dag kom det dog underligt ubelejligt. Han gik og anstrengte sig, alt hvad han kunde, for at blive disse Tanker kvit, men det lykkedes ham ikke; de blev ved at komme igen: „et forspildt Liv, et forspildt Liv, — vi maa lære at forstaa den Rædsel, der rummes i disse Ord!“

Et forspildt Liv! — Han behøvede da ikke at ængste sig i saa Henseende — der var da ingen, der kunde

sige om det Liv, han hidtil havde levet, at det var et forspildt Liv. Der var ikke mange af dem, han kendte, som havde levet et mere hæderligt og retskaffent Liv end han, eller som havde anstrengt sig saa meget som han for dels at udvikle sig selv aandeligt og dels at være til Gavn for sine Medmennesker.

Og — hvad Fremtiden angik — ja, det var der jo ingen Mennesker, der kunde svare for, men det var da hans fulde og faste Haab, at de kommende Dage ikke skulde blive daarligere anvendte end den Tid, der var gaaet, meget snarere bedre.

Saa kom han til at tænke paa noget andet.

Præsten havde ogsaa sagt saaledes: „Mange Menneskers indre Liv kan sammenlignes med en Sejlbaad, som glider saa jævnt og stille hen over den spejlblanke Vandflade; men der er et Sted i Elven, hvor der gaar stærke, forræderiske, undersøiske Strømhvirvler, som i et Nu, medens de, som sidder i Baaden, allermindst tænker paa det, griber den og suger den ned i Dybet med Mand og Mus! Aa, hør dog! Man kan ikke være sikker over for alle de mange hemmelighedsfulde Malstrømme, som lurar paa et Menneske, medens han sejler hen ad Livets Elv, uden at man har faaet Fred med sin Gud og har fundet Hvile i hans Naades sikre og trygge Favn.“

Nej, hvor var det dog underligt, nu var de der jo

igen, alle de alvorlige Tanker! Han kunde slet ikke forstaa, hvorfor de netop nu trængte saa stærkt ind paa ham og voldte ham saa stærk en Uro.

Det havde han aldrig nogen Sinde før oplevet, at han kunde huske en Prædiken saa godt!

Han var meget træt af alle de Strabadser, han havde haft den Dag, og Luften var lummer og trykkende, derfor kunde han ikke modstaa Fristelsen til at sætte sig lidt ned og hvile, da han fik Øje paa en Sten, der laa ved Vejkanten, dækket af det blødeste Moshynde. Der kunde da ikke være noget i Vejen for, at han kunde have Lov til at unde sig selv nogle Øjeblikkes Hvile, at han ikke skulde være altfor træt og udmattet, naar han om lidt skulde med i den løsslupne og overgivne Ungdomsglæde ved Festen paa Ekhult.

Medens han sad dør paa Stenen og lod Blikket glide ud over det Landskab, der laa udbredt for ham, saa lyst, saa mildt og kært som et sovende lille Barns Smil, fik han pludselig Øje paa noget, der først fyldte ham med Undren, men siden efter gennemisnede ham med stor Forfærdelse og Rædsel.

Der kom et langt, langt Ligtog dragende forbi, saa uhyggeligt stille og tyst.

Det var da underligt nu paa Midsommerdagen og saa langt hen paa Eftermiddagen!

Han havde slet ikke hørt noget om, at nogen i Sognet var død!

Sælsomt!

Det var snarest, som gled eller svævede Ligtoget forbi ham!

At dømme efter Kisten maatte den døde være en stor og velvoksen Person.

Det var med megen Bæven i Hjertet, at han spurgte en af Ligfølget, hvem den døde var, — men han maatte spørge derom, en indre Magt tvang ham dertil.

Da svarede hele Ligfølget som med een Mund, og det lød som en sagte Susen:

„Se dog! se! Det er jo Ung Erik fra Sødergaard!“

Ja, nu saa han den døde — Laaget var ikke lagt paa Kisten — og han kendte det Ansigt.

Det var ham selv, der laa i Kisten!

Forfærdet vaagnede han — det var en Drøm. Mod hans Vilje havde Trætheden overvældet ham, og han var falden i Søvn.

Da Erik slog Øjnene op, saa han en underlig lille Skikkelse, der stod og bøjede sig hen over ham; det var en Mandsling, med pjusket, uredt Haar, rødt, lidt graasprængt Skæg og et snavset Ansigt med et sløvt forvirret Udtryk, der tydelig nok røbede, at Manden var gal.

Det var stakkels „Peter-Tosse“, som man evig og altid kunde træffe rundt om paa Landevejene eller paa Gaardene, fulgt af en Flok af Ungdommen, som tankeløst og ubarmhjertigt drev Gæk med ham.

Han stod og stirrede vildt paa den unge Mand, der nu for op af Søvn, og medens han bøjede sig over ham, læspede han: „Se dog! se! Det er jo Ung Erik fra Sødergaard!“ og da Erik saa havde rejst sig op og stod ved Siden af ham, slog han en vældig Skoggerlatter op.

Men da Erik beredte sig til at gaa videre mod Ekshult, greb „Peter-Tosse“ ham haardt i Armen og sagde, idet Latteren pludselig veg for den dybeste Alvor:

„Lad være! Stands! Gaa ikke! Du skal ikke, siger jeg dig! Vend om! Vend om! Faren truer!“

Erik rev sig hastigt løs fra den vanvittige og skyndte sig af Sted, men han undgik ikke at høre, hvad han raabte efter ham, idet han paa ny slog en uhyggelig skingrende Latter op:

„Jeg siger: gaa ikke! gaa ikke! Faren lurar paa dig! Ha, ha, ha! „Peter-Tosse“ er ikke saa dum endda, han ved mere end alle de vise Mænd i hele Sognet! Ha, ha, ha!“ —

Klara mærkede straks, hvor underlig forstemt og alvorlig Erik var, men hun syntes ikke, at hun vilde spørge

ham om Grunden her, medens alle de mange Mennesker saa paa dem og kunde høre, hvad de sagde.

„Det varede længe, Erik.“

„Ja, det synes vi nok begge to. Og saa gik det endda meget hurtigere hjemad med Plagen, end jeg synes om,“ sagde han med et Smil. —

„Aa, saa er der vist ikke noget galt paa Færde!“ tænkte hun, da hun et lille Øjeblik efter saa ham midt inde imellem den leende og støjende Ungdom.

Nu blev Kærestefolkene Midtpunktet for alle Gæsterne, baade unge og gamle. De var jo da ogsaa Dagens vigtigste eller i hvert Fald mest interessante Personer.

Det var ogsaa et smukt Par, som let drog alles Øjne efter sig.

De af Slægten, som ikke tidligere havde ønsket til Lykke, gjorde det nu, medens andre ledsagede disse Lykønskninger med mere eller mindre vellykkede vittige Bemærkninger.

Det var allerede noget siden, at Solen havde sendt Ekhults Park og Have og hele den mylrende Menneskemængde sin Afskedshilsen.

Trods det, at Midsommernatten var saa lys, at al Belysning var overflødig, blev der nu paa Træer, Buske og Indhegninger og ikke at forglemme paa Majstangens

blomstersmykkede Ringe ophængt i hundredevis af kulørte Lygter.

Forvalter Sommer straaede selv som en mægtig kulørt Lygte, medens han, stolt og selvbevidst og med Ansigtet blussende af al den Drik, han allerede havde sat til Livs, gik rundt og kommanderede og ordnede Illuminationen.

Nu blev til alles, særlig da Ungdommens, store Glæde Aftensbordene dækkede ude i det fri, rundt om Majstangen.

Hele Eftermiddagen havde man holdt paa med Drikeriet, og nu gik det rigtig løs, medens man nød det rigelige Aftensmaaltid, der bestod af mange tunge Retter. Man tog flittigt for sig af, hvad der fandtes paa de mægtige, topfulde Fade, men glemte derfor ingenlunde de vaade Varer.

Man puffedes og trængtes ved Bordene, — det var i det smaa et Billede paa Kampen for Tilværelsen, saadan sagde i det mindste den snaksomme Herredsfoged Sthum, som snakkede, støjede og lo uden at bryde sig om den gode gamle Regel, at „man skal tie stille, mens man spiser.“

En lille Flok unge Mænd kom hen, hvor Erik og Klara havde slaaet sig ned.

Det saa ud, som havde de noget i Sinde.

Alle sammen mødte de med et fyldt Vinglas i Haanden. Ja, Lars-Johannes fra Vestereng forsøgte sig endogsaa i den Kunst at balancere med et i hver Haand. Han var ogsaa den, der førte Ordet og sagde:

„Hør du, Erik! Ved du, hvad alle disse her synes? De synes, alle sammen, at du paa denne Dag nok kunde vise din lille Kæreste og din tilkommende Svigerfar den Hæder og Ære, at du for deres Skyld i Dag kunde tømme et Glas af den gode Vin — og Sommers Vin, den er god! Smag paa den, saa skal du selv se! Naa! din Kærestes Skaal, Erik!“

Og saa raabte mange unge Stemmer:

„Ja, ja! det er rigtigt, Johannes! Drik nu den Skaal, Erik, og lad være med at skabe dig, saa du bliver ganske umulig! Din Kærestes Skaal, Ung Erik!“

Og nu flokkedes de gamle ogsaa og tog Del i de unges Opfordring, de var blevet lige saa barnagtige og pjankede som de unge af den flittige Omgang med Glasene.

Erik sendte dem blot et koldt og foragteligt Blik med den rolige overlegne Mine, som saa ofte havde faaet dem til at føle sig ganske smaa og ubetydelige, naar de stod over for ham, og den Mine kunde de derfor ikke for alt i Verden fordrage.

„Skam dig, Erik!“ lød nu Herredsfoged Sthums Røst,

han var Sommers mest trofaste og udholdende Ven ved Toddybordet, derfor kaldte Folkevittigheden ham ogsaa „Sommers Tvillingbroder, som sugede Die af samme Ammebryst,“ — „ser du, Erik! paa en Dag som denne kaster man alt, hvad der hedder Principper, over Bord. Man har slet ikke andet at gøre end at være glad. Du kan da vel forstaa, at du fornærmer baade Tøsen og din Svigerfar og os alle sammen, om du ikke vil drikke Tøsens Skaal paa hendes Fødselsdag. Er vi maaske ringere end du, fordi vi kan tage os et Glas? Naar en blot holder Maade, saa — — — Drik nu, Dreng, og hold op med de Kunster!“

Sommer var kommet hen i Nærheden, han stod lidt og maalte Erik med Øjnene, saa drejede han sig hurtigt omkring og mumlede forbitret: „Dette her taaler jeg ikke længer! Det er jo en Skam og Skændsel!“

Klara havde set sin Faders vrede Miner og hørt, hvad han sagde.

Hun blev ligbleg!

Hun vidste nok, hvad det betød, naar hendes Fader var i det Sind.

Hurtigt og heftigt greb hun et af de Glas, Lars-Johannes havde i Hænderne, saa en stor Del af Indholdet flød ned over hendes Arm, vendte sig om mod sin Kæreste og sagde:

„Erik, nu drikker du det Glas her, saa vi kan faa en Ende paa al den Snak! Blot dette eneste Glas, saa kan de vel tie stille!“

„Nej, Klara, du ved jo.“

Hun gik nu ganske nær hen til ham og hviskede:

„Erik, gør det for min Skyld! Du forstaar det ikke, men jeg maa bede dig om det.“

„Nej, Klara, nej! Hvorfor beder nu ogsaa du mig om det?“

„Erik!“

Hendes Øjne stod fulde af Taarer.

„Ja, Klara, for din Skyld, for din Skyld, — lad mig saa gøre det da!“

For hendes, den elskedes Skyld, drak saa Erik for første Gang i sit Liv et Glas af de stærke Drikke — man havde med Forsæt fyldt det med Forvalterens stærkeste Cognac — han drak det med Uvilje, hurtigt i eet Drag, som man tager den Medicin, man føler Væmmelse ved.

„Hurra! Hurra! nej, hvor det gik! det gik jo, som det var smurt!“ raabte de alle sammen rundt omkring.

„Lur ham, den Karl,“ brølede Herredsfoged Sthum, „du skal da ikke bilde mig ind, at du er saa uskyldig og fremmed paa det Gebet som Barn i Moders Liv!“

Medens de saaledes hujede og raabte i Munden paa

hinanden, trak Erik sig forarget og skamfuld bort fra Kammeraterne, som triumferede over deres Sejr, og i den Anledning maatte tømme det ene Glas efter det andet.

Han sætter sig ned ved et af de smaa Borde, tavs og mørk i Hu, medens det koger og syder i ham.

Et Øjeblik efter rejser han sig, og medens Øjnene lyser af vild Trods, gaar han hen til et af de Borde, hvor Drikkevarerne staar, griber med begge Hænder en af de store Puncheboller, løfter den op til sine Læber og drikker, drikker, bliver ustandseligt ved med at drikke, som vil han ikke standse, førend han har tømt den vældige Skaal til sidste Draabe.

Der lagde sig en pinlig Stilhed over alle Gæster.

Ja, endogsaa de, som var længst borte, og som ikke kunde se, hvad der foregik, standsede Leg og Samtale og spurgte hviskende hinanden, hvad der dog var paa Færde.

Bestyrtelse og Rædsel malede sig paa alle de mange Ansigter, som alle ufravendt stirrede paa det samme — paa den store, stærke unge Mand, der stod dør i Færd med sin forfærdelige Storbedrift paa Drikkeriets Omraade, større end nogen anden kunde driste sig til at præstere.

Man stod maalløse og ventede hvert Øjeblik at se ham styrte død til Jorden.

„E—r—i—k!“

Det kom som et Rædselsskrig fra et Menneske, der styrter ned i det svimlende Afgrundsdyb. Klara var sprunget frem og havde grebet fat i Punchebollen, som hun af al Magt søgte at rive fra den unge Mand, der drak og drak med det vildeste Begær.

Han hævede Armen og gav hende et Stød for Brystet, saa hun slyngedes hen ad Jorden.

Nu styrtede nogle af de stærkeste unge Bønder, der var viden kendt for deres vældige Kræfter og Lyst til Slagsmaal, ind paa Erik, — blandt dem var Lars-Johannes. Samvittighedsnag og Rædselen for de Følger, deres kun alt for vellykkede Overtalelse af Erik kunde faa, — saa vidt de da overhovedet i deres omtaagede Tilstand evnede at tænke en Tanke til Ende — drev dem nu til, hvad det saa end skulde koste, at søge at hindre Erik i at drikke sig ihjel. Det var jo desuden nu muligt, at man ved her at gøre Brug af sine Kræfter kunde vinde Forvalterens Gunst, ja — hvem kunde vide — maaske ogsaa Klaras. Der var da i alt Fald meget, der talte for, at nu var Erik færdig paa Ekhult.

Men det var ingen let Sag at vriste Punchebollen fra Ung Erik.

En rum Tid holdt han den fast trods alle deres for-
 enede Anstrengelser, men saa slyngede han den med
 vældig Kraft ind blandt den stadig voksende Skare af
 Angribere.

Det var et Vidunder, at ingen blev slaaet ihjel paa
 Stedet af det kraftige Projektil.

Nu var Slagsmaalet i fuld Gang, og det blev et saa-
 dant, som man mindedes i lange Tider paa de Egne.

I Begyndelsen stod Slagsmaalet kun mellem Erik og
 alle de andre.

Rigtignok havde man længe vidst, at Erik havde
 ganske usædvanlige Legemskræfter, men aldrig havde man
 dog haft Anelse om, at de var saa vældige, som man nu
 fik at se.

Det var, som havde Drikken tidoblet hans Styrke.

Hvor han skred frem mellem sine Modstandere, faldt
 de for hans mægtige Slag, som havde det været Tænd-
 stikker eller Halmstraa.

Engang imellem greb han en af dem og kastede ham
 som en Boldt lige midt ind i Klyngen.

Han blev vildere og vildere, jo længer det varede.
 Men Slagsmaalet fik snart endnu videre Omfang.

Der var mange, som benyttede Lejligheden til at
 faa gjort op med hinanden, om de havde noget ude-
 staaende.

Men for øvrigt skal der jo ikke meget til, for at Mænd, i hvem Spiritusen har tændt sin djævelske Brand, farer i hinanden. Afstanden fra Fuldskab til Slagsmaal er saare kort.

Det var forfærdeligt at være Vidne til dette!

Kvinderne græd og skreg, Børnene hujede og lo, de ældre Mænd bandede og raabte og blandede sig i Slagsmaalet for at adskille de kæmpende, men med det Resultat, at de selv blev draget med ind i Kampen og bragte Forstærkning til de kæmpendes Rækker.

Herredsfoged Sthum havde i Begyndelsen staaet som lamslaaet ved Eriks Opførsel, men endelig vaagnede han til Besindelse og ihukom sin Pligt, sin Magt og Myndighed. Han havde forsigtigt trukket sig længere og længere bort fra de kæmpendes Rækker og stod nu dør og bandede, skreg og raabte, at de skulde holde op med det Uvæsen, men naturligtvis ganske uden Virkning. Det hjalp ikke det mindste, at han ramsede adskillige Paragrafer op af Sverrigs Straffelov — blandt dem Paragrafen om Oprør — og truede med de frygteligste Straffe, saasom Halshugning, Hjul og Stejle og „brændes paa Baal“. Man havde for Øjeblikket andet at bestille end at høre paa Herredsfogeden og hans Forelæsninger over svensk Strafferet.

„Drengene er ganske gaaet fra Sans og Samling i

Dag," sagde han — som en Undskyldning, fordi han stod saa ganske afmægtig — til Sommer, som nu gik og vred sine Hænder i Fortvivelse over al denne Jammer og Elendighed. „De glemmer jo fuldstændigt, at de har Lovens Haandhæver i deres Midte. Ja, jeg har jo ganske vist ikke min Uniform paa. Ellers skulde det Rakkerpak ikke understaa sig til at husere saadan i min Nærværelse.“

Pludselig fik han en lys Idé.

„Hør du, Dreng," raabte han til sin Tjenestedreng, „gaa og hent min Uniformshue, som ligger under Sædet i Vognen. Men skynd dig i hede — — —, her staar noget paa Spil, forstaar du! Sikken et Held," mumlede han ved sig selv, „at jeg glemte den dør i forrige Uge, da jeg havde taget den med for at faa den gjort i Stand hos Skrædderen.“

Da han havde faaet Kasketten paa Hovedet og ved nogle kraftige Brøl havde vakt Opmærksomhed for sig, gik han med højtidelige, faste Skridt og med myndig Mine ind, hvor Tumulten rasede vildt, og — saa stor var virkelig Respekten for Tegnet paa Embedsværdigheden, at den standsede et Øjeblik.

Nu fik han Mod ved det tilsyneladende Held, der fulgte ham, og i stor Embedsiver gik han lige løs paa Erik, som stod med et Ansigt, der blussede af Drikken og Kampen, og med vilde, blodunderløbne Øjne.

„I Lovens Navn, jeg arresterer dig, Erik Eriksson, for Vold og Mordforsøg. Hva'! hva' behager!“ han gjorde hastigt et Par Skridt baglænds, da Arrestanten begyndte truende at gaa imod ham. — „Ja, du skulde bare understaa dig, din Svinepels, til at sætte dig til Modværg mod en kongelig Embedsmand, naar han handler i Embeds Medfør. Ved du, hvad der staar i Paragraf atten — ? Du — du — du — det straffes, du — du — med Fængsel og Landflygtighed og en evig Halshugning. Men er du da spiltosset, Flab! Sli—ip mig, siger jeg! Vil du slippe mig, Dreng! Kom i Hu, at jeg er Lo-ovens Haa-aa-aandhæ-æ-æver!“

I næste Nu laa Lovens Haandhæver med Hovedet boret ind i en Myretue nede ved Foden af Bakkehældet. Han havde Grund til at være Myrerne meget taknemmelige for den Stødpude, de havde dannet. Ellers havde hans Nakkehvirvler, hvor stivnakket han saa end var, næppe taalt det Stød.

Nu kom der ny Fart i Slagsmaalet, der trods Herredsfoged og Uniformskasket blev endnu vildere end før.

Men saa, — da Slagsmaalet havde naaet sit Højdepunkt i afsindig Rasen, — faldt Erik næsegrus til Jorden.

I samme Sekund laa et halvt Dusin unge Karle oven paa ham for at hindre ham i at rejse sig.

Med knyttede Næver gav de ham nu Betaling for alle de Prygl, han havde givet dem.

Men Erik, som før var saa frygtelig, gjorde nu slet intet Forsøg paa at rejse sig, ja, han gav end ikke ved en Bevægelse til Kende, at han mærkede de Slag, der regnede ned over ham. Der var intet, der kunde vække ham af den dødlignende Søvn, som nu var faldet over ham.

De stærke Drikke havde fældet den stærke Mand.

Omsider lykkedes det Kvinderne og de mere ædru og besindige af Mændene at standse den vilde Leg.

Den Leg, som nu var til Ende, havde været frygtelig alvorlig, det fik man at se nu, da man, efter at Stormen havde raset ud, kunde overskue Virkningerne.

Rundt om, oven paa Borde, der var væltede med Fade, Tallerkener og Madvarer, oven paa splintrede Stole og Bænke laa kraftige unge Mænd og ogsaa mange ældre i Afmagt eller i det mindste ilde tilredte af Rusen og Slagene.

Der var en, som laa død paa Jorden.

Han havde faaet et Knivstik ind mellem Ribbenene.

Der var andre, der havde faaet saadanne svære Mindelser, at de var mærkede for Livet.

Lars-Johannes var aldrig nogensinde rask mere siden den Dag. Lægerne mente, at der var gaaet noget itu inden i ham ved Eriks voldsomme Favntag. Han havde heller

ikke siden nogen glad Dag; der hvilede altid en dyb Skygge af Vemod over ham.

Sognefogedens Lina blev fra den Dag tungsindig og underlig, sommetider var hun helt fra Sans og Samling — en Virkning dels af de frygtelige Scener, hun den Dag oplevede i Ekhult, dels af det Samvittighedsnag, hun følte, da hun maatte erkende, at hun var den, som havde tændt Baalet i Brand.

Og Klara, der for faa Timer siden var saa lykkelig og glad, som en ung Pige kan være, naar hun ved sig elsket af sin Hjertenskær, laa nu paa sin Seng i stærk Febervildelse, — Begyndelsen til en meget langvarig Nervesygdom.

Det blev den sørgelige Afslutning paa Forvalter Sommers storslaaede Midsommerfest. Hvem skulde have anet det, da Festen begyndte?

Skamfulde, sørgmodige, uhyggeligt til Mode, slæbende deres skamslaaede, døddrukne paarørende med sig drog nu Gæsterne hjem — Kvinder og Børn og nogle faa Mænd, som ikke var saa stærkt berusede. Der var ingen, der tænkte paa at sige far vel til Værten. Han var for øvrigt heller ikke til at finde.

Det var eet Virvar det hele!

Man skammede sig øjensynligt for hinanden!

Just i dette Øjeblik viste der sig en fremmed Mand, som ingen af de tilstedeværende kendte; langsomt kom

han vandrende hen over den nu saa sørgeligt forvandlede Festplads.

Det var en kraftig, høj, men noget bleg Mand med ravnsort Haar og med Øjne, der fortalte om Godhed og stor Energi; efter Udseendet at dømme var han omkring de tredive Aar.

Han lod Blikket glide hen over Pladsen, som nu var belyst af den opgaaende Sols Straaler, og der kom i hans Ansigt et Udtryk af dyb Bedrøvelse, men ogsaa af en med Nød og næppe tilbageholdt Harme.

Hans Øjne fyldtes af Taarer, men samtidig skød de Vredeslyn, da han efter hurtigt at have undersøgt de saaredes Tilstand kom hen til ham, der var stukket med Kniv.

„Død!“ mumlede han sagte hen for sig selv; men saa talte han med en Røst, der blev stærkere og stærkere og trængte igennem al den Jamren og Hulken, som brød løs blandt Kvinder, Børn og Mænd.

„Stakkels Mand,“ sagde han, „hvilken grufuld Elenighed. Ak! ak! hvem har vel den egentlige Skyld i alt dette her? Ja, de har jo Skylden selv, de Mennesker, som vel burde vide, hvad de gør. Men de er dog i Særdeleshed stakkels Ofre for en skændig Næringsvej, som drives af Mennesker for ussel Vindings Skyld, og som beskyttes og holdes oppe af den Magt, som Pengene ud-

øver baade i Samfundet og med Hensyn til Lovgivningen og Lovens Haandhævelse. Ve! ve dette Samfund! Ve dets Øvrighed, disse onde og lade Tjenere, der er sat til at vaage over det almene Vel og saa dog tillader, at denne elendige Tilvirkning af berusende Drikke finder Sted, den, som kun kan trives, naar den drager syndig Fordel af Ungdommens Letsindighed og Manddommens Selvfornedrelse og faar Lov at forgifte Folkets Livsrod!

Ve de Lovgivere, som laaner villigt Øre til dem, der er interesseret i Tilvirkningen af de stærke Drikke, men er døde overfor det Jammerskrig, som hæver sig fra alle dem, der falder som Ofre for disse Drikke! Gud sende sin tilintetgørende Dom over hver en, der er med til at fremme Drikket, at det Helvedesdyb, som denne Synd rummer i sig, maatte blive aabenbart! Ve! ja, ve ogsaa alle disse kolde, egenkærlige Sjæle, som ikke selv ville give Afkald paa een eneste Nydelse, een eneste Behagelighed, ikke vil røre en Finger for at komme de mange stakkels trælbundne Mennesker til Hjælp! Ja, Forbandelse, Forbandelse, Forbandelse fra den retfærdige Gud komme over disse døde Lemmer paa Slægtens Legeme, og over alle Sjælefordærvere!

Men Gud hjælpe og velsigne hver en Mand og Kvinde, som dreven af inderlig Barmhjertighed og af

sand og oprigtig Kærlighed til sin Næste er med i det store Arbejde paa at faa lægt dette Slægtens aabne Saar!

O, I ulykkelige Mennesker, som fylder jer med disse Dødsdrikke, kan I da nu ikke se, hvor det fører hen?

Dødsriget har i disse Nattetimer spærret sit Gab vidt op, søgende at sluge jer alle, kun een blev opslugt nu, men andre følger maaske snart efter. Vaagn op, vaagn op og red jeres Liv! red jeres Sjæle for dette Liv og for Evigheden!“

Dybt grebne lyttede man til denne underlige fremmede, der udslyngede disse forfærdelige Domsord, medens hans Øjne skød Lyn paa Lyn, saa at de ræddedes helt ind i Sjælens inderste.

Han stod dør foran dem som en Aabenbaring fra en anden Verden.

Man vovede ikke engang hviskende at spørge hinanden, hvem han var. Og da han gik ud igennem Have-laaen og langsomt, hensunken i dybe Tanker vandrede op mod Hovedbygningen, faldt baade Mænd, Kvinder og Børn paa Knæ, rystende over hele Kroppen af Graad og Sjælekval.

Naar denne Begivenhed siden efter kom paa Tale, sagde de, som havde været Øjenvidner, at det i den Stund var dem, som havde Gud Herren sendt en af de gamle

Profeter ned fra Himmelen til dette syndige Gæstebud for at tale et Dommens og Advarslens Ord.

Ja, der var dem, der paastod, at de havde set Ilds-luer gaa ud fra hans Klæder, og at en mægtig Ildhaand havde været udrakt over dem, medens han talte. —

Man havde straks, da Klara faldt i Afmagt, sendt Bud efter Distriktslægen. Han var imidlertid til Midsommerfest hos en af sine Venner, og det meddeltes i al Fortrolighed af Tjenestetyendet, at han for Øjeblikket vist næppe havde megen Lyst til at tage ud paa Sygebesøg, og at han desuden befandt sig i en Tilstand, der gjorde ham meget lidt skikket til sin Gerning. Men en yngre Læge, som nylig havde tiltraadt Pladsen ved Sygehuset i Byen og for Tiden boede hos sin Kollega Distriktslægen, tilbød at tage i hans Sted til Ekhult.

Den unge Læge Winkler var en af dem, som har Mod til at gaa imod Strømmen, og den Slags Mennesker synes at blive sjældnere og sjældnere; men han var kun daarligt lidt af Befolkningen, og Grunden var ene og alene hans ubestikkelige Retfærdighedsfølelse og de Krav om et uegennyttigt og selvopofrende Liv, som han med megen Styrke og Alvor stillede saa vel til sig selv som til andre, — ildfuld som han var af Karakter.

Han havde endnu knapt været tre Uger dør paa Stedet, men alligevel havde allerede hans frimodige og

djærve misbilligende Udtalelser mod gamle indgroede Uvaner hos Befolkningen sat meget ondt Blod i de ledende Kredse inde i Byen.

Folk havde allerede fundet adskillige Tilnavne til ham. Nogle kaldte ham Profeten Elias, andre Jeremias — paa Grund af, at han sang Klagesange, naar man kom sammen for at være lystige og glade. Hans egen Kollega, Distriktslægen, kaldte ham endogsaa — trods det, at han indtil videre laante ham Hus i sin Bolig — „Profeten Beelsebul“.

Det var denne unge Mand, som saa pludselig traadte frem for Gæsterne paa Ekhult, saadan som nys er fortalt.

Der kom et alvorligt Efterspil ved Domstolen.

Sagen kunde ikke dysses ned, der var jo Manddrab.

Trods den omhyggelige og indgaaende Vidneførsel fik man aldrig fuld Klarhed over, hvem Drabsmanden var. Der var ingen, som i den vilde Tumult havde kunnet lægge Mærke til, hvis Haand det var, som bibragte det dødbringende Knivstik, og Kniven tilhørte den dræbte. Der var imidlertid forskelligt, der kunde tyde paa, at det maatte have været Erik, der havde gjort det, han havde i hvert Fald bevisligt i længere Tid kæmpet i

Enekamp med den dræbte. Erik fik derfor ogsaa den strengeste Straf af dem alle.

Han blev dømt til et Aars Fængsel.

For hans Skyld kunde man ligesaa gerne have forkyndt ham en Dom, der lød paa ti Aars Fængsel eller paa Fængsel for Livstid. Det ene havde i de Dage ikke kunnet gøre mere Indtryk paa ham end det andet.

I Sammenligning med de Sjælekvaler, han led, syntes enhver ydre Straf, som Loven idømte ham, kun at være ringe, næsten for intet at regne. Tungsindet havde ganske lammet og sløvet ham og nedsænket ham i saadan en Tilstand, at alt kunde tyde paa, at det vilde ende med, at Vanviddet tog ham.

Han svarede bestandig med sløv Ligegyldighed paa alle de Spørgsmaal, Dommeren henvendte til ham: „Det ved jeg ikke.“

Da han, efter at Dommen var forkyndt, forlod Retsalen, lignede han en Søvnigænger, som plages af frygtelige Drømmesyner.

VII.

Frk. Sommer!

De bliver maaske meget forundret over at modtage Brev fra en Fængselspræst. Men naar De har læst mit Brev, vil De nok kunde forstaa Grunden til, at jeg har maattet sende Dem disse Linier.

Inden for disse Fængselsmure, hvor jeg har min daglige Gang som Sjælesørger, sidder der en ung Mand, som ved hele sin Færd straks vækker Sympati for sig, og for hvem jeg ogsaa er kommet til at nære den varmeste Deltagelse.

De kender ham.

Det synes mig at være en frygtelig Misforstaaelse, en underlig Livets Tilskikkelse, at han sidder her.

Han, som er saa begavet, har saa ædelt et Sind, saa klar en Forstand, er saa rolig og behersket af Temperament, — han sidder her som Fange! Det er mig ganske ubegribeligt, at eet eneste Glas (Vin eller Cognac, hvad det nu var) har kunnet føre saadan en Ødelæggelse

ind over et Menneskeliv; men saaledes paastaar han jo selv.

Men nu til Sagen!

Her i Fængselet gribes han til Tider af et frygteligt Sjælens Mørke, og der skal megen Naade fra Gud og megen menneskelig Deltagelse til for at faa det til at vige.

Han fyldes af mørke Grublerier om Guds Verdensstyrelse og om sin egen Livsbestemmelse. En af de Tanker, som hans Grublen stadig kredser om er denne, at han mener, at Gud har bestemt og udvalgt ham til et Vredens Kar, til egen Fordærvelse, men til Advarsel og Vækkelse for andre Mennesker.

Han siger, at hans Liv peger tydeligt i den Retning. Og han paastaar, at han nu her i Fængselet, hvor han har læst sin Bibel flittigere end før, har fundet Støtte for sin Paastand i Romerbrevets niende Kapitel, hvor Paulus taler om Israels Forkastelse og om, at Gud forhærdede Farao. Hvor urimelige disse hans Paastande end er, hjælper det aldeles ikke, hvor klart man end søger at godtgøre for ham, at et Menneskes Forkastelse og Forhærdelse beror paa den Afgørelse, Mennesket selv træffer i Kraft af sin egen frie Vilje, og ikke hidføres af den blinde Skæbne.

Han har kastet alt Haab for Tid og for Evighed over Bord!

Fortvivlelsens kulsorte Bølger skyller nu hen over hans Sjæl.

Stakkels, stakkels Mand!

Jeg lider med ham, som med en kær, ulykkelig Ven! Men det er mig ganske klart, at her kan hverken Ord eller Fornuftgrunde hjælpe, kun dette praktiske Bevis kunde hjælpe ham, om han ret kunde faa at kende, hvorledes Gud Faders egen Kærlighed strømmer ham i Møde fra Menneskehjertes, som virkelig elsker ham og lider med ham.

Derfor tror jeg, at det er muligt for Dem, Frøken Sommer, at sende ham et saadant Kærlighedens befriende og forløsende Ord, der atter kunde tænde Haabets lysende Straaler i hans Sjæls mørke Nat. Jeg har nemlig gennem mine Samtaler med min ulykkelige unge Ven tydelig forstaaet, hvor meget De har været og ogsaa stadig er for ham.

Det, at han mener, at han for alle Tider ganske har mistet Dem, er sikkert en afgørende, om end for ham selv skjult Aarsag til hans mørke Sindstilstand, selv om han ganske vist engang, da vi i vor Samtale kom ind paa dette, roligt og afgjort, men med den dybeste Bedrøvelse erklærede, at i den Sag kunde det nu ikke blive anderledes, det var ikke værd „at spille Ord eller Tanker paa det.“

Om jeg nu ved saaledes at blande mig i Deres indbyrdes Forhold, ikke har lagt tilstrækkelig Hensynsfuldhed og Finfølelse for Dagen, saa maa det tilgives mig i Betragtning af, hvad der har bevæget mig dertil — den varme Deltagelse, jeg nærer for den unge Mand!

Tilgiv mig, Frøken Sommer!

Hvad De skal skrive til ham eller lade være med at skrive, det kan jeg naturligvis ikke sige Dem. Det maa Deres eget Hjerte diktere Dem. Men skriv nu til vor ulykkelige Ven og skriv snart!

— — — Arresthus, 29. Juni 1880.

Med megen Højagtelse

E. Anderberg,
Fængselspræst.

E. S.

Jeg mener, det er bedst, Eriksson ikke faar noget at vide om, at jeg har skrevet til Dem.

D. s.

Ekhult, 10. Juli 1880.

Min egen elskede Erik!

Ja, jeg vover virkelig at kalde dig saaledes trods alt det onde, som jeg har forvoldt dig.

Aa, hvor min store Synd imod dig har pint og naget

mig i denne forfærdelige Tid; den har brændt mig i Sjælen som Ild!

Lang Tid efter den frygtelige Begivenhed laa jeg meget syg af en Nervesygdom, som stadig tog fat igen med fornyet Kraft, hver Gang vi troede, at nu var der indtraadt en Bedring. Ja, først i den allersidste Tid er det blevet saadan, at vi nærer det bedste Haab om, at jeg snart skal helt forvinde det. Lægen siger dog stadig, jeg skal passe meget paa, og at jeg slet ikke maa tage mig noget for. Han har ogsaa paa det bestemteste forbudt mig at skrive Brev. Men det er noget Pjank! Man kan ogsaa blive syg af at lade det være.

Lige siden jeg blev saa rask, at jeg igen fik Herredømme over mine Tanker og kunde tænke klart, har Tankerne været hos dig, min egen ulykkelige, ja, for min Skyld ulykkelige Erik.

Jeg bestemte straks at skrive til dig.

Men hvor var det svært at faa det Brev skrevet! Aldrig har noget været mig saa vanskeligt! En Maaned igennem har jeg nu gaaet og grundet over det uden at kunne faa Klarhed over, hvad jeg skulde skrive, og hvad jeg skulde fortie. Men nu kan jeg ikke holde ud at gaa længer og veje og sigte mine Tanker.

Nu maa jeg tale med dig paa denne den eneste Maade, det er mig muligt; og nu maa jeg ogsaa have

Lov til helt at give mit Hjerte Luft i det Brev, jeg her skriver til dig.

Aa, Erik, hvor frygteligt har jeg dog handlet mod dig — og mod alle de mange andre, som den skæbnesvangre Dag gjorde ulykkelige! Hvor har jeg syndet mod Gud! Det var mig og mig alene, der tændte den forfærdelige Brand. Jeg har kæmpet og stridt og tryglet og bedt, og jeg vover nu at tro, at Gud har tilgivet mig min store Synd. Og nu forstaar jeg, som aldrig før, hvor velsignet det er at turde tro paa Korsets Ord om Jesus, han, som selv bar vore Synder paa sit Legeme paa Korsets Træ.

Men Erik! Du — kan du tilgive mig? Jeg skælver og græder — tro mig! — medens jeg nedskriver denne min Bøn, som kommer fra min dybt nedbøjede Sjæls inderste. Der er ingen Mennesker paa Jorden, som har gjort dig saa meget ondt, som jeg. Jeg førte jo Ulykken over dit Hoved ved at benytte mig af din stærke Kærlighed til mig.

Aa, Erik! skriv snart, og — hvilke haarde og bitre Ord du end maa sige mig — sig mig trods alt, at du kan tilgive mig!

I disse Smertens Dage, da Tankerne bestandigt har kredset om de tunge Spørgsmaal: hvorfor? hvad er Meningen? hvorfor skulde det dog ske? har jeg faaet Syn

for meget, som jeg før hverken saa eller tænkte paa. Det er mig, som har jeg undertiden faaet Svar direkte fra Gud selv.

En Dag for nogen Tid siden gik jeg ned til Kohaven ved Søen rugende over de samme Tanker, der atter og atter kom frem i mit Indre, lige saa monotont som Køernes Bjælder ringlede inde i Lunden.

Det var en klar, straalende sollys Dag uden en eneste Sky paa Himmelen, saadan som det nu til stor Bekymring for Landmanden har været fra Begyndelsen af Juni Maaned. Naturen var saa lys og alt syntes at tindre af Glæde; og der var ogsaa dem, som virkelig var glade, det kunde jeg da se paa Børnene og paa alle Fuglene. Men jeg lagde ogsaa Mærke til, at Græsset var afsvedet og vissent, og at Sæden paa mange Steder saa ud til at ville visne bort.

Men medens jeg saaledes gik i mine egne Tanker samlede tætte sorte Skyer sig i Vest, og snart var hele Himmelen overtrukket, og det blev et voldsomt Uvejr med Torden, Lyn og Regn, som varede ved til ud paa Aftenen. Og da jeg saa igen kom ud i det fri, hvilken Forvandling var der saa ikke sket med Sæden og med Græsmarkerne! Uvejret havde hjulpet dem!

Medens jeg saaledes vandrede hen ad Gangstien mellem Kornmarkerne, hvor Kornet stod bøjet under Regn-

våndets Vægt, og de gennemvædede Kløvermarker, sløg den Tanke mig, at jeg her fik et Svar paa mit Hjertes Spørgsmaal.

Dette, som var foregaaet i Naturen, var et Billede paa vort Liv.

Da Lykkens Sol lyste saa varmt og rigt over vort Liv, var der ved at blive Misvækst paa vort Livs Marker. Naar Herren da saa ned til os, fandt han ikke vore Øjne rettede op mod sig, men saa, at de var vendte ned ad mod alt det, som denne Verden byder paa, selv om vi forsøgte at leve et Liv, der var ædlere end Livet hos de fleste af dem, vi levede iblandt. Men kun lidt eller rettere sagt slet intet tænkte vi paa vore Sjæles Stilling til Gud, — saa sjældent gik vore Tanker opad.

Saa kom det rædselsfulde Uvejr over os!

Og det Uvejr bragte os sikkert andet, end blot det, som er af det onde. Mig har det da i det mindste drevet til at søge et fast og sikkert Tilflugtssted, og jeg har fundet det hos min Gud. —

Nu gaar jeg ofte over til dit Hjem. Far vil ikke gerne have det, men jeg tror, at det mest er af Om-sorg for mig; thi Doktoren taler stadig saa meget om, at jeg maa skaanes for enhver Sindsbevægelse. Og det mener han, at jeg vanskelig kan undgaa, naar jeg kommer over til dine Forældre. Men engang imellem maa

jeg derover for at faa nogen Trøst af din Moder og maaske ogsaa faa Lov til at trøste hende lidt.

Vi græder sammen, og vi beder sammen.

Og naar vi har haft saadanne Stunder med hinanden, føler vi os saa forunderlig trøstede, næsten glade.

„Gud har hørt os!“ siger vi begge, naar vi rejser os fra Bønnen, og naar vi siger hinanden far vel. Vi oplever Gang paa Gang Sandheden af Jesu Ord: „Alt, hvad I beder om i mit Navn, skal han give eder.“

Der er noget saa underligt ved din Moder. Det er som har Gud givet hende en særlig Gave til at kunne se ind i Fremtiden. Du ved vel nok, at hun i forskellige Tider af sit Liv har haft virkelige Syner og Aabenbarelses om det, som skulde ske i Fremtiden. Man siger, at denne Gave er en Slægtsarv hos jer, og at en i hvert Slægtled er i Besiddelse af den. Men din Mor selv, som for øvrigt helst ikke vil tale om dette, siger, at Gud ogsaa paa denne Vis giver nogle af sine svage Børn Lys og Trøst, naar de paa Grund af særlige Omstændigheder trænger til mere direkte Meddelelser fra ham.

Saa ofte, jeg er paa Sødergaard, søger jeg hen til alle de kære Steder, hvor Minderne strømmer mig i Møde fra hver en Sten og Træstub, fra Bakker og Dale, fra hvert et Markskel og fra Bækkens Bredder.

Jeg staar ved Vandingen, neden for Fossen, og

synes, at jeg igen er sammen med dig dør og ser dig omgivet af alle dine prægtige Heste, som skinsygt strides med hverandre for at faa Lov at være den, der er dig nærmest. Jeg hører, hvorledes du taler til dem, som til dine gode Venner.

Eller jeg staar længe paa den gamle Træbro og stirrer ned i Elven og tænker — ja, jeg kan maaske ikke engang sige, hvad jeg tænker, thi det brogede Tanke-spind, som jeg dør ved Strømmens Hjælp væver sammen, vilde jeg ikke for nogen Pris have, at noget andet Menneske maatte kende.

Saa gaar jeg over paa Skovhøjderne paa den anden Side Elven til alle de kære kendte Steder, over hvilke der hviler en underlig Højtid, — de sollyse Udsigts-punkter, de mosklædte Afsatser paa Klippen og de skyggefulde Dalstrøg.

Og saa tænker jeg paa den Gang og paa den Gang, da vi to sad dør og frydede os over det skønne Nu og udmalede os endnu herligere Fremtidsdage; og disse Planer angik jo ikke blot os selv, men ogsaa Velandas Sogn, — hvorledes der skulde blive Opgang og Fremskridt paa alle Omraader; det laa dig jo saa stærkt paa Sinde.

Og ved du hvad, Erik! naar jeg saaledes gaar omkring eller tankefuldt sidder et eller andet Sted, synes jeg undertiden, at jeg bag ved mig eller ved Siden af

mig hører kære, kendte Fodtrin, — dine Trin, Erik! og hører Genlyden af dit kække, frejdige Hallo!

Men — hvad er det dog for dumme og taabelige Barnagtigheder, jeg her har siddet og nedskrevet! Det kom til mig alt sammen som Drømmene kommer, medens man sover. Ja, jeg er blevet en rigtig taabelig Drømmerske, og det gaar aldrig an for en Bondepige. Vi Landsbypiger plejer jo at gøre Nar af Købstadens unge Piger for deres dumme, tossede Føleri.

Men det er dog vist ikke værd, at jeg prøver paa at skrive mit Brev om igen; det kan vist ikke blive anderledes.

Men Drømmeriet kan vel ogsaa have sin Betydning her i Livet, Gud lader jo selv Himmelen danne de dejligste Drømmesyner, naar Aftenrøden spreder sit rige Farvespil hen over den.

Nu har din Far, som i den første Tid af din Fraværelse fra Hjemmet var dybt nedbrudt af Sorg, atter genvundet sin Ro og Sjælsstyrke og leder og styrer paa Gaarden som forhen.

Han er meget ivrig for at faa dannet Totalafholdsforeninger rundt omkring. Han siger, at han nu har faaet Øjnene op for en stor Synd, som han har begaaet, ved at undlade at gøre alt, hvad han kunde, for at faa Na-

boer og Venner til at blive totalafholdende som han, — det han selv har haft saa megen Velsignelse af.

„Gud straffer lige saa vel Efterladenhedssynder som Overtrædelsessynder,“ sagde han engang til mig. Mange har sluttet sig til den Forening, han har faaet oprettet i Sognet. Ja, med mange er der sket noget endnu større, — en fuldstændig Sindsforandring.

Min egen Far er ogsaa blevet mærkeligt forandret, han er blevet saa alvorlig og stille, saa venlig, mild og overbærende over for Gaardens Folk og andre Mennesker. Han er slet ikke mere glad over de Besøg, han faar af Gaardmænd og Herremænd, som kommer „for at sætte Liv i den gamle.“

Ja, det Uvejr har paa underlig Vis bragt Velsignelse til Sognet!

Men undertiden føler jeg mig alligevel saa grueligt nedtrykt, naar jeg tænker paa det, som er sket. Og hvad jeg nu først og fremmest sukker og længes efter, er, at du skal tilgive mig. Aa, hvor vilde det lette!

Jeg har trættet dig, Erik, med mit lange Brev, men mit Hjerte maatte have Luft!

Du er vist heller ikke ked af at faa noget udførlig Besked om, hvorledes det staar til hjemme. Jeg ved nok, at de Breve, dine Forældre skriver til dig, er meget korte. De har ikke saa let ved at bruge Pen og Blæk.

Skriv nu til mig, hvorledes du har det, om du er rask, om alt, hvad du vil, men allerførst om det, som jeg længes saa usigelig efter at høre — at du tilgiver.

Din bedrøvede, trofaste

Klara.

E. S.

Du maa helst adressere Brevet til Sødergaard, saa at jeg kan være ganske vis paa at faa det.

— — — Arresthus, 15. Juli 1880.

Klara!

Inderlig, hjertelig Tak for dit kærlige Brev!

Det var som en varmende og lysende Solstraale, der trænger ned i en mørk, dyb Bjærgekloft.

Jeg kan ikke sige dig, til hvor stor en Velsignelse dit Brev har været for mig.

Men det er i Sandhed ikke let for mig at skrive Svar paa det Brev, som du jo ogsaa havde saa svært ved at faa skrevet.

Jeg er først og fremmest bange for, at du i mange Ting ikke vil kunne forstaa mig. Du vil sikkert ikke kunne forstaa, hvad der driver mig til at handle, som jeg gør over for dig, lige saa lidt som du vil forstaa alle mine

underlige Tanker. Og saa er jeg bange for, at Mørket i min Sjæl breder sig hen over det, som jeg skriver.

Du vil jo, at jeg først og fremmest i mit Brev skal sige dig, at jeg tilgiver dig.

Men vil du da, at jeg skal fornedre mig selv endnu dybere, idet jeg vælter Skylden fra mig selv over paa andres Skuldre?

Du siger, at du var den Haand, som tændte Ilden.

Ikke anderledes end Barnet, naar det uforvarende fremkalder en Eksplosion ved at trampe paa nogle Dynamitpatroner, som det har fundet.

Det er ved mangen Ildsvaade ikke let at finde den virkelig skyldige.

Men i denne Tid, som er givet mig til Eftertanke og Besindelse, har jeg her i min Fængselscelle saa at sige gennemvandret mit tilbagelagte Liv paa Kryds og paa Tværs og tænkt meget baade over det ene og det andet deri, og saa har jeg ment at kunne se Skyggerne af usynlige onde Magter, som i lange Tider har luret paa mig for at drage mig ned i Dybet, og som ogsaa fik Held dertil i et Øjeblik, da jeg var utro mod mig selv.

Du førte Ulykken over mig ved at misbruge min Kærlighed til dig, siger du! Men du havde jo aldrig gjort det, — du havde jo ikke nogensinde budt mig det Glas

med Giften, hvis du havde haft Spor af Anelse om de forfærdelige Følger, det vilde faa! Vel?

Nej, og atter nej, Skylden, den er min og min alene.

Jeg vidste, hvad jeg gjorde, da jeg satte Munden til Glasset. Jeg vidste god Besked med de berusende Drikkes fordærvelige Virkninger; og netop paa den Dag havde jeg faaet de alvorligste Advarsler baade udefra og inde fra min egen Samvittighed.

Hvis vi uhildet vil se paa Sagen, som den er, saa er det mig, som vanskeligt kan forstaa, at du, Klara, nogen-sinde skulde kunne tilgive mig, at jeg har ført saa megen Lidelse over dig.

Jeg ser jo imidlertid af dit Brev, at du med et tilgivende Sind og et kærligt og forbarmende Hjerte tænker paa mig, og derfor var dit Brev for mig som — jeg kan ikke sige det bedre — de hellige Klokkers Lyd for de bjergtagne — saaledes som Sagnet fortæller om det.

Du maa dog ikke forstaa det saaledes, at jeg længer skulde kunne nære noget Haab om en jordisk Livslykke i Forening med dig.

Jeg har allerede skrevet dig til om dette og sendt Brevet af Sted til dig, men nu kan jeg forstaa af, hvad du skriver, at Brevet maa være blevet tilbageholdt af Hensyn til din Tilstand.

Men saa maa jeg sige dig det nu.

Jeg løser dig ganske og aldeles fra enhver Forbindelse med mig.

Det er min Kærlighed til dig, som tvinger mig til ikke at knytte dit Liv til min Skam og Skændsel, mit vanærede Navn.

Du maa ikke sætte dig imod, at vor Forbindelse nu hæves, du maa allermindst gøre det af Medlidenhed med mig.

Du maa kunne indse, at det er nødvendigt.

Og derfor beder jeg dig heller ikke om noget Svar paa dette Brev, hvor meget jeg end — — ja, lad det være usagt. — —

Jeg havde tænkt at slutte her.

Men saa blev det paa een Gang saa vemodigt svært for mig dette, at det altsaa nu var sidste Gang, jeg fik Lov at tale med dig. Og saa følte jeg saa stærk en Trang til at forlænge Afskedsstunden; og nu vil jeg da, til Lise for mit syge Hjerte, som er ved at briste under alle de tunge Tanker, prøve paa, om jeg kan evne at lukke Døren helt op ind til min Sjæls inderste.

Der ligger en frygtelig Hemmelighed gemt i Menneskelivet, det er som bringes der gruelige Ofre af Sjæle, idet de enkelte gives til Pris for de andres Skyld.

For nu at tage mig selv til Eksempel — saa ved jeg, at jeg har personlig Skyld; det hverken kan eller vil jeg nægte.

Men der er ogsaa andet, der maa tages med i Betragtning, et Menneskeliv er paa underlig Vis knyttet til det forbigangne og bundet ved guddommelig Bestemmelse, der endogsaa kan føre et Menneske ned i Fordærvsens Afgrund; thi Guds Frelsesplan for den ganske Verden kan kræve, at Slægten møder advarende Eksempler paa sin Vej.

Jeg tænker her særlig paa, hvad der siges i Romerbrevet om Farao: „Til det samme har jeg ladet dig staa, at jeg vil vise min Magt paa dig, og paa det mit Navn skal forkyndes paa al Jorden“ (Rom. 9, 17).

Og naar det hedder:

„Jeg, Herren din Gud, er en nidkær Gud, som hjem søger Fædres Misgerning paa Børn, paa dem i tredje og paa dem i fjerde Led, paa dem, som hade mig“ (2 Mos. 20, 5), saa ligger der mere i de Ord, end vi lærte i vor Katekismus, der forklarede det saaledes: „Gud lader mange tunge Følger af Fædrenes Misgerning komme over Børnene til Straf over dem, saa længe de vandre paa Syndens Veje.“

Naar jeg nu her i min Ensomhed gennemgaar og undersøger det, som jeg indtil denne Stund har oplevet og erfaret i mit Liv, da aner jeg igennem det alt sammen Guds uafvendelige Krav paa Retfærdighed, som spores gennem Slægten, og som maa ske Fyldest enten derved,

at Synderne lider deres fortjente Straf, eller at Gud til Advarsel og Frelse for Synderne udvælger sig nogle til Syndebukke, til Offerlam.

Du siger, at det er forfærdelige, mørke Tanker, og du beder mig gøre alt, hvad jeg kan, for at forjage dem.

Men det er ikke saa let gjort som sagt!

I den senere Tid har dog et lysere Syn paa Livet begyndt at bryde igennem dette mørke og tunge.

Jeg har endnu ikke fuldt kunnet forlige disse to med hinanden; men dette, at jeg har faaet Øjnene op for, at der foruden den ubønhørlige retfærdige Gengældelseslov ogsaa er en Naadens og Frelsens Lov, det har bevirket, at det paa mange Punkter begynder at dæmre for mig.

For dette er jeg vor fromme, varmhjertede Fængselspræst megen Tak skyldig. Han har med hele sin Sjæl lidt og stridt med mig.

Men ogsaa det Brev, du sendte mig, kan jeg takke derfor, det fik mig til atter at tro paa, at Gud elsker mig, ved at jeg fik at mærke et Menneskehjertes varme Kærlighed.

Præsten og jeg har talt meget sammen om disse Ting.

Han benægter ikke det, som jeg her har skrevet, om Retfærdighedens Gang fra Slægt til Slægt og om vor Forbindelse med Slægten baade med Hensyn til Dom og Straf.

Han siger, at der i Bibelen er meget dunkelt, som han ikke fuldt ud fatter.

Menneskelivet har et Ansigt som en Medusa; men vi maa ikke stirre ind i det, at det ikke skal gaa os som i den gamle hedenske Myte, at vi stivner af Skræk; thi over alt det mørke, hemmelighedsfulde onde lyser en klar og straalende Sol, Guds inderlige Kærlighed til sin Skabning, i Særdeleshed til Menneskens Børn.

Vort Fællesskab med de andre ophæver ikke vor fri Afgørelse over for denne Kærlighed.

Den Dag, da jeg senere op ad Dagen hen imod Aften modtog dit Brev, havde vi saaledes en af disse Samtaler, som jeg nu tørster efter — de har ført mig tilbage til Livet igen.

Jeg havde just et af mine mørke Øjeblikke, og jeg kom i Samtalens Løb til, fuld af Mismod, at sige, at jeg var født med en Lænke om Benene, og den drog mig med Skæbnens ubønhørlige Nødvendighed nedad, for at jeg skulde være som en Fakkeltændt af Guds Vredes Ild, til at lyse for de andre vejfarende, at de ikke skulde fare vild.

„Nej, min kære, tungsindige Ven,“ sagde han, — og jeg saa, hvad jeg aldrig før havde set, eller i hvert Fald ikke havde givet Agt paa, at hans Øjne stode fulde af Taarer — „men Gud har stillet Dem ind i sine svært-

rustede, panserklædte Krigeres Rækker. De er som Jærnet, der er lagt ind i Ilden, for at det kan blive til en god Klinge med haard og skarp Æg. Gud har tilstedt, at De nu er kommet ned i denne mørke Dal, for at han ved sin Naade kan faa Lov at gøre Dem skikket til at føre vildledte Mennesker, der flakker om i Syndens vildsomme Gange, frem til Lyset.

Kun den, som har prøvet Storm og fraadende Bølger, og som kender Farvandet, kan i Stormnatten lodse de Skibe, der er i Havsnød, ind gennem Brændinger og Skær i den trygge Havn.

Saa meget har jeg forstaaet af mit eget Liv, at jeg har indset, at hver en Nødstand ogsaa er en Naadestand, jeg mener, at Gud tilbyder sin naadige Hjælp, fuldt ud tilstrækkelig til, at vi kan sejre i de Kampe, vi har at kæmpe.

Selve det Faktum, at De i den Tid, da De havde de frygtelige Anfald af brændende Tørst efter stærke Drikke, befandt Dem paa et Sted, hvor De ikke kunde faa noget af den Slags, er et Bevis for, at jeg har Ret i, hvad jeg siger.

Kære, kære unge Ven, se dog nøje efter, om der ikke ogsaa nu for Tiden i Deres Liv findes saadanne Træk, saadanne Omstændigheder, som bærer Vidne om, at vor himmelske Fader med Kærlighed ser ned paa Dem!“

Det er forunderligt! Naar den Mand kommer til mig, viger de mørke Skygger, og jeg kan se mange Lysglimt i mit mørke Liv, som vidner om Gud Faders varme, lyse Kærlighed. Der er f. Eks. dette, at det er saaledes, at denne Mand, der er saa rig paa Kærlighed og Tro, er Sjælesørger just i dette Fængsel. Jeg ved ikke, hvordan det skulde have gaaet mig, hvis han ikke havde været her; men jeg aner det og gyser ved Tanken derom.

I alt, hvad han gør og siger, mærker man hans varme Hjerte og hans glade Tro.

Det sker undertiden, at han, bedst som vi sidder og taler sammen, istemmer en skøn aandelig Sang, alvorligt advarende, dejligt trøstende eller fuld af Sejrsjubel, saadan som han altid selv er.

I Aftes satte han sig her i Cellen hos mig og holdt Aftensmaaltid sammen med mig — spiste af Fangekosten. Du kan vel forstaa, hvad jeg tænkte derved.

Men jeg siger, som en af mine Kammerater paa Højskolen sagde om Forstanderen: „Den Præst har ikke Udsigt til nogen glimrende Karriere her i denne Verden. Han er alt for aaben og sand og alt for lidt af en Spytslikker og Lykkejæger til at vinde hurtig Forfremmelse.“

Jeg bliver saa varm om Hjertet, naar jeg taler med ham.

Og saa var der dog et Øjeblik, da jeg var fuld af Harme og Forbitrelse mod ham.

Det var dengang, jeg havde mine svære Anfald af Drikkesygen, — nu haaber jeg til Gud, at de er forbi for stedse. Jeg ved ikke, hvor meget jeg dengang vilde have givet for blot at faa eet eneste Glas Brændevin. Saa hørte jeg en Dag, hvorledes han ganske nær ved min Celle var i skarp Ordstrid med Fængselslægen.

„Men man lindre den arme Mands Kvaler lidt med en Sjat Konjak,“ sagde Lægen.

„Nej,“ sagde Præsten, „ikke een Draabe af den Medicin. Vil De, Hr. Doktor, tage Ansvarer for, at denne unge Mand bliver berøvet den Mulighed til Redning, han nu har, ved ganske at være lukket ude fra Adgangen til stærke Drikke?“

„Det ser ud til, at Præsterne forstaar sig bedre paa Lægevidenskab, end Lægerne selv!“

„Det har jeg hverken sagt eller ment, men jeg drister mig ganske vist til at paastaa, at Lægerne langt fra er paa sikker Grund, naar Talen er om at anvende Alkohol som Medicin i saadanne Tilfælde, som her.“

Saa hørte jeg ikke mere; men det, jeg havde hørt, var i min daværende Tilstand nok til at gøre mig i højeste Grad bitter mod Præsten, som ikke vilde unde mig en lille Lindring i min Nød og Pine.

Men da Præsten senere paa Dagen traadte ind i min Celle, og hele hans Person og Væsen bar Vidne om den inderligste Deltagelse for mig — han kom sikkert ene og alene for at forkorte de kvalfulde Timer for mig — saa svandt straks enhver ond Følelse over for ham.

Men jeg ser til min Forfærdelse, at mit Brev er blevet langt større, end jeg havde tænkt mig. Jeg er bange for, at du bliver træt, inden du naar Slutningen.

Men saadan gaar det, naar en Fange i sin Celle skal skrive et Afskedsord til — Lykken, Glæden, Livet!

Det er som med Ekko mellem Bjerge.

Det ene Ekko kalder det andet frem.

Men nu maa det være nok!

Hils nu mine Forældre, naar du ser dem!

Det er velsignet, at du og Mor saadan kan hjælpe og trøste hinanden!

Du maa selv afgøre, om du vil bringe din Far en Hilsen fra mig.

Far vel! og Tak for, hvad du har været for mig!

Gid vi begge to, saa godt som vi kan, maa søge Trøst og Fred for Sjælen i at glemme det, som nu hører Fortiden til!

Erik Eriksson.

EFTERSKRIFT.

Adskillige Aar er svundne efter det, som her har været fortalt.

Den rejsende, som nu kommer kørende ad Landevejen gennem Bærlunda By, spørger, som hundrede har gjort før ham, hvad den smukke Gaard ved Vandfaldet hedder, og hvem der ejer den.

Og altid faar han det samme Svar fra den tvære, men alligevel ganske meddelsomme Kusk, som i Forvejen ved, at det Spørgsmaal kommer.

„Det er Sødergaard, og det er „den tavse Bonde“, som bor der.“

„Hvoraf har Ejeren faaet det Tilnavn?“

„Jo, ser De, han er meget tavs og indesluttet, og det er de før Resten alle sammen paa Gaarden, siger man, baade hans Kone og hans Børn, og selv Tjenestefolkene bliver ogsaa saadan, naar de har været der en Tid. Men det kan godt være, at Folk blot siger saadan om

dem, fordi de er gudfrygtige Mennesker. — Ser De!“ siger han, efter at have betænkt sig lidt, — ganske sagte, forsigtigt hviskende, „for nogle Aar siden — ja, nu er det snart længe siden — var han i Fængsel, fordi han havde slaæet en Mand ihjel i et Slagsmaal mellem de unge her. Siden den Tid har han altid været saadan.

Men han er god mod Folk. Og han er meget ivrig for her i Sognet at virke til Fremme af alt godt og nyttigt, skønt han er en Mand af faa Ord og siger meget lidt ved Forhandlingerne. Men han behøver ogsaa blot at sige et eneste Ord, saa retter alle de andre Bønder sig efter ham.

Den store, hvide Bygning, som De kan se der henne til venstre med den meget store Have, det er Højskolen. Den har han faaet Sognet til at bygge, skønt han maatte selv trække den største Del af Læsset; ellers var det nok ikke gaaet. Men nu er der ingen, som er ked af, at de har faaet den; for dèr kan de faa gjort noget ud af Ungdommen. Det er aldeles ubegribeligt alt det, de lærer dèr. De faar megen Lærdom af det, de læser, men de lærer ogsaa nyttige Ting, som f. Eks. at lave Snedkerarbejde og Smedearbejde, og Landvæsen undervises de ogsaa i — det har de aldrig før forstaaet sig paa.

Jeg skal sige Dem, at nu er Landbruget gaaet meget frem her i Sognet!

De kan jo selv se Markerne og Engene!

Det har nok den Skole dèr Æren af!

De skulde bare se den Bygning indvendig med alle de mange Værelser og Bøger og Indretninger.

Visse Aftener kommer Ungdommen sammen dèr, og saa snakker de sammen og disputerer om Tingene.

Paa den anden Side Haven er der en stor aaben Mark, som de bruger til Gymnastikplads. Der hopper og springer de og tager Livtag og river og slider i Tov og Stiger, saa man kan blive helt bange, naar man ser det.

Ja, der er da mange, der siger lige som jeg, at det er det bare Pjank; men andre siger, at det gør Ungdommen stærkere og frimodigere, og det maa man jo indrømme, at man skal lede længe for at finde saadanne prægtige Karle og Tøse, som dem her i Sognet. Men om det virkelig skulde komme deraf, det ved jeg ikke.

Og derovre," han peger med Pisken paa en stor rød Bygning med hvide Vinduer, omgivet af en lille Birkelund, „dèr ligger da et kønt lille Hus, eller hvad mener De?

Kan De gætte, hvad det er for et Hus? Det er saamænd Fattiggaarden. Der har de fattige gamle det rigtigt som Prinser og Prinsesser.

Længere sydpaa ligger der en stor Mose, som aldrig har været til nogen Verdens Nytte. Nu har „den

tavse Bonde“ faaet Bønderne til at gaa med til at sætte en Fabrik i Gang, som skal tage Tørvene og gøre dem til rigtige Kul, og saa skal de sende det af Sted med Banen og sælge det. De siger, at saadan en Mose er af stor Værdi nu om Stunder, for de siger nemlig, at det snart er forbi med Skovene i Sverrig og i hele Verden — men det skal de nu ikke faa bildt mig ind. Her er da i hvert Fald Skov nok paa disse Egne.

Saa tænker han ogsaa paa at lave noget ved den nedre Fos — for, ser De, denne Elv laver flere Fald paa sin Vej gennem Sognet — han tænker paa at lave noget meget kunstigt noget, som skal kunne levere Lys til alle Bøndergaardene i hele Sognet.

Men det gaar aldrig!

Saa maatte han da kunne gøre Mirakler.

Man kan da ikke lave Lys af Vand!

Men der sker jo saa meget underligt nu for Tiden. Mennesker gør, hvad de vil. De prøver endogsaa paa at afsætte Vor Herre; men det er de dog for smaa til.

Alt dette her, det koster Skillinger, kan De forstaa; man maa da være Idiot, hvis man ikke kan begribe det. Men Bønderne siger alligevel, at de meget bedre kan klare de store Skatter, vi nu har, end de smaa, som der dengang var.

Men saa er vi jo ogsaa færdig med alt Snapseri og

Drukken-skab. Det har „den tavse Bonde“ og hans Far gjort fuldstændigt Ende paa her i Sognet, for, ser De“ — her sænkede han igen Stemmen — „det var i Drukken-skab, han kom til at slaa den Mand ihjel.

I de andre Sogne, hvor man bliver ved med det elendige Fylderi, siger de, at der er saa tørt her i Velande Sogn, at hvis man midt ude paa Landevejen stryger en Tændstik af, saa gaar der Ild i Luften.

Men det allerbedste han har faaet iværksat — forstaar sig næst efter Afholdsarbejdet — det er dog, synes jeg, den Udskiftning af Jorden i Smaalodder, som han har faaet i Gang. Jeg kan nu ikke forklare Dem det saa nøje, men det er saadan, at han har faaet mange af Bønderne med sig til at overlade Fattigfolk uopdyrkede Jordstykker fra deres store Udmarker og aabne Strækninger i Skovene, naar de nok vil arbejde sig frem, men er for fattige til selv at købe sig en Ejendom.

Gaardmændene hjælper dem saa til at faa bygget et lille Hus med Udhuse — der er jo Skov nok at tage af til Tømmer — og saa har de en Kasse, af hvilken de kan faa Laan til Anskaffelse af Besætning, Redskaber og Udsæd. Men siden efter maa de selv klare sig, saa godt de kan, og efter to Aars Forløb maa de gøre Dagsarbejde paa Gaarden eller ogsaa svare en Forpagtningsafgift. Men naar de saa har gjort det en femten til tyve Aar — det

er forskelligt — saa kan de selv overtage Ejendommen mod en passende rimelig Affindelsessum.

„Saadan vinder vi alle ved det og Fædrelandet mest. Den, som ikke kan se det, han er starblind af den pure Misundelse,“ som den „tavse Bonde“ sagde paa det Møde, hvor han fik Sagen sat igennem.“ —

Saaledes lyder Hyrekuskens Beretning om Ejeren af Sødergaard.

En rejsende, som gennem disse Meddelelser fik stor Interesse for denne mærkelige Bonde, og som derfor gerne vilde lære ham lidt nærmere at kende, afbrød sin Rejse og aflagde et Besøg paa Sødergaard.

Husbonden og hans Hustru modtog ham forekommende og venligt og viste ham beredvilligt Gaardens Seværdigheder og besvarede hans Spørgsmaal om Forholdene dør paa Egnen.

Han saa nok, at der over dem begge laa et Drag af Vemod og Alvor; men han forstod ogsaa, at der i dette Bondehjem levedes et mere end sædvanligt rigt og dybt aandeligt Liv.

Forgæves forsøgte han paa forskellig Vis at faa den ordknappe Mand til at fortælle sin Livshistorie; saaledes anførte han, hvad han havde hørt om hans Gerning i Sognet, og udtalte som sin Formodning, at særlige Livs-

forhold maatte være Grunden til, at han saaledes havde evnet at sprede Velsignelse om sig.

Svaret kom sørgmodigt, næsten lidt bittert:

„Duer jeg endnu til noget, saa skylder jeg, næst Gud, min Hustru, min Klara, Tak derfor,“ og de to sendte hinanden et kærligt Blik.

Saa fortsatte han:

„Jeg føler mig selv som en sprukken Klokke, som ikke kan ringe mere med ren og klar Klang, men som man alligevel vedbliver at bruge, fordi den er et gammelt Familiestykke i Huset.“

„Nej,“ svarede den rejsende, „De ligner en Helligaftens-Klokke, som er støbt om, for at dens Tone kunde faa større Fylde, og som ganske vist lyder noget dumpt; men hvis Klang saa til Gengæld er af større Dybde.“

B. ULMEN

M A R A

OVERSAT VED

N. P. MADSEN

KØBENHAVN

KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THOR PONTOPPIDAN, SILOAM, V)

1908

Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

I.

Det er en iskold Januarmorgen i Aaret 1687.

Gennem en snæver af høje Fjeldvægge indesluttet Dal i Savoyen bevæger sig et langt Tog af tyndklædte, afmagrede Skikkelser — Mænd og Kvinder, Oldinge og Børn. En frygtelig Snestorm har lige udraset, og de maa gensidig hjælpe hinanden under den yderst besværlige Gang gennem den dybe Sne. De syge eller mest udmattede er anbragt paa Vogne forspændt med Okser.

Foran og bagefter Toget rider en Flok bevæbnede Folk. Det er Officerer og Embedsmænd i Hertug Viktor Amadeus den 2den af Savoyens Tjeneste. De skal ledsage disse fra deres Hjemstavn forviste Valdensere til den schweiziske Grænse.

Overgangen over Mont Cenis har tyndet ud i denne elendige Skare, der lige er sluppet ud af Piemonts Fængsler. I Hundredvis ligger de omkomne i Sneen paa Pashøjden. De tiloversblevne har overnattet ved Foden af

Bjerget og samlet saa mange Kræfter, at de med stort Besvær kan fortsætte deres Gang. Men fremad maa de.

Saa snart deres Skridt lammes, bliver de drevet fremad af Førerne.

Bagest i Toget befinder sig en ung Kone, hvis hele Ydre forraader en ringere Grad af Elendighed end de øvrige i Karavanen. Ved hendes Side gaar en skægget Knøs, Poul Servais hedder han, der bærer en syvaars Dreng paa sine Skuldre.

„Sæt Barnet ned, Poul,“ siger den unge Valdenserinde, „Vejen er god her, og Sneen er ikke saa dyb. Ikke sandt, min lille Dreng, du kan godt gaa, naar du har Mor ved Haanden?“

Hun stryger kærtegnende den lilles lokkede Hoved.

„Ja, Theofil kan godt gaa, Theofil vil ned af Hesten,“ raabte Drengen og trækker Fingrene ud af sin Bærers tykke Haar, som han har holdt sig fast i som i en Manke.

Den unge Mand smiler.

„Vær ubekymret, Mara, Drengen er let som en Fjer. Jeg mærker knapt, at jeg bærer ham. Men har han Lyst til det, saa kan han jo godt faa Lov til at gaa et lille Stykke. Han skal snart faa nok af det og igen ønske at faa Lov at sidde op paa sin Hest.“

Med disse Ord satte han Drengen ned paa Jorden og greb hans ene Haand, medens Moderen tog den anden.

Saa fortsatte de i Tavshed deres møjsommelige Gang.

Lidt efter kom de til et Sted, hvor Fjeldvæggene, der indesluttede Vejen, snævrede sig sammen. Oppe paa en Bjergkam saas et lille Kapel, hvis Klokke begyndte at ringe til Fromesse.

De hertugelige Officerer standsede Hestene, tog deres Hatte af og gjorde Korsets Tegn, idet de fremmumlede et Paternoster og et Ave Maria.

I de forpinte Valdenses Ansigter læste man tydeligt, at denne udvortes Andagt kun formaaede at afvinde dem Medlidenhed. De havde jo saa ofte erfaret, hvorledes de skændigste Grusomheder var blevet forøvet under det samme Korsets Tegn og i den samme „hellige Jomfrus“ Navn.

Pludselig blev den festlige Stilhed afbrudt af et vildt Skrig.

Ud af den Kapellet omgivende Granskov kom en Trop Soldater, anførte af to fanatiske Munke, der med løftet Krucifiks og under Raabet: „In majorem Dei gloriam“ (til større Ære for Gud) søgte at ophidse Soldaterne til de raaeste Voldshandlinger.

Med Moderkærlighedens fine Instinkt havde Mara straks anet den Fare, der truede hendes Barn, og uvilkaarligt slyngede hun Armene om Drengen og trykkede

ham ind til sig. Hun vidste jo, at Børnerov hørte til en af Hovedopgaverne i den Mission, som Kapuciner-munkene drev i Savoyens og Piemonts Dale.

Og hendes Anelse var ikke uden Grund.

Med tigeragtige Spring styrtede to Soldater løs paa hende og rev Drengen bort fra hende.

Povl Servais, hvis Mod Fangenskabet ikke havde bøjet, og hvis Muskelkraft det ikke i synderlig Grad havde svækket, sprang til og strakte med et Næveslag den ene af Voldsmændene til Jorden. Dog det var forgæves. Hans forvovne Daad formaaede ikke at befri Drengen, hvem en Munk allerede ilede bort med i Armene, og hvis Jammerskrig han søgte at kvæle ved at stikke en Flig af sin Kutte i hans Mund.

Ogsaa for Servais selv var Slaget forgæves. Hurtigt ilede den faldnes Kammerater til, og snart var den kække unge Valdenser overmandet og vilde sikkert være bleven dræbt, hvis ikke en af Officererne, der ligesom de andre uvirksomt havde betragtet det røveriske Overfald, nu ilede til og forbød Soldaterne at forulempe Servais, for hvis Liv han skulde indestaa hos Hertugen.

Men Maras Fortvivlelse syntes ikke at røre ham. Forgæves kastede hun sig paa Knæ for ham og bønfaaldt ham om at befri hendes Barn fra Munkens Hænder. Han besvarede kun hendes Bønner med Spot.

„Vær blot rolig,“ sagde han med en Haanlatter. „Eders Barn er „velforvaret under vor hellige Kirkes Beskyttelse. Forøvrigt skal jeg nok vogte mig for at indblande mig i eders Anliggender.“ En hertugelig Kommissær, der stod ved Siden af hende, føjede til:

„Og i Stedet for at gebærde Eder som en vanvittig og skrige Hs. Naade Ørene fulde, skulde I heller takke dem, der gør sig Umage for at opdrage Eders Djævelsunge til en god Katolik og derved bevarer ham fra den evige Fordømmelse, som han ellers var hjemfalden til.“

Mara var blevet liggende paa Knæ. Povl, der tænderskærende men tavs havde hørt paa den spottende Tale, greb hende nu ved Haanden og sagde:

„Staa op, Mara, her beder du forgæves om Forbarmelse.“ Og hviskende føjede han til: „Men vær stærk og hold ud! Tænk paa Forjættelsen: Vær tro indtil Døden, saa vil jeg give dig Livsens Krone.“

Mara skælvede. Den Storm, som rasede i hendes Hjerte, gennemrystede hende som i Feber. Men hurtigt tog hun sig sammen og sagde, idet hun rejste sig:

„Ja, Herre, min Gud, din Vilje ske. I dine Hænder befaler jeg mit Barn. Tag det til dig, hvis det er besluttet i dit Raad, men for alle Ting, Herre, bevar det fra den Lære, der dræber al Medfølelse i Menneskehjarter og gør Præsterne til Bødler.“

Ingen tog Notits af hendes Smertensraab. Hurtigt blev Toget igen ordnet af Førerne, og med raa Stemme klang Officerernes Kommandoraab gennem den kolde Morgenluft:

„Fremad! Marsch!“

II.

Vinteren i det Aar var en af de strengeste, som Genfs Beboere nogen Sinde havde oplevet. Rhone var omtrent bundfrossen, og et flere Fod tykt Isdække havde lagt sig over Søen. En bidende Nordenvind drev hele Skyer af spidse Iskrystaller med sig, og hele Landet der omkring saa ud, som om det var overstrøet med Salt.

Trods den stærke Kulde bemærkede man dog i en tidlig Morgenstund en paafaldende Bevægelse paa Byens Gader. Paa Torvet stod Borgerne i Grupper og drøftede en Sag, der øjensynlig var af stor Vigtighed. Og oppe paa Raadhuset samledes Raadsherrerne og de øverste gejstlige til et ekstraordinært Møde for den samme Sags Skyld.

Rundt om i Byens Huse rørte Livet sig ikke mindre. Hver Stue, som man paa nogen Maade kunde undvære, hvert lille Pulterkammer, hvert Rum blev rensset og gjort i Stand saa godt, det var muligt, og Senge og det nød-

vendige Bohave blev flyttet ind. I mangt et rigt Patricierhus blev der i den store Sal, der ellers kun anvendtes til særlige Familiefester, opstillet en Himmelseng og fyret i Kaminen, som om man ventede en meget fornem Gæst. Og i Køkkenerne blev der braset og stegt som til en Fest.

Paa Slaget ti satte et langt Tog sig i Bevægelse gennem den sydlige Byport hen imod Bredden af Arvefloden, Genfergebetets Grænse.

I Spidsen red bevæbnede Borgere. Efter dem fulgte en Række Vogne belæsset med Senge, varme Klædningsstykker og Levnedsmidler. En mægtig Skare til Fods sluttede Toget.

I denne brogede Mængde bemærkede man en Hob kummerfuldt udseende Mænd og Kvinder, der blev anført af en høj gejstlig Skikkelse, hvis hele Fremtoning bar Vidne om stor Klogskab og ubøjelig Viljeskraft. Det var Præsten Henri Arnaud og hans lille Hjord, der allerede om Efteraaret havde fundet Tilflugt i det gæstfrie Genf, og som nu drog ud for at møde Resten af sit Folk, hvem endelig Hertugen af Savoyen paa Schweizerregeringens indtrængende Forestillinger havde skænket Friheden.

Ved Randen af en lille Fyrreskov, der strakte sig langs Floden, blev der gjort Holdt.

Rytterne steg af for til Fods at gaa Udvandrerne i

Møde ved Broen over Arve. Pastor Arnaud havde nok at gøre med at holde Orden paa den fremstormende Mængde og at formane dem til Taalmodighed. De haabede jo næsten alle iblandt de ventede Landsmænd at genfinde Slægtninge eller Venner.

Endelig hørtes i det fjerne en svag Summen blandet med en klagende Sang, som kom nærmere og nærmere. Nu kunde man tydelig skelne Ordene:

Hvorfor har du forstødt os, o Gud?
 Hvorfor har du gydt dine Vredes Skaaler
 ud over os som en flammende Ild?
 Hvorfor har du forstødt os, o Gud?

Tænk paa dit Folk, du fra fordums Tid
 har købt og forløst fra Synden og Døden,
 at det skulde være din evige Arv.
 Tænk paa dit Zion, dit evige Folk.

Endelig traadte de forreste af den forviste Skare ud af Skovbrynet, og de ventende styrtede de ulykkelige i Møde for gennem Rækkerne at bestorme dem med Spørgsmaal.

Men ak! Kun de færreste fandt i denne Hob af udtærede Skikkelser det elskede Ansigt, som de søgte, og som de med brændende Længsel havde ventet at gense. Paa Spørgsmaalet om Forældre, Ægtefælle, Børn eller andre Slægtninge eller paarørende fik de fleste det ned-

slaaende Svar, at de var døde i Fængslet eller omkomne i Sneen eller røvet, eller ogsaa fik de den fattige Trøst, at man intet vidste om dem, men at de mulig kunde være blandt dem, der i de nærmeste Dage vilde følge efter. Og saa klagende og hjerteskerende var disse Scener, at endog Tilskuerne brød ud i lydelig Hulken.

Lidt afsides fra Trængselen sad Mara paa en Træstamme. Hun var sløv overfor alt, hvad der foregik omkring hende og kun behersket af en eneste Tanke: Hvor mon mit Barn befinder sig? Ak, om det blot var iblandt de lykkelige, der, indhyllede i de hvide Ligklæders fløjlsbløde Folder, sov den sidste Søvn for salig at vaagne i deres Forlørsers Skød.

Hun blev revet ud af sine knugende Tanker ved, at en Skikkelse let berørte hendes Arm. Foran hende stod Povl Servais.

„Kom, Mara,“ sagde han opmuntrende, „kom, vi er nu snart ved Maalet.“

Hun fo'r op som vækket af en tung Drøm, og uden at svare sluttede hun sig til Toget, der nu atter satte sig i Bevægelse.

Efter en kort Marsch naaede man den ydre Port til Byens Fæstningsværker. Og paany begyndte den hjemløse Skare, der søgte Ly bag Genfs Mure, at istemme deres Klagesang.

Ved den indre Port havde Borgmesteren, den første Syndikus og et Antal Raadsherrer samlet sig, og nu fulgte den lovmæssige Udlevering af de landsforviste til Genfs Øvrighed, der hurtigst muligt sørgede for, at de blev indkvarterede rundt om i Byen.

Den frie Stad Genfs reformerte Borgere sloges næsten om den Ære at maatte huse de stakkels forfulgte Valdensere, der for deres Tros Skyld var fordrevet fra deres Hjem.

En Borger kom hen til Mara og indbød hende til at være hans Gæst. Men hun svarede:

„Hav Tak, Herre, for eders Godhed. Men jeg har en Slægtning her i Byen, hos hvem jeg haaber at finde et Herberge.“

„Og hvem er denne Slægtning?“ spurgte Manden.

„Det er min Onkel, Hr. Josua Janavel.“

Idet hun nævnede dette Navn, traadte Manden ærbødigt tilbage og sagde, idet han pegede paa en Olding, hvis høje og endnu ranke Skikkelse ragede op over Mængden:

„Ham, I søger, staar der.“

Valdenserinden rettede sine mørke Øjne paa denne ærværdige, patriarkalske Skikkelse, Broderen til hendes forlængst afdøde Moder, der for mere end tredive Aar siden levede som en forvist i Genf. Store Heltegerninger,

som kun den levende Tro kan øve, havde man fortalt om denne Mand, som hun i Dag saa for første Gang.

Hun følte sig mægtig tiltrukket af ham. Kunde han end ikke tage hendes Kummer bort, saa syntes det hende dog en Trøst at kunne græde ud ved hans Fødder.

Men Øjeblikket til at nærme sig Oldingen syntes ikke at være gunstigt, idet han var omsværmet af en Skare, der søgte hans Raad og Støtte.

Mara vendte sig om til sin Ledsager, hvis Øjne med Begejstring hvilede paa Janavel, hvem han siden Barndommens Dage havde set op til som sit store Forbillede.

„Før mig til ham, Poul,“ bad hun. „Nu, da jeg er ham saa nær, som min Sjæl har længtes efter, føler jeg Kræfterne svinde, og mine Fødder nægter mig deres Tjeneste.“

Poul rakte den unge Kone sin Arm, og idet han med Møje banede Vej gennem Trængslen, ledede han hende hen til Oldingen, hvem han hilste med Ærbødighed.

„Ærværdige Herre,“ begyndte han, da han saa, at hans Ledsagerinde var ude af Stand til at sige et Ord, „her bringer jeg Eder Eders Niece, Mara Juvalta, fra Angrogna, som har lidt en saa grusom Forfølgelse af vor Tros Fjender og nu haaber at finde en Tilflugt hos Eder, hendes eneste nulevende Slægtning.“

Janavel lod et prøvende Blik glide hen over den

udtærede Skikkelse med det blege Ansigt, der stod for ham, saa raabte han med en Stemme, der skælvede af Smerte og Glæde paa én Gang:

„Hvad hører jeg! Er det muligt? — Saa vær da velkommen, min elskede Søsters Datter! Selv om man ikke havde sagt mig, hvem du er, vilde jeg dog have kendt dig, thi du bærer den hjemgangnes milde, ædle Træk. Ogsaa deri synes du at ligne hende, at du af Herren er blevet agtet værdig til at lide noget for hans Navns Skyld. Men fat Mod, min Datter, fra i Dag skal du i mig have en Fader, og i mit Hjem et fredfyldt Tilflugtssted.“

Med Opbydelse af sin sidste Kraft gik Mara Oldingen et Skridt i Møde. Da var det, som om Jorden svandt bort under hende. Hendes Kræfter var udtømt, og bevidstløs sank hun i hans udbredte Arme.

III.

Hertug Andrea Pianezzas Palads i Turin var et af de prægtigste Paladser i Byen.

Facaden prangede i den italienske Rennaisances rige Stil. Bagsiden saa vel som begge Sidefløjene var forsynet med højtstræbende Buegange, der indesluttede den med Statuer og blomstrende Granat -og Oleontræer smykkede Gaard. Midt i Gaarden var en Brønd, prydet med Bronceløver, fra hvis Gab Vandet sprudlede ud i et stort Marmorbækken.

Gennem en rigt forgyldt Gitterport traadte man ind i Haven, der sænkede sig i brede af Laurbær og Oranger overskyggede Terrasser ned til Bredderne af Po, hvor kølige Løvhytter indbød til søde Drømmerier.

Hertug Andreas Fader havde bygget dette stolte Familiesæde, og den nuværende Besidder, en fin Kunst-kender, sparede ingen Møje eller Udgift for at kunne smykke det med Maler- og Billedhuggerkunstens bedste

Værker. Dog — trods alt dette laa der over disse blændende Rum en blytung Sky: Der var ingen Arving til al Herligheden. Hertugen og Hertuginde, der begge havde overskredet Livets Middelalder, var barnløse. Ingen glade Barnestemmer lavede op i de prægtige Haller. De brede Marmortrætter blev i Reglen kun betraadt af mørkladne Munke og Nonner, med hvem Hertuginde som Præsident for „Trospropagandaen“ stod i livlig Forbindelse.

Denne Propagandas Raad bestod af to Afdelinger, den mandlige med Ærkebiskoppen af Turin i Spidsen, og den kvindelige, hvis Forstanderinde var Hertuginde Antonia. Dette Embede var tidligere beklædt af hendes Svigermoder, der havde forvaltet det med et lidenskabeligt Temperaments og med en ved svære Fejltrin betyngtet Samvittigheds hele brændende Nidkærhed. Denne Nidkærhed var blevet skæbnesvanger for Tilhængerne af det rene Evangelium i Piemonts Dale. Thi da den gamle Hertuginde laa paa sit Dødsleje, lod hun sin Gemal, hvem hun længe havde levet adskilt fra, kalde til sig og sagde til ham:

„Jeg har meget at bebrejde mig ogsaa over for Eder. Hjælp mig at bøde for det og derved at frelse min Sjæl ved at sætte alle Kræfter ind paa Valdensernes Omvendelse.“

Hertugen, der var en tapper Soldat, lovede hende det, og Blodbadet i Valdenserdalene i Aaret 1655 af-

lagde et talende Vidnesbyrd om, at han havde holdt sit Løfte.

I Palazzo Pianezza havde det fromme Selskab lige holdt Møde. De fleste af Medlemmerne bestod af Damer af den høje Adel, der i pragtfulde Karosser eller i forgyldte Bærestole begav sig hjem fra Mødet. Men desuden var der ogsaa Kvinder af ringere Herkomst — Købmænds og Haandværkeres Hustruer, ja endog simple Arbejdersker og Tjenestepiger. Disse sidste var ikke det mindst brugbare Værktøj i deres aandelige Leders, Jesuiterpater Klemens Haand. Propagandaens Opgave var jo at trænge ind i Familiernes inderste Krog for at opspore den mindste Tilbøjelighed til Kætteri, og hvem kunde dette bedre end Tjenestefolkene.

Da de forsamlede havde forladt Mødet, og Pateren var ene med Hertuginde, sagde han:

„Saa har de ædle Damer i vor Kongregation altsaa besluttet at følge Eders Ekscellenses smukke Eksempel, idet enhver af dem vil antage sig et af de ulykkelige Børn, der ellers paa Grund af Forældres Kætterier vilde ende i Fordærvelsen, og opdrage dem i vor hellige Kirkes Tro. Og da henved to Tusinde saadanne Børn, hvis Forældre er omkommet under den sidste Opstand i Valdenserdalene eller forvist, befinder sig i vore Hænder, saa er det ikke svært for disse Damer at faa Lejlighed til at

bevise deres Ivers Oprigtighed og befordre dette fortjenstfulde Værk.“

„Et fortjenstfuldt Værk! Ja, visselig,“ sagde Hertuginde med Liv. „Men ogsaa en svær og utaknemlig Opgave, ærværdige Fader, det kan jeg forsikre. Som nu den lille Knægt, som Kapucinermunken bragte mig for tre Maanedes siden — han er hverken ved Prygl eller Sult at formaa til at bede sin Rosenkrans. Hvad skal jeg gøre ved det lille Trodshoved? At straffe ham strengere vil min Gemal, der i denne Sag viser en ubegribelig Svaghed, ikke tillade, og lade ham sulte ihjel kan jeg da ikke.“

„Har Eders Ekscellense prøvet at tage ham med det gode — ved Gaver, for Eks. med Legetøj og lignende?“ spurgte Pateren med et honningsødt Smil.

„Ja vist, alle den Slags Midler er forlængst prøvet, men ganske forgæves,“ sukkede Hertuginde.

„Saa beder jeg Eder om at kalde den trodsige Dreng herind. Jeg vil da foretage en lille examen rigorosum med den unge Kætter,“ sagde Pateren, idet han rømmede sig og satte Brillerne fastere paa Næsen.

Hertuginde ringede med en Sølvklokke, der stod paa et lille Bord ved Siden af hende, og da en Tjener straks efter traadte ind, befalede hun ham at hente Drengen.

Nogle Minutter senere stod Maras Søn over for sin Inkvisitor.

Det var en smuk Dreng med store, brune Øjne og mørkt, krøllet Haar. Hans Dragt var kostbar, men i skrigende Farver. Han var iført Fløjlstrøje overtrukket med Guldsnore, en Fjerbaret og en stor broderet Halskrave. Det morede nemlig Signora Antonia at klæde ham paa som den Morian, der plejede at staa bag paa fornemme Damers Karosser, og hvis Plads Drengen indtog. Men hans straalende Ydre stod i en sørgelig Mod-sætning til det vemodige Udtryk i hans mørke Øjne.

„Hvad hedder du, min Dreng?“ begyndte Pateren i en venlig Tone.

„Theofil Juvalta.“

„Men saaledes hedder du ikke mere,“ indskød Hertuginde i en skarp Tone. „Du ved nok, at du skal kalde dig Maria Salvator.“

„Men Maria er jo et Pigenavn, og jeg er ingen Pige,“ svarede Theofil.

„Hører I, hvor genstridig Knægten er, ganske paa disse Kætterses Vis?“ raabte Hertuginde.

„Naar din gode Plejemoder har givet dig Navnet Maria, det skønneste og helligste Navn saavel for Dreng som for Piger,“ begyndte Pateren i en belærende Tone, „saa skal du vide, at det er sket for at indvie dig med Legem og Sjæl til den højtvelsignede Jomfru Maria, som din Moder og dit Folk Valdenserne er faldet fra, hvor-

ved de er hjemfaldne ikke blot til timelig Straf, men til den evige Fordømmelse. Kun ved den naadige Guds Moders Forbøn hos hendes Søn og din Optagelse i den hellige katolske Kirke kunde du frelses fra denne Fordærvelse. Derfor burde du være den hellige Jomfru taknemlig og fryde dig over at maatte bære hendes søde, elskelige Navn. Forstaar du det, min Dreng?“

Theofil saa paa Pateren med sine store, kloge Øjne, men svarede ikke.

Jesuiten fortsatte ikke dette Emne, men sagde i en mild Tone:

„Fremsig nu den Bøn, som Hr. Kapellanen har lært dig.“

Drengen fremsagde Fadervor.

„Saa det hellige Ave Maria.“

„Min Moder har sagt, at det er Hedenskab at bede til Maria og Helgenerne,“ svarede den lille Valdenser stille.

„Der kan I høre, ærværdige Fader,“ raabte Hertuginde i Vrede.

„Din Moder er faldet fra den katolske og ene saliggørende Kirke,“ fortsatte Pater Klemens med urokkelig Ro, men i en streng Tone, og du er løst fra din Lydighed imod hende, thi man skal adlyde Gud mere end Mennesker. Men Gud befaler dig gennem mig, hans Tjener,

kun at nærme dig ham med saadanne Bønner, som vor hellige Kirke foreskriver. Du vil altsaa nu fremsige det hellige Ave Maria.“

Theofil tav.

Jesuiten sprang op fra sin Stol og stillede sig med en truende Holdning foran Drengen.

„Du vil ikke?“

„Nej,“ raabte Theofil trodsig og slyngede Baretten, som han holdt i Haanden, langt fra sig. „Gud har sagt: Du skal ikke stjæle. Men I har stjaalet min Mor fra mig. Giv mig min Mor igen — min egen Mor.“

Drengen brød ud i en heftig Graad.

„Nej, din kætterske Moder vil du aldrig vende tilbage til,“ sagde Pateren strengt. Derimod vil Hertuginde, som saa moderlig har taget sig af dig, sende dig tilbage til Kapuciner munkene, der vil spærre dig inde i et mørkt Hul, hvor du kun faar Vand og Brød, indtil din forbandede Trods er brudt.“

Denne Trusel blev ikke uden Indtryk paa den stakkels Dreng, som kendte det mørke Fængsel i Kapucinerklosteret tilstrækkeligt til at forstaa den Straf, der ventede ham. Dog selv denne Udsigt formaaede ikke at bøje denne Ætling af det lille Martyrfolk.

„Det behøves ikke,“ raabte Hertuginde i den heftigste Vrede, „ogsaa her i Huset er der et mørkt Hul,

hvor denne Kætterunge kan faa Tid til at angre sin Ulydighed. Han skal ikke faa Lov til at træde for mine Øjne, før han gaar ind paa at bede sin Rosenkrans.“ Hun slog paa Klokken, og en Tjener traadte ind, hvem hun overgav Drengen med Befaling om at spærre ham inde i det mørke Kammer.

Dette var dog ikke den letteste Sag, thi Theofil stred imod med Hænder og Fødder og skreg højt om Hjælp. Hertugen, der hørte hans Skrig, traadte nu ind i Værelset, og da han saa, hvad der gik for sig, gav han Tjeneren et Vink om at slippe Drengen, idet han sagde i en ublid Tone:

„Hvad betyder dette Spektakel, og hvad er der i Vejen med Drengen?“ I det samme fik han Øje paa sin Hustrus Skriftefader og tilføjede med et Anstrøg af biddende Spot: „Ah, nu forstaar jeg. Det drejer sig om et Omvendelsesforsøg, som, efter hvad jeg kan tænke, er mislykket.“

Han saa prøvende paa Drengen, der instinktmæssig i ham havde erkendt en Beskytter og derfor var flygtet hen til ham.

„Og nu, Signora,“ fortsatte han henvendt til sin Gemalinde, „vil I ikke godhedsfuldt forklare mig, hvad Drengen har forbrudt, og hvad I havde for med ham.“

„Hvad han har forbrudt?“ svarede Hertuginde pur-

purrød i Ansigtet og med undertrykt Heftighed. Denne Knægt, som den hellige Kirke har betroet mig til Opdragelse, og for hvis Frelse jeg er ansvarlig for Gud, er — som den ærværdige Fader kan bevidne — saa fuldstændig besat af Kætteriets onde Dæmon, at han absolut nægter at fremsige det hellige Ave Maria. Da nu hverken Bønner eller gode Ord formaaede at bryde Drengets trodsige Sind, saa var der intet andet at gøre end streng Straf. Er vi ikke enige heri, ærværdige Fader?“

Jesuiten svarede blot med en let Bøjning af Hovedet. Hans lurende Blik, der flammede under de sænkede Bryn, var rettet mod Hertugen, hvis Afgørelse han med Spænding saa i Møde.

„Dette Barn staar under min Beskyttelse og skal ikke mishandles,“ sagde Signor Andrea med Vægt. „Jeg vil tage hans Opdragelse i min Haand, og jeg er overbevist om, at man ved Godhed og Taalmodighed skal udrette mere hos ham end ved grusomme Straffe, der kun vil føre til at forbitre hans Sind og ægge den Trods frem, som er hans Folk egen.“

„Jeg er fuldstændig enig med Eders Ekscellense og har allerede før Eders Komme henstillet til Hertuginde at forsøge at gaa frem med Mildhed,“ svarede Pateren med stor Smidighed. Den snu Jesuit vogtede sig vel for at ægge den mægtige Pianezza ved Modsigelse. Han

var overbevist om, at den forvænte Levemand snart skulde blive træt af sit Opdragerembede, saa han overgav det til de fromme Fædre.

„Hører I, Signora!“ udbrød Hertugen med Tilfredshed. „Den højærværdige Herre og min uværdige Person stemmer ganske overens. Hvem kan desuden vide, hvad der stikker i Drengen?“ fortsatte han med et velvilligt Blik paa Theofil, hvis kloge Træk og dybe, udtryksfulde Øjne mindede ham om Murillos „Johannes“ i hans Malerisamling. „Tilfældig saa jeg et Billede af en Hest, som Knægten havde tegnet paa Stalddøren, og erkendte straks deri min Yndlingshest Tiberius, saa udmærket var Dyret gengivet med alle sine karakteristiske Træk. Hvis det skulde vise sig, at Drengen virkelig har fremragende Evner i den Retning, saa vil jeg gøre en Maler af ham. Han kan da ligesom de store Mestre i vort berømmelige 16de Aarhundrede bidrage mere til vor hellige Kirkes Forherligelse end ved at prygles til at blive en Hykler.“

Under denne Tale havde Hertuginde og hendes Skriftefader vekslet stjaalne Blikke, hvori Spot og Ærgrelse var blandet sammen. Men begge kendte Signor Andrea for godt til ikke at vide, at et Forsøg paa at bringe ham bort fra hans Forsæt i Øjeblikket vilde være aldeles forgæves. De kendte jo hans Svaghed — at han i enhver

ung Mand, der kunde tegne en Smule, saa en fremtidig Rafael eller Michelangelos, som han følte det som sin Pligt at støtte. Dog — Jesuiten opgav ikke sin Sag: Han vidste, at Hertugen med sit lette og lidet udholdende Naturel om kortere eller længere Tid vilde have tabt Interessen for den Sag.

Hertuginde søgte at trøste sig med, at det vilde være let for Pateren at skaffe hende et andet forældreløst Barn — en Pige, som hendes Gemal ikke skulde have noget at sige over, og som nok skulde vise sig føjeligere. Hun kunde dog ikke undlade at bemærke:

„Jeg er dog bange for, min Hr. Gemal, at I i Stedet for at faa en stor Kunstner ud af Drengen vil komme til at nære en Slange, der en Gang vil lønne Eders Gudhed slet, saa I bittert vil komme til at angre, at I har hindret mig i mit gudvelbehagelige Værk.“

„Da vil jeg ogsaa faa min velfortjente Straf, ikke sandt, ærværdige Fader?“ svarede Hertugen i en spøgefuld Tone og forlod Værelset med Drengen ved Haanden.

Idet Pateren tog Afsked med Hertuginde, sagde han med et megetsigende Smil:

„Vi vil staa paa Vagt og ikke lade os lede vild, og det skal altsammen blive til Guds og vor hellige Kirkes

IV.

Josua Janavel boede i det indre af Byen Genf i en Guldsmeds Hus. Denne havde overladt den gamle Valdenser hele anden Sal samt et derover beliggende Gavlværelse.

Dette Gavlværelse var blevet indrettet til Mara, som paa Grund af de frygtelige Anstrengelser og Sjælekvaler, hun havde gennemgaaet, var blevet kastet paa Sygelejet.

Kun langsomt bedredes hun, og idet hendes Kræfter og klare Tankegang vendte tilbage, vaagnede ogsaa Smerthen over det tabte Barn med fornyet Styrke, og det var alene Janavels mægtige Personlighed og hans Bønners Kraft, der i Fortvivlelsens mørke Stunder var i Stand til at trøste og berolige den ulykkelige Kvinde.

Dog var der ogsaa en anden Person, der lidt efter lidt fik Indflydelse paa Mara. Det var Ruth, Janavels sekstenaarige Datterdatter og det eneste Medlem af en talrig Familie, der endnu var i Live. Hun delte Værelse

med Mara og plejede hende med sin unge Alders hele varme Kærlighed.

Et Aar var gaaet, siden Mara havde fundet et Tilflugtssted i sin Onkels fredfyldte Hjem. Foraarsolen sendte sine varme Straaler ind igennem de aabne Vinduer i Dagligstuen. I en dyb Nische mellem Vinduerne sad Janavel i sin Lænestol. Ved Siden af ham stod Ruth og stirrede ned ad den snævre Gade. Af og til saa hun med et forventningsfuldt Blik hen mod Døren.

Nu traadte Mara ind. Den mørke, tarvelige Dragt, hun bar, fremhævede hendes slanke, harmoniske Skikkelse. Det mørke, fyldige Haar var skjult under en lille hvid Kappe. Over hendes Træk laa der en Sky af Tung-sind.

I det Blik, hvormed Ruth mønstrede hende, idet hun traadte ind i Stuen, laa et Udtryk af Skuffelse.

„Du vil altsaa ikke ledsage Bedstefader og mig paa vor Spadseretur?“ ‘sagde hun. „Og jeg havde dog glædet mig saa meget til at vise dig vor dejlige blaa Sø, hvis Bredder nu pranger i deres nye, grønne Pragt.“

„Tilgiv mig, jeg kan ikke,“ svarede Mara vemodigt, idet Taarerne begyndte at perle i Øjenkrogene.

„Stakkels, stakkels Mara,“ raabte den unge Pige medlidende, „kan det herlige Foraar da slet ikke oplive dig? Se dog, hvor smilende og lokkende Solen skinner, som

om den vilde sige: Kom dog ud af de mørke Huse og de snævre Gader, ud hvor Træerne knoppes, og Blomsterne folder sig ud, og lær af dem at tro og haabe.“

„Det nytter intet, mit Barn,“ sagde Bedstefaderen. „Naar Hjertet er bedrøvet indtil Døden har selv den dejligste Naturs Trylleri ingen Magt over det. Ja, overfor al den Lyst og Glæde, som aander det i Møde udefra, vil det blot føle det indre Mørke saa meget desto stærkere. Kun ét formaar at tænde Lys i et saadant Hjertes Mørke — og det er Herrens Ord.“ Han vendte sig om til Mara og fortsatte: „Du kender jo vort Folks Valgsprog: „lux lucet in tenebris“: „Lyset skinner i Mørket“. Søg dette Lys, min Datter.“ Han pegede paa den store Familiebibel, der stod paa Kaminens Marmorgesims. „Det har ogsaa Kraft til at forvandle dit Mørke til Haabets og Troens lyse Morgenrøde. Imidlertid vil jeg glæde Barnet med at gaa en Tur med hende i det frie. Det varme Solskin vil tillige gøre mit gamle Legeme godt og den kraftige Søluft virke forfriskende paa mit Hoved.“

Med disse Ord greb han Ruths Haand, og med et venligt Nik til Mara forlod de Stuen.

Da Mara var bleven alene, greb hun Bibelen, slog op paa den 129de Salme og læste:

„De trængte mig haardt fra min Ungdom af; dog kunde de ikke overvælde mig.“

Hvor disse Ord dog passede paa hende. Hendes Fader, der var Vandrepræst og Lærer blandt Valdenserne, led kort efter hendes Fødsel Martyrdøden paa Baalet. I en bitter Taaredaab havde hendes Moder, før hun fulgte sin Ægtefælle hjem til de evige Boliger, givet hende Navnet „Mara“, den bitre. Og visselig — bittert havde dette forældreløse Barns Liv været indtil denne Dag. Hun var tidlig bleven gift med en ung Præst, hvem de sidste Forfølgelser i Dalene havde trykket Vaaben i Haand, og som havde fundet sin Død i en blodig Kamp. Hans Enke havde delt Skæbne med Dalenes øvrige Beboere — var flygtet med dem ind i Bjergenes Kroge, hvorfra de ved falske Løfter var blevet lokket frem for at kastes i Mondovis frygtelige Fængsler.

Der fødte hun sin lille Dreng, og Kærligheden til ham gav hende Kraft til at udholde de frygtelige Lidelser i Fængselet, som saa mange af hendes Lidelsesfæller bukkede under for.

Da endelig Timen slog, da Hertugen af Savoyen under Pres fra Regeringen i Schweiz gav sine skammelig forraadte valdensiske Undersaatter fri, blev Fangerne i Mondovi uden nogen Forberedelse, udtærede som de var, og blottet for alle Midler til Livets Ophold, jaget ud af Fængslerne og under en frygtelig Snestorm tvunget til at marschere over Mont Cenis. Intet Under, at en stor

Del af de ulykkelige aldrig naaede Maalet, men dødtrætte af Anstrengelser og Mangel paa Næring sank om i Sneen og omkom.

Denne Skæbne vilde sikkert ogsaa have ramt Mara, hvis hun ikke uventet havde faaet Hjælp fra sin Ungdomsven, Poul Servais, en Discipel af hendes afdøde Mand. Han var tilligemed andre Fanger sluppet ud af Fængslet i Turin, og netop i det Øjeblik, da hans forrige Lærers Enke og hendes lille Dreng overvældet af Kulde og Anstrengelse sank om i Sneen, var han traadt til og havde kendt hende. Den unge gejstlige tog sin Kappe af og svøbte den om Mara samt hældte noget Vin i hendes Mund, hvorved hun blev i Stand til under stort Besvær at fortsætte. Drengen tog han paa sine stærke Skuldre og bar ham over Passet.

— — —

Det bankede paa Døren, og paa Maras „Kom“ traadte den Mand ind, som just i dette Øjeblik beskæftigede hendes Tanker.

„Tilgiv, hvis jeg forstyrrer dig i din Andagt,“ sagde Poul med et Blik paa den opslaaede Bibel. „Men den Efterretning, jeg har at bringe dig, er ogsaa fra Gud og vil — derom tvivler jeg ikke — fylde dig med Mod og Fortrøstning til hans Miskundhed. Pastor Arnaud, som jo utrættelig arbejder for de forvistes Sag, har udarbej-

det en Fortegnelse over alle de Børn, der er blevet røvet fra deres Forældre. Med denne Fortegnelse og med den fornødne Fuldmagt vil de to Afsendinge fra Schweiz, Kaspar og Bernhard von Muralt, begive sig til Piemont og i den schweiziske Regerings Navn fordre disse Børn udleveret.“

Ved denne uventede Meddelelse udstødte Mara et Glædesskrig.

„For anden Gang,“ jublede hun, „kommer du som en Guds Engel og kalder mig ved dit glædelige Budskab tilbage fra Døden til Livet.“

Hun tav et Øjeblik og tilføjede derpaa ængstelig:

Men — Poul — hvad om mit Barn nu ikke kan findes? Det er jo i Munkenes Hænder, og de vil sikkert gøre alt, for at ingen skal opdage dets Skjulested.“

Poul var ikke fri for at dele hendes Ængstelse, men svarede dog beroligende:

„Den schweiziske Regerings Fordring er bestemt og tillader ingen Undtagelser. Og jeg vil særlig gøre de to Udsendinge opmærksom paa dette Tilfælde, hvor det jo drejer sig om det mest afskyelige Rov.“

„Jeg vil gaa med dem for at søge efter mit Barn,“ raabte Mara. „Som en Sporhund vil jeg strejfe om, ja, om saa skal være vil jeg snige mig ind i de vilde Dyrs Huler for at befri mit lille Lam fra deres Kløer.“

Poul blev helt forfærdet over den Lidenskab, hvormed Mara talte, og svarede i en afgjort Tone:

„Det er umuligt. Du ved jo, at det umenneskelige Forvisningsedikt lyder paa, at enhver, det være sig Mand eller Kvinde, der vender tilbage til sin Hjemstavn, straffes med Døden.“

„Mener du da, at jeg frygter Døden,“ raabte hun heftigt. „Den vil kun være mig velkommen — et Fredsbud, der forløser mig fra Trængselen i denne Jammerdal og forener mig med mine forudgangne kære.“

„Men din lille Dreng, Mara? Skal han da savne sin Moder, naar han en Dag er friet ud af sine Fjenders Hænder og vil ile i dine Arme?“

Hun tav.

„Nej, hør en anden Udvej, Mara,“ fortsatte han i en overtalende Tone. „Jeg vil slutte mig til de schweiziske Udsendinge, under hvis Beskyttelse jeg sikkert kan rejse. Og jeg vil bedre end du være i Stand til at udforske din Søns Opholdssted.“

„Og det vil du, Poul?“ raabte hun, idet hun i overstrømmende Taknemlighed trykkede hans Hænder. „Hvoredes skal jeg kunne gengælde alt, hvad du har gjort og fremdeles vil gøre for mig og mit Barn? Men Herren lønne dig derfor baade her paa Jorden og en Gang i sin Himmel.“

„Ingen Løn, Mara. Men maatte han være med mig og lade Værket lykkes,“ sagde Poul, idet han ved den unge Kvindes stærke Følelsesudbrud mærkede, at Blodet strømmede til hans Kinder.

Med et hjerteligt Haandtryk tog han Afsked fra Mara og fjernede sig for straks at træffe de fornødne Forberedelser til Rejsen.

V.

Poul Servais skyndte sig ud af de snævre Gader ud i det frie. Naturen derude, den spejlblanke Sø og de majestætiske Bjerger, bag hvis evige Is og Sne Hjemmet laa, drog ham med uimodstaaelig Længsel.

Hjemmet — hans Hjem — dette Navn greb hans Sind og bragte hans Hjerte til at banke. Hans Fædreland med alt, hvad det rummede af kært, var jo under fremmed Aag og han selv med alle sine Brødre forvist.

Dog det, der bragte Blodet til at rulle stærkere i hans Aarer, var ikke alene Mindet om alt dette. Det var ogsaa Tanken om en Kvinde — hans Barndoms Legeskammerat.

Han havde dog aldrig vovet at nære nogen anden Følelse for hende end Venskabets. Hun var jo blevet hans Lærers Hustru, endnu inden han havde fuldendt sine Studier.

Efter hendes Ægtefælles Død, i de blodige Forfølgelses Dage, havde han forgæves søgt efter hende. Hen-

des Skæbne forblev ham ubekendt, indtil hin Dag, da hun og hendes Barn laa deroppe i Sneen og vilde være redningsløst fortabte, hvis han ikke som ved et Under havde opdaget dem.

Siden den Dag havde han bestandig været ved hendes Side og som en Broder søgt at være hende til Hjælp i hendes tunge Stilling. Men efterhaanden som Dagene gik, var den Følelse, der havde slumret i ham, vaagnet, og Ønsket om at blive mere for hende end en Ven og Broder havde antaget en Styrke, som næsten forskrækkede ham.

Men var det saa formasteligt — dette Ønske? Hun var jo endnu ung, kun nogle Maaneder ældre end han. Og hun var uden Beskyttelse i det Øjeblik den gamle Mand, under hvis Tag hun levede, lukkede sine Øjne. Var hun ikke selv tvunget til at se sig om efter en Beskytter i en Tid, hvor en enlig stillet Kvinde var udsat for saa mange Farer?

Dog — saalænge hendes Hjerte var optaget af Smerthen over Tabet af sit Barn, vilde det aldrig kunne give Plads for nogen anden Følelse. Derfor maatte han bevare sit brændende Ønske hos sig selv, indtil den Dag kom, da han kunde lægge Barnet i hendes Arme.

Under saadanne Tanker naaede Servais Volden, der omgav Byen, og hvorfra der var et herligt Rundskue.

Overglødet af Solen laa Søen foran ham som et Skjold i de grønne Bredders dejlige Indfatning. Talrige Barker og Skibe, der med deres udspændte Latinersejl lignede Svaner med udbredte hvide Vinger, gled hen over dens let krusede Flade.

Til venstre laa Byen, indesluttet af dens stærke Fæstningsværker. Til højre strejfede Blikket Mont Saleve, bag hvis Ryg Montblanckæden med dens Snetinder og Gletschere ragede op over Horizonten.

Dog længe gav Poul Servais sig ikke hen i Beskuel- sen af dette herlige Sceneri. Maalet, hvorefter hele hans Stræben var rettet, drev ham rastløs fremad.

Han besluttede uopholdelig at opsøge Pastor Arnaud, som han vidste lige var vendt tilbage fra en længere Rejse. Og snart stod han ved det Hus, hvori hans Bolig var, og som laa tæt ved Bredden af Søen, sammenbygget med den ydre Bymur.

Ad en høj Vindeltrappe steg han op til fjerde Stokværk, hvor han bankede paa en jernbeslaaet Egetræsdør. Et Øjeblik efter stod han i et rummeligt og lyst Gemak, hvor Henri Arnaud sad ved et Bord og skrev.

„I kommer, som I var kaldet,“ sagde Arnaud, da han havde hilst. „Jeg har nemlig tiltænkt Eder en Rolle i det store Værk, som Dag og Nat beskæftiger mig. Men sæt Eder, saa skal jeg udvikle min Plan.“

Poul tog Plads, og Henri Arnaud begyndte:

„Det er Eder bekendt, at vort ulykkelige Folk, der før Forfølgelsen talte henved seksten tusinde Sjæle, nu er svundet ind til neppe tre tusinde. De øvrige er myrdet ved Ild og Sværd eller omkommet i Fængslerne eller paa Bjergene. Det er Eder ligesaa bekendt, at denne lille Rest har fundet en saa storartet Gæstfrihed dels her i Genf og dels i de øvrige protestantiske Stæder i Schweiz. Men saaledes bør det ikke blive ved at være. Vi kan og maa ikke blive ved at falde vore Venner til Byrde, men maa tænke paa at grunde en selvstændig Eksistens. Men hvor og hvorledes? Kurfyrsten af Brandenburg har med en Hjertelighed, der er denne Fyrstes Sjælsstorhed og Fromhed værdig, tilbudt at ville overlade det flittige og nøjsomme Valdenserfolk et Stykke Land, hvor det i Fred kan dyrke sin Gud og lægge Grund til ny Velstand. Et lignende Tilbud er kommet fra Hertugen af Würtemberg. Dog — disse Forslag, hvor velmente og værdifulde de end er, vilde føre til, at vort Folk blev splittet og til sidst helt gik til Grunde, idet det vilde gaa op i andre Folk. I hvert Fald vilde det betyde en blivende Forvisning fra vort gamle Hjem. Og det vilde for os Valdensere betyde noget værre end alle Forfølgelser, ja end selve Døden.“

Han sprang op fra sin Stol, aabnede Vinduet og fortsatte:

„Sig selv, Poul Servais, banker Eders Hjerte ikke i fortærende Længsel, naar Eders Blik skuer disse Snekæmper histovre, bag hvilke vort Hjem ligger? Vilde I ikke med Glæde endnu en Gang gennemgaa alle de Trængsler og Farer, som er overstaaede, for at faa Lov til, ja blot for en kort Tid, at vende tilbage til vort Fædreland? Og det, jeg grunder paa, er ikke en Tilbagevenden for kort Tid, men for evige Tider. Det er den Plan, jeg gerne vilde vinde Eder for: en herlig og evigvarende Tilbagevenden til vort dyrebare os af Gud anviste Hjem.“

„Sandelig, en stor og herlig Tanke,“ raabte Poul med flammende Øjne, idet han kraftigt greb Henri Arnauds fremrakte Haand. „Men, min kære Mester, hvorledes har I tænkt den virkeliggjort? Hvorfra skulde Pengene komme og de Vaaben, som er nødvendige for at kunne vove et Indfald i de af vore Fjender besatte Dale? Hvor er de Forbundsfæller, der vil hjælpe os at kæmpe imod Frankrigs og Savoyens forenede Armeer? Og hvor er den Feltherre, der besidder Mod til at føre os imod dem?“

„Jeg ventede disse Spørgsmaal og har taget dem med i min Beregning,“ svarede Arnaud i en afgjort Tone. „Pengene og Vaabnene ligger beredt. Hvor? Det er der kun mig og en til, der ved. Vor Forbundsfælle og øverste Krigsherre er Gud og hans Ord. Han vil i rette

Tid anvise os Feltherren og tillige udruste ham med den Aand og den Kraft, hvormed han fordum udrustede en David og en Gideon.“

„Og jeg ved, hvem denne Mand er,“ raabte Poul, revet med af Arnauds trosstærke Tillid og fyrige Veltalenhed. Det er Eder — Eder, hvem han selv har givet denne store og forløsende Tanke. Ja, I skal være vor Fører, og med Glæde vil vi følge Eder — til Sejr eller til Døden, alt som Herren har bestemt det i sit Raad.“

Arnaud smilede ad den unge Mands begejstrede Tale og rakte ham hjertelig sin Haand. Derpaa indviede han sin kloge og opmærksomme Tilhører i sine vidtforgrene politiske Forbindelser, idet han tillige aabenbarede den Maade, han agtede at gaa frem paa.

„Og nu hen til Fader Janavel,“ sluttede han med at sige. „Selv om denne vort Folks store Helt paa Grund af sin høje Alder desværre ikke mere kan være vor Anfører, saa er hans Erfaring og hans Raad af uvurderligt Værd for os.“

„Tillad mig dog først at lægge et godt Ord ind for en ulykkelig Moder, i hvis tunge Lod ogsaa I vil tage Del,“ bad Servais, hvorefter han indviede Præsten i sit Ønske om at maatte ledsage Schweizer-Afsendingene paa deres Rejse til Turin for at udspejde Maras Søns Skæbne. Tillige bad han Arnaud om hos de betræffende Myn-

digheder at udvirke Tilladelse til, at han maatte drage med.

Pastor Arnaud lovede dette beredvilligt, og begge Mændene forlod Huset for at opsøge Josua Janavel.

VI.

Pater Klemens' Formodning gik i Opfyldelse. Hertugen kom snart til den Erkendelse, at et Barns Opdragelse kostede mere Taalmodighed og Udholdenhed, end han var i Besiddelse af.

Da Drengen endnu var for ung til, at han kunde sætte ham i Malerskole, stillede han ham under sin Staldmesters Opsigt. Hans aandelige Udvikling blev overdraget Huskapellanen, og denne paalagde ham at optræde med den størst mulige Mildhed overfor Drengen, hvad der ikke faldt ham svært, da han var et ejegodt Menneske og en stor Børneven.

Et Barnegemyt er let at vinde ved Godhed, naar det mærker, at denne Godhed udspringer fra Hjertet. Theofil, overfor hvem baade Trusler og Smiger havde vist sig frugtesløst, viste sig ved Religionsundervisningen meget medgørlig overfor sin Lærer. Dog var denne Medgørlighed kun udvortes. Han bad vel de foreskrevne Bøn-

ner, men det var kun for ikke at bedrøve sin Lærer. I sit stille Sind bad han Gud om Tilgivelse for dem bag-
 efter.

Udenfor Skoletiden nød han den mest uindskrænkede Frihed og kunde tumle sig af Hjertens Lyst, hvor han vilde, i Gaarden og i den store Have. Thi Mester Gaspare mente at have gjort sin Pligt, naar han nu og da satte Drengen paa en Hest og lod ham ride nogle Gange frem og tilbage paa Ridebanen.

Traf det sig, at Hertugen mødte sin Myndling ved en saadan Lejlighed, saa glædede han sig over den lille Rytters Uforfærdethed, vinkede venligt til ham og lod sin Ridepisk glide kærtegnende ned over hans Ryg. Den barnløse Mand gav Theofil mange Beviser paa sin Kærlighed i Form af forskellige Slags Slikkerier, hvad hans Gemalinde med skjult Ærgrelse lagde Mærke til.

Selv om Signora Antonia saa sig tvunget til at opgive enhver Indflydelse paa Drengens Opdragelse, saa betragtede hun ham dog stadig som sin Ejendom og lod ham ved særlige Lejligheder, f. Eks. ved Korso- og Galaoptog staa bag paa hendes Stadskarosse for ligesom at føre ham med sig i Triumf for den gabende Mængdes Øjne.

Da skete det en Gang ved et saadant Optog af Adelen foran det hertugelige Slot, at Theofil pludselig fik

Øje paa en kendt Skikkelse nede blandt den store Mængde af Mennesker, som det prægtige Skuespil havde fremkaldt.

„Poul! Poul!“ raabte han med et Frydeskrig og strakte begge Armene ud.

Han havde straks genkendt sin gamle Ven, Poul Servais, trods det kortklippede Haar og glatragede Ansigt.

Men et raat Greb i ham af Tjeneren, der stod ved Siden af ham paa Trinbrættet, og et vredt: „Hold Mund, din lille Abe!“ afskar Theofil fra at gøre flere Forsøg paa at henlede Servais' Opmærksomhed paa sig.

Et Øjeblik efter holdt Karossen foran Slottets Hovedportal, og efter at Hertugen havde hjulpet sin Gemalinde af Vognen, blev de begge ført til et Gemak i det Indre af Paladset.

Hvor hurtigt end alt dette var gaaet for sig, og skønt Barnets Raab var blevet overdøvet af Vognrummelen, saa havde Servais dog set et Glimt af det paa en saa forunderlig Maade bortkomne Barn og genkendt ham som Maras Søn.

Han vovede ikke at følge efter Vognen til Slotsgaarden. Det eneste, han kunde gøre, var at forhøre sig om dens Ejer, og han erfarede da, at Køretøjet tilhørte Hertug Andrea Pianezza.

„Lagde I Mærke til den lille Fyr i det røde, guld-funklende Livré?“ hørte han en af de nærmeststaaende

spørge. „Det er det lille Bytte, som den fromme Hertuginde Antonia har revet ud af Djævelens Kløer og gjort til et Lam af den hellige Fader. For dette fortjenstfulde Værk,“ fortsatte han leende, „har Signoraens Skriftefader, den ærværdige Pater Klemens, givet hende Aflad for de Synder, hun alt har begaaet, og for dem, hun sandsynligvis engang i Fremtiden vil begaa.“

„Hold Eders Tunge i Tømme, Mester Bartolo,“ sagde en forsigtig Borger advarende til Spotteren. „Det er ikke raadeligt at spøge med saadanne Ting. Hvem ved,“ lagde han dæmpet til, „om ikke en Haandhæver af den hellige Inkquisition befinder sig i vor Nærhed.“

Poul havde hørt nok.

Han nikkede venligt til dem begge og var kort efter forsvundet i Mængden.

Den Tjener, der havde sat Theofil saa haardt i Rette paa Køreturen, stod i Pater Klemens' Sold, og saa snart han efter Ankomsten til Slottet saa sit Snit dertil, skyndte han sig at berette den ærværdige Fader om Drengens voldsomme Bevægelse og Genkendelsesraab ved Synet af en eller anden blandt Tilskuerne paa Slotspladsen.

Jesuiten havde allerede i Forvejen gennem denne sin Sladderhank hørt noget om Hertugens forestaaende Befaling om Udlevering af de tilbageblevne Valdenserbørn, og han indsaa straks Faren.

Ufortøvet opsøgte han Hertuginde, hvem han traf i en ophøjet Stemning, som Hofluften og hendes eget pragtfulde Toilette havde sat hende i.

Efter at han med faa Ord havde udtalt sin Frygt, fortsatte han i en bestemt Tone:

„Eders Ekscellence ser heraf, at hvis ikke al vor Møje skal være spildt, saa er der ikke andet at gøre, end at Drengen saa hurtigt som muligt kommer bort og bliver bragt i sikker Forvaring. Den eneste Vanskelighed, vi har med at gøre, er Eders Gemals Forkærlighed for den lille Fyr. Jeg er overbevist om, at han hellere vil give ham tilbage til hans kætterske Moder end se ham indespærret i et Kloster. Vi maa altsaa se at skaffe Drengen bort paa en saadan Maade, at enhver Mistanke om, et Kirken har en Haand med i Spillet, er udelukket. Jeg formoder, at de schweiziske Udsendinge med det første vil indfinde sig hos Hertugen og forlange Barnet udeliveret. Det er derfor af største Vigtighed, at Hans Ekscellence fuldstændig uhildet og overbevist om Rigtigheden af vor Opgave kan modtage disse Herrer.“

Pater Klemens udviklede nu en Plan for Hertuginde, som forekom denne ligesaa godt udtænkt som ufejlbar, og som fyldte hende med ny Beundring for hendes Skriftefader og Sjælesørger.

VII.

Poul havde begivet sig til Værtshuset, hvor han fortalte Schweizerne den vigtige Opdagelse, han havde gjort. De glædede sig begge meget over Efterretningen; thi trods alle deres Anstrengelser var det hidtil ikke lykkedes dem at opspore den lille Juvaltas Opholdssted. Men ved Regeringens indtrængende Bøn havde de været saa lykkelige at faa udvirket en Kabinetsbefaling fra Hertugen, som gav Ordre til en hurtigst mulig Udlevering af de Børn, hvis Forældre fordrede dem tilbage.

Kaspar von Muralt, som var den mest energiske af de to Brødre, tvivlede ikke om, at Pouls Foretagende vilde lykkes; thi han mente, at selv den mægtige Pianezza ikke vilde vove at modsætte sig Hertugens udtrykkelige Befaling. Bernhard, der var mere ængstelig af sig, kunde derimod ikke skjule sin Frygt for, at Hertugindens Skriftefader, der allerede betragtede Drengen som et sikkert Bytte, ikke mere vilde give ham tilbage igen.

Men de var begge enige med Poul i, at det var klogest saa snart som muligt at begive sig til Paladset Pianezza og — støttet til den hertugelige Befaling — forlange Drengen udleveret.

Udfærdigelsen af Dokumentet lod alligevel vente længere paa sig, end de havde formodet, og det forekom dem, som om en hemmelig Indflydelse gjorde sig gældende i det hertugelige Kabinetskancelli, og som, selv om den ikke kunde forhindre det, dog søgte at trække det i Langdrag.

Ingen var mere ulykkelig end Poul over Forsinkelsen. Ogsaa han saa tydelig i denne en fjendtlig Magts Indtrængen, og han frygtede for, at denne Magt skulde gøre sig gældende paa en mere eftertrykkelig Maade i det videre Forløb af den Sag, der laa ham saa meget paa Hjerte.

Hver Dag strejfede han om i Nærheden af Paladset Pianezza i det Haab atter at se Theofil — men forgæves. Der var intet Spor at se af Drengen indenfor de høje Vinduer eller bag det kunstigt udarbejdede Jerngitter, som omgav Slottets Forside. Men det forekom tit Servais, at han selv var Genstand for iagttagelse, ja, han havde endog en Følelse af, at hans Skridt blev udspioneret, naar han ad en Omvej vendte tilbage til sit Herberge.

Han meddelte begge Muralterne sin Mistanke, og

de raadede ham indtrængende til ikke mere at vove sig ud af Huset sammen med andre end dem. Hans Pas, hvorpaa han var indført som Genfer og Sekretær for de schweiziske Udsendinge, beskyttede ham for offentlig Forfølgelse, men ikke for den Magts hemmelige Snare, som mere end noget andet Sted mærkedes i Savoyens Residens.

Endelig, efter flere Dages Venten, kom Dokumentet — forsynet med Hertugens Segl og Underskrift — i Schweizernes Hænder.

Ledsaget af Poul Servais ilede de til Paladset Pianeza, hvor de lod sig melde hos Hertug Andrea.

Hans Ekscellense modtog dem med en Mine, hvori der læstes oprigtig Sorg og pinlig Forlegenhed.

„Da jeg kan tænke mig, hvad der har givet Anledning til Eders Komme, Signorer,“ begyndte han, „maa jeg med Beklagelse meddele, at det Barn, som I søger, ikke mere opholder sig i mit Hus. Desværre er der vægtige Grunde, der taler for, at det er forulykket og ikke mere er i Live.“

Pouls Smerte og de to Schweizeres Bestyrtelse over dette Budskab var saa stor, at ingen af dem var i Stand til at sige et Ord de første Minutter.

Kaspar von Muralt var imidlertid den, der først genvandt Fatningen. Han havde straks fattet Mistanke til Hertugens Udsagn og kunde ikke tie stille dermed.

„Tror Eders Ekscellense virkelig, at vi vil lade os binde en saadan Historie paa Ærmet?“ raabte han i stærkt Oprør. „Vi, som er Udsendinge fra den schweiziske Regering og i Besiddelse af Eders Hertugs egenhændigt undertegnede Befaling!“

Han rakte Signor Andrea Dokumentet, som denne med en fornem Haandbevægelse afviste.

„Indholdet er mig bekendt,“ sagde han med rolig Værdighed. „Og jeg tvivler slet ikke om Eders Berettigelse til at fordre Drengen af mig. Men jeg kan ikke give Eder anden Efterretning end den, I alt har faaet, og for hvilken I har mit Ord som Adelsmand.“

Med et Udtryk af en saa dyb Sorg, at enhver Skygge af Tvivl maatte forsvinde, fortsatte han i en blød Tone: „I maa tro mig, mine Herrer, Eders Smerte kan ikke være større end min. Den smukke og velbegavede Dreng var mig hjertelig kær, og jeg havde de bedste Hensigter med ham. Desuagtet vilde jeg dog intet Øjeblik have betænkt mig paa at give ham tilbage til hans Moder, naar det stod i min Magt.“

Denne Forsikring, der kom saa ukunstlet og ligefrem, undlod ikke at gøre Virkning, selv paa den mistroiske Bernhard. Var Drengen blevet skaffet af Vejen, saa havde Hertugen i alt Fald ikke haft noget med det at gøre. Men kunde den ridderlige Pianezza ikke selv være blevet ført bag Lyset?

„For otte Dage siden saa man Drengen lege ude i Haven,“ fortsatte Hertugen. „Det var om Morgenens. Men ved Middagstid var han væk og ingen Steder at finde hverken ude eller inde. Al Søgen var forgæves. Haven er omgivet af en høj Mur, og den indre Slotsgaard er lukket paa de tre Sider; kun den fjerde er aaben og vender ud mod Floden. Begge Dele er altsaa fuldstændig afskaaret fra Gaden, saa enhver Tanke om Flugt er udelukket. Alt tyder derimod paa, at der er sket en Ulykke. Theofil var blevet foræret et lille Skib af mig, som han havde faaet Lov til at lade sejle i Vandbassinet, men det var ham forbudt at lege med det nede ved Floden. Dette Forbud har han sandsynligvis overtraadt; thi Skibet blev fundet indviklet i Rørkrattet ved Bredden af Floden, og det nedtrampede Grønsvær tyder hen paa, at Drengen, som naturligvis har villet gøre sit Fartøj flot igen, ved dette Forsøg har tabt Ligevægten og er styrtet i Floden. Hans Straahat, som fandtes hængende paa Kvisten af en Pil, har bestyrket os i denne Formodning. Jeg behøver vel ikke at tilføje, at jeg selv har overtydet mig om Rigtigheden af Sagen, som er meldt til Øvrigheden.“

„Er der blevet søgt efter Barnets Lig?“ spurgte Servais med bævende Stemme. „Det maa jo rimeligvis være ført bort af Strømmen og taget op et eller andet Sted.“

„Alle Forholdsregler er truffne — ogsaa i dette,“ svarede Hertugen. „Men uden Resultat.“

„Alligevel opgiver jeg ikke Haabet om, at Theofil endnu er i Live,“ udbrød Poul overvældet af sine Følelser.

Bernhard tilkastede ham et advarende Blik, thi Servais maatte ikke vise, hvor stor personlig Del han tog i den Sag, hvis han ikke skulde blive genkendt som Valdenser.

Hertugen, der havde opfanget dette Blik, sagde leende: „Vær ikke bange for mig, unge Mand! I hvilket Forhold I nu end staar til Drengen — jeg skal ikke forraade Eder til de ærværdige Fædre, som — mere end hvad der er godt — bekymrer sig om mine Familieanliggender. Vær forsikret om, Signorer,“ sluttede han henvendt til Schweizerne, „at saa snart jeg erfarer mere i den Sag, skal jeg straks lade Eder det vide.“

Med et venligt Nik tog Hertugen Afsked med Udsendingene, som gik bort med den Overbevisning, at de havde haft med en ærlig Mand at gøre.

VIII.

Floden Arve skiller Savoyen fra Genferterritoriet. Ved Grænsepælen sidder Mara paa en Stenbænk og skuer ud over Floden mod det Land, som er hendes Længsels Attraa, men som hendes Fod ikke maa betræde.

Naar Færgen støder fra Land ved den modsatte Bred, kommer der Liv i hendes ubevægelige Skikkelse, og det adspredte Blik mønstrer det brogede Selskab, som bliver færget over. Det bestaar for det meste af Kræmmere og Bønder, der skal ind til Markedet i Byen med deres Varer og Landbrugsprodukter.

Hun ved godt, at de, som hun venter med saa megen Længsel, endnu ikke kan komme, thi det er tidlig paa Morgenstunden, og først henimod Middag kan de schweiziske Udsendinge været ankommet med Børnene, hvad hendes Onkel saa vil bekendtgøre fra Raadhuset. Men hun synes, at Ventetiden forkortes ved at betragte Ind- og Udsejlingen af Færgen.

Hvorfor har Poul dog ikke ladet hende vide det alermindste om Resultatet af hans Rejse? Havde det blot været et eneste Ord, saa hun kunde blive fri for denne Uvished! At skrive til hende eller Onkelen vovede han rigtignok ikke, men havde han ikke kunnet vedlægge nogle Linjer til Schweizernes officielle Beretning?

Hun farer op og begynder at gaa uroligt frem og tilbage ved Bredden af Floden. Atter støder Færgen derovre fra Land — men hun ændser det ikke. Nu skjuler Piletræerne ogsaa Udsigten til Landingspladsen. —

Da ser hun pludselig en Mand komme hen imod sig! Hendes Hjerter staar stille — det er jo Poul — alene — —

Hun vakler, og det sortner for hendes Øjne.

Skrækken staar tydelig afmalet i den unge Mands Ansigt ved Synet af Mara. Han er ilet forud for sit Rejse-selskab for ved Janavels Hjælp at forberede hende paa det Sørgebudskab, han har at bringe hende. Og nu dette uventede Møde! Hvilken usalig Anelse har dog drevet hende ud af Huset saa tidlig paa Morgenstunden? Hvordan skal han fortælle hende det forfærdelige uden at dræbe hende?

Han faar ikke Tid til at besvare disse Spørgsmaal, thi hun staar nu og stirrer stift paa ham med vidtaabne Øjne.

„Hvor er mit Barn?“ spørger hun med svag Stemme, hvori der dog dirrer en Gnist af Haab.

Den Pavse, der paafulgte, var Svar nok.

„Hvor er mit Barn?“ spurgte hun igen i en Tone, der gik Servais gennem Marv og Ben.

„Jeg ved det ikke,“ fremstødte han med Besvær. Hun vaklede.

Servais strakte Armen ud for at støtte hende, men hun afviste hans Hjælp og sank ned paa Stenbænken.

„Tal!“ sagde hun. „Jeg kan høre alt.“

Poul adlød.

Med bævende Stemme fortalte han saa, at blandt de fornemme Damer i den savoyiske Residens var det blevet en Mode at optage Valdenserbørn i Hjemmene for at kunne oplære dem i den romerske Kirkes Tro. De havde gjort det til deres Livsopgave at udbrede Katolicismen og faa alle Kættere udryddet. Endvidere fortalte han, hvorledes han ved det adelige Optog foran Hertugens Slot havde set Theofil paa Signor Pianezzas Vogn.

„O, Herre, min Gud!“ raabte Mara. „Hvor haardt farer du frem med mig! Min Søn i et fornemt Hus blandt ugudelige Tjenere! Vokser op i Yppighed — bliver opdraget i Papismen — er et Værktøj i deres Hænder, som brændte hans Bedstefader, dræbte hans Fader og kastede hans Moder i Fængsel og drev hende i Landflygtighed! Min Gud! Min Gud!“ klagede hun og vred sine Hænder. „Hvorfor har du ikke taget ham til dig?“

„Jeg er endnu ikke færdig,“ sagde Poul alvorlig.
„Gud har maaske allerede opfyldt dit Ønske.“

Det faldt ham nu lettere at gøre hende bekendt med det bedrøvelige Udfald af Audiensen i Paladset Pianezza, da han kunde mærke, hun vilde betragte Theofils Død som en Naade fra Gud i Sammenligning med at blive opdraget i en Adelsmands Hus, da dette glimrende Fortrin efter hendes Overbevisning vilde føre Barnets Sjæl i evig Fordærvelse.

„Hav Tak, Fader i Himlen!“ brød det ud fra hendes Sjæls Inderste, efter at hun i Tavshed havde hørt Pouls Beretning. „Hav Tak, du barmhjertige! Du har taget mit uskyldige Barn til dig. Nu forbliver hans Hjerte rent og uplettet for de ugudeliges Rædsler.“

Hun skjulte Ansigtet i Hænderne og græd bitterlig.

Da hørtes der lette Skridt, og to bløde Arme lagde sig om Maras Hals.

Det var Ruth.

Hun var fulgt med Bedstefaderen, da denne gik ud for at søge efter Niecen, som var blevet savnet i Huset.

Den unge Pige studsede ved at se Poul og blev rød i Kinderne.

„Det ser ud til, I har bragt daarlige Efterretninger, Hr. Servais,“ sagde hun med et medlidende Blik paa Mara.

Poul nikkede bedrøvet.

Nu kom Janavel ogsaa til.

De sorgfulde Ansigter lod ham straks ane alt, og hans Formodning blev bekræftet, da Servais hviskede ham noget i Øret.

„Fat dig, min Datter,“ sagde han med inderlig Deltagelse og lagde sin Haand paa Maras bøjede Hoved. „Timen er kommet, da jeg maa indvi dig og Ruth i en Hemmelighed,“ fortsatte han højtidelig. „En Hemmelighed, som indtil i Dag har maattet skjules selv for Eder, mine kære Børn. Ja, unge Ven,“ sagde han henvendt til Poul, „Arnauds Plan er under din Fraværelse modnet saa vidt, at dens Udførelse kun venter paa en gunstig Lejlighed. Hør det, Mara, stakkels Kvinde, hvis bitre Lod er et tro Billede paa vort Folks Lidelser. Som en Flok Slagtefaar har man jaget dette Folk ud fra dets Hjem, men med Vaaben i Haand vil det vende tilbage og erobre dets Fædres Land. Vi vil atter opbygge vore nedbrændte Huse og beplante de nedtraadte Agre og Vinbjerger, og alle Baalspræster vil vi drive ud af vore indviende Gudshuse. Da — naar den hjemlige Grund er befriet for de blodtørstige Undertrykkere — maa ogsaa du, Mara, du taalmodige, haardtprøvede, lægge dit trætte Hoved til Hvile paa et elsket Sted. Dine Taarer vil rinde mere stille, og med hele vort Folk vil du erfare, at „Her-

rens Raad er forunderligt og fører alt herligt ud.“ Ja, da vil det hedde,” fortsatte han med høj Røst, og hans Øjne lyste med overjordisk Glans: „Man synger med Glæde om Sejr i de retfærdiges Hytter. Herrens Ret lader ham beholde Sejren!“

Lignede Krigshelten ikke i dette Øjeblik ganske en Profet fra det gamle Testamente, som han stod der med det sølvhvide Haar og Skægget bølgende ned over Brystet? Klang hans Stemme ikke, som Esaias' maatte have klinget, da han forkyndte Sejr og Forløsning for sit Folk, som forsmægtede i Trældom? Og var den sørgende Gruppe her ved Bredden af den Flod, der skilte dem fra Hjemlandet, ikke lig de klagende Israeliter ved Babels Floder?

Saaledes tænkte Poul og kyssede med Inderlighed Janavels Hænder.

„Ja!“ raabte han begejstret. „Naar dit Eksempel stadig staar os for Øje, naar dine Bønner ledsager os, og din Helteaand drager os fremad, du ædle Guds Kæmpe — da vil vi med Sejr vende tilbage til vort Fædreland.“

Mara blev ved Øjeblikkets Højtidelighed løftet op over sin egen dybe Smerte. Hendes Taarer standsede, og hun rettede sig op.

„Jeg gaar med,” udbød hun. „I maa ikke forhindre mig deri,” tilføjede hun afværgende, da Poul vilde gøre

Indvendinger. „Min Beslutning staar fast, og intet Menneske kan rokke den. Jeg har ingen mere, der kan gøre Krav paa mig. Mit Barn er hos Gud, og I, min elskede Morbroder, har jo Ruth, som vil pleje Eder lige til det sidste. Mit Liv tilhører fra i Dag af mit Folk. Jeg vil ledsage det paa dets Krigstog og vie det alle mine Kræfter.“

„Det staar ikke til os at rokke ved din højhjertede Beslutning,“ sagde Janavel kærligt. „Du maa selv prøve den i Bøn for Gud.“

Han vendte sig om mod Servais og hviskede til ham: „Om en Time kommer Børnene — lad os spare hende for den Smerte at blive Vidne til Gensynet mellem dem og Forældrene; vi vil derfor gaa hjem nu.“

Poul nikkede.

I det samme bemærkede han en Baad, der sejlede ind til Byen.

„Solen brænder allerede varmt nu,“ sagde han. „Den støvede Landevej bliver vist derfor altfor besværlig for Eder og Mara. Hvis I synes det, ærværdige Fader, saa vil jeg give Skipperen der et Vink om, at vi ønsker at sejle med.“

Faa Minutter efter var det lille Selskab bragt til Sæde i Fartøjet.

En frisk Vind slog dem i Møde, da de sejlede ud,

den blaa Sommerhimmel hvævede sig over Floden, hvis krystalklare Bølger afspejlede Elle- og Piletræerne ved Kysten, og ovre fra den nærliggende Skov lød den herligste Fuglesang. Alt aandede en Fred, som sænkede sig dybt ned i de bedrøvedes Hjerter.

Endelig brød Janavel Tavsheden.

„Syng min Yndlingssang, Barn,“ sagde han til Ruth, og snart lød den unge Piges klare Stemme ud over Floden:

„Naar Herren forløser Zions Fanger,
da vil vi være som drømmende;
da bliver vor Mund af Latter fuld
og Tungen af herlige Sange.“

Nu faldt Servais med kraftig Stemme ind:

„Da vil man sige blandt Hedninger:
Herren mod os har gjort store Ting,
vi blev glade.“

De ungdomsfriske Stemmer klang smukt sammen, og som besjælet af én Aand svævede Sangen ud over Vandet. Men den unge Mands Øjne hvilede paa Mara, og paa hende tænkte han, da han sang:

„De, som med Taarer saar, skal med Glæde høste.
De, som bærer Sæden med Graad,
skal bringe Neg med Frydesang.“

IX.

Det var om Natten mellem 16de og 17de August 1689.

Luende rød var Solen gaaet ned om Aftenen, og nu bredte Natten sine mørke Vinger ud over Pragins store Egeskov, som dækkede de omliggende Højder og Daldybdter og strakte sig med en brat Sænkning ned mod Kysten.

Ingen Maane skilte de mørke Skyer ad; kun en enkelt lille Stjerne blinkede igennem hist og her. Der var Stilhed i Naturen — hin ejendommelige Stilhed, der for den lyttende har noget uhyggeligt ved sig, saa han uvilkaarlig farer sammen, hver Gang nogle tørre Grene knager, eller Vinden rasler i Løvet. Et Ugleskrig fylder ham med Gru, og de lette, listende Trin fra Væselen, der gaar paa Rov, indgiver ham den Tanke, at der er en Fjende i Nærheden. En saadan ængstelig lyttende var der, som denne Aften vovede sig ud af den tætte Under-

skov, der havde tjent ham som Skjul, og nu stirrede med et spejdende Blik frem mellem Træstammerne.

Det var en middelhøj Skikkelse, indhyllet i en lang, folderig Kappe. Haaret og den største Del af Ansigtet var skjult under en stor Hat.

Kort efter kom en ny Skikkelse til Syne paa den stejle Fodsti, der førte op fra Søen. Han saa sig omkring med en Spejdermine, og dog syntes hans tunge Skridt og plumpe, undersætsige Legemsbygning slet ikke at egne sig til den Haandtering.

„Pst! Pst!“ hviskede Skikkelsen bag Træstammerne og kom nu helt frem.

Det var Mara.

„Hvordan gaar det Pierre?“ spurgte hun i en dæmpet Tone. „Har I Baade nok?“

„Femten, lille Frue,“ lød Svaret lige saa sagte. „De ligger tøjrede dernede og saa godt som muligt skjulte af Rørkrattet.“

„Kun femten!“ udbød Mara. „Det er ikke nok. Betænk dog, at i Løbet af fire Timer maa henvend tolv hundrede Mænd færges over til den savoyiske Kyst. Kan I ikke skaffe flere Baade endnu?“

„Saa! Tror I, det er saa let en Sag?“ svarede Skipperen gnaven. „I ved maaske ikke, at Øvrigheden har Spor paa Eders dumdristige Planer langs denne Kyst,

lige fra Genf til Lausanne? Amtmanden i Nyon har under Trusel om streng Straf forbudt alle Skibsfolk i sit Distrikt at laane eller udleje Fartøj — under hvilket som helst Foregivende — i Dagene fra den 16de til den 17de. Og i Ouchy findes tre Baade med halvtredsindstyve Geværer, som Myndighederne lægger Beslag paa. Svært var det for mig at skaffe den fornødne Hjælp. Havde jeg ikke foruden mine tre Sønner haft et halvt Dusin haandfaste Knøse fra Genf, saa var hele Eders Foretagende bristet som en Sæbeboble, før en eneste Valdenser havde sat Foden paa den savoyiske Grund.“

„Hav inderlig Tak, Pierre!“ udbød Mara varmt og trykkede hans barkede Haand. „Gud lønne Eder for, hvad I har gjort mod Eders ulykkelige Trosfæller.“

„Naa, godt, lille Frue! Selv om det var mig lidt imod at indlade mig paa dette vanskelige Arbejde, saa gjorde jeg det dog for Eders og Eders Onkels Skyld. Stod han mig ikke bi med Raad og Daad, da jeg for en lille Gælds Skyld blev pint af en streng Kreditor? Og gik I ikke hen til min Hustru sidste Vinter, da hun laa syg, plejede hende og kogte kraftig Suppe til hende? Ser I, det glemmer man ikke. Og dog havde jeg vist tjent Eder og Eders Landsmænd bedre, hvis jeg havde nægtet at hjælpe ved dette Foretagende, som intet Menneske

tror, vil lykkes, selv om han er Eders Folk nok saa venlig sindet.“

Medens Mara forgæves søgte at afbryde den snakkesalige gamle, lyttede hun ængstelig ud i Natten, om ingen Spejder befandt sig i Nærheden, der kunde forraade hendes Sammenkomst med Skipperen og derved hindre det vovede Foretagende.

To tidligere Forsøg var allerede strandet ved Uforsigtighed, og Følgerne deraf var en i et truende Sprog rettet Klage til Regeringen i Bern og Genf fra Hertugen i Savoyen saa vel som et indtrængende Forlangende fra den schweiziske Øvrighed om, at de banlyste skulde gøre Brug af Kurfyrstens og andre protestantiske Fyrsters Indbydelse og udvandre.

Vilde Planen nu ogsaa blive forraadt før Tiden denne Gang, saa var det forbi med deres Sag for bestandig, tænkte Mara.

Da slog Taarnuret paa Pragins Kirke ni Slag.

„Gaa til Eders Post, Pierre,“ sagde hun til Skipperen. „Timen er nu kommet, da vore adspredte Skarer efter Aftale skal træffe sammen her i Skoven. Den første Trup vil snart være her ved Kysten for at lade sig færge over af Eder.“

„Godt, lille Frue!“ svarede han. „Eders Landsmænd skal finde mig beredt. Hvad disse to formaar — han

strakte begge sine muskuløse, til Albuen blottede Arme ud — „det skal de gøre for hurtigt og sikkert at befordre dem til den savoyiske Kyst. Skulde gøre mig ondt, om det desuagtet vilde føre dem i Fordærvelse.“

Pludselig begyndte det at blive levende i Skoven.

Først var det en ubestemt Lyd, undertrykte Stemmer og en forsigtig Listen; saa hørtes der Klirren af Vaaben og Lyden af tunge Fodtrin.

Fra alle Højene kom de, ud af Kløfter og Hulveje arbejdede de sig op og banede sig Vej gennem Tykningen.

Kort efter var de alle samlede paa en Lysplet i Skoven ved en mægtig Eg — det var Mødestedet.

Derhen ilede nu ogsaa Mara.

Arnaud befandt sig allerede paa Pladsen med sine Folk.

Han bar en graa Vaabenfrakke, en guldbroderet Hat og var bevæbnet med Sabel og Pistoler. Hans Mænd bar ligesom han Uniform og var foruden Sabelen ogsaa udrustet med Flint og Bajonet.

Hvorfra kom denne krigsdygtige Skare, som ikke mere bar Spor af Forfølgelsens og Fangenskabets Lidelser? Var det det samme Folk, som for halvtredje Aar siden elendigt og nedbrudt paa Sjæl og Legeme drog ind i Genf?

Det var ikke ganske de samme. De gamle og svage var for største Delen døde; Resten var kommet sig ved god Pleje i et fredeligt Asyl og havde genvundet den uforlignelige Kraft og Udholdenhed, som var ejendommeligt for dette Bjergfolk. Bestandig var der kommet nye Skarer til: Fra Brandenburg og Pfalz, fra Würtemberg, det tyske Schweiz og andre Lande, hvor de efter de to mislykkede Ekspeditioner havde været nødt til at søge Tilflugt.

I Skjul af Natten havde de marscheret. Om Dagen havde de søgt Tilflugtssted i Lader, forfaldne Bygninger og andre Steder, hvor de kunde skjule sig. De var som ved et Trylleri blevet stampet op af Jorden. Og den Trolddomskraft, som havde bevirket dette, var deres uudslættelige Kærlighed til Hjemmet, en Kærlighed, om hvilken man i bogstavelig Forstand kunde sige, at den var stærkere end Døden. Og det Banner, som de samledes om, var Navnet Janavel, den graahaarede Helt, der havde ført deres Fædre til Sejr og Død. Og Henri Arnaud var for „Alpernes Israel“ den nye Stjerne, der var gaaet op i deres Landflygtigheds Nat.

I tre Aar havde denne, med sjelden Kraft og Udholdenhed begavede Mand, forberedt Tilbagekomsten og i den Anledning foretaget flere Rejser til England og Holland. Det var lykkedes ham at vinde Vilhelm af Oranien

for Valdensesnes Sag og at forstrække sig med de nødvendige Penge til Krigsførelse.

Med en politisk Skarpsynethed, der vilde have gjort en erfaren Statsmand Ære, havde den jævne Valdenserpræst ført disse Forhandlinger og fundet det til sit Foretagende gunstige Tidspunkt, da det afgørende Slag skulde staa.

Natten efter den store Bods- og Bededag, som bliver højtideligholdt over alt i hele det reformerte Schweiz, var klogelig blevet valgt. — —

Da Arnaud saa Mara, gik han hende i Mode og rakte hende Haanden.

Med faa Ord meddelte hun ham Skipperens lidet opmuntrende Beretning, men Arnaud vaklede ikke et Øjeblik i sin Tillidsfuldhed. Ikke uden Grund havde han ombyttet den gejstlige Dragt med Krigsoverstens. Udeblivelsen af en dygtig Officer, der var blevet vundet for Overbefalingen, havde tvunget ham til at træde i dennes Sted, og nu kom hans medfødte militæriske Skarpsynethed, hans koldblodige Resoluthed ham først rigtig til Gode.

„Staar der kun saa faa Baade til vor Disposition,“ sagde han rolig, „saa maa vi fremskynde Overfarten, da der vil gaa længere Tid til Forberedelse. Jeg vilde afvente Servais' Ankomst; han skulde overbringe mig vigtige Papirer fra Eders Onkel Janavel og til Vands fra

Genf støde til os med nogle faa Folk. Men vi tør ingen Tid spille, hvis vi ikke vil overraskes af Kantonsmilitsen. Fremad da i Guds Navn!“

Med disse Ord stillede Arnaud sig i Spidsen for sit Folk og skred foran dem ned til Kysten.

Ankommen hertil kommanderede han: „Holdt!“

Alle stillede sig nu i Kreds om ham og faldt paa Knæ.

Iblandt den andægtige Skare knælede en Mand, hvem Arnaud med Forundring genkendte som den unge Slots-herre til Pragin, men uden at bryde sig om hans Nærværelse løftede han Øjnene og Hænderne mod Himlen og bad:

„Herre, vor Gud, du, som førte Israels Born gennem det røde Hav, følg du ogsaa os paa den Vej, som vi nu i dit Navn tiltræder. Ligesom hine drager ogsaa vi ud fra det fremmede til Hjemlandet, tilbage til et dyrebart Kanaan, som du har givet vore Fædre. Gaa du foran os, Hærskarernes Herre, ligesom du gik foran den gamle Pagts Folk som en Ildstøtte, og ban Vej for os midt igennem vore Fjender. Du ved, at det ikke er et forfængeligt Ønske, der driver os fremad, men at det gælder det Lands Tilbageerobring, som man med Urette drev os ud af, og at det gælder Befrielse for vore fangne Præster og vore fratagne Børn. Det er din Ære, det gælder,

o Gud, dig, som vi vil tjene i Fred der, hvor du har givet os Livets Lys. Amen!“

Da Arnaud havde sluttet Bønnen, steg han med fjorten af sine Folk ned i den Baad, som blev roet af Pierre og hans Sønner. Han opfordrede Mara til at slutte sig til dem, men hun vilde blive tilbage paa Kysten for at holde Øje med Skipperne, thi Pierre havde ikke villet indestaa for deres Paalidelighed.

Imidlertid havde Slotsherren fra Pragin bestaget en Hest og var redet til Genf for at bringe den franske Gesandt Underretning om Valdensernes Anslag. Følgen af dette Forræderi var, at Gesandten lod Kommandanten i Lyon give Anvisning paa et der i Garnison liggende Regiment, som han kunde sende imod de indtrængende og spærre dem Vejen.

Arnaud og de, som var fulgt med ham, landede lykkelig og vel paa den savoyiske Kyst, imellem Yvoire og Nernier. Han opstillede Skildvagter og lod antænde Baal for at give de tilbageblevne til Kende, at der ingen Fjender var paa Strandbredden. Alle trængte da ned til Baadene, som i et Nu var fyldt.

Mara blev ogsaa denne Gang tilbage; thi hun mærkede af Skippernes henkastede Ytringer, at deres Tilbøjelighed til at vove endnu en Overfart var meget ringe. Hun haabede i sit stille Sind, at Poul vilde indtræffe i

rette Tid for at kunne nøde de modvillige, til at gøre deres Skyldighed.

Himlen var imidlertid blevet mere og mere mørk.

De enkelte forrevne Skyer havde samlet sig til en truende Masse, og ude i Horisonten, i Retning af Genf, viste der sig stærke Kornmod.

Mara havde sat sig paa et Klippestykke ved Strandbredden. Hun saa med et bekymret Blik ud over Søen, der begyndte at blive urolig og at bedækkes med hvide Skumkamme.

I nogen Afstand fra hende havde de Krigere lejret sig, der ventede paa Indskibningen — alvorlige, tavse Skikkelser, af hvilke mange havde maattet lade Hustruf og Barn blive tilbage, og som ved Tanken herom stjal sig til at viske en Taare af Øjet.

Ogsaa bag ved Mara laa en smertelig Afsked — Afskeden fra hendes Onkel, den ædle Janavel, der havde været som en Fader for hende, og fra hendes Kusine, den elskelige Ruth, der under hede Taarer havde revet sig løs fra hende.

Men den unge Kvindes Øjne viste intet Spor af Graad — hendes Tanker søgte ikke tilbage, men var rettet fremad. Siden hun havde mistet sit Barn, hvem hun ikke mere haabede at skulle gense paa Jorden, havde der lagt sig en haard Skorpe om hendes Hjerte, som hun

ikke troede, nogen blødere Følelse mere kunde trænge igennem. Hun havde taget Afsked med Livet; hendes eneste Interesse gjaldt hendes Folks Sag, hendes eneste Ønske var at opleve deres Sejr og saa dø.

Endelig, efter lang Tids Venten, viste de tilbagevendende Baade sig paa den mørke, oprørte Sø. Men knapt havde de fremmede Skippere, der forud var betalt, sat Foden paa Land, før de vilde smøre Haser, til Trods for alle Pierres og hans Sønners Anstrengelser for at overtale dem til at blive.

Da traadte Mara ind imellem dem, og med en Stemme, der kæmpede mellem Opbrusning og mild Overtalelse, raabte hun:

„Skammer Eder dog, Folk, at I vil lade os i Stikken, som stolede paa Eders Ord! Se disse Mænd der,“ — hun pegede paa deres Kammerater, som ved livlige Fagter tilkendegav deres Harmen over de troløse Skippere — „de vil sætte deres Liv til for Tilbageerobringen af deres Land. Frygter I ikke for Guds Straf, hvis de nu for Eders Skyld bliver berøvet deres Frihed og maa se deres kække Forhaabninger tilintetgjort? Nej, det er umuligt,“ fortsatte hun med lynende Øjne, idet hun krampagtig knugede Hænderne mod sit Hjerte, „at I, et frit, protestantisk Lands Sønner, vil arbejde i de blodtørstige Tyranners Hænder — Frankrig og Savoyen, Roms Værktøj,

som har forbundet sig for at ødelægge et uskyldigt Folk, som de intet kan bebrejde uden deres Troskab mod deres Fædres Tro.“

Hendes Ord undlod ikke at gøre Virkning paa de mellem Medlidenhed og Frygt for Straf vaklende Skippere. De saa tvivlraadige paa hverandre og greb allerede efter Aarerne, da der i det fjerne høstes en Støj, der lød ligesom de taktfaste Skridt af marscherende Soldater.

I det samme kom en Skildvagt styrtende og raabte af alle Livsens Kræfter:

„Militsen! Militsen kommer!“

Ved at høre dette gjorde Skipperne omkring, kastede Aarerne bort og løb alt, hvad de kunde ad Skoven til.

I dette Nødens Øjeblik raabte en Stemme blandt Valdensernes Hob:

„Til Baadene, Brødre! Vi ror selv; der er ingen Tid at spille!“

Alle trængte nu i vild Hast ned til Søen.

I den ubeskrivelige Forvirring, som opstod, vilde Mara, som bestandig var beredt til at ofre sin personlige Sikkerhed for de andre, være blevet tilbage, hvis ikke Pierre havde grebet hende om Livet og baaret hende ned i en nær ved liggende, overfyldt Baad.

Det var paa højeste Tid; thi Militsen — anført af Amtmanden fra Rolles — marscherede allerede frem paa

Strandbredden, omringede de tilbageblevne og tog dem til Fange.

Det var en farefuld Tur for de overfyldte Baade, som for største Delen blev styret af uøvede Hænder.

Nu hørtes en fjern Torden, og skærende Lyn glimtede gennem Natten og belyste flygtig de med Bølgerne kæmpende Baade og Valdenses alvorlige, men uforfærdede Ansigter.

Da de omtrent var naaet midt ud paa Søen, brød Stormen løs i hele sin Vælde og splittede den lille Flaade ad. Den Baad, hvori Mara befandt sig, blev af et heftigt Vindstod revet langt bort fra de andre og kastedes som en Nøddeskal fra den ene Bølge til den anden. Til denne Ulykke kom ogsaa dette, at en Aare sloges i Stykker, og Pierre, den eneste skibskyndige i Baaden, kunde med den yderste Anstrengelse for at bevare den for at kæntre dog ikke forhindre, at den kom ud af den rigtige Kurs. Men dette tilsyneladende sørgelige Uheld skulde gøre Udslaget til de haardtprøvedes Frelse.

Pludselig saa de sig lige overfor en anden Baad, der var mindre overfyldt og bedre bemannet. De raabte den ubekendte Baad an og gjorde den glædelige Opdagelse, at det var Trosfæller fra Genf, som styrede mod det samme Maal som de. Ved Lynildens Glimt genkendte Mara Poul, der ved første Øjekast saa den Fare, hvori

den overlæssede Baad befandt sig. Han tilkastede Pierre et Tov, hvorved det lykkedes at bringe de to Baade saa nær ind paa hinanden, at Servais kunde række Skipperen en Aare, som de havde tilovers. Ved Hjælp af denne blev det dem muligt efter en haard Kamp med Elementerne at naa den savoyiske Kyst samtidig med Genferbaaden.

Her traf de Arnaud og de andre Brødre, som alle lykkelig og vel var kommet over, og som nu med lydelig Jubel hilset de ankomne, hvem de allerede troede tabte.

Klokken var to om Morgen. Uvejret var forbi, og en lys Stribe i Øst forkyndte Dagens Frembrud. Fra Søen, der var blevet rolig, steg en tæt Taage op, og en skarp Vind blæste ned fra Bjergene.

Efter en kort Takkebøn delte Arnaud sit Folk, der bestod af ni hundrede Mand, i tyve Kompagnier, hver med en Anfører og en Sergent. Servais beholdt han hos sig som sin Adjutant.

Mara, som bar Mandsklæder under sin Kappe, havde stukket et Par Pistoler i Bæltet. Hun gik imellem Mændene foran Grosset af den lille Armé,

Saa trængte da den kække Skare ind i Savoyen, idet de i alle Ting nøje holdt sig til de skrevne Instruktioner fra Janavel, som Poul havde været Overbringer af.

X.

I Kapucinerklosteret i Rora herskede stor Bestyrtelse.

I Refektoriet havde Guardianen forsamlet Brødrene for med dem at raadføre sig om, hvilke Forholdsregler der var at gribe til imod Fjendens truende Fremrykning.

Største Delen af de fromme Fædre stemte for en hurtig Flugt, men Guardianen var dog af den Anskuelse, at det var deres Pligt at blive og forlade sig paa den hellige Franciskus' og den altformaaende Gudsmoders Beskyttelse.

„Skulde vi bare ikke komme til at tilskrive os selv Skylden,“ mente han. „Hvis det gaar os, ligesom det gik dem i Prageladalen, hvor alt kom i disse Kætters Hænder, uden at de havde løsnet et eneste Skud. De gode Katolikker havde, som I ved, grebet til Flugten, og de øvrige Beboere, som først for kort Tid siden var blevet omvendt til den hellige Kirke, modtog Barberne som Brødre, saa der den næste Søndag i August ikke kunde blive en eneste hellig Messe i hele Dalen.“

„Deri er jeg enig med den ærværdige Fader,“ sagde Pater Severin. „Og det saa meget mere, som de franske Soldater i Klosteret højt og dyrt har svoret at blive færdig med de lumpne Barbere i en Haandevending. Tillige har deres Kaptajn, en fransk Adelsmand, udtalt, at man har tillavet disse kætterske Hunde en Suppe, som nok skal blive dem for hed.“

„Jeg frygter for, Broder, at I lægger for megen Vægt paa disse Storpraleres Brovten,“ svarede den graahaarede Pater Ambrosius hovedrystende. „Tror I virkelig, at et Kompagni Soldater vil kunne holde vort fra alle Sider aabne Kloster mod disse uovervindelige Barbere, som har gjort det af med Villars store, stærkt befæstede Kloster, ud af hvilket de drev en langt stærkere Besætning og dræbte Kommandanten? Og er Eders Kaptajn end „Ridderen uden Frygt og Dadel“ og enhver af hans Soldater en Helt, hvad formaar de mod den skindbarlige Satan“ — her korsede den fromme Broder sig — „der hjælper disse Djæвлеunger, saadan som man for nylig alt for tydelig saa det ved Stormen paa Salabertrands Bro. Sig, Brødre“ — han vendte sig til de med en Blanding af Nysgerrighed og Gru lyttende Fædre — „gaar det naturligt til, naar en Haandfuld slet bevæbnede Eventyrere slaar en krigsdygtig Armé paa 2500 Mand, af hvilke 600 blev paa Valpladsen, medens hin Skare af Betlere kun havde 15 døde?“

„Ja, saadan er det,“ bekræftede en anden. „Mørkets Fyrste hjælper dem. Jeg har det fra en, der var med ved Salabertrand og undkom. „Vore Vaaben,“ sagde han, „brodes som Glas, naar en Barbers Sabel blot berørte dem. Ild stod der ud af Munden paa disse Helvedes Børn og sved alt, hvad der kom i Nærheden af dem.“

„Og der er en Kvinde med dem, som den onde har „befæstet“,“ faldt Pater Anselmus ind. Hun kan gaa gennem den tætteste Kugleregn uden at blive ramt. Og over Vejret har hun Magt, den Heks! Har man forfulgt de forbandede til deres Klippehuler, saa stiger der pludselig en Taage op saa tæt, at man ikke kan komme et Skridt videre, hvis man ikke vil styrte i en skrækkelig Afgrund. Imidlertid er disse Djæвлеunger undkommet, og man finder kun en tom Rede.“

„Man maa fange Heksen! Paa Baalet med Heksen! Hun skal brændes!“ raabte alle i Kor.

Skriget fra de til den højeste Fanatisme opflammede Kapucinere var saa stort, at de ikke horte den Larm, der ude fra trængte ind til dem.

Da styrtede Portneren ind i Salen med Rædselsbudskabet:

„Barberne er der!“

Stum Forfærdelse bemægtigede sig de raadløse Munke, indtil Guardianens Raab: „Til Kirken, Brødre! Lad Klok-

kerne lyde og istem: „Kyrie eleison“! drev alle i vild Hast til Kirken.

Og nu rasede Kampen omkring Klosteret, ud af hvis Vinduer de franske Soldater aabnede en heftig Geværild mod Angriberne.

I Spidsen for Valdenserne marscherede Poul Servais frem med draget Sværd. Da han saa, at hans Folk ikke i Længden kunde holde Stand mod Ilden, lod han hente nogle Tønder fra Landsbyen, bag hvilke han posterede sine bedste Skytter, som, dækket paa den Maade, afgav deres Skud — og hvert Skud traf sin Mand.

Lidt efter lidt blev de belejredes Ild svagere.

Valdenserføreren befalede at slynge Brandpile ind i Bygningen for at drive Besætningen ud, og snart forkyndte smaa, slikkende Ildtunger paa Taget, at Anslaget var lykkedes.

Den franske Befalingsmand ordnede et Slukningsarbejde, som han selv ledede, men saa snart en Soldat viste sig paa det høje, stejle Tag med Vandspanden, styrtede han ned i Dybet, truffet af en af Valdensernes Kugler.

Kaptajnen indsaa, at der snart ikke var andet for ham at gøre end at tiltræde Tilbagetoget ud af det brændende Kloster.

Da var der en, der rørte ved hans Arm.

Det var Pater Anselmus, der gennem et Hul i Taget

gjorde ham opmærksom paa Mara, som, ubekymret om Kuglerne, der pib gennem Luftten, bragte Belejrerne Ammunition og ladede Geværerne.

„Ser I Heksen, Kaptajn?“ hviskede Munken. „Hvis I fanger hende, er det forbi med Barbernes Krigslykke; thi kun hendes Tryllekunster skylder de Sejren ved Salabertrand og Villars.“

„I har talt ret, fromme Broder,“ svarede Officeren. „Men hvorledes skal jeg bære mig ad med at faa hende i mine Hænder? I ser jo, at det fordømte Pak paa en skrækkelig Maade har rømmet op mellem mine Soldater.“

„Lad mig gøre det, Eders Naade,“ sagde Pateren med en fiffig Latter. „Jeg ved et Middel, hvorved jeg kan lokke Heksen, hvorhen I vil.“

„Men det haster,“ trængte Kaptajnen paa. „Jeg kan ikke holde mig et Kvarter mere i den brændende Rede.“

„Følg mig med nogle af Eders Folk,“ svarede Pater Anselmus. „Jeg skal vise Eder en Udgang, gennem hvilken I ubemærket kan forlade Huset.“

Kommandanten gav sin Sergent Befaling til at indstille Slukningsarbejdet og at beskæftige Belejrerne saa længe som muligt paa Klosterets Forside. Saa fulgte han med fire Soldater Kapucineren over Trapper og Gange til en Bagport, gennem hvilken de kom ud i det frie.

Et tæt Buskads skjulte Udgangen. Foran dem var en Sti, som tabte sig i en lille Kastanieskov, der stødte op til Klosteret.

„Vent paa mig her, indtil jeg kommer med hende,“ hviskede Munken til dem og forsvandt i Tykningen.

Faa Minutter efter dukkede han op paa det Sted, hvor Mara var beskæftiget med nogle saarede, som man havde bragt bort fra Kamppladsen ud i Skoven.

Valdenserinden for forskrækket sammen, da den mørke Skikkelse pludselig stod foran hende som steget op af Jorden.

„I over der en god, kristelig Gerning, kære Frue,“ sagde Kapucineren i en venlig Tone. „Men se engang, hvorledes Himlen rødmer af de Flammer, der fortærer vort arme Kloster, som Eders Folk har antændt. Hvis de vidste, hvad jeg ved, saa havde de nok vogtet sig for dette gudløse Ødelæggelsesværk.“

Mara tog ingen Notits af hans Tale, men fortsatte rolig sit Arbejde.

„Nu, er I ikke nysgerrig efter at erfare, hvem der er indespærret i Klosteret, og som jammerlig maa forbrænde, hvis der ikke snart bringes ham Hjælp?“ spurgte Pateren med et lurende Blik.

Mara studsede.

Der var noget i Kapucinerens Ord, der lød som djævelsk Skadefryd.

„Hvem er indespærret i Klosteret? Tal!“ raabte hun utaalmodig.

„Det er en Valdenserdreng, en særdeles klog og smuk Dreng, hvis Opdragelse blev overgivet til os,“ svarede Pater Anselmus med fremhyklet Beklagelse.

„Hans Navn, Munk! Hans Navn!“ fremstødte Mara og greb ham krampagtig i Armen. En forfærdelig Anelse var dæmret op for hende.

„Drengen kalder sig nu Maria Salvator, men han paastaar, at hans rette Navn er Theofil Juvalta.“

Virkningen af disse Ord var overraskende selv for den snu Kapuciner, som, til Trods for, at alt var saa godt udregnet, dog ingen Anelse havde om det Forhold, hvori Mara stod til Barnet.

„Mit Barn! Det er mit Barn! Red det, hvis I er et Menneske og ikke en Djævel!“ skreg hun og vred Hænderne i dødelig Angst. „Før mig til ham! Det er mit Barn, som maa brænde inde!“

„Saa følg mig; det haster!“ trængte Munken paa, inderlig glad over, at hans sataniske List saa hurtig var lykkedes.

Uden nogen anden Tanke end den, at hvert Minuts

Tøven kunde koste hendes Søns Liv, fulgte Mara i aandeløs Hast Klosterbroderen, som ilede foran hende.

Pludselig ser den umistænksomme Kvinde sig omringet af Soldater, som paa et Tegn af deres Kaptajn stikker hende en Knebel i Munden og lænker hendes Hænder og Fødder.

Officeren vekslede nogle Ord med Munken i en dæmpet Tone, saa ilede han tilbage til det brændende Kloster for at sætte sine Folks Tilbagetog i Værk.

Mara blev af Soldaterne slæbt ind i Lunden, hvor de paa en aaben Plads havde opstillet deres Ammunitions- og Bagagevogne.

Her lagde man den bevidstløse Kvinde paa en Vogn, Pater Anselmus tog Plads ved Siden af hende, og fremad gik det saa over Stok og Sten ad det nærmeste franske Standkvarter til.

Imidlertid havde Servais, der ingen Anelse havde om det skrækkelige, der var gaaet for sig, omringet Klosteret med sine Folk, og kun med stort Tab lykkedes det Fransk-mændene at slaa sig igennem.

Fyrretyve Mænd laa døde eller haardt saarede paa Jorden, medens Valdenserne kun talte tre døde og nogle saarede.

„Tag nu Kirken!“ kommanderede Servais.

Til de indtrængende Sejrherrers Overraskelse ven-

tede ingen bevæbnet Modstand dem her, kun en Skare blege Munke, som havde samlet sig omkring Højalteret og svang et Banner med Billedet af deres Skytspatron.

Rask traadte Servais hen til Guardianen, der modtog ham med en Djævlbesværgelse paa Latin.

„Lad kun Eders Hokusfokus være, gamle Graaskæg,“ sagde Poul bydende. „I har ikke med onde Aander, men med Mænd at gøre. Hvis I siger mig Sandheden, om Lejligheden er fri, og at intet Baghold lurar paa os, saa vil jeg skænke Eder Kutten og Eders usle Liv, skønt I Kapucinere hører til vore værste og underfundigste Fjender.“

„Ved den hellige Franciskus sværger jeg Eder, strenge Herre,“ forsikrede Guardianen, „at jeg ikke kender til andre Soldater end dem, der var i Klosteret, og som I har jaget ud. Vi arme Ordensbrødre har aldrig løftet en Haand til Kamp imod Eder,“ fortsatte han med en Mine af krænket Uskyldighed, „men kun bedet til den hellige Jomfru, at hun vil føre Eder, I Kættere, tilbage til den alene saliggørende Tro.“

„Lad det være godt! Vi kender Eders Fromhed,“ svarede Poul. „Eder, Guardian, tager vi med som Gidsel; de andre indrommes fri Afmarsch.“

Det var Guardianen velbekendt, at de Gidsler, som Valdenserne førte med sig, efter Janavels Forskrift for at

være sikker mod Forræderi, maatte udholde de største Besværligheder og følge Valdenserne paa Bjergstier, som knapt blev betraadt af en Gemsejæger.

Men der blev ingen Tid for den dødelig forskrækkede Ordensbroder til at indvende noget; thi i samme Øjeblik lyste Brandskær gennem de maledede Vinduesruder ind i den halvmørke Kirke og luede i et vidunderligt, broget Farvespil paa Søjlerne og hen over Gulvets Stenfliser.

„Jesus, Maria og Josef! Klosteret staar i Flamme!“ raabte Broder Ambrosius.

Der lød et Forfærdelsens Skrig fra alle Munkene.

„Vort Hus brænder! Hjælp Sankt Florian! Hjælp! Vort Hus brænder!“ hylede Broder Severin i sanseløs Fortvivlelse.

„Lad det brænde!“ sagde Servais koldt. „Den gamle Rede er jo tom.“

Da for en frelsende Tanke gennem Guardianen, som hidtil forgæves havde spekuleret paa en Udvej, for at undgaa den truende Skæbne.

„Fritag mig gamle Mand for den møjsommelige Marsch, som jeg sikkert maa bukke under for, saa skal jeg forraade Eder en Hemmelighed, strenge Herre —“

„Gør det kort!“ afbrød Servais ham, som holdt det for en List og ingen Vægt lagde derpaa. „Jeg har ikke Tid til at indlade mig paa Underhandlinger.“

„Det gælder et Menneskeliv, Kaptajn! En Drengs Liv, som tilhører Eder!“ fortsatte den snu Kapuciner med stort Eftertryk.

„Ud med Sproget, Præst!“ raabte Servais og greb Guardianen i Struben. „Hvor er Drengen? Tal! Eller du er Dødsens!“

„Jeg skal tale, naar I vil love at give mig fri,“ klynkede den gamle.

„Jeg lover det. Tal!“

„Han er indespærret i Klosterets Straffecelle,“ fremstødte den gamle i stor Hast. „Her — her er Nøglen! Cellen ligger i anden Etage — ved Enden af Korridoren — til højre!“

„Der er han fortabt!“ mumlede Poul hen for sig med et Blik paa det brændende Hus.

„I maa komme med og vise os Vej!“ befalede han Guardianen.

Denne strittede imod, men Servais gav et Vink til sine Folk, som tog fat paa ham og trak ham med sig.

I flyvende Hast gik det ind i det brændende Kloster, hvor allerede Halvdelen af Tagstøtterne var styrtet sammen, medens den Del endnu stod, som bar Klokketaarnet.

Den stønnende Guardian, hvem Angstsveden stod paa Panden, førte Valdenserne over Stentrapperne til andet

Stokværk. Ved Enden af en lang Gang, i hvilken en skarp Røglugt næsten betog dem Vejret, pegede han paa en Dør, som Servais derpaa med bankende Hjerter søgte at lukke op.

Men den svære Egetræsdør gav ikke efter for første Tryk.

Et kraftigt Stød banede de indtrængende Vej — men uvilkaarlig veg alle tilbage. En kvælende Røg, der slog dem i Møde, gjorde det umuligt at se noget i det indre af Cellen. Kun Servais lod sig ikke afskrække, men traadte ind. Da stødte hans Fod mod noget, der laa paa Jorden, tværs for Indgangen, og havde spærret Døren.

Det var et ubevægeligt menneskeligt Legeme. Servais løftede ham op og bar ham ud paa Gangen, der allerede var fyldt af en tæt Røg.

Vaklende mellem Haab og Frygt styrtede Poul hen til Trappen. Her gjorde han et Øjeblik Holdt og kastede et Blik paa Drengens dødlignende Træk, der blev skarpt belyst af Brandskæret, som trængte ind gennem Trappevinduet.

Det var Maras Søn, som han holdt i sine Arme!

Om han var levende eller død, vidste han ikke. Han maatte jo ikke spille et Øjeblik mere, hvis han vilde naa Udgangen med den dyrebare Byrde. Han var allerede kommet til Enden af den øverste Trappe, da et frygteligt

Brag, som rystede Bygningen i dens Grundvolde, forkyndte den nære Sammenstyrtning.

Dog, det var kun Klokketaarnet, der faldt; Vejen foran var fri.

Poul lagde Drengen ned i Græsset et Stykke fra den brændende Bygning og fugtede hans Pande og Tindinger med koldt Vand. Derpaa sendte han to af sine Folk hen for at opsøge Mara, som, efter hvad man fortalte ham, var paa Forbindingspladsen ved de saarede. Den Tanke, at hun maaske kun skulde genfinde sit Barn for saa for bestandig at miste det, fyldte ham med ubeskrivelig Sjæleangst. Da — hvilken Lykke! — slog Drengen Øjnene op og stammede:

„Mor! Jeg vil hen til min Mor!“

Men hvor stor var Servais' Skræk ikke, da Budet kom tilbage med den Efterretning, at Mara var gaaet bort fra Forbindingspladsen, ledsaget af en Kapuciner, og at ingen havde set hende siden.

Alle Forsøg paa at finde hende var forgæves. Saa var der ikke andet for Poul at gøre end med sine Folk at sætte efter de flygtende Fjender.

XI.

Ved den sydøstlige Bugt af Genfersøen ligger en lille Landsby, som mod Nord og Øst er beskyttet af høje Bjergvægge, hvorved den yppige sydlandske Vegetation her formaar at trodse Vinterens Barskhed. Der blæser en mildere Vind her, og Bjergene smykker sig allerede i Februar med brogede Krokusblomster, og kort Tid efter blander nyt, saftigt Grønt sig med Cypressernes, Laurbærrenes og Myrthernes mørke, stedsegrønne Løv i Haverne ved Søen.

I denne af Naturen saa højt begunstigede lille' afsides Krog af Verden, som dengang endnu var lidet besøgt af fremmede, havde Josva Janavel fundet sit sidste Tilflugtssted. Hans virksomme Deltagelse i Valdensesernes Krigstog til Savoyen havde paaført ham en Udvisningsbefaling fra Raadet i Genf, som saa sig tvunget til dette Skridt ved Hertugen af Savoyens Trusler.

Med en Kristens Frimodighed saa den gamle Krigshelt sit Endeligt i Møde. Han var ikke syg, kun træt paa Sjæl og Legeme. De Ar, som han havde faaet i Kampen for Trosfrihed og Fædreland, sved mere end ellers, de stive Lemmer nægtede at gøre Tjeneste, og han længtes efter Hjemmet, det sande Hjem, hvorfra ingen Tyrans Magtsprog skulde forjage ham, og hvorhen ingen Krigshær kunde spærre ham Vejen.

En henrivende Majmorgen sad den gamle i den lille Have, der omgav Huset. Hans Blik dvælede ved Søen, over hvilken Wallis og Savoyens Snebjerge ragede op, i Forgrunden Dønt du Midi med sin sølvtakkede Krone, og bag ved de andre Kæmpebjerge, hvor den lille Rest af hans Folk nu kæmpede den sidste Kamp, hvis Ende kun kunde blive Sejr eller fuldstændig Tilintetgørelse.

Siden Valdenserne var trængt ind i deres Fædreland, havde Janavel intet hørt om sine Brødre, og at faa noget at vide om den dødsforagtende lille Hobs Skæbne var det eneste jordiske Ønske, han endnu nærede.

Medens disse Tanker beskæftigede ham, kom Ruth med en vel forseglet og tilsnøret Pakke, som hun lige havde modtaget af et Bud fra Genf.

Den indeholdt en Skrivelse fra en Janavel bekendt Videnskabsmand i Genf og var af følgende Indhold:

„Min Herre!

Gennem en Kæde af Omstændigheder, som jeg for Øjeblikket ikke kan gaa nærmere ind paa, men i hvilke jeg ser en besynderlig Guds Forelse, er medfølgende Dagbog af Poul Servais, Sekretær og Adjutant hos Valdenserobersten Henri Arnaud, kommet i mine Hænder. Den blev efterladt af Forfatteren, da de belejrede maatte rømme den sidste Skanse af deres Klippefæstning Balziglia efter seks Maaneders uhørt, heroisk Modstand mod Frankrigs og Savoyens forenede Hære.

Dagbogen er af største Interesse for enhver Ven af Valdenserne, men for Eder, den ærværdige Patriark og dette tapre, højhjertede Folks tidligere Feltherre, maa den være det i endnu højere Grad. Den bringer Eder den ønskede Oplysning om de mindeværdige Kampe, som nu har faaet en ærefuld Ende ved Fredslutningen mellem Hertugen af Savoyen og hans valdensiske Undersaatter —“

Da Janavel var naaet dertil, raabte han med en Stemme, der næsten var kvalt af Glædestaarer:

„Fred! Fred! Ruth, mit Barn, hører du? Der er Fred mellem Hertugen og vort Folk! Det adspredte „Alpernes Israel“ vender tilbage til deres Fædres Land!

Evangeliets omstyrte Lysestage bliver paa ny rejst op i Dalene, og paa ny vil Guds Ord blive forkyndt rent og uforfalsket af dets Budbringere, saaledes som de har faaet det overleveret fra Apostlerne og deres Efterfølgere!“

Den unge Pige brød ud i lydelig Jubel ved dette Glædesbudskab.

„Ikke sandt, Bedstefader,“ raabte hun og faldt ham om Halsen, „nu vil ogsaa vi rejse til dit elskede Hjem, som du allerede har fortalt mig saa meget om?“

„Ja, mit Barn! Du maa rejse derhen, naar du har trykket mine Øjne til,“ svarede den gamle med mild Alvor. „Hos Poul og Mara, som vel nok skal forenes, vil du finde et nyt, lykkeligt Hjem. Men jeg, det føler jeg tydelig, vil snart gaa ind i det himmelske Kanaan, efter at jeg som fordum Moses har maattet kaste et Blik ind i det jordiske.“

Ruths Glæde forvandlede sig til Sorg ved disse Ord.

Var Enden virkelig saa nær? Og skulde hun uden denne tro Ven og Beskytter drage ind i det højt priste, hende endnu ubekendte Fædreland?

Leve hos Mara og Poul?

Underligt, at den Tanke, at de to skulde blive forenet, aldrig var kommet op i hende! Underligt, at det berørte hende pinligt, ja ubehageligt!

Bedstefaderens Opfordring til at læse videre af Pouls Dagbog for ham rev hende ud af Tankernes og Følelsernes Splid, og med undertrykt Bevægelse og bævende Stemme læste hun den simple Beretning om den lille valdensiske Trops vidunderlige Eventyr fra den Dag, de landede i Savoyen, og indtil Indtagelsen af Kapucinerklosteret i Rora, som kun blev omtalt med faa Ord.

Her holdt Servais' Optegnelser op, og en fremmed havde ført Dagbogen videre.

Med stor Tilfredsstillelse hørte Janavel, at Arnaud ved Slutningen af Oktober havde ført sine fra Dal til Dal og fra Bjerg til Bjerg hidsede og forjagede Kampfæller til Balziglia, den stejle Klippehøj ved den øvre Opgang af Sankt Martins Dalen mellem Col Pio og Col Guignaverde, som han — Javanal — havde vist ham som det sidste Tilflugtssted.

Med stigende Beundring lyttede han til Beretningen om, hvorledes den heltmodige Valdenserpræst havde befæstet sig og sine i denne Ørnerede, idet uhyre Klippeblokke var lagt over mægtige Træstammer — terrasseformede, opadstigende og forbundet ved skjulte Gange, hvorigennem Tilbagetoget — bestandig højere op ad Bjergget — til enhver Tid blev muligt. Og med overstrømmende Bevægelse takkede den gamle Herren den almægtige Gud, fordi han saa naadig havde opholdt de belejrede

igennem seks lange Vintermaaneder, i hvilke de aldrig havde manglet Brød, da Kornet, som de flygtende Beboere ikke havde kunnet faaet indhøstet, paa vidunderlig Maade var blevet bevaret friskt under Sneen.

Disse Efterretninger var den landflygtige Oldings sidste jordiske Glæde; thi allerede næste Dag gik Josva Janavel ind til den evige Fred.

XII.

Der var sluttet Fred mellem Viktor Amadeus den Anden og hans valdensiske Undersaatter, som han i Aarevis i Forening med Frankrig havde forfulgt og forjaget og næsten udryddet.

Hertugens Beslutning var desværre ikke udsprunget ad ædlere menneskelige Grunde, men var af rent politisk Natur.

Hans franske Nabos Anmasselse blev ham Dag for Dag mere trykkende og truede hans Uafhængighed, og dette havde bestemt Savoyens Hersker til at slutte sig til den store europæiske Liga, der havde dannet sig mod Ludvig den Fjortende. Dertil behøvede han Tropper, og hvor kunde han finde nogle, der var bedre end Valdenserne, hvis Tapperhed og Udholdenhed han kun alt for godt havde lært at kende?

Han skænkede Henri Arnaud, Føreren for dette Heltfolk, Kommandostaven, gav hans Landsmænd, som endnu

befandt sig i Udlandet, Tilladelse til at vende hjem og satte, til Trods for den katolske Gejstligheds Protest, alle de Valdensere i Frihed, som endnu vansmægtede i Fængslerne og paa Galejerne. Ogsaa deres franske Trosfæller, som ved Ophævelsen af det nantiske Edikt var fordrevet fra deres Fædreland, fandt nu i hans Land et Tilflugtssted og traadte ind i hans Hær.

Ved dette mægtige Omslag i Tingene var de forfulgte og til Undergang indviede Valdensere saaledes pludselig blevet eftersøgte og attraaede. Landsherren satte dem ind i alle deres gamle Rettigheder og Besiddelser igen og gav dem de helligste Løfter for Fremtiden.

Poul Servais var som Øverste traadt ind i den piemontiske Hær. Han havde allerede udmærket sig ved forskellige Lejligheder og var blevet „ukrænkelig“. Men i hans Indre brændte et Saar, som ikke vilde heles. Forgæves havde han ved Rora, efter at han havde opdaget Maras Fængsling, forsøgt at indhente Franskmændene; de havde vundet for stort et Forspring, og endnu før Servais havde kunnet indhente dem, havde de trukket sig tilbage i den stærke Fæstning Fenestrelles.

Da Poul saa sig tvunget til at opgive Maras Befrielse, maatte han frem for alt tænke paa igen at forene sig med Valdensernes Hovedstyrke under Arnaud, fra hvilken han i længere Tid havde været afskaaret. Dette skete ved Angrogna, hvorfra Tilbagetoget til Balziglia blev tiltraadt.

Styrket af den kraftige Bjergluft var den lille Juvalta hurtig kommet sig efter sit Fangenskab. Poul tog ham med sig og vaagede over ham med en Omhu og en opofrende Kærlighed, som ikke kunde være blevet overtruffet af hans egen Moder. Ak, han havde næsten opgivet Haabet om nogen Sinde at kunne lægge Barnet i hendes Arme!

Medens Valdensesernes lille Helteskare fra Balziglias Klippehøjder sejrrig tilbageslog alle Fjendens Angreb, van-smægtede Mara i et kælderagtigt Fangehul i Fenestrelles Bjergfæstning. Hendes sløve Bevidstløshed vekslede med vilde Feberfantasier. Fransk mændene vilde forlængst have skudt hende, hvis de ikke havde haabet at faa vigtige Oplysninger af hende om hendes Landsmænds Styrke og Planer, saa snart hun kom til klar Bevidsthed.

Endelig sejrede Maras kraftige Natur over den svære Sygdom, og hun blev igen i Stand til at rejse sig fra sit Straaleje; men alle Forsøg paa at bringe hende til at tale, strandede paa hendes urokkelige Standhaftighed. Hun var saa langt fra at frygte Døden, at hun endog længtes efter den som en Forløsning fra hendes ubeskrivelige Sjæle kvaler. Hun skulde alt føres til Retterstedet, da den piemontiske Befalingsmand, der netop befandt sig i Fæstningen i Anledning af et Krigsraad, lagde sig imellem og sendte hende med nogle andre Fanger under militærisk Bevogtning til Turin.

I Citadellet i den savoyiske Residens blev Mara bragt til et mindre usundt Fængsel, hvor hun blev behandlet med en Mildhed, som vilde have gjort hendes Fjender al Ære, hvis ikke den tilsyneladende Barmhjertighed var udsprunget af Bevæggrunde, som i Stedet for legemlige Lidelser paabyrdede den ulykkelige Kvinde alle en sjælelig Torturs Kvaler. Snart gjorde hun den Opdagelse, at hun befandt sig i den gejstlige Rets Magt, den vilkaarligste og grusomste af alle Domstole.

Hver Dag modtog hun Besøg af to Dominikanere, som med stor Overtalelseskunst søgte at bringe hende til Fra-fald fra hendes Tro; men Mara bevidnede sin ubrødelige Troskab mod sin Tro paa det eftertrykkeligste og viste alle Trusler og Løfter tilbage med kold Tavshed.

I denne svære Trængselstid fik hun en uventet Trøst i en Medfange, en Gejstlig af hendes egen Nation. Gennem en Fangevogter, som han havde vundet for sig, fik han stukket smaa Papirstimler ind til hende, som for det meste kun indeholdt et kort Bibelsprog. Som en umiddelbar fra oven kommende Trøst modtog hun Ord som:

„Frygter ikke for dem, som slaar Legemet ihjel, men kunne ikke slaa Sjælen ihjel“ o. a.

Paa samme Maade meddelte hun sin gejstlige Trøster den frygtelige Forfølgelse, hun var Genstand for, og udtalte sit Haab om ved en snarlig Død at maatte bevidne sin Troskab mod sin Forløser og hans Evangelium.

XIII.

Mara stod ved sit smalle Fængselsvindue og saa ned paa den prægtige By, der laa for hendes Fødder med sine Kirker og Paladser. Ude i Horisonten — i Baggrunden af den store, solbelyste Poslette — kunde hun skimte sit Hjemlands Bjerge.

Hvad var der mon blevet af Arnaud og hans Helteskare? Hvad var der blevet af Poul? Kæmpede hendes tapre Landsmænd deres fortvivlede Kamp endnu? Eller var de besejret, oprevet og for bestandig udslettet af Folkenes Rækker?

Hun sukkede dybt.

Siden hun blev taget til Fange af Franskmændene, havde hun jo ikke kunnet faa nogen Efterretning om sine Landsmænd.

Fængselsslaaen blev pludselig skudt tilbage, den svære Dør knagede i sine Hængsler, og ind traadte en Mand

i lang, sort Frakke og med Jesuitternes flade, opkrammede Hat. Ved Synet af denne Skikkelse, som hun endnu aldrig havde set, følte hun uvilkaarlig en kold Gysen fare igennem sig.

Strengeden i hans Ansigt blev kun mildnet lidt ved et sødligt, vanemæssigt Smil, og hans Stemme klang kold og skærende til Trods for den Blidhed, som han søgte at give den.

Det var Pater Klemens.

„Mara Juvalta!“ sagde han. „Jeg kommer til dig som Udsending fra en from Kongregation, som har gjort det til sin Opgave at redde fortabte Sjæle, der er ned-sunket i Kætteri. Du har hidtil med Foragt tilbagevist alle de fromme Fædres Umage for at omvende dig. I Dag bliver du for sidste Gang tilbudt Muligheden af at undgaa Tortur og Døden paa Baalet ved at afsværge dit Kætteri. Lykkes det mig ikke at bøje dit Stivsind, saa venter dig endnu i denne Time et pinligt Forhør; thi du er anklaget for Trolddom, og staar du først for den gejstlige Ret, saa kan selv Overgangen til vor hellige Kirke ikke mere redde dig. I den ene Haand bringer jeg dig Friheden og Lov til at vende tilbage til dit Folk, i den anden Pinebænkens Kvaler og en forsmædelig Død. Vælg saa!“

Han var traadt hen til hende, og med sine hule Hæn-

der udstrakte ligesom Vægtskaaler stod han nu foran den fangne i stolt Bevidsthed om sin Magt — Magten til at dømme til Døden eller til at benaade, den Magt, som hans mægtige Kirke havde givet ham.

Lykkedes det ham at vinde den hos sit Folk saa højt ansete Valdenserinde for Romerkirken, saa kunde det ventes, at hendes Frafald vilde drage mange med sig, og saa vilde den Berømmelse blive ham til Del, at han havde tilført den katolske Kirke et Antal af disse de mest haardnakkede af alle Kættere.

„Mit Valg er allerede truffet,“ svarede Mara og fæstede et uforfærdet Blik paa Fristeren. „Jeg afsværger ikke min Tro og gaar ikke over til Eders Kirke, som er plettet med saa mange uskyldiges Blod. Jeg frygter ikke for Kvalerne paa Pinebænken, og jeg hilser Døden som den Fredsengel, der igen forener mig med mit elskede Barn, som I røvede fra mig, og som fandt sin Død i Flammerne.“

„Mara Juvalta, din Søn lever!“ sagde Jesuiten højtidelig. „Vend om til vor alene saliggørende Kirke, og der er intet mere i Vejen for din Genforening med ham.“

„Du lyver, hykkelske Præst!“ skreg Mara. „Du lyver, som I alle lyver, naar det gælder om at naa Eders Maal. Løgn og Svig er jo tilladt over for Kættere. Da mit Barn skulde gives mig tilbage efter Hertugens Befaling, da

forsikrede man vore Udsendinge, at det havde fundet sin Død i Vandet. Og for at lokke mig i en Fælde viste en listig Kapuciner mig det brændende Kloster, hvori min Søn skulde være indespærret, og udleverede mig i samme Øjeblik til Fjenden. Jeg maatte da tro, at mit elskede Barn var jammerlig brændt inde. Du, falske Jesuit, paa-staar, at det lever, bare for at friste mig til Frafald fra min Tro. Hvem skal jeg endnu tro?“ stønnede hun og vred Hænderne i sin Sjælekval. „Giv mig Vished, o Gud! Giv mig Vished!“

„Den skal du faa!“ svarede Jesuitten og trak et Brev op af Lommen.

„Til Hans Excellence Hertug Pianezza,“ læste han og rakte Mara Bladet. „Dette Vidne vil du vel ikke nægte at tro, taabelige Kvinde.“

Med ubeskrivelig Forundring genkendte Mara Pouls Haandskrift og fløj hurtig Brevet igennem.

Han skrev:

„Eders Excellence

var en god Beskytter for den lille Juvalta, som blev røvet fra sin Moder. I har beklaget hans Død, og det vil vist glæde Eder, naar jeg kan meddele, at han ved Indtagelsen af Kapucinerklostret i Rora ganske uventet er kommet til Syne igen. Ved Guds

Bistand lykkedes det mig i sidste Øjeblik at redde ham ud af Flammerne og at kalde den allerede halv-kvalte Dreng tilbage til Livet igen.

Desværre var hans ulykkelige Moder imidlertid blevet slæbt bort som Fange af Franskmændene og vansmægter nu, efter hvad jeg har bragt i Erfaring, i Kasematterne i Turins Fæstning. At anraabe Eders Excellences Bistand for denne beklagelsesværdige er Hensigten med disse Linier.“

Mara læste ikke videre.

Overvældet af Brevet, som bar Servais' Underskrift, og om hvis Ægthed hun ikke kunde tvivle, udbrød hun:

„Mit Barn lever! O, Gud hav Tak! Mit Barn lever!“

„Det lever!“ svarede Pater Klemens, „og du vil ogsaa leve, leve for dit Barn, naar du afviser dit Folks Vranglære — det Folk, der er indviet til Undergang, og griber den frelsende Haand, som din elskede Moder, vor hellige Kirke, tilbyder dig. Men bild dig ikke ind,“ fortsatte han i en streng Tone ved en afvisende Bevægelse fra Mara, „at du faar Befrielsen fra en anden Side. For saa taabelige anser du os da ikke for at være,“ lagde han til med en haanlig Latter, „at vi lader denne Epistel fra din kætterske Ven naa sin Adresse. Vid, at du befinder dig i

den hellige Inkvisitions Vold, og ingen Magt paa Jorden kan fri dig ud af den.“

„Saa ske med mig, hvad Gud har besluttet!“ svarede Mara og foldede Hænderne i stille Bøn.

Pater Klemens bankede tre Gange paa Fængslets jernhaarde Bagvæg, som paa dette Tegn langsomt veg tilbage og lod en smal, mørk Korridor komme til Syne, der kun blev svagt oplyst af nogle smaa Olielamper. To Hellebardister traadte ind, lænkede den fangne, førte hende bort imellem sig og eskorterede hende indtil Enden af Gangen, hvor seks Dominikanermunke ventede og skred foran ind i en Sal, der var betrukket med sort, og som fik sit Lys fra oven gennem det hvælvede Loft.

I den modsatte Ende af Salen var en Estrade, hvortil nogle Trin førte op.

Ved et Bord, paa hvilket der stod et Sølvkors, sad en 80aarig Olding, Præsidenten for den gejstlige Ret.

Hans sammensunkne Skikkelse, indhyllet i en lang, sort Talar, og hans mumieagtige, indskrumpne Ansigt, der overskyggedes af en sort Baret, gav ham Udseende af en kunstig udstaferet Dødning, der var stillet til Skue. Intet Liv var at mærke hos ham, kun i Øjet luede en mørk Ild, som forlængst havde fortæret alt, hvad der maatte have rørt sig i ham af menneskelige Følelser.

Nærmest denne uhyggelige Olding sad foruden Rets-

skriveren en Kardinal, Dominikanernes Prior, og en Række af Præster og Munke.

Paa et Vink af Præsidenten blev den fangne ført frem, og efter at Retsskriveren havde rettet de sædvanlige Spørgsmaal til hende om Navn og Herkomst, oplæste han Anklagen.

Den lød paa Kætteri, Trolddom og Højforræderi.

I det lange, svulstigt affattede Skrift var udredet, hvorledes den anklagede ikke alene bekendte sig til sit Folks fordømmelsesværdige, kætteriske Vranglære, hvis Trossætninger stred imod den hellige Kirke, men hun havde desuden ogsaa gjort sig skyldig i Trolddom og i at have Omgang med Mørkets Aander. Den anklagede var blevet grebet paa fersk Gerning under Oprøret og Indtagelsen af Kapucinerklosteret i Rora, hvor hun, hvad flere Vidner kunde besværges, havde baaret Brandpile til Mordbrænderne og ikke alene gjort disse uimodtagelige for Forsvarernes Ild, men hun var ogsaa selv forblevet usaaret i den tætteste Kugleregn, hvad der kun kunde forklares ved, at hun fik Bistand af den Onde, til hvem hun havde solgt sin Sjæl.

„Mara Juvalta fra Angrogna! Bekender du dig skyldig i disse Forbrydelser, og er du beredt til ved en offentlig Tilstaaelse at mildne den Straf, som venter dig?“ lød Dommerens sitrende, klangløse Stemme.

„Som en, der allerede er dømfældt, vilde jeg vel gøre bedst i at tie,“ svarede den anklagede uforfærdet, „men for Valdenserinden og den evangeliske Kristen sømmer det sig at aflægge en frimodig Bekendelse, inden hun dør for sin Tro. I kalder os Kættere,“ fortsatte hun med hævet Røst, „fordi vi nægter at affalde fra vore Fædres Tro og bøje os under den romerske Kirkes blodige Aag, den, som kalder sig den alene kristelige og apostolske Kirke. Og I kalder os Oprørere, fordi vi — bevæget af en uovervindelig Hengivenhed for vort Land, ud af hvilket man paa Anstiftelse af en fremmed Magt grusomt har fordrevet os — med Vaaben i Haand er vendt tilbage og har generobret vor retmæssige Ejendom. Vi Valdensere er ikke Kættere eller frafaldne, men Ætlinger af hine alvorlige Kristne, som, omvendt ved Apostelen Paulus' Prædiken og forfulgt af det hedenske Rom, flygtede til de afsides liggende Alpedale i Piemont, hvor de i broderlig Samdrægtighed, i Armod og sædelig Renhed er forblevet Kristi og hans Apostlers hellige Lære tro. Den romersk katholske Kirke har derimod mere og mere fjernet sig fra den rene Lære og er med dens tiltagende verdslige Magt forfaldet til Herskesyge og Yppighed og nedsunket i alle Hedenskabets Rædsler.“

Der hørttes en lydelig Mumlen fra det tilstedeværende

Kleresi, og kun en Haandbevægelse fra Præsidenten formaaede at dæmpe den truende Storm.

„Tro ikke, at Eders Rasen faar mig til at skælve,“ fortsatte Mara henvendt til den mumlende Forsamling, som sendte hende mørke, truende Blikke. „Selv om I ogsaa lukker Munden paa mig for bestandig, saa viser vort Folks Historie, skrevet med blodig Pen, dog paa det tydeligste den pavelige Kirkes Tyranni, idet den i Aarhundreder har forfulgt os med blodtørstig Grusomhed — en Grusomhed, der ikke staar tilbage for den, de første Kristne var Genstand for af det hedenske Rom. Ikke vi er frafaldne, men I, I herskesyge, efter Blod tørstende Præster, som i Stedet for Kærlighedens har prædiket Hadets og Forfølgelsens Religion.“

Her brød Stormen løs med en saadan Vælde, at Præsidentens svage Stemme en Tid lang slet ikke formaaede at trænge igennem Larmen. Endelig lykkedes det ham at skaffe sig Ørenlyd.

„Forbandede!“ udbød han til den anklagede. „I Stedet for sønderknust at tilstaa din Skyld, fortæller du os den gamle Løgnehistorie og hober Last paa Last. Hvorfor bøjer du af for Svaret paa den sværeste Anklage, der bliver rettet imod dig — Trolddom?“

Mara, der med sænket Blik og foldede Hænder rolig havde taget mod alle Formædelser, løftede nu sine

mørke Øjne op mod Inkvisitoren med et spørgende Udtryk, som om hun først maatte tænke over Betydningen af hans Ord.

„Trolddom? — I beskylder mig for Trolddom,“ sagde hun sørgmodig, „fordi jeg efter Guds Raadslutning blev bevaret uskadt i Kugleregnen, naar det gjaldt om at tjene mine Brødre! — Ak, min sorte Kunst var Sorgen over mit elskede Barn, som jeg troede var død, og med hvem jeg længtes efter at blive forenet igen! Nu ved jeg, at han lever,“ — her fyldtes hendes Øjne med Taarer, og hendes Stemme bævede — „og jeg vilde saa gerne blive hos ham, hvis jeg ikke skulde købe denne Lykke med Frafald fra min Tro.“

Inkvisitoren røbede ingen Bevægelse ved denne rørende, næsten uvilkaarlige Tilstaaelse fra den ulykkelige Kvinde, men sagde haardt:

„For sidste Gang spørger jeg dig, Mara Juvalta: Vægrer du dig ved at afsværge dine kætteriske Vildfarelser, og holder du fast paa at benægte din Omgang med Mørkets Aander?“

„Ja!“ svarede Valdenserinden med høj Røst, idet hun pressede de foldede Hænder mod sit Hjerte og løftede Blikket opad.

„Saa har du ingen Mildhed at vente,“ svarede Inkvisitoren med isnende Ro. „Jeg overgiver dig nu til en

haardere Dommer. De pinlige Spørgsmaal skal nok bøje dit forstokkede Sind.“

Paa hans Vink traadte to Munke frem, hvis sorte, med blodrøde Kors paategnede Dragter viste, at de var Inkquisitionens Tjenere. Et Øjeblik efter blev der i Baggrunden af Retssalen lukket en Fløjdør op, som lod et hvælvet Rum komme til Syne, der blev oplyst af en Ampel.

I Midten af Værelset var en Forhøjning, paa hvilken der stod et langt, smalt Bord, hvis talrige Fjedere og Skruer var saaledes skjult, at man ved første Øjekast ikke kunde se, at det var en Pinebænk. Forskellige omkringliggende Marterredskaber forraadte saa meget desto tydeligere dets forfærdelige Bestemmelse. Og midt i al den mørke Fanatismes Gru hængte der paa den kolde Mur et Krucifiks — Symbolet paa den forbarmende, for Syndere hengivet Kærlighed! —

Ved Siden af Pinebænken stod to store, stærke Karle. De havde strøget deres røde Skjorteærmer højt op og ventede paa deres Offer med de ligegyldige, afstumpede Miner, som Vanen havde givet dem.

Mara var blevet skubbet fremad af Munkene og stod nu ved Indgangen til Torturkammeret, bævende ved det grufulde Syn, der viste sig for hende. Ligbleghed bredte

sig over hendes Ansigt, som hun derpaa bedækkede med begge sine Hænder.

Det var ikke Dødsfrygt, som fik hende til at gyse, men en frygtelig Tvivl om, hvorvidt hun vilde være stærk nok til at udholde Lidelsens Kvaler og uden Vaklen fastholde den Bekendelse, som hun lige havde aflagt.

Hendes Bevægelse var ikke undgaaet Dommerens spejdende Blik.

„Tilstaa den anklagede endnu en kort Frist, før det kommer til det yderste med hende,“ sagde den tilstedeværende Kardinal henvendt til Præsidenten.

„Lad gaa! Jeg tilstaar hende fem Minutter!“ svarede denne og fæstede Blikket paa det store Vandur.

Kardinalen rejste sig og traadte hen til Mara.

„Elendige!“ raabte han. „Du kender endnu ikke de Kvaler, der venter dig. Endnu er der Tid til Omvendelse. Rigtignok kan din Overgang til vor hellige Kirke ikke mere redde dit Liv, men den kan bevare din Sjæl fra den evige Fordømmelse og spare dig for Torturens og Flammedødens Pinsler, i hvis Sted du faar en lettere Dødsmaade. Tillige skal i din sidste Nød vor hellige Kirkes Naademidler —“

„Lad mig i Fred!“ afbrød Mara ham. Hun havde efter en inderlig Bøn overvundet al Svaghed. „Eders Kirkes Naademidler behøver jeg ikke. Jeg forlader mig

ene og alene paa Guds Naade i Kristus Jesus og er beredt til at lide og dø for min Tro.“

„Fristen er udløbet!“ lød Inkvisitorens Stemme. „Tjenerne af den gejstlige Ret, gør Eders Pligt!“

I samme Øjeblik hørtes en gentagende, lydelig Banken paa den laasede Indgangsdør til Retssalen, og en bydende Stemme raabte:

„I Hertugens Navn luk op!“

Præsidenten vekslede et Blik med Kardinalen. Denne befalede Bødlerne, der allerede havde lagt Haand paa Mara, at holde inde.

I den aabne Dør saas Hertug Pianezza, fulgt af Paul Servais, som holdt en stor Skrivelse i Vejret med det hertugelige Segl.

Hertugen tog Dokumentet og rakte det til Præsidenten.

„Den anklagede er benaadet og skal, som det vil ses af dette Skrift, øjeblikkelig sættes i Frihed!“ oplyste Adelsmanden Kætterdommeren.

Denne læste den hertugelige Skrivelse igennem og rakte den derpaa til Kardinalen, som, efter hurtig at have fløjet den igennem, gav den tilbage igen med et betydningsfuldt Skuldertræk.

„Mine Brødre!“ sagde Inkvisitoren henvendt til Raadets Medlemmer. „Verdensmagten griber ved dette

Naadesakt ind i vor gejstlige Jurisdiktion paa en hidtil uhørt Maade. Der er sluttet Fred med Kætterne! „Tvingende Statsgrunde“, staar der“ — han krøllede Dokumentet krampagtigt sammen — „nøder Hertugen til at skænke alle fangne Valdensere og i Særdeleshed den tilstedeværende, Mara Juvalta, Friheden.“

Med disse Ord, der blev sagt i en modbydelig hvinnende Tone, rejste den skrækkelige Benrad sig og forsvandt gennem en lille, skjult Dør i Muren.

Før Kardinalen med Munkene fulgte efter, strakte han truende sin Haand ud mod Valdenserinden og tilslængede hende sit Anathema.

Den pludselige Overgang fra Dødsangst til Frihed havde berøvet Mara Bevidstheden. Hertugen og Servais — de eneste i Salen foruden hende — greb den afmægtige i deres Arme, og ved Hjælp af Hertugens tililende Tjener bar de hende bort fra Kvalernes Skueplads ud i Portalen, hvor deres Vogn holdt.

XIV.

I Hertugens Villa, der laa udenfor Byen, omgivet af en herlig Park, var alle Forberedelser truffet til at modtage den befriede Fange. En Læge og en Sygeplejerske var til Stede for at yde hende deres Bistand, saa snart hun slog Øjnene op.

Hendes første Spørgsmaal gjaldt Theofil.

Præsten Arnaud, der stod ved hendes Leje, rettede et spørgende Blik paa Lægen. Denne nikkede indrømmende, og Arnaud gav den ængsteligt ventende Servais et Vink, hvorpaa Lægen forsvandt.

Nu fortalte den deltagende Ven Mara, at hendes Søn befandt sig godt og til Trods for sine Lidelser i Fangenskabet hos Kapucinerne og til Trods for alle de Savn og Strabadser, som han havde delt med sine Landsmænd under Belejringen i Balziglia, var han vokset kraftig til og havde udviklet sig baade aandeligt og legemligt. Theo-

fil var sammen med ham og Servais kommet til Turin for at opsøge sin Moder. Men det var vel ikke saa snart lykkedes dem at finde hende, hvis de ikke havde faaet Oplysninger om hendes Skæbne gennem hin gejstlige, der under hendes Fangenskab havde været hende til saa megen Trøst og som nu med sine medfangne var blevet sat i Frihed. Og saa var Poul og han efter disse Efterretninger ilet til Hertugen, og af denne havde de erholdt hendes Benaadning.

Efter at Mara, der var dybt bevæget, lidt efter lidt var bleven forberedt paa Gensynet med sin Søn, traadte Servais ind med ham.

„Mor! Elskede Mor!“ raabte Drengen og styrtede hen til Mara, som modtog ham med udbredte Arme.

„Mit Barn! Mit dyrebare Barn!“ hulkede hun, idet hun trykkede ham fast ind til sig og overvældede ham med Kys.

Dybt bevæget ved det gribende Gensyn trak de tilstedeværende sig stille tilbage og lod Moder og Barn alene.

„Jeg forblev standhaftig, Mor!“ forsikrede Theofil, da hun endelig gav ham fri og saa ham forskende ind i Øjnene. „Jeg vægrede mig ved at bede til Maria og Helgenerne og at høre Messen, og de onde Kapucinere

spærrede mig derfor inde i en mørk, snæver Celle, hvor jeg vilde være brændt inde, hvis ikke den gode Onkel Poul havde befriet mig.“

Med ubeskrivelig Rørelse betragtede Mara sin Søn, der ligesom hun selv havde været lige ved at betale sin Trostroskab med sit Liv.

„Gud være lovet!“ udbrød hun dybt bevæget. „Du er min brave Søn og din Faders og Bedstefaders værdige Efterkommer.“

„Stakkels Mor!“ sagde Drengen, som ufravendt stod og betragtede hende og strøg hende hen over Haaret. „Dit smukke, sorte Haar er jo blevet helt hvidt.“

„Tænk blot ikke paa det,“ mit Barn,“ svarede hun smilende. „Det gør jo intet. Men hvor er vore Venner? Arnaud! Poul! Kom og glæd Eder med mig!“ raabte hun de indtrædende i Møde. „Herren har gjort store Ting imod mig, derfor er jeg glad!“

Saa snart Mara var kommen sig saa vidt, at der kunde være Tale om at rejse, vendte hun med sin Søn tilbage til det nye Hjem, der var skænket hende.

Hertugen, der havde sørget for en bekvem Rejsevogn, havde ved Afskeden stukket en betydelig Pengesum til Theofil med Befaling om at give den til hans Moder, for at hun derved kunde se sig i Stand til at sørge for Theofils, hans Myndlings, Opdragelse.

Mara blev ført til La Tour, Arnauds forhenværende Menighedssogn, hvor hun forblev i hans Hus, indtil hendes eget gamle Hjem i Angrogna var gjort i Stand.

Her blev hun modtaget af Ruth, som overbragte hende Bedstefaderens sidste Hilsen og Velsignelse.

Kort efter drog Oberst Arnaud i Spidsen for sit Valdenserregiment imod Franskmændene, hvem han tilføjede flere Nederlag ved Briquèras og andre Byer, saaledes at de maatte trække sig tilbage fra de piemontiske Dale.

Ogsaa Servais drog paa ny i Marken.

Alt, hvad han i Aarevis havde længtes efter og kæmpet for, var nu opnaaet. Hjem og fri Religionsøvelse var givet hans Folk tilbage, og han selv havde haft den Lykke at føre Mara og hendes Søn sammen. Dog skulde hans inderligste Ønske forblive uopfyldt! Hvor varmt Mara end udtalte sin Taknemlighed, og hvor ubegrænset hendes Tillid til ham end var, saa sagde hendes hele Væsen ham dog ganske tydelig, at hun nu mindre end nogensinde kunde gengælde hans Følelser. De Lidelser, som hun havde gennemgaaet, havde efterladt et uudslætteligt Spor, og hendes Sjæl var højt hævet over alle jordiske Ønsker og Længsler og bundet til det evige. Det eneste Baand, som endnu bandt hende til Jorden, var hendes Søn.

Med dybt Vemod, men med den mandige Beslutning: ikke med nogen Antydning at give sit Hjertes Tilstand til Kende, tog Poul Afsked med den Kvinde, der fra Ungdommen af havde ejet hans dybeste Kærlighed — hendes Fred skulde ikke forstyrres.

Syv fredelige Aar var forundt Mara endnu. Hun levede ganske for sin Søn og var elsket og æret af alle sine Trosfæller. Poul — den trofaste Ven — hjalp hende med at lede Theofils Opdragelse, hvis Undervisning var overladt til ham.

Han havde ligesom Arnaud forlængst kastet Uniformen og var nu Sjælesørger for Menigheden i Angrogna, medens Arnaud virkede i Rora og St. Jean.

Ruth levede hos Mara, over hvis svage Helbred hun vaagede med en Søsters ømme Kærlighed.

Omgangen med denne haardtprøvede Kvinde havde uddybet hende, og hendes Sjæl var naaet til en Modenhed, der gjorde hende værdig til at være den tredje i det skønne Venskabsforbund, som omsluttede Poul og Mara.

Med stille Glæde bemærkede Mara, hvorledes han mere og mere følte sig draget til Ruth, og det var heller ikke undgaaet den moderlige Venindes Øjne, at hun varmt gengældte hans Kærlighed.

Det eneste, der forstyrrede dette skønne Samliv, var Maras kendelige Hensygnen, som hendes Venner ikke mere kunde skjule for dem selv.

Det var en straalende Foraarsdag! I Dalen ved Angrogna var der allerede begyndt at spire og blomstre til Trods for, at der endnu laa Sne oppe paa Bjergene.

Fjeldbækken, der styrtede ned fra den høje Klippevæg ikke langt fra Maras lille Hjem, havde revet sig ud af sit stive Isfængsel og brusede nu af Sted med sin ensformige Melodi. Denne Lyd naaede ogsaa Maras Øre, der netop i dette Øjeblik var vaagnet op af en kort Slummer.

Ved hendes Leje stod Theofil med Poul og Ruth. De holdt med Møje Taarerne tilbage; de vidste jo, at den ædle Korsdragerinde snart vilde forlade dem.

Maras forklarede Blik hvilede med øm Kærlighed paa Sønnen, og henvendt til Poul sagde hun inderlig:

„Vær du hans Fader og Forbillede!“

Derpaa tog hun Ruths Haand og lagde den i Vennens.

Den unge Pige brast i heftig Graad, medens Poul drog hende ind til sig og trykkede et Kys paa hendes Pande.

Efter en kort Pavse, under hvilken Maras Øjne i

stille Glæde havde hvilet paa de to, lagde hun sin Haand paa Ruths Arm og hviskede:

„Lad mig endnu en Gang høre din elskede Stemme, mit Barn!“

Ruth tvang Taarerne og Smerten tilbage og begyndte at synge med sagte, bævende Røst:

»Naar Herren forløser Zions fangne,
da vil vi være som drømmende.«

Ligesom hin Dag paa Søen, stemte Poul nu ogsaa i. Da de kom til Ordene:

«De, som med Taarer saar,
skal med Frydesang høste,»

forraadte et sagte Aandepust, at Mara var forløst fra Fangenskabet og indgaaet til Guds Børns herlige Frihed.

— — Et Aar efter Maras Hjemgang brød en ny Storm løs over de opblomstrende valdensiske Dale.

Hertugen af Savoyens vægelsindede Politik, der dikteredes af egenkærlig dynastisk Interesse, havde bestemt ham til et nyt Forbund med Frankrig. Følgen af dette var Ludvig den Fjortendes energiske Fordring: Hertugen skulde ikke alene bandlyse de udvandrede franske Protestanter, der havde søgt og fundet Tilflugtssted i hans Land, men overhovedet alle de Valdensere, som var af fransk Herkomst.

Da baade Arnaud og Servais hørte til de sidste, traf deres Landsherres haarde Udvisningsbefaling ogsaa dem.

For den betænksomme, energiske Arnaud kom denne Vending i Sagen ingenlunde uforberedt. Han havde forlængst med dette for Øje plejet Underhandlinger med Hertug Eberhard Ludvig af Würtemberg, der nu bød ham og alle fordrevne Valdensere en fredelig Tilflugt i sit Land.

Saa drog Pastor Arnaud med sin Familie og Pastor Servais med sin unge Hustru paa ny i Landflygtighed. I det lille, velsignede Würtemberg grundede de i Forening med fem andre gejstlige nye Menigheder, som senere sluttede sig til Landskirken. Paa samme Tid rejste Theofil Juvalta, som paa Grund af sin Afstamning fra en piemontisk Valdenser var fritaget for Landflygtighed, til Universitetet i Basel for der at studere Theologi.

Hans faste Beslutning var at træde i sin Faders og Bedstefaders Fodspor og i de hjemlige Dale at blive en uforfærdet Forkynder af den rene evangeliske Lære.

VILH. DANKAU

FIRE FORTÆLLINGER

KØBENHAVN

KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK, THOR PONTOPPIDAN (SILOAM V)

1908

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

DEN UNGE PRÆST'S JULEAFTEN

Det var Juleaften!

Den unge Præst, som nylig var blevet indsat i sit Embede, kom hjem fra Juleaftengudstjenesten.

Han havde levet al sin Tid i København og var jo vant til den Aften at høre Vekselsangen mellem Præsten og Menigheden, og at det lithurgiske paa usædvanlig Vis havde Overvægten ved Gudstjenesten, og nu kom han fra en lille skummel, daarlig oplyst Landsbykirke, hvor Sangen var gaaet saa træg og monoton, og hvor alt, selv hans Prædiken, var forekommet ham saa fattigt.

Alt var ham saa fremmed!

Kirken, Menneskene, Læreren — ingen kendte han eller kendte ham, og det havde staaet for ham, som havde hans Ord ingen Sangbund fundet i denne Forsamling, og hvor vilde han ikke have givet meget til, at blot én vilde have set op paa ham og nikket forstaaende op til ham — men han havde ikke fanget nogens Øje, og efterhaanden som Talen skred fremad blev det

ham sværere at tale — det var, som Ordene blev siddende faste i Halsen.

Da han kom udenfor var alt sort — Nordvestenvinden hylede og piskede af og til lidt Snefnug i Ansigtet. —

Han havde haabet muligvis en eller anden havde ventet lidt for at ønske ham glædelig Jul — men der var ingen. Alle havde de kun tænkt paa snarest at komme hjem og holde Juleaften.

Et lille Stykke fulgtes han med Læreren, saa brød denne af og sagde Farvel!

Og næppe rigtig kendt med Vejen famlede han sig frem i Mørket hjemad mod Præstegaarden!

Ogsaa denne laa saa skummel og mørk, og intet tydede paa, at det var en Højtidsaften.

Omsider fik han tændt Lys; fik Ornatet hængt tilside og begyndte paa forskellig Vis at gøre det lidt

Formandens Pige havde lovet ham, at Maden skulde være færdig til Kl. 7, men endnu var den kun 6, saa han havde god Tid til at rydde op og faa det lidt hyggeligt i den ene Stue, han havde møbleret.

Han tændte en Pibe og satte sig ved Skrivebordet. Der laa alle Brevene fra Slægt og Venner, men øverst laa det fra Mo'r. Det var, som tog han det saa kærligt

forsigtigt, stirrede længe paa Skriften og aabnede det sirligt med sin lille Pennekniv.

Han var ved at faa Taarer i Øjnene, da han læste: „Min egen kære Dreng,“ og pludselig forsvandt alt for ham, og han var derhjemme, som han altid havde været.

Men det var forrige Juleaften! Han havde siddet hos Mo'r i Kabinettet, efter at alle de andre var gaaede i Seng, og de havde talt saa inderligt sammen, og han huskede det saa tydeligt, han havde sagt: „Tænk Mo'r, om det skulde lykkes, at jeg næste Jul skulde sidde i min egen hyggelige Præstegaard og Juleaften forkynde for første Gang for min Menighed det store Frelsens og Naadens Budskab: Eder er i Dag en Frelser født, det synes jeg, er det højeste, et Menneske kan naa til hernede at blive betroet at være Guds Herold og gaa ud i Alverden med det store Julebudskab til alle Folk.“ Og hans Moder havde svaret ham: „Ja, min Dreng, bliv aldrig træt af at forkynde Menneskene dette, gaa saa langt du kan, og om du næste Jul skal naa denne Lykke, gid jeg da kunde sidde i din Kirke og høre dig i Aands og Krafts Bevisning at forkynde et Ære være Gud, Fred paa Jord og i Mennesker Velbehag. Margrethe og jeg skal pynte Kirken og tænde et stort Juletræ midt i Kordøren, og jeg skal selv spille Orglet og lade Tonerne bruse ud i Kirkerummet og rive Menneskene med, saa

de synger i Hjertens Fryd. Og naar du saa har ønsket alle dine Sognebørn en glædelig Jul, saa er Margrethe ilet i Forvejen hjem, har tændt alle Lysene i din Stue og i Dagligstuen og lagt den sidste Haand paa Værket for at alt kan straa af Hygge og Lys, naar du kommer hjem, saa at der fra Præstegaarden kan udstraae Lys over hele Byen, og saa Juletræet og Gaverne — aa, min Dreng, egentlig skulde jeg slet ikke have Lov at være med, men jeg vilde blot lige titte indenfor og glæde mig over at se din og Margrethes Lykke.

Og han huskede, han havde taget Mo'rs Haand, holdt den i sin og sagt: „Nej, lille Mo'r, du maa med, Margrethe og jeg er saa unge og uerfarne endnu, og uden din kyndige Hjælp naar vi ikke ret meget. Aa, Mor, om jeg virkelig idag om et Aar skulde sidde et eller andet Sted i Kongeriget Danmark i min egen Præstegaard — ja, Mor, det er dejligt at haabe, og selv om jeg nu har søgt 31 Embeder, maaske det 32te eller 42de bliver mit, og saa er jeg jo ung nok til at glemme alle de 41 Skuffelser.

Ja, gid det maatte lykkes. Nu gaar jeg her paa 5te Aar som Kandidat —“

„Saa vent du det sjette med, min Dreng, det har jo Ministeren sagt, saa kommer det — —“

Han tabte Brevet ud af Haanden, det vækkede ham op af Drømmene, Piben var gaaet ud — og han saa sig uvilkaarligt om — hvor var her mørkt, uhyggeligt mod hjemme i Mo'rs Kabinet. —

Ak, Virkeligheden svarede slet ikke til den Lykke, han og Mo'r havde drømt om hin forrige Juleaften. Han kæmpede imod at stille Sammenligningen, og han begyndte at gaa i Rette med sig selv og med sin Mo'r med til Tider.

Hvor stod det i det hele skrevet, at for at forkynde Guds Frelsesraadslutning med den tabte Menneskeslægt, behøvede man en i alle Maader hyggelig og vel udstyret Præstegaard. Han, som lod sig føde i en Stald og under sin Vandring her ikke havde det, hvortil han kunde hælde sit Hoved, havde dog sagt, at Disciplen er ikke over Mesteren, Tjeneren ikke over sin Herre!

Var der ikke mange Gange for meget af de bløde Klæder og for lidt af Kamelhaarskappen?

Han saa sig om i Stuen! ja unægtelig, der var saa lidt som tænkes kunde — men hvad? man kunde jo vænne sig til saameget. Det var maaske netop Guds Vilje med ham, og dog, hvorfor skulde Gud saa have ladet ham opvokse i et Hjem, hvor Kærlighed og Hjemmets Hygge var mere uundværlige end Mad og Drikke! Kunde han gøre for, at der i hans Sjæl var en Trang til Skøn-

hed, og at denne Trang krævede sin Ret. Krævede Gud mon af ham fra det fine Sagførerhjem, at han som Præst skulde leve i en Husmandsstue!

Han vidste ikke hvorledes, men der lød til ham et: Forsag!

Havde han da ikke forsaget?

Her i det yderste Thule, fjernt fra Slægt og Venner, havde han søgt et Embede og faaet det. — Han var draget alene herop — Margrethe havde hævet Forlovelsen. Københavnerinde, som hun var til det yderste, vovede hun ikke at følge ham og at dele Livet med ham i disse øde Egne, og Moderen, som saa gerne havde villet bringe Solskin ind i hans Præstegaard, laa nu af en Sygdom, som vilde kræve lang Tid paa Sygelejet, og som maaske vilde gøre det umuligt for hende nogensinde at træde over denne Tærskel! Aa, hvor havde det ikke været ham en Sorg, at ikke hun havde kunnet være med til hans Indsættelse, og nu heller ikke være her i Julen. —

Han tog hendes Brev op — ja, det var hendes mærkelige Skrift, og dog, hvor havde Haanden ikke rystet, da hun skrev! Han læste:

Min egen kære Dreng! kan du huske sidste Jul, du sad hos mig inde i Kabinettet, og vi to drømte os frem i Tiden, og dog hvor forandret. Men det, som var det centrale: at du maatte faa Embede, er jo dog naaet,

og du ved, at ingen tænker saa meget paa dig i Aften som jeg, og dog gad jeg vide, hvorledes Margrethe har det i Aften, om der ikke i hendes Samvittighed er en Røst, som taler Alvor? Nu sidder du ganske alene, og dog nej, du er ikke alene, min Dreng: „Den er dog ej af Gud forladt, som helt til ham sin Lid har sat,“ og kan jeg ikke være det i Legemet, i Aanden er jeg hos dig, taler med dig og vilde gerne selv saa svag, indgyde dig rigtig Mod og Kraft til at tale det Ord, som nu er dig betroet! Jeg tænker paa dig mellem 5 og 6. Jeg ved, da staar du paa Prædikestolen og taler til en dig endnu temmelig ukendt Menighed, og i Morgen tidlig, Juledag, er du atter i Tjenesten; da tal fra Hjertet, du ved jo, hvad der kommer fra Hjertet, gaar til Hjertet, tal aldrig, som du har hørt den eller den tale. Du er ung, og du har Kræfter, stød i Basunen og lad den give en tydelig Klang! Gaa helt op i dette at være Jesu Kristi Tjener, saa skal du se, hvor Ensomheden og de mange Tanker om, hvorledes Margrethe kunde gøre dig den Sorg, vil blive smaa i Forhold til dette ene og store, at være indviet til at være Guds Medarbejder! Du skriver, du har det saa tarveligt, ja fattigt, saa længe du er nødt til at bo i det, Formanden har overladt dig, og at denne Uhygge og Tarvelighed piner dig. Kære lille Ven, hvad tror du Fa'r og jeg havde, da vi byggede vores første

Hjem? aa, jeg kan endnu se din Fa's Stue, men dog saa pæn i al sin Simpelhed og Tarvelighed. Der var ingen Chaiselong eller Egetræs Skrivebord, men gulmalet Fyrretræ altsammen og en lille Hestehaarssofa, der ikke indbod til magelige Stillinger. Og kniber det for dig, saa husk det varer jo ikke saa længe, før hele dit eget Møblement kommer.

Jeg er endnu saa svag, saa svag, dog det gaar jo ganske smaat fremad. Gid jeg dog maatte blive saa rask, at jeg kunde taale en Rejse op til dig til Sommer.“

Han lod Brevet synke ned og sagde ganske sagte: „Nej, Mo'r, du kommer aldrig herop.“ I det samme hørte han en Vogn rulle ind i Gaarden. Han lyttede og lyttede — hvad! Gæster til ham? — nej — men han kunde ikke være inde, han maatte ud at høre, hvad dette var!

Han mødte i Døren Manden, der bad om Præsten ikke vilde følge med at døbe et lille Barn.

Snart fik han pakket sine Sager, og Vognen kørte ud af Gaarden.

Det var det første Barn, han skulde døbe! Gaardmandens havde det godt og var velsituerede, men man kunde jo nok se paa det hele, at Moderen havde ligget en Tid.

Dog alt dette saa Præsten ikke, optaget som han

var af den hellige Handling, og saa snart han var iført Ornatet, skred han til Daaben.

Faderen bar selv Barnet.

Der var noget støt og helstøbt over denne Mand, som til en vis Grad imponerede Præsten, men da han kom dertil: „jeg døber dig i Faderens, Sønnens og den Hellig Aands Navn,“ var han selv meget bevæget, og aldrig havde hans egen Daab staaet for ham som nu. Han saa den unge Kone liggende i Sengen, og hans Tanke førtes uvilkaarlig hen paa Moderen derhjemme.

Han blev siddende ved Sengen, og Samtalen førtes uvilkaarligt hen paa Daaben og den Rigdom dette Igenfødelsens Bad aabner et Menneske Adgang til, og dernæst gled Samtalen saa naturligt over til Julen.

Det var let at mærke, at disse Mennesker, Mand og Hustru, hvilede i Troen paa deres Daabs Naade, og han følte det som aldrig før, disse Mennesker har noget eller er langt videre end jeg, og med en ham naturlig Aabenhed, sagde han dem, hvorledes han havde det, hvad han manglede, og hvad de havde fremfor ham, men ogsaa, hvor inderligt han ønskede at naa frem til Lyset i ham, der blev født Julenat.

Han blev der hele Aftenen, og det blev den ejendommeligste Juleaften, der var oplevet i det Hjem.

De bad sammen, og han raabte til Gud, om noget

af den himmelske Klarhed maatte skinne ind i hans Hjerte, og til sidst fandt han Hvile i Troen paa Syndernes Forladelse i Daaben, og den sande Julefred og Juleglæde begyndte at dæmre for hans Sjæls Øje.

Der knyttedes den Aften Baand, som holdt gennem mange Aar, og som fik Betydning for den unge Præsts hele fremtidige Stilling i Menigheden.

Da han i den stjerneklare Julenat vandrede hjem, var han som forvandlet.

Han glemte Tarveligheden og Ensomheden — Brevene skød han til Side, som om de slet ikke var til ham, og begyndte at gennemgaa sin Prædiken til Juledag.

Han fandt den tør, skematisk — og uden længere Betænkning tog han fat og skrev en hel ny Prædiken. Det var som en Kilde, der var begyndt at piple frem og bragte Friskhed og Liv med sig. —

Da han Julemorgen gik til Kirke, mærkede han dette Liv, og da han stod paa Prædikestolen og holdt sin Prædiken, løftede Folk Hovederne op imod ham og nikkede til ham, og til sin store Glæde saa han, at nu begyndte han at komme i Rapport til sin Menighed. Og mangt et lykkeligt og varmt Haandtryk modtog han udenfor Kirken!

Med Tak til Gud gik han hjem, og da han ingen

havde at meddele sin Glæde til her, skyndte han sig at skrive hjem til Mo'r for at fortælle hende det hele.

Hver senere Juleaften kom han til at tænke tilbage paa denne første, og da han vandt en ung Piges Kærlighed, og hun, som hans Hustru, holdt sit Indtog henimod Jul, forandrede meget, og da siden smaa Børneøjne tindrede i Lyset fra Juletræet, kunde han ikke lade være at tænke tilbage og takke for, hvad han fik lært hin første og navnlig for, at Kilden i hans eget Hjerte var den samme, som bragte Friskhed over hans Liv og Gerning og Hjem, saa at han fornyedes i Kraft fra Aar til Aar!

**HVORLEDES PRÆSTENS KOM MED TIL
DOKTORENS SØLVBRYLLUP.**

Doktor Gabers Sølvbryllup nærmede sig!

Og det mærkedes paa mange Ting.

Maaske mindst i selve Doktorboligen, men ude omkring var man ikke lidt spændte paa, hvorledes Doktorens vilde tage det. — Ingen vidste noget bestemt, og allehaande Gisninger havde derfor frit Løb.

Fruen havde slaaet paa Bortrejse, men Doktoren vendte foreløbig det døve Øre til, og, som sagt, Doktorboligen var det Sted, hvor den forestaaende Mærkedag drøftedes mindst, men helt gaa uden om den kunde man jo ikke, og de to voksne Døtre var nærmest de, der holdt Forældrene til Ilden.

Dog var Fruen jo nok klar over, at det blev en Fest hjemme, og til sine Veninder udøste hun sit Hjertes Fortvivelse over alt det Mas, saadan en Historie førte med sig for Husmoderen.

Men hun bed i det sure Æble og lod, som det var sødt!

Hun begyndte derfor saa smaat at spekulere paa Menuen, skønt Doktoren stadig protesterede, at det var tidsnok at tænke paa den, ligeledes vilde hun gerne vide, hvormange de blev, — endelig ikke over 35. Proprietærerne, Forpagterne og naturligvis Godsforvalterens var jo temmelig selskrevne, men det ømme Punkt var Præstens!

Fruen holdt absolut paa, at de skulde indbydes — ganske vist kunde de jo ikke dele Præstefamiliens Syn paa mangt og meget, men han var dog Stedets Embedsmand, og selv om de ellers ikke omgikkes, var dette dog en særlig Lejlighed, og hun var ganske sikker paa, at Præstens vilde føle det som en Fornærmelse ikke at blive indbudt!

„Det tror jeg absolut ikke,“ indvendte Doktoren, „tværtimod tror jeg, vi vilde gøre dem en stor Tjeneste med ikke at indbyde dem, og risikere at faa et Afslag vilde dog være flovt.“

„Jeg synes da, vi den Dag skulde til Alters,“ indskød Fruen.

„Vi!“ spurgte Doktoren.

„Ja, vi og Børnene og vor Slægt, det er jo bleven ret almindeligt.“

„Derfor behøver vi da ikke at rende i Hælene paa de andre!“

„Det behøver vi ganske vist ikke, og det er heller ikke min Mening, men saadan en Mærkedag — det er dog altid lidt højtideligt, og selv om vi ikke sympatiserer fuldt ud med Præsten, hører vi dog Kirken til — ja, jeg og Børnene, mener jeg — du kommer jo ganske vist meget sjældent —“

„Nej, jeg kan ikke taale den Mand.“

„Det er saadan et stærkt Udtryk.“

„Maaske — men jeg er sikker paa, at han tror alle de Rygter —“

„Aa ja, det er da ikke saa sært.“

„Og jeg vil nodig staa Skrifte for ham! — for nogen Dydsdragon har man jo ikke været.“

„Nej, Thorvald“ — sagde Fruen — „ikke mange Koner havde fundet sig i det, jeg har maattet bære.“

„Har vi ikke givet hinanden den fornødne Frihed? men det har du aldrig villet forstaa ret.“

„Nej! — heldigvis! Ja, jeg ved godt, at det har været Skuffelsen for dig, Thorvald, at du ikke opnaaede at faa mig ned i det samme urene Liv, du levede.“

„Ja, det indrommer jeg, men det er naturligvis Indflydelsen fra dit gode Hjem —“

„Du har Ret! Det er netop Indflydelsen fra mit skønne og rene Barndomshjem, der har slaaet et Værn om mig, og som alle dine Paradokser og Angreb ikke

endnu har formaaet at omstyrte. Aldrig glemmer jeg det med Kammerjunkeren, nu Kammerherren —“

„Jeg heller ikke! Dumhed, Bornethed, Anskuelser fra forrige Aarhundrede.“

„Javist! Men jeg ved mig fri, og du og Kammerjunkeren staar sandelig ikke med Palmerne i Hænderne. Men hvilke skammelige Rygter kom ikke ud. Mange tror dem endnu, og mange ved ikke rigtig, hvad de skal tro!“

„Lad dem tro, hvad de vil!“ svarede Doktoren.

„Men nu kommer Hævnen,“ sagde Fruen.

„Hvorledes?“ fo'r Doktoren op.

„Jeg mener Skammen!“

„Forklar dig!“

„Baade Hilda og Emma er to forfløjne Pigebørn.“

„Hvad siger du, Hilda og Emma?“

„Jeg siger dig, Thorvald, at saaledes lyder Dommen over dem ude blandt Folk — vi kan næsten ikke beholde dem hjemme, og sende dem ud tør jeg endnu mindre. Er der noget saa svært som at høre — og det har jeg hørt — at ens Døtre har et mindre godt Rygte, og nu kommer Spørgsmaalet: er det deres egen Skyld alene — har vort Hjem været saadant.“

„Du har dog selv været med i, hvad jeg har villet.“

„Aa ja, en Tid, Thorvald, har jeg været med, fordi

jeg syntes, jeg maatte være, hvor du var, men du ved jo ogsaa godt, hvor umaadeligt svært alle dine radikale Ideer og deres Gennemførelse her i Hjemmet har været for mig. — — Gid det Sølvbryllup var vel overstaaet — andet tænker Hilda og Emma ikke paa — den store Middag og Ballet og jeg ved ikke hvad — men jo nærmere vi kommer Dagen, des mere Alvor synes jeg den fører med sig — og denne Følelse, Thorvald, vi ikke længere er fint Papir her paa Egnen, aa — — engang at kunne komme ud af det her — — men du maa love mig et, og det er, at vi dog kommer til Alters den Dag — jeg trænger til det — til at blive stille, rigtig stille engang!“

Langt om længe fik da Fruen overtalt Doktoren til at skrive ned til Præsten, om han vilde tage ham og hans Hustru, Dotre og et Par Slægtninge til Alters, og Fruen følte sig ligesom lettet, da Brevet var sendt afsted, fortalte det til alle, og Altergangen kom saaledes som et Led i Festprogrammet.

Doktoren havde altid været en af de ledende i Sognet og nød til en vis Grad baade Anseelse og Popularitet, og han vilde have kunnet staa som den rigeste og mest ansete Mand, dersom ikke Letsindigheden i hans ægteskabelige Liv stadig havde staaet som et „men“.

var der nogle, der sagde, at det hørte Privat-

livet til og maatte ikke spille nogen Rolle i en Mands offentlige Færd, men det kunde alligevel ikke nytte, og ingen følte det bedre end Doktoren selv, hvad han havde at kæmpe med for at beholde sin Stilling; han havde ogsaa engang i den offentlige Mening lidt et Knæk, som han vel aldrig rigtig forvandt: det var da Distriktslægeposten blev ledig, og baade han selv og alle følte sig visse paa, at han maatte være Manden — men den blev bortgivet til en baade yngre og ham i alle Maader underlegen Kollega!

Baade Sygekasserne og Sygeplejeforeningen, Sogneraadet — hvoraf han var Medlem — og Foredragsforeningen, hvis Stifter han var, rustede sig alle for at gøre Sølvbrylluppet saa festligt og rigt som muligt.

Doktoren vilde med Vilje ikke se den Plet, der klæbede ved hans Navn og hans Hus, og han forstod, eller havde sandt at sige, vænnet sig til at tage alt, der i mindste Maade kunde lade den sorte Plet skinne igennem, med en forløren Overlegenhed, der næsten var bleven hans anden Natur! Dette viste sig i forceret Gestikuleren og Latter, der i naturlige og ligefremme Menneskers Øjne virkede ubehageligt og straks fik Mistanken frem om noget, den Mand vilde skjule!

Men naar han til Tider kunde glemme dette forcerede og stakatoagtige Væsen, var han en Mand med

et meget vindende Væsen, og havde for den, der ikke kendte ham, en meget tiltalende Optræden, og navnlig som Læge, hvor han staaende i sit Kald aflagde alt dette, var han en Mand, der maatte skabe sig en meget stor Praksis.

Ogsaa Fruen kunde, naar hun vilde tage sig sammen og sætte noget i Gang, være en udmærket Støtte for sin Mand i hans Gerning, og ingen gik forgæves hos hende om Raad og Daad. Selv tog hun sjældent Initiativet til noget, men saa snart et Kald lød, var hun første Mand paa Pletten, og mange syge og fattige kunde med god Grund takke hende for, hvad hun havde været for dem. Men hendes Specialitet var næsten den enestaaende Evne til at faa Fart i en Indsamling til Fordel for en eller anden Sag eller en syg.

I Takken til Doktoren var der altid noget reservert — overfor Fruen lød den altid hjertelig uforbeholden. Alle saa i Grunden op til hende og kunde ikke forstaa, hvorledes hun og Doktoren dog kunde passe sammen.

Hver for sig blev de altid omtalt — og var hver for sig dygtige og begavede Mennesker. Han hævdede stadigt det frie Forhold i det ægteskabelige Liv med lige Ret for begge Ægtefæller, Ideer og Theorier, han som Student havde suget ind og med Ihærdighed doceret for hende baade tidlig og sildig. Hun følte sig i Begyndelsen grebet og lod sig vel nok paavirke, men hendes rene og fine

Natur reagerede snart og fjernede hende mere og mere fra alt, hvad hendes Mand kæmpede saa ivrigt for.

Saa kom Præstens Svar — et Afslag!

Til at begynde med blev Doktoren rasende, overfaldt Præsten og Kirken med alt, hvad han kunde finde paa, og det viste sig, at Arsenalet var rigt forsynet med Haan og Spotteord. Jo mere han rasede, jo mere følte han Stikket, dette Afslag alligevel voldte!

Mange Planer fo'r igennem Doktorens Hoved. Han mærkede jo snart, hvorledes Præstens modige Skridt var kendt ude i Sognet. — Han spekulerede og regnede ud. Tvinge Præsten? lod det sig gøre — klage til Biskoppen? Havde Præsten Beviser, der kunde begrunde hans Afslag! Alt vilde han prøve — men, naar det kom til Stykket, vovede han alligevel ikke et Angreb.

Gaa ned til Præsten — nej, han vilde ikke staa Skoleret for nogen, men Sandheden var, han turde ikke, og selv om han indrømmede det for sig selv, var det vel det sidste, han vilde indrømme overfor andre.

Hvorledes han end søgte at gribe Sagen an, følte han, han vilde trække det korteste Straa, og en underlig sviende Fornemmelse, han aldrig før havde kendt,

fik Magt over ham og gjorde, at han endnu mindre end før forstod sig selv!

Ude i Sognet blev jo Sagen drøftet med ikke mindre Interesse. Nogle holdt med Præsten, andre ikke, og selv Modstanderne af Præstens Færd maatte indrømme, at turde Præsten tage dette Standpunkt, havde han sine Grunde — nogle sagde gode — derfor.

Pastor Hørby var vel den, der var bleven mest overrasket over Doktorens Brev.

Han var ganske sikker paa, at Rygterne om Doktorens private Liv — om de end overdrev — i Virkeligheden var sande, og det bedste Vidnesbyrd fandt Præsten i Doktoren selv!

Tilmed kendte de hinanden fra Studentertiden, og Hørby vidste godt, hvilke Veje den unge stud. med. allerede den Gang var slaaet ind paa, og hvilken Retning han senere fulgte.

Han var derfor ikke i Tvivl om, hvad han skulde svare, og han nærede dog ogsaa det lønlige Haab, at et saa tydeligt Afslag maaske kunde blive til Velsignelse netop ved sin Tydelighed.

De dannede og pæne Familier paa Egnen kunde ikke nægte for hinanden, at de nød den Tort, som Doktorens led ved Afslaget, og selv om de fleste i Virkeligheden ikke altid forstod Pastor Hørby med sit noget

indeshuttede Væsen og ikke altid overvejede personlige Udfald, fik de alligevel alle Respekt for ham nu.

Der var almindelig Spænding.

Og selve Sølvbryllupsfesten og alt, hvad dertil hørte, var nær ved at maatte træde tilbage for det meget mere aktuelle: hvad vilde Doktorens gøre?

Vilde de finde sig i denne Afvisning eller tiltvinge sig Adgang til Alterbordet?

Hvad vilde Præsten gøre, ifald Doktoren klagede til Biskoppen?

Ja, de var temmelig sikre paa, at den Mand veg ikke, thi hans Afslag var sikkert vel overvejet og gennemtænkt.

Men Folk kunde næppe komme sammen uden at diskutere, hvad hver især vilde have gjort i Præstens eller Doktorens Sted.

Det kan ikke nægtes, at Pastor Hørby gik egentlig selv og ventede noget — et Brev med en Trusel, ja endog et Besøg af Doktoren eller Fruen vilde ikke have overrasket ham særligt, og han havde forberedt sig til at møde sin Modstander vel rustet.

Men intet skete!

Til alles Forundring var Doktorens de eneste, der ikke vidste, hvad de skulde gøre!

Hundrede Planer havde Doktoren udklækket, den ene mere virksom end den anden, og alle gaaende ud paa at bøje den dristige Præst, der vovede at spærre ham Adgangen, men naar det kom dertil at udføre blot en eneste af dem, tabte han Modet, bøjede af — og følte sig afmægtig.

Tilslidst syntes han kun, der var ét, der var ham værdigt, og det var at gaa ned i Præstegaarden og ene med Præsten i hans Stue give ham en Dragt Prygl.

Han tog Brevet frem for 100. Gang — og standsede stadig ved dette: „De kan uden Tvivl sige Dem selv Grunden til dette mit Afslag,“ og han kunde ægge sig selv op til et Raseri for at faa Mod til at udføre sit Forsæt — Pryglene!

Hvad kom hans Privatliv Præsten ved?

Havde han ikke Lov til at have sit Syn paa den ægteskabelige Frihed, som Præsten havde sit, og hvem sagde, at Præstens var det rigtige?

Samfundet! hvad kom Samfundet ham, den enkelte, ved. Denne Overdommer med de ufejlbare Domme. Han var først og fremmest et Menneske med Kød og Blod og Lyster, og for denne imaginære Despot skulde han lade sig skræmme tilbage og opgive sin Frihed — aldrig!

Men intet Ord kunde dog bringe ham i Harnisk, som Ordet „den offentlige Mening“. Det var nok til at jage ham langt bort! —

Og dog følte han saa godt som nogen, hvor haabløs hans Kamp og Rasen mod Samfundet og den offentlige Mening var!

Han havde sat alt ind paa at være en Herold for de gammelfranske og nydanske Ideer, hvis særlige Løsen var at rive ned uden at sætte noget i Stedet og at løsne ældgamle Baand og vise, at man godt kunde leve i Ægteskab og ved Siden af dette hver især have sine Elskerinder og Elskere. — Men han følte det: Heroldens Stemme var brusten og mat, og de, som drog ud for at omstyrte alt det gamle bestaaende, var selv bleven omstyrtede, idet dels Herold'erne blev færre og færre, dels var Luren gaaet i Stykker for de fleste af dem!

„Ja, ogsaa for mig maatte Bristet jo komme engang,“ sagde han, „der manglede jo bare en Anledning!“

Han havde atter Brevet fremme — hm! — ja — aa, at hans Kone ogsaa skulde finde paa dette at komme til Alters — — og dog, maaske var det netop godt, at det var sket saaledes; han vidste hverken ud eller ind! —

Men ved at tænke paa sin Hustru, var der for første Gang noget af Skamrødmen, der arbejdede sig frem i

ham — og han kom til at tænke tilbage og saa den søde unge Pige fra det gode gamle og fine Professorhjem, hvor ingen kunde undgaa at lægge Mærke til den Harmoni, der prægede hele Tonen og Samlivet mellem dette Hjems Medlemmer — og dør var han, den radikale Student, trængt ind med intet andet Maal end med voldelig Haand at rive de usynlige Hjertets Snore over og kaste en Brand ind, som næppe var rigtig antændt og derfor osede og kun bragte en forpestende Stank med sig!

Og han mindedes, hvorledes hans Kæreste i Begyndelsen uvilkaarlig frastødtes af hans lidenskabelige Forsøg paa at bringe alt det, hun havde hørt og set hjemme, i et daarligt og latterligt Lys!

Han havde taget det op som en Mission at danne hende efter de store Forbilleder, som i hin Tid fremstilledes i Litteraturen og paa Scenen som de ideale Skikkelser, og ligesaa stor Sorgen var i hendes gamle Hjem over den Retning, Datterens hele Aandsliv tog, ligesaa stor var Glæden for den unge Læge. Hvert lille Fremskridt i Frihed for Moralens faste Snøreliv og hvert lille Udslag af Snerperiets Overvindelse blev hilsede som store Sejre!

Men ét havde dog nær taget Modet fra ham!

En Aften eller rettere Nat, de kørte hjem fra et

Selskab, hvor den saa højt priste Frihed var slaaet over i Raahed, var det, som noget snøredes sammen i ham, og som hele hans Arbejde skulde være forgæves!

Han hørte tydeligt, hun sad ved hans Side og græd, og hun havde bedt ham om Forladelse derfor, men sagt, saa han egentlig aldrig kunde glemme det: „Aa, naar jeg ser saadant noget, er der noget i mig, der græder —!“

Syntes han nok Modet i ham sank, opgav han dog ikke sit Maal.

Men endnu saa mange Aar efter kunde han høre hende sige: „Der er noget i mig, der græder —!“

Han huskede deres Bryllup — nu 25 Aar siden!

Og hvor stod det ikke levende for ham endnu, hvorledes han nød Svigerforældrenes store Hjertesorg over at give deres elskede Datter i saadanne Hænder. Men til en vis Grad var det ikke gaaet, som han havde villet; han havde ikke naaet, hvad han vilde og længe førend Brylluppet havde arbejdet ihærdigt paa, at hun skulde have været hans forinden!

Det stod i hin Tid for ham som noget af det foragteligste, at et Bryllup, og da navnlig et Kirkebryllup, skulde give begge Friheden. Tilhørte de maaske ikke hinanden uden disse tomme og intetsigende Ceremonier! — men, han huskede det godt, hendes ægte Kvindelig-

hed var alligevel den Borg, han med alle Theorierne og Paradokserne ikke kunde trænge igennem eller indtage, og samtidig med, at han rasede og haanede al Blufærdighed og Renhed, maatte han beundre den sande Kvindeligheds kostelige og stærke Magt.

Med den daarlige Embedseksamen, han havde faaet, indsaa han straks, at han maatte søge sig en Landpraksis — hvor svært det end faldt ham at forlade Arnestedet for alle frie Tanker, Hovedstaden, og drage ud, hvor han paa Forhaand vidste, hans Ideer vilde rende Panden imod alt som mod en Mur!

Men paa den anden Side trængtes der jo i høj Grad til Herolder, som vilde kæmpe for at sprede alt det nye ud over Landet og saa godt som muligt lede Nedbrydningsarbejdet hver paa sit Sted!

Og han kunde med Sandhed sige: han havde ikke skaanet sig selv!

Sat sit eget og Hustrus Navn, ja sit Hjemms Navn ind derpaa havde han — og hvad havde han naaet?

Han vilde nødig svare sig selv paa dette Spørgsmaal. Skulde han gøre op, vilde Boet vise lutter Passiva; det vidste han, og de var endda ikke ved Afslutningen endnu; hvad hans Hustru havde antydnet med Hensyn til Døtrene, vilde maaske blive det største Passiva i hele dette Regnskab!

Og han spurgte uvilkaarligt om Grunden.

Var da Ideerne ikke sande nok? Han havde troet paa dem med hele sit Hjerte, og han vidste, det havde ikke skortet paa Nidkærhed — tværtimod!

Havde de saa endda været lykkelige i al deres Frihed. Han maatte indrømme Nej.

Og atter stod hans Hustrus Barndomshjem for ham i en underlig betagende Glands!

Her var Lykken! og Hjemmets mange fine Strengestemmede indbyrdes, og det var i hvert Tilfælde sjældent, at en gav en styg Dissonans.

Og hvad var atter Grunden, tænkte han. Ja, han vidste ingen anden end, at alle forstod at gribe de rette Streng og spille Instrumentet, saa det gav en harmonisk og yndig Klang.

Derfor bragte han, den fremmede, der ikke forstod at spille det, ogsaa straks Mislyden, og selv om han gerne havde villet gribe rigtig og intet forstyrre, havde han ikke formaaet det.

Og han begyndte at forstaa, hvilken forfærdelig svær Tid det havde maattet være for hans Hustru, ja for alle hendes Paarørende, at se hende vælge et Menneske, der slet ikke forstod dem, saa lidt som de ham.

Dengang havde han jo i ungdommelig Overmod kaldt det hele Børnerthed og aandløs Sentimentalitet!

Han var ærlig nok til at indrømme, der var noget i ham, der paa en Maade længtes efter noget af den Hjemmets Duft og Finhed, han nys havde dvælet ved.

Der havde aldrig været noget af det i hans eget Hjem.

Han havde med en brændende Iver søgt at bekæmpe alle saadanne Tilbøjeligheder baade hos sig selv og sin Hustru og havde med Vold og Magt klippet alle de fine Strengs over straks.

Og hvad havde han faaet i Stedet?

Han vidste det ikke — i Grunden intet — eller det, der var værre end intet!

Han huskede endnu saa tydeligt den Aften, han havde betroet sin Hustru med stor Ro, at han havde en Elskerinde og med ubeskrivelig Naivitet disket op med en utrolig Masse Citater baade af gamle og nye Forfattere for at bevise hende, hvor naturligt og sædeligt det var, og hvor heftig og opfarende, han havde været, da hun ikke var tilstrækkeligt præpareret endnu til at kunne goutere denne sin nye Egenskab som No. 2.

Men det var unægteligt med et bittert Smil han saa, hvorledes hun tog det, da hun vidste, hun var No. 4 eller 5.

Og var det i Grunden ikke ham selv, der havde forsøgt at indlede et Slags mindre passende Forhold

mellem hende og den daværende Kammerjunker, nu Kammerherre paa Hilmarsborg, noget, der bragte saa megen Sorg over deres Navn og Hjem og forrykkede hele Forholdet mellem Kammerherren og hans Hustru og hans Børn, saa paa Hilmarsborg, der Slægter igennem havde haft et uplettet Adelsskjold, nu blev regnet blandt de tvivlsomme — skønt alle Forsøg var strandede paa Fru Gabers Agtpaagivenhed og Modstand.

Og en Følelse af Væmmelse banede sig Vej i ham, saa han var nær ved at kvæles.

Han syntes, alt var blevet tilsmudset og ikke mindst han selv forraaet og draget ned i det væmmeligste og mest uværdige for en Mand. Han saa sig sky omkring, om der dog ikke var et eneste Lyspunkt midt i al denne Elendighed; men han fandt intet.

Men navnlig ved at tænke paa, hvad han havde draget den fine søde unge Pige, som han saa hende første Gang i al hendes Uskylds Renhed, ned i, fik Skamrødmens til at brænde paa hans Pande, som vilde den brændemærke ham for bestandig!

Der maatte ligefrem en Kraftanstrengelse til for ikke at falde sammen.

Ja, der var noget i ham, der sagde: Forgyldningen er gaaet af alt det, der straaled saa herligt; nu griner den nøgne Hæslighed dig kun i Møde.

Han greb en Stok og næsten flygtede ud af sit Hjem uden at vide, hvor han kom hen — blot bort fra det hele, saa væmmeligt syntes det ham.

Uden at forbinde nogen egentlig Tanke dermed eller vide, hvor han kom hen, opdagede han til sin Forundring efter flere Timers Omflakken, at han stod ved Præstegaarden.

Han standsede, studsede — hvorledes var det egentlig gaaet til —, han vidste det ikke, men maaske var det en god Engel, der havde ført ham herved.

En god Engel! Han var nær ved at smile over denne Tanke, ham saa fjern og fremmed — en god Engel! — ja, hvorfor skulde der ikke gives gode Engle saa godt som onde.

Var det mon ikke, naar alt kom til alt, onde Engle, der til Dato havde ledet ham i hans Liv, onde Mørkets Aander, som havde taget Magten, da den saa beredvillig blev dem givet.

Men nu, da han havde set sit Fald og set den gruelige Tomhed, der gabede ham i Møde, hvor han saa hen, var maaske den gode Engel traadt til og usynlig taget ham ved Haanden og ført ham hertil. Det var, som han havde svært ved at tro det — der var noget i ham, der kæmpede imod, og han saa sig uvilkaarlig om for at faa sin Tro bekræftet — og det gav ligefrem

et Sæt i ham, da en lys, venlig Skikkelse i det samme nærmede sig og kom hen imod ham!

I Aftenens Halvmørke kunde ingen af dem rigtig kende hinanden, og den unge Pige vilde lige til hastig at trække sig tilbage, da hun saa, hvem det var, og blev saa underlig rørt ved at høre Doktoren sige paa saadan en underlig Maade: „Gaa ikke, Frøken! De kommer som en god Engel.“

Der var noget rent og elskeligt over den unge Pige, som gav hende den Frimodighedens Umiddelbarhed, der virker uimodstaaelig.

Og den slog ham.

Thi Modsætningen mellem hans unge Pigebørn og denne unge Pige ligefrem skar ham i Øjnene.

Skønt den unge Pige ikke var nogen stor Menneskekender, saa hun dog straks, at der var noget i Vejen med Doktoren, og paa sin umiddelbare hjertelige Maade sagde hun:

„Det vil glæde Fa'r at se Dem — vi har bedt saa meget for Dem i denne Tid!“

Atter stod Doktoren overfor noget uforklarligt!

Men han var nu engang kommen til at se paa den unge Pige som sin gode Engel, og det var, som hun drog ham bort fra Mørket ind i Lysset.

Han tog hendes Haand, trykkede den varmt og sagde blot:
!

„Tak!“

Men det lød stadig for hans Øre: „Vi har bedt saa meget for Dem i denne Tid.“

Hun beholdt hans Haand og førte ham med ind.

For Pastor Hørby kom det dels som en Overraskelse, dels som noget, der dog kunde tænkes muligt, da Datteren sagde ind i Dagligstuen:

„Far, Doktoren venter inde i din Stue!“

„Tak,“ sagde Præsten, „bliv du saa inde hos Mor!“

De saa alle tre paa hverandre og forstod, det var et alvorligt Øjeblik, der nærmede sig for Præsten.

Han gik hen ved Mors Sybord, lagde sig ganske stille ned paa hendes lille Skammel og sagde: „Tak, Herre, at du har hørt vor Bøn. Tak, at din gode Engel fik Lov at føre ham. Gaa du nu med mig ind i min Stue og lad din Aand raade, Kærligheds og Sandheds Aand.“

Saa rejste han sig og gik ind.

Det var længe siden Præsten og Doktoren havde set hinanden eller været i Stue sammen.

Ikke siden Hildas Konfirmation.

Han vilde tænde Lampen, men Doktoren bad ham lade være.

Det var ikke let at faa begyndt Samtalen, og Præsten sprang derfor lige in medias res og sagde:

„De forstaar jo nok, jeg kunde ikke andet.“

„Nej, det forstod jeg netop ikke lige straks, men jeg tilstaar, jeg begynder at forstaa det,“ svarede Doktoren.

„De har bedet for mig —?“

„Ja, meget i den sidste Tid.“

„Ogsaa tidligere?“

„Ja, jeg beder for alle syge, baade legemlig og aandelig syge.“

„Ja, Doktor, De er jo syg. Lige fra den Gang De paa Trods af al sund Fornuft satte en Plet paa Deres Navn ved den illigitime Forbindelse ovre i Egesborg og alle de senere — for ikke at tale om —“

„Ja — jeg ved det nok —“

„Og ligesom jeg antager, det maa være en Læges største Maal at faa sine Patienter raske, saaledes har det ogsaa været og er det den Dag i Dag mit, at faa

alle aandelig syge bragt til Klarhed og yde dem al mulig Vejledning dertil. Jeg havde haabet ved Deres Datters Konfirmation at finde en Lejlighed til at tale med Dem, men De unddrog Dem og vilde ikke, og jeg tilstaar, jeg siden har ventet paa en belejlig Tid. Saa kom Deres Brev og fortalte mig: her er Anledningen.“

„Jeg følte selv noget af det samme,“ sagde Doktoren.

„Lad os saa tale sammen som Mand med Mand,“ replicerede Præsten. „Jeg forlanger ikke noget Skriftemaal, jeg forlanger i det hele ikke, men jeg vilde ønske, vi begge kunde glemme, hvad vi hver for sig er, undtagen dette ene, at vi begge er to Mennesker, dér trænger til at aabne Hjerterne for hinanden uden falsk Undseelse og saa at være tro imod os selv.“

„Ja, men der er den store Forskel paa os to, Hr. Pastor, at De er vant til at leve et indvortes Liv — for mig er dette ganske fremmed! Jeg kender ikke mig selv saaledes som De — og dog, det er som denne Aften har taget mig i Skole, standset mig paa en eller anden Maade og ført mig indad —!“

„Allerede det, at have gjort det første Skridt er jo en god Begyndelse.“

„Ja, men jeg har kæmpet i ærlig Tro paa, at de *Idéer*, jeg havde tilegnet mig, var de rigtige, og at alt,

hvad der blev forkyndt i Moralens og Religionens Navn var ormstukkent og hule Fraser, som moderne Frihedsmænd havde kastet overbord for længe siden, og jeg har ikke alene kæmpet i Tro paa disse Idéers Holdbarhed og fulde, sande Værdi, men jeg har ofret, hvad der krævedes af mig, ofret det gode Navn og Rygte i det almindelige Omdømme, udsat mig selv og min Hustru og mit Hjem for — ja, for alle Menneskers Foragt!“

„Jeg tror Dem gerne,“ sagde Præsten.

„Jeg kunde ikke andet, thi alt stod for mig som det ene sande og retfærdige, og at det ligefrem var min Mission at bringe alt saa godt og klart frem som vel muligt og at vinde saa mange som muligt for mine Idéer og hele det nye Program.“

Der blev en kort Pavse.

Da sagde Præsten:

„Jeg kan tildels forstaa, at man som ungt Menneske kan gribes og i en Tid holdes fast af det nye og med Ungdommens let fængelige Natur begejstres; men jeg kan ikke forstaa, at man, naar man er blevet Mand og dog klart ser, hvad dette „nye“ bærer i sig, og den Frugt, det afsætter, da kan blive ved at lukke Øjnene for, at det ene sande og retfærdige, som De sagde, kan være sandt og retfærdigt, naar det fører saa megen Løgn og Uretfærdighed med sig som sin Frugt! De vilde

en Mand uden Sansning, uden Følelse, dersom De ikke for længe siden havde mærket, at ikke blot hele Deres ydre Stilling — lad den endda ligge — men Deres indre Stilling i Deres Ægteskab og Hjem var en Løgn og en Uretfærdighed. — Fra den Dag, De første Gang var Deres Hustru utro — jeg siger udtrykkelig første Gang — var Deres Ægteskab en Løgn. Jeg skal ikke søge her at begrunde, hvorfor det var det, eller hvorledes det ikke kunde blive andet, lad det være nok: det var en Løgn!“

„Ja, De har Ret,“ sagde Doktoren ganske sagte.

„Og en himmelraabende Uret imod Deres Hjem og Deres Børn, Deres stakkels Pigebørn, de havde den mest soleklare Ret til Deres Fars og Mors forenede Kærlighed og forenede Kræfter til at berede og bevare dem, og nu faldt de tre, Far og Mor og Børnene fra hverandre som nogle hinanden ganske uvedkommende — udover at give Føde og Klæder og nogle Kundskaber. Men det bærende, det, som gav det hele Præget, fattedes ganske. For ikke at tale om den himmelraabende Uret mod Deres Hustru! Jeg kendte det Hjem, hun udgik fra i København, og De, som jeg, kendte den Hjerternes Overenstemmelse, der dør dannede Grundvolden. Det var en Skønhedens Aand her raadede, Kærligheds og Sandheds Aand, om hvem vi synger i en Sang: Med en god Sam-

vittighed, til de smaa du daler ned, skaber rene Glæder, lyser op og renser ud — o. s. v. — Kære Doktor, sig mig, tror De ikke, hvis hun stod her, og vi vilde spørge hende, om hun havde en god Samvittighed, som i sit eget lyse, rene Barndomshjem, da vilde Skamrødmen farve hendes Kinder, og hun vilde bøje sit Hoved og græde, ja græde! Se, Doktor, det er det, der altid har været mig en Gaade, at en Mand, der dog ogsaa har prøvet noget her i Livet, kan blive ved at kæmpe for og tro paa Idéer og Tankers Sandhed og Retfærdighed, naar den aabenbare Løgn og mest himmelraabende Uretfærdighed er Frugten af dem. Vær ærlig, har De virkelig aldrig set dette?”

„Jeg har aldrig villet se det,” svarede Doktoren.

„Men i det Øjeblik De vil —“

„Jeg ved endnu ikke, hvad jeg vil —“

„Jeg forstaar Dem tildels, men har man gjort det første Skridt ind i sig selv, der, hvor mange aldrig har været, saa er det næste Skridt et ubetinget: „Jeg vil“ — enten tilbage i Mørket eller længere ind i sig selv. De talte om, at en god Engel havde taget Dem ved Haanden og ført Dem herind, lad denne faa Lov til at tage Dem ved Haanden paany og lyse op og rense ud. Thi begge Dele trænges der saa meget til i et Menneskehjerte. Guds Ords og Aands Lys er jo ikke fra iforgaars, og Kristendommens bærende Grundtanker og Idéer gaar

længere tilbage end den franske Revolution og har staaet deres Prøve, og de har i hvert Tilfælde aldrig bragt et Menneske, der troede paa dem som sande og retfærdige og kæmpede for dem, til aandelig Fallit — tværtimod! de har rejst det faldne Alter inde i Menneskets Bryst og tændt Ilden fra Himmelen. De som jeg, som alle, trænger hele Tiden til Ilden fra Himmelen. Tiden er kold, sløv og død, men det kommer af, at vi, Menneskene, er kolde, sløve og døde, og det bliver ikke anderledes, uden vi faar Ilden fra Himmelen. Tilsyneladende er der jo Ild nok paa Jorden, men det er Hadets, Uterlighedens, Ufordragelighedens og Begærlighedens Ild, som brænder, og hvad den udretter, sukker vi alle under!“

Det var Præsten noget af en Skuffelse, at Doktoren var saa behersket og rolig; han var saa at sige beredt til Kamp, men han syntes, Modstanderen var saa tam — noget, han slet ikke havde ventet!

Doktoren lignede nærmest en brudt Mand, og han sagde det ogsaa ærligt, at han følte sig som den Skibbrudne, der tumles om af Bølgerne; thi trods det rolige Ydre, stod der alligevel en haard Kamp i det Indre.

Han rejste sig, strøg sig over Panden flere Gange og stod saa underlig raadvild, ude af Stand til at sige noget.

Da lagde Præsten Armen om hans Skulder og drog ham ned til sig.

Der laa noget saa usigeligt kærligt i hele den Maade, han gjorde det paa, at det ikke forfejlede sin Virkning; thi idet Præsten gjorde det, stod det ham klart, at det vilde fremtvinge et for eller imod, det vil sige, enten stødte Lægen ham bort, som berørt af noget uhyggeligt eller ogsaa vilde det være det samme som at tage denne Mand om Hjertet med en mild og varm Haand, og det troede Præsten han mest af alt trængte til i dette Øjeblik.

Men Doktoren stødte ham ikke bort.

Det var, som noget sank sammen i ham, og med en Modløshedens Opgivelse faldt hans Hoved ned paa Præstens Bryst, og en Hulken overvældede ham i den Grad, at han ikke formaaede at holde sig oprejst.

Ogsaa Præsten blev overvældet.

Men han fattede sig hurtigt, og da Doktoren syntes at blive Herre over sin Bevægelse, bøjede Præsten sig ned ved den Stol, Doktoren sad i, og sagde ganske stille, men dog højt og tydeligt:

„Kære Herre Gud, du er en underlig naadig og barmhjertig Gud, som endnu søger efter det ene tabte Faar for at bære det hjem til Folden. Du viste selv engang en Mand i en sen Nattetime Vejen, og du er jo selv Vejen

til Sandheden, lad dit Ords og din Aands Lys falde foran ham, og send du ham en god Engel, som kan tage ham ved Haanden og pege for ham paa Lysets, Sandhedens og Kærlighedens Rige. Vis ham Synden som Frafaldet fra dig og som Tjenesten i Mørkets Rige, men vis ham ogsaa Naaden og Frelsen i at vende om til dig og tjene dig i dit lyse Rige. Amen.“

De rejste sig begge.

Doktoren greb Præstens Haand, trykkede den hjerteligt, bød Farvel og gik hurtigt.

Præsten gjorde Gengæld, og idet han aabnede den yderste Dør, sagde han blot:

„Den Dør staar altid aaben for Dem som for alle her i Sognet.“

En underlig Tid fulgte.

Ingen kendte Besøget hos Præsten hin Aften, men efterhaanden, som man mærkede den Forandring, der var foregaaet med Doktoren, saa de fleste alligevel i Retning af Præstegaarden.

Kun ikke hans Hustru.

Dertil kendte hun sin Mand for godt og de Grundsatninger, han havde søgt at gennemføre i Livet.

Hun var derimod ganske sikker paa, at en eller

anden Sygdom var blevet klar for ham, og denne Opdagelse havde givet ham en kort Respit hernede.

Da denne Tanke var opstaaet hos hende, undrede hun sig egentlig over, hvor fremmede de var blevet for hinanden, og hvor i Grunden Udsigten til at miste ham greb lidt ind i hendes for andre ellers saa omhyggelige Omtanke.

Hun havde egentlig aldrig før gjort sig det rigtig klart, hvor fremmede de var blevet for hinanden, thi saaledes som Livet, og særlig deres ægteskabelige Liv, havde formet sig, havde det snarere bragt dem fjernere end nærmere til hinanden.

Det eneste, der var hende klart, var, at saaledes, som det var blevet, havde hun aldrig tænkt sig det, da hun var ung Pige.

Thi ogsaa hun havde drømt sine Ungdomsdrømme om Kærlighed og det at kunne ofre sig ganske for den Mand, hun elskede, og som elskede hende igen, og det Hjem, hun havde tænkt sig som sit eller som deres, havde ganske naturligt faaet en overvejende Lighed med det gamle Hjem, hun havde elsket, og hvori hun havde tilbragt saa mange rige og skønne Barndomsaar. Men hvor ganske anderledes var det ikke gaaet. Kærligheden var kun blevet til Nydelse, en Sanserus, og om at ofre sig for hinanden havde der end ikke været Tale, og fløj

Mindets Fugle fra det gamle Hjem til det nye, havde hun ikke turdet andet end straks jage dem ud.

Nu var det mange Aar siden en saadan havde søgt Vejen til hendes Hjem! — hende ganske fremmede Fugle byggede deres Rede der, og nu havde hun vænnet sig til dem!

Men nu Sølvbrylluppet nærmede sig, kom alligevel det ene af Minderne hjemmefra efter det andet og spurgte: kan du huske Sølvbrylluppet hjemme? Kan du huske Stuerne, som de var smykkede med de dejligste Buketter, kan du huske, da I sad ude i Jakobskirken, og hvorledes ikke blot Slægt, men saa godt som hele Menigheds-samfundet var til Alters sammen med jer alle, og kan du huske, og kan du huske, saaledes blev det ved, og hun greb sig i Gang efter Gang at tage en af disse smaa Fugle, kæle for dem og lytte til deres Sang — men hun turde ikke beholde dem, de følte sig ogsaa saa fremmede i de nuværende Omgivelser, og med et Suk og mangan Gang med en Taare i Øjet, lod hun dem flyve — — og saa dette: hvorledes vilde hendes eget Sølvbryllup blive — nu Præsten ovenikøbet havde nægtet at ville tage dem til Alters.

Uden altsaa at gøre sig nogen videre Tanke om sin Mands mere stille og i mange Maader forandrede Færd ud over det, at det var en Sygdom, der var i Anmarsch,

blev hun alligevel underlig, da han en Aften, hun tilfældig kom ind til ham, sagde: „Aa, vent et Øjeblik!“

Alene Maaden, hvorpaa han sagde dette, forekom hende underlig, men endnu mere forundret blev hun, da han sagde stille og roligt:

„Jeg tror, vi skal opgive det paatænkte større Selskab til vort Sølvbryllup, og i Stedet for — ja, jeg ved endnu ikke rigtig, hvad vi skal sætte i Stedet for, men det er jo ogsaa tidsnok at bestemme det.

„Jeg forstaar dig ikke, Thorvald.“

„Nej — men!“

„Er du syg?“

„Aa ja, det kan man saamænd godt kalde det — jeg vilde egentlig snarere sige — jeg er gaaet Fallit!“

„Fallit! — Er vi ruinerede?“ —

„Nej, forstaa mig ret! aandelig Fallit! Jeg kan ikke honerere en eneste af de mange Veksler, jeg har udstedt i disse Aar, og naar det med et staar en Mand klart, saa kalder man det almindeligt, at den Mand er gaaet Fallit!“

Der blev en underlig Pause, hvori ligesom en hel Verden drog igennem deres Sjæle.

De følte det begge to og kunde ikke tale.

Endelig sagde han ganske stille: „Der er navnlig én, hører du, én, som jeg har udstedt altfor mange

Veksler til, og overfor hvem jeg føler min bundløse Gæld og Uformuenhed til at honerere en eneste, og det er dig, Gerda! og det føler jeg mere og mere, at den Gæld er ti tusinde Gange værre at klare, end gjaldt det selv nok saa mange Penge! Du aner ikke, hvad jeg har lidt i denne Tid, naar jeg — jeg ved endnu ikke ved hvilken uforklarlig Magt — er blevet tvunget tilbage — tilbage til dit Barndomshjem og dig, som min unge søde Kæreste, da vi første Gang mødtes, og da vi betroede hinanden det, som stod for os begge som den højeste Lykke — og saa ser paa det bagefter.“ — Han tav, han følte Bevægelsen vilde tvinge ham til at sige uendelig meget mere, som han endnu ikke vidste, om han skulde sige.

Men det behøvedes heller ikke, thi som en Bjergstrøm, der i mange Aar paa unaturlig Maade har været hindret i sit Lob, baner sig Vej i det Øjeblik Hindringen fjernes, saaledes gik det hende.

Hun mærkede øjeblikkelig, at paa samme Tid han begyndte at røre ved det, som aldrig i de mange Aar var blevet mindet uden med Haan og Spot, begyndte det at pible frem derinde med en Magt, hun aldrig før havde kendt, og, da der først blev givet Luft, strømmede det som over alle Bredder og omstyrtede alt det, der i de

mange Aar var bygget op af ham, som nu selv aabnede for Slusen!

Han kunde ikke andet end se, hvad der foregik i hende, og da han forstod det altsammen og saa Taa-erne pibledede frem, kastede han sig ned for hende, bøjede hende ned til sig og slog Armene om hendes Hals og hviskede: „Kan du tilgive mig, Gerda, min egen elskede lille Gerda!“

Det var for hende, for ham, for hele Hjemmet, som var man vaagnet efter en lang, lang Søvn!

Hvad der var sket, vidste ingen uden de to, men at der var sket noget stort, maatte alle kunne se.

Men da baade Doktoren og hans Hustru fandt Vej ned til Præstens aabne Dør, fik Rygtesmedene travlt, og havde Doktoren og hans Liv før været omdebatteret, saa blev de det ikke mindre nu.

Men alt dette „hvad Folk sagde“, var ham saa uendelig ligegyldigt, at han lod dem snakke og gætte, saa meget de vilde! Og de fleste sagde, han er slet ikke den Mand mere, han før har været, hvad er der dog sket?

Ogsaa deres tidligere Omgangskreds balancerede paa

slap Line i lang Tid og producerede sig ikke sjældent saa latterligt, at selv Doktoren ofte maatte smile.

Dog da Doktoren og Hustru begyndte at blive jævnlige Gæster i Kirken og ovenikøbet havde drevet det til at overvære et Missionsmøde en Søndag Eftermiddag efter at have været i Kirke om Formiddagen, saa vidste de fleste Besked og maatte jo saa til at tage deres Stilling.

Og overfor sine Patienter var Forandringen kendelig, og navnlig gamle Ane Skomager, der havde ligget i 7 Aar til Sengs, var aldeles forbavset over den gode Doktors Taalmodighed og Omhu for hende, og havde hun ikke kunnet se Manden, vilde hun have været vis paa, de havde faaet en ny Doktor.

Selv Indsamlingerne i selve Sognet og Nabokommunerne var ved at gaa i Staa.

Folk vidste ikke rigtig, hvad de skulde — men hemmeligt gav dog de fleste Sygekasseformanden Ret, da han sagde: „Doktor Gaber er bleven en anden, og det er sikkert det bedste for ham selv som for os alle; før var han Fritænkner og Frilever, nu ser det jo nærmest ud, som han er bleven en Kirkens Mand, men i de Sager kan ingen andre dømme end han selv!“

Det var saaledes med Doktoren, at hvad han blev grebet af og fik Interesse for, det gik han op i med Liv

og Sjæl. Det var saa at sige hans Natur imod at halte, og da nu Ilden fra Himlen havde tændt en Ild i hans Hjerte, lod han sig genemvarme og gennemlyse af den, og lod den fortære alt det gamle møre, han hidtil havde bygget paa.

Han talte aldrig til nogen om, hvorledes denne Fornyelse var gaaet til, det var ham imod og en Hemmelighed, han bar dybest inde, men af hele hans Færd var det tydeligt nok, at Forandringen var gaaet for sig.

Hvad han og Hustruen havde talt med Pastor Hørby om, kom heller aldrig udenfor Studerekammerets fire Vægge, og kun engang havde Doktoren sagt, at Præsten havde bedet ham ind i Himmeriges Rige.

En lykkelig Tid fulgte!

Han og Hustruen var som nygifte og elskede hinanden med en ny Kærlighed, og det kunde ligefrem faa hans Ansigt til at lyse, naar han saa, hvorledes Aanden og Tonen fra hendes Hjem, nu han var bleven frigjort, efterhaanden fandt Vej ind her, og selv om Aanden til at begynde med følte sig lidt fremmed, gik det dog snart saa naturligt og ligefrem, at ingen vilde falde paa at tro, at det ikke altid havde været saaledes.

Skyggen over det nye Hjem, og det, der kunde bringe den underlige Dissonans ind, var Hilda og Emmy!

De kunde ikke forlige sig med det nye!

Opvoksede og opdragne i den mest utøjlede Frihed, fandt de hele Hjemmet som et Fængsel, hvor alting snærede, og det at se Fa'r og Mo'r som nygifte og forlovede var dem ligefrem en Forargelse!

Begyndelsen til hele deres fjendtlige Stilling overfor Forældrene og Hjemmet kom fra Sølvbrylluppet.

De havde jo glædet sig til en Fest i stor Stil med unge Herrer og Bal, saaledes som det ogsaa først var planlagt, men det gik helt anderledes.

Efter Aftale med Pastor Horby gik de til Alters Søndagen for sammen med de andre Nadvergæster, og selve Dagen gik ganske stille, kun Modtagelse af en Del Deputationer og Gratulanter, dernæst en lille Middag for ganske faa, Godsforvalterens og en Forpagterfamilie, som Doktoren vidste glædede sig med dem over, hvad der var sket, og endelig Pastor Hørbys, som for første Gang var Doktorens Gæster.

Den eneste unge var Præstedatteren, — Doktorens gode Engel, som han kaldte hende, men hun havde altid været Hildas og Emmys store Forargelse, og de to Søstre følte sig ogsaa nærmest som en Hund i et Spil Kegler.

Doktoren havde frabedt sig alle Taler, men selv rejste han sig kun for at klargøre det hele, hvad han fik Lykke til paa en meget beskeden og tiltalende Maade, og for at takke Præstens og sin gode Engel for alt, hvad

de havde været for ham i denne Tid og for det klare og velbegrundede Afslag, der med et Slag standsede ham paa Vejen og fik ham til at bryde af.

Kort Tid efter søgte og fik han Distriktslægeembedet i et større Landdistrikt i Jylland.

I det udvortes havde de nu forladt meget, de begge gerne vilde bort fra, — men Hilda og Emmy fulgte med, og hele den Retning, deres Udvikling tog, kastede Gang efter Gang lange Skygger over det ellers saa lykkelige nye Hjem.

KORSET.

Fire Fortællinger.

Toget standsede ved den lille Landstation, og Student Henker skyndte sig igennem den primitive Ventesal. Han tog 3 Gange om Ugen ind til København, ellers studerede han ude paa Landet, og baade han selv og hans Studier trivedes fortræffeligt derved. Han havde i Toget søgt at samle alt, hvad Manuduktøren havde sagt om 1 Kor. 2, og navnlig dvælel ved Visdommen fra Gud, hvilken ingen af denne Verdens Herskere har erkendt, *thi havde de erkendt den, havde de ikke korsfæstet Herlighedens Herre. Korset og dets Forargelse — var det ikke ligesom det Centrum, hvorum det hele drejede sig — jo, herigennem var Visdommen fra Gud aabenbaret!*

Det var ikke første Gang det med Korset havde standset ham, men navnlig i den senere Tid var det kommet til at staa for ham, at alt, hvad han læste, enten det var det nye eller gamle Testamente, Dogmatik eller Ethik, det førte altsammen ind til dette underlige Kors

— eller rettere, det var fra dette Kors, det altsammen straaledede ud!

Tidt kunde han blive helt underlig — — og nu i Dag — aa, han vilde se at glemme det blot i Dag — Vejret var saa straalende, Naturen saa rig og skøn, at det var som noget i ham ikke kunde lade være at synge og være glad.

Han elskede Naturen, hver lille Blomst syntes han hilste paa ham, hvor han gik forbi, og Fuglene kunde han snappe efter i Flugten, naar de fløj hid og did, ligesom de urolige Tanker saa tidt gjorde!

Han vilde ikke cykle, ti Gange hellere gaa, saa fik man saa rart alting med, og den lille Fjerdingvej, han havde hjem, var en fortræffelig Motion.

Pludselig saa han noget blinke i Solen i Græsset ved Vejkanten.

Han bøjede sig, tog det op — et Kors! Det var af et sjeldent Metal med det dejligste Cicelørarbejde. Han stod stille og beundrede det, men i Midten stod med græske Bogstaver: *Ἰησοῦς*, ο: Jesus!

Han blev ganske stille, og det var som lød det endnu i hans Øre: „intet uden Jesus Kristus og ham korsfæstet,“ „dersom nogen tykkes at være vis iblandt eder i Verden, han vorde en Daare, for at han kan vis!“ —

Hvad var dette? hvad betød det? var det en Tilfældighed, som ikke var værd at regne, eller — eller var det Gud, der her gav ham en Lejlighed til at gribe til og hjælpe ham over de mange Tvivl, ingen bedre end han kendte til, overfor saa mange af de Spørgsmaal, det theologiske Studium førte sine Dyrkere ind i! — Han følte det saa godt, stod han først her, fik han ved Korset fast Grund under Fødderne, da vilde alle Tvivl kun være Spøgelse, der var lette at vise fra sig!

Der var noget, der hed „grib det evige Liv,“ og han følte her maatte gribes til, her gjaldt det: at ville gribe til og for første Gang i hans Liv vaagnede der noget frem, som kunde kaldes Bøn, en Glemmen sig selv og Kommen-frem, ganske som man er!

Og han spurgte: Er det fra dig, Herre, aa, saa vil jeg — — men medens han før havde glemt alt omkring sig, kom han i dette Øjeblik til at se udefter, og han fik Øje paa en ung Pige, der kom ham i Mode ledende efter noget.

Han havde været Gud nær — men! — den belejlige Stund gled forbi, og et Suk var kun tilbage, en Tomhed, og hvordan det var eller ikke var, han syntes ikke Blomsterne straaede saaledes som før, og Fuglene sang ikke de samme Sange.

De mødtes!

Han holdt Korset op for hende og saa, hvorledes hendes Øjne straaede, og Hænderne greb efter det. —

Han kendte hende ikke, hun ikke ham, derfor præ-senterede han sig: Student Henker.

Frk. Frost!

De fulgtes ad, og ganske naturligt kom de til at tale om Korset, og det havde en hel Historie, sagde hun.

Fortæl mig den!

„Nej, den kan De faa en anden Gang. I Dag synger Fuglene, og Solen skinner, og saa har vi ogsaa Lov til at glæde os og synge!“ Og hun sang med en yndig blød Stemme og tittede op til ham, om han ikke skulde synge med?

Jo, virkelig! han sang med, og jo mere de nærmede sig Maalet, Hjemmet, sagtnede de Gangen og vilde nødig skilles!

Det blev ikke sidste Gang, de fulgtes ad fra og til Stationen, men hele Sommeren eller al den Tid, hun boede paa Landet, søgte de hinandens Selskab og fandt et saadant Behag deri, at alle snart var klare over, hvad Vending dette vilde tage!

De blev forlovede, men hvad der forbavsede mest var, at paa hans Visitkort stod der ikke stud. theol., men stud. jur., og underligt nok havde det ikke været svært

for hende og hendes Familie at overtale ham til at forlade Theologien og studere Jura. Ganske vist kunde der i Begyndelsen komme Øjeblikke, hvor der kunde vaagne en Anklage imod ham, særlig naar han saa sin Moders bedrøvede Øjne og den Sorg, dette Omslag voldte hende, og der kunde komme enkelte Tider, hvor han mindedes sig selv, som han stod med Korset i Haanden og følede sig Gud ganske nær, men det varede kun kort — straks stod hendes Billede der og fortrængte alt andet, og som hin Dag, saa følte han som om noget blev lukket for ham, og han stod udenfor.

Enkelte Gange havde han bedt om at faa Korsets Historie at høre, men hun forstod at slaa det hen og gemte omhyggeligt Korset, saa han aldrig saa det.

Aarene gik, han var bleven juridisk Kandidat og snart efter Overretssagfører, sin Svigerfaders Kompagnon og senere Arvtager af hele dennes store Forretning.

Den Dag han blev gift, stod han og saa paa Korset over Alteret og hørte vel ikke mange Ord af Præstens Brudetale, thi det var som alt andet svandt bort for hans Blik, og Korset alene var til Syne, og han saa en ung Student midt ude paa Vejen staa med Korset i Haanden og paa en underlig Maade gribes i sit Indre af alt, hvad

han havde hørt om dette Kors og Korsets Ord, og han kunde endnu mindes Ordene: „han vorde en Daare“ — men Præstens Spørgsmaal: „Vil du have Anna Emilie Frost, som hos dig staar, til din Ægtehustru,“ vakte ham igen og rev ham ud af det Syn, han gerne havde dvælet længere ved, og han sagde „Ja.“

Og han følte ligesom første Gang, at noget lukkede sig i for ham, og han stod udenfor — med hende.

Ingen vilde kunne faa den Tanke, at Ægteskabet ikke var lykkeligt!

Heller ikke han eller hun.

Men den Nat, de stod første Gang overfor den alvorlige Gæst: Døden, da deres Førstefødte visnede hen af det iskolde Kys, da sad de begge med Hjerterne fulde af Spørgsmaal, men ejede intet, som kunde give Svar.

Men da alt syntes forgæves, havde Moderen hentet Korset og lagt det paa Barnets Bryst som en Slags Amulet.

Saaledes havde hendes Moder fortalt hende Menneskene gjorde nede i de sydlige Lande, hvor dette sjældne Kors var købt, og saaledes havde hun lagt det paa hende selv, da hun engang som Barn var blevet syg til Døden.

Nu sad hun og fortalte sin Mand dette og viste ham Korset paa Barnets Bryst.

„Mo'r sagde, det har reddet mit Liv, skulde det da ikke ogsaa kunne frelse lille Ejnars?“

Han sad længe tavs, svarede ikke.

„Tror du ikke, det vil hjælpe, Harald?“

„Nej!“ svarede han.

„Hvorfor dog ikke?“

„Vi to mangler et.“

„Hvad er det?“

„Tro!“

„Tro.“

„Ja, uden Tro hjælper Korset intet, og efter alt, hvad jeg har hørt om din Moder, saa var Troen jo den bærende Kraft i hendes Liv.“

Hans Hustru svarede intet, gav ham vel stiltiende Ret, men forstod ham ikke.

I det Sted fik Sorgen og Tabet af lille Ejnar en saa overvældende Magt over hende, at hun vel aldrig rigtig forvandt dette.

Derimød tog Faderen det forunderlig stille og fattet.

Men fra hin Nattetime kunde han mangle Aften, naar Forretningslivet var uddøet og alt var stille omkring ham, tage Collegiehefterne frem fra den Tid, han studerede Theologi, og han naaede gerne til det, han havde hørt den Dag hos Manuduktøren om Korset og Visdommen

fra Gud, og det blev ham klarere og klarere, at den bejlelige Time i hans Liv var gledet forbi.

Med et Suk kunde han falde i Tanker og tænke, hvor helt anderledes hans Liv vilde have formet sig, om han den Gang havde faaet Mødet med Gud, den Gang hans Hjerter havde aabnet sig derfor og med den unge Modtagelighed var blevet dannet som et Kar til Ære og fyldt med den levende Guds Kræfter og Aandens Vidnesbyrd. —

Han havde drømt om at kunne blive Præst, om at kunne bringe andre den store Trost i alle Livets mangehaande svære Tilskikkelser —, og nu sad han selv som den fattigste af alle, som den, der har solgt sin Førstefødselsret for en Ret Lindser, medens Hustruen, som han havde opgivet alt for, gik og redte lille Ejnars Seng endnu og tit ikke var til at faa til at forlade Kirkegaarden, før den blev lukket.

Hvad var nu det dejlige udstyrede Hjem, den i alle Maader gode Forretning og de mange Tillidshverv, der i Aarenes Løb var blevet ham betroede. Han kunde næsten ikke taale at komme i Kirke, han syntes hele Tiden, det var ham, der burde have staaet deroppe og lyst Guds Velsignelse over Menneskene.

Han havde elsket hende over alt, de havde levet et i alle Maader lykkeligt ægteskabeligt Liv, og dog var

det hele Tiden for ham, som hun paa denne underlige Maade havde grebet ind i hans Liv i et af dets mest afgørende Øjeblikke.

Der kunde vokse en Bitterhed frem mod hende — og dog sagde han sig selv de Hundrede Gange, at hun havde ingen Skyld.

Han havde været nær ved at knurre imod Gud — hvorfor sendte han denne Kvinde til ham, ligesom han stod i Begreb med at give Gud sit Hjerte. Men han fandt dog ligesaa ofte tilbage til sig selv og gav sig selv Skylden. Han følte sig saa utilfreds med sig selv, at det ofte lagde sig som et voldsomt Tryk over hele hans Væsen og Person, der tit fik hans Omgangsvener til at ryste paa Hovedet og sige: hvor underlige dog Menne-skene kan være; alt har de af Livets Goder og Glæder og dog ikke tilfredse!

Saa kom da Dagen, den tunge, da han sad ved sin Hustrus Side og kørte i en Landauer ad Roskilde Landevej bort fra den store By.

Hun vidste godt, at Rejsen gjaldt St. Hans Hospital, men hun saa paa sin Mand som paa en fremmed, fandt sig i alt som et viljeløst Redskab.

Han maatte mande sig op for ikke selv at komme samme Vej.

Men i Ensomheden og den tiltagende Indesluttethed var det, som vandrede han om i en stor Ørken uden Hvile, uden Fred!

Han passede punktlig sin Forretning og andre Ting, der var ham betroet, men hele Tiden, som var han ved Siden af sig selv.

Uden rigtig at kunne gøre sig selv eller andre Rede for det, sad han en Dag i Toget og kørte til den lille Station, han ikke havde set i saa mange Aar.

Den var blevet stor og ny, og kun Navnet var tilbage, og Vejen, han som ganske ung Student havde vandret saa tit, var ikke som den Gang: øde og uden Tegn paa synderligt Liv; nej, Villa laa ved Villa, og det hele var ham saa fremmed.

Dog gik han fremad.

Og ved en Kraftanstrengelse tvang han det hele tilbage, som det havde set ud, saa for ham forsvandt alle Villaerne og Haverne, og han standsede uvilkaarligt paa samme Sted, hvor han stod for de mange Aar siden, og det eneste, han saa, var, at her laa en lille Kirke, hvorover det gyldne Kors lyste i Aftensolen.

Han standsede. Ja, det var her, han havde set det lille Kors spille i Solen.

Han kunde ikke blive træt af at se den lille Kirke; og han bøjede sig og sagde:

„Kære Herre Gud! her mødtes vi for første Gang for mange Aar siden. Jeg syntes, jeg var dig ganske nær, men du ved jo saa godt som jeg, hvorledes en traadte imellem dig og mig. Du er jo ikke langt borte fra den, der søger dig af et oprigtigt Hjerter. Herre, lad ikke den belejlige Tid gaa forbi igen.“

Og det var for ham, som lød det ind i hans Indre: „Byg mig dette Hus, jeg har vist dig, thi jeg har meget Folk paa dette Sted.“

Og han greb til!

Købte Jord og Villaer, boede selv derude et Aar eller to, undersøgte Forholdene, kom i Berøring med Stedets Sognepræst, talte til ham og andre om sin Tanke, at bygge en Kirke her.

Han havde fundet en Opgave, og den var ham en stor Lindring for mange Savn og gav hans Hjerter og Tanker en Retning, de netop trængte til.

Det stod stadig for ham, som om Gud havde vist ham, hvorledes Kirken skulde se ud baade ud- og indvendig, og han kunde sidde timevis og skitsere den op, og en underlig Glæde kunde fylde ham ved Tanken om dette Arbejdes Fuldførelse.

Kun ét bedrøvede ham, og det var den Kølighed,

hvormed hans Forslag og Tanke saa godt som alle Vegne blev modtaget.

Kirke! spurgte de allerfleste yderst forbavsede, nej, et Hotel med en større Sal og Klublokaler og om muligt et lille Lystanlæg i Forbindelse dermed, det vilde være anderledes tidssvarende og var, naar alt kom til alt, noget, der i høj Grad trængtes til!

Sognepræsten følte ingen særlig Trang til at faa to Søndagstjenester i Stedet for en, og selv om Folk i den opvoksende Stationsby havde godt og vel en halv Mil til deres Sognekirke, behøvede det ikke at være nogen Hindring for at søge Kirken — desuden dersom Trangen var der til at komme i Guds Hus, skulde Folk nok komme, selv om de ikke havde Kirken lige ved deres Dør.

Men Harald Henker lod sig ikke afkøle, og kæmpende sig frem Skridt for Skridt, var han endelig naaet saa vidt, at han kunde rive sin Villa ned og lægge Grundstenen til den nye Kirke.

Endelig var ogsaa Arkitektens Tegning da blevet saadan, som Bygningen stod for hans indre Øje, og han længtes blot efter at se den komme til at staa der i Virkeligheden. —

Han byggede den ganske for egen Regning.

havde fra Begyndelsen staaet for ham, at hans

Hustrus lille, fine cicelerede Kors skulde lægges i en Kapsel i en Sten og indmures ved Siden af Grundstenen.

Men da Tiden nærmede sig for Grundstensnedlæggelsen, kunde han ikke finde Korset — han troede saa sikkert, det var blandt hans Hustrus Smykker; alt var der, kun ikke Korset.

Og hans Uro voksede for hver Dag, der gik!

Saa ofte, som det var bleven ham tilladt, havde han besøgt sin Hustru paa St. Hans Hospital; men hun saa endnu stadig paa ham som paa en fremmed og rystede blot paa Hovedet af alle hans Spørgsmaal eller svarede slet ikke.

Han følte sig Gang efter Gang skuffet — dog, han kunde ikke gøre for det, han havde en Anelse om, at hun ejede det Kors, havde ført det med sig paa en eller anden Maade — eller skulde hun have ladet lille Ejnår beholde det paa Brystet og det saaledes var begravet med ham. Men saa ofte han spurgte, fik han aldrig noget Svar.

Han forespurgte Professoren, Opsynet, Plejemoderen, men ingen kendte noget til et Kors, havde aldrig set det hos hende; men alle var ogsaa enige om, at derfor kunde det godt være i hendes Eje.

De stod magtesløse, berøvede ethvert Middel til at faa det fra hende, dersom hun havde det.

Saa en Dag mødte hun Hospitalets Præst.

Han var i Ornat, kom fra en eller anden Forretning. Hun standsede ham og smilede genkendende til ham og sagde: „Saa, er du da endelig blevet Præst, Harald! Jeg ved det godt, det var min Skyld, du ikke blev det den Gang. Jeg ved det godt! Det var derfor lille Ejnar døde, derfor vi ikke kunde dele noget sammen efter den Tid. Jo, det er min Skyld, jo det er. Din Mor sagde ogsaa en Gang, jeg glemmer det aldrig! Kan du ikke se, hvor Harald lider; hans Hjertes Ønske var at blive Præst, men du fik ham bort fra den Vej — der er noget staaet stille i ham siden den Gang —“

Præsten vilde afbryde, men hun blev ved:

„Jeg mærkede, hun havde Ret, din Mor, den Aften, vi sad over lille Ejnar, du sagde, Korset kunde ikke hjælpe, fordi vi manglede Tro, og du havde Ret — lille Ejnar døde. Det kan heller ikke hjælpe mig — jeg troede det en Tid; men jeg ved, det kan ikke hjælpe. Ejner du nu Troen derpaa, saa tilhører det dig“ — og uden at betænke sig, rakte hun ham Korset.

Hun drog et Suk, og det var, ligesom noget tungt blev taget fra hende.

Hun bød ham hastig Farvel, men vendte et Øjeblik om og spurgte: „Hvornaar kommer du at hente mig?“

Præsten meddelte Professoren Samtalen og overleverede ham Korset.

Det var derfor denne en sand Glæde, at kunne give hendes Mand det, første Gang han kom. Iøvrigt refererede Professoren hele Samtalen for ham, og den gjorde et dybt Indtryk paa ham, og med et Slag stod hun for ham som den unge Pige, han hin Dag havde set komme ham imøde ledende efter sit Kors, og nu sad han her i Professorens Værelse med det i Haanden igen.

En Mængde Følelser trængte ind paa ham. Saa mange og saa stærke var de, at det næsten ikke var ham muligt, at holde den enkelte fast.

Og et svagt Haab om mulig Helbredelse dæmrede. Sin Bestemmelse om at lægge Korset i Grunden af den nye Kirke, forandrede han.

Midt i Korbuen, syntes han, vilde det passe langt bedre og kun være synlig for dem, der vidste, at det sad der.

Det var ligesom Befrielsen af Korset havde lettet Sindet for hans Hustru, men dog var Professoren endnu langt fra klar over, hvor vidt Helbredelse i det hele vilde kunne naas.

Men jo oftere, han talte med hende, og hun mere oplod sig for ham langt mere end tidligere, var det ham klart, at det eneste, som stod i Vejen nu, var, at Harald

Henker ikke var Præst, idet Tanken om, at det var hende, der havde grebet forstyrrende ind i hans Liv, af og til endnu kunde skinne igennem meget af, hvad hun sagde. Han talte med hendes Mand derom, sagde ham det ligesom det var og overlod ganske til ham selv at skønne, hvad videre muligvis kunde gøres.

Men den Tanke, at studere Theologi og blive Præst, var ham, efter gentagne Samtaler med Professoren, slet ikke saa fremmed mere. Han var 40 og kunde, tænkte han, være færdig til han var 45, og saa var han dog en ung Mand endnu.

Derfor, uden at han selv rigtig vidste hvorledes det gik til, tog han fat, ganske stille og uden nogen Opsigt, hørte enkelte Forelæsninger og arbejdede selv og med Manuduktør igennem de almindelige Pensum, og 4 Aar efter stod der i Avisen under theologisk Embedseksamen: Harald Henker laudabilis — som om det var den naturligste Sag af Verden.

Det var ikke med nogen stor Sorg, han overdrog hele sin Sagførervirksomhed til en anden, og den sidste Handling, som Eksekutor foretog, var at ordne et Dødsbo, som testamenterede det københavnske Kirkefond Renten af en større Kapital.

Saa stod den nye Kirke omsider færdig, og det var med næsten et Barns udelte Interesse, at Harald Henker havde fulgt den Skridt for Skridt.

Da Biskoppen havde indviet den, indsatte han derefter Henker som Sognepræst for det udskilte Sogn, og kort efter stod han paa Prædikestolen.

Han havde haft sit Møde med Gud!

Og han sagde det ganske stille, at hvem der først har haft et saadant Møde maa overvindes. Men fra den Tid havde ogsaa en Fryd og en Glæde, han aldrig før havde kendt, sænket sig over ham og beaandet saa meget, der før havde ligget dødt hen i hans Liv.

Han var meget bevæget og kunde kun med Vanskelighed rigtig tale, som han gerne vilde.

Men saa saa han paa Korset, som var indmuret saaledes, at næsten alle kunde se det, og Korsets Evangelium, Grækerne en Daarskab og Jøderne en Forargelse, gjorde hans Tale paa en Gang kærlig og myndig.

Hans Hustru var kommet hjem og sad i Kirken den Dag, og for hende var det, som havde der ikke ligget Aar imellem den Dag, de to mødtes her, og idag.

En ny Tid var oprunden for dem begge.

Den nye Præst søgte at træde saa lidt frem som muligt og navnlig ikke trænge sig ind med noget af sit eget paa den tidligere Sognepræsts Omraade.

De levede stille og søgte at samle fattige og hjælpe-løse for baade at give dem legemlig som aandelig Pleje og Røgt.

Og mange bankede paa deres Dør.

En særlig Lykke var det, da de fik en lille Søn i Ste-det for Ejnar, og som en Tak til Gud for denne Gave voksede et lille Børneasyl op i Nærheden af Kirken.

Alt blev taget som Guds gode Gaver, ogsaa det, der var svært at komme over.

Dertil hørte navnlig, at Harald som Taler og Præ-dikant ikke havde Evner til at holde nogen Menighed i Aande.

Til at begynde med, havde Kirken jo været fuld hver Søndag, men efterhaanden ebbede det ud, og kun en lille, trofast Kreds holdt ud og kom jævnlig.

Det var jo meget svært for ham; han følte sit Kald saa ubetinget, men hans Tale var tør og kunde til Tider være kedelig, navnlig for hans Hustru var det saa umaa-delig svært, da hun syntes, han talte netop saaledes, som hun trængte til det, og hun kunde ikke forstaa, at ikke alle syntes det samme.

I Begyndelsen havde Forholdet til den tidligere Sogne-præst været meget spændt, da han jo med Rette kunde klage over, at mange af hans Sognebørn forlod ham for at høre Pastor Henker, men efterhaanden som Omslaget

skete og flere af de gamle vendte tilbage, oprettedes det gode Forhold igen, og Sindene faldt saa nogenlunde til Ro. —

Efterhaanden som Stationsbyen voksede, følte den tidligere Sognepræst det ogsaa som en Lettelse, at han var blevet af med den Del af sit Sogn, særlig da hans Helbred de sidste Aar havde været mindre paalideligt.

Men havde Pastor Henker ikke sin Naadegave i at prædike, saa havde han den paa et andet Omraade. At sidde og tale med den enkelte og paa en Maade dirke Hjertedøren op og at oplade for det enkelte Menneske dets Stilling i Aandens Lys, kunde han som faa, og var han derfor ikke Prædikant, var han en udmærket Sjælesørger.

Havde han saaledes faaet Lov til at være Redskabet til at hjælpe et Menneske til Klarhed i det aandelige Fallitbo, fik han ogsaa gerne en Tilhører til, som nu forstod hans stilfærdige, men dog saa klare og opbyggende Vidnesbyrd.

Alt af Kærligheden smager, kunde med Rette siges om hans Gerning.

DEN GAMLE PRÆSTS
JULEAFTEN.

Kirkeklokkerne begyndte at ringe Julen ind, og den gamle Præst sad og lyttede til — han syntes, de klang skønnere i Aften end nogen Sinde tilforn —, og dog havde de kaldt paa ham saa mange, mange Gange i de mange Aar, han havde staaet som dette Sogns Hyrde og Sjælesørger.

Han sad alene! Den sidste af dem alle — gammel og dog robust og stærk, men alligevel svag, maatte hjælpes og støttes — det var saa svært at komme op af Stolen —, men den gamle Pige forstod at tage ham, saa at han egentlig ikke mærkede, hvorledes det gik tilbage.

Foran ham laa Brevene — Julebrevene fra Børnene og enkelte Venner og Naboer. De skulde først læses, naar Julemaden var spist, og hvad der pinte ham mest, var, at han ikke selv mere kunde se, — nu var det Maren, der maatte tage Affære, men hun havde travlt i Køkkenet, at Julemaden kunde være færdig i rette Tid.

Nu begyndte Klokkerne at kime, og næsten samtidig

begyndte den gamle at nynne: „Det kimer nu til Julefest“, og som saa tidt med gamle Folk, Stilheden og Stemningen, Klokkerne og den gamle Julesalme havde vakt hos ham, gjorde, at han faldt hen, glemte, hvor han var, og med ét saa han det hele lyslevende: Det var Præstegaarden, han selv paa Studereværlset for at lægge sidste Haand paa Prædikenen til Juledagene, men udenfor og indenfor et helt Virvar af unge Sønner, Døtre, Onkler, Tanter, og hver Gang en Kane — og der kom mange den Dag — kørte op for Døren med Klokkeklang og Piske-smæld, lød det der ude fra: Velkommen! Velkommen! — man omringede de nyankomne, viklede dem ud af Fodposer og dobbelte Schawler og Kyser. Hans Kone, en fuldstændig Modsætning til ham selv, fin og stille, venlig og hjertelig, forstod paa sin egen Maade at give Præstegaarden det Præg af Hygge og den Hjemlighedens Tone, som slog alle i Møde, der traadte indenfor, og naar hun kom Gæsten i Møde og gav Haanden og bød Velkommen, da følte enhver, det var ikke tomt Mundsvejr, men det kom fra Hjertet — alle de unge Pigers Fortrolige, alle de unge som gamle Herrers Sværmeri. Ja, alle elskede hende, i som udenfor Sognet, og alle søgte de at glæde hende, om ikke for andet, saa blot for at se hende smile, det var det elskeligste Smil, nogen kunde se. Hun ejede den lykkelige Evne at styre det

store Hus med de mange Tjenestefolk saaledes, at ingen mærkede, det kostede hende nogen Anstrengelse, alt gik, som det skulde, hver Pige kendte sin Gerning, og det var aldrig hændet, at der paa et Gæsteværelse manglede Haandklæder eller Varme i Kakkelovnen. Og hvor klædte det hende ikke allerkærest, naar hun, hver Gang de unge blev for lystige og uden at tænke over det blev vel høj-røstede, rejste sig fra sin Plads i Sofaen og sagde: „Stille, Børn! Fa'r studerer.“ Det var, som om alle bøjede Hovederne og saaledes sagde: „Om Forladelse.“

Og naar saa han havde slukket Lampen paa Studere-værelset og traadte ind i den store Dagligstue og med sin Tordenstemme sagde: „God Aften, allesammen, og Velkommen!“, stormede alle omkring ham for at hilse paa ham, takke for Indbydelsen, og Spørgsmaal og Svar krydsede hinanden i et Virvar, og mangen lille, ung Pige gav et lille Skrig fra sig, naar han trykkede den lille, fine Haand med sit faste Haandtryk.

Saa skred han rask og spænstig over Gulvet hen til Sofaen, tog sin Kones Haand, kyssede den kærligt og listede derpaa forsigtigt hen bag Kakkelovnsskærmen for at prøve, om Vinflaskerne var godt tempererede, et lille Nik til Mo'r, og et Øjeblik efter sad alle om Juleaftens-bordet med den obligate Risengrød med Mandlen i; man ventede i spændt Forventning, hvem der havde været den

heldige, men den ene efter den anden spiste op, og stadig ingen, der meldte sig. Til sidst maatte Fruen jo spørge: „Hvem har faaet Mandlen?“ og det lød oppe fra Bordenden: „Jeg!“

Han kunde endnu se dem alle paa begge Sider af Bordet, unge, friske og glade, og han følte sig som en lykkelig Mand, han rejste sig op og læste Juleevangeliet med stærk og fyndig Stemme og ønskede alle en glædelig Jul.

Senere samledes alle igen om det tændte Juletræ, som Fruen og den ældste af Døtrene havde pyntet og smykket, og Julelegene begyndte.

Paa Slaget 10 bød Præsten Godnat, og dette var, som „Retraiten“ for Soldaten, det betød uvægerligt: I Sæng allesammen!

Julemorgen gik det i Kane til Kirke, som var fyldt til sidste Plads, og alle Lysene i de to prægtige Lysekroner tændte. Sangen tonede gennem det store Rum, og nægtes kunde det ikke: Julestemning var der, rigtig Feststemning.

Han saa sig selv paa Prædikestolen, og hans mægtige Røst fyldte med Lethed det store Rum. Han hørte sig selv prædike, det lød saa myndigt og kraftigt, dette: „Eder er i Dag en Frelser født“, og for rigtig at understrege dette „eder“ løftede han Armen og slog et væl-

digst Slag i — Bordet, saa Kaffekoppen og alt derpaa dansede, og i det samme vaagnede han forskrækket og fortumlet, og Overgangen fra den lyse Kirke med de mange Mennesker til den halvmørke Stue, han sad i, ligesom gjorde ham bange. Han tog sig med Haanden op for Øjnene, satte sig op i Stolen for ligesom at blive klar over, hvor han egentlig var og vilde til at kalde paa Maren — men betænkte sig; hvad skulde hun — han trængte i Grunden ikke til hende, han var jo nu ene og forladt; en ny Præst sad nede i Præstegaarden, og i Morgen var det ikke ham, der stod paa Prædikestolen.

Men der kom en saadan Længsel op i ham efter at staa der endnu en Gang. Aa! havde han blot Kræfterne som i gamle Dage, men nu — nej, han turde ikke — sæt det blev borte for ham altsammen, en saadan Længsel efter at tale, tale rent ud og sige til dem allesammen — aa, de vilde naturligvis ikke tro ham, mene, at nu gik den gamle nok i Barndom, og han følte det som en Svie.

Hvad var der da i Vejen med den gamle! Fra han var blevet en ensom Mand, og han havde taget sin Afsked, var ogsaa hele den nye, aandelige Bevægelse, som satte Skel mellem Tro og Vantro, Liv og Død, Lys og Mørke, uden at han egentlig vilde det eller kunde forklare sig, hvorledes det var gaaet til, kommet ogsaa ham ind paa Livet. Og selv om han i Begyndelsen mente

at kunne komme bort derfra, med de meget yndede Talemaader om Overspændthed, og noget, han var for gammel og grundmuret til nu at tage sig af, forandrede dette sig dog lidt efter lidt.

Han saa godt nok, hvorledes dette nye Liv i omkringliggende Sogne var som Surdejgen, der trængte igennem de 3 Maader Mel, og han kunde ikke undgaa at høre, hvorledes Guds Børn skilte sig mere og mere ud, som altid i Begyndelsen under Spot og Grin fra Verdens Side, og han kom ogsaa under Vejr med, at disse Mennesker mente det ærligt og alvorligt, og i Omgangen med Embedsbrødre, som hørte til denne Bevægelse, lærte han at værdsætte en sand evangelisk Forkyndelse, som han ikke andet end kunde føle sig tiltalt af. Og paa en ham selv uforstaaelig Maade droges hans Hjerter mere og mere hen imod Livet og Lyset, og dog forstod han godt, han havde ikke selv nogen af Delene.

Men Guds Aand, Han, som vejleder til al Sandhed, tog ham ved Haanden og førte ham langsomt men sikkert ind i sig selv og sagde: „Du gamle Præstemand, se paa dig selv og din Gerning i de mange Aar, du stod her, og af Frugterne skal jo Træet kendes, og hvad er Frugterne: at du har prædikeret, og de har hørt, men baade dit Liv og deres Liv blev ved at være det samme.“ Da bøjede den gamle sig og forstod Davids Ord: „Før jeg

blev ydmyget, fo'r jeg vild.“ Og da han havde lært dette, førte Aanden ham ud til en Høj, som kaldes Golgatha, og der saa han for første Gang ham, der er hengiven for vore Overtrædelser og oprejst til vor Retfærdiggørelse. Da skinnede Lyset fra Korset ind i hans Hjerte, og han kunde sige med den gamle Simeon: „Herre! mine Øjne har set din Frelse.“

Derfor, da nu Juleklokkerne ringede, og han paany var bleven mindet om det gamle, da han stod i sin fulde Kraft og talte om det, han aldrig havde erfaret og set, derfor kom Længslen op i ham efter blot en eneste Gang at kunne vidne for sine gamle Sognebørn om, hvad han nu kendte — men nu svigtede Kræfterne!

5310

